

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ І УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО:

ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ВІД ЗАСНУВАННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ

До 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 90-річчя кафедри фізичного виховання

Харків
«Право»
2025

УДК [378.6.093.5:34]:796(477.54)
Ф50

Колектив авторів:
О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв, Г. І. Приходько, В. С. Мунтян, О. А. Попрошаєва, І. О. Бодренкова, В. В. Джерелій, Л. В. Романенко, Р. М. Щербак, П. Є. Єгоров

Використано фото *О. С. Семенця, П. В. Смєлова* та з архіву кафедри фізичного виховання

Рецензенти:

Зеленська Л. Д., декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор;

Посохов С. І., завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор історичних наук, професор

Рекомендовано до видання вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, протокол № 12 від 4 червня 2024 р.

Фізична культура, спорт і українське студентство: досвід Ф50 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від заснування до сьогодення : До 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 90-річчя кафедри фізичного виховання / [О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв, Г. І. Приходько та ін.]. – Харків : Право, 2025. – 348 с. : іл.

ISBN 978-617-8518-88-2

У виданні висвітлюються історія та сьогодення кафедри фізичного виховання та спортивного студентського руху в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого. Створена 90 років тому кафедра фізичного виховання започаткувала новий напрям навчального процесу, що став невід'ємним складником педагогічної та наукової історії Університету. Монографію присвячено викладачам, співробітникам і студентам, які вписали славетні сторінки в історію кафедри фізичного виховання, спортивних клубів та Університету.

Розраховано на студентів, викладачів, співробітників та широке коло читачів.

УДК [378.6.093.5:34]:796(477.54)

©Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2025
©ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ISBN 978-617-8518-88-2

ПРИВІТАННЯ РЕКТОРА

У славетній історії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (також – Університет) 2024 р. є ювілейним, виповнюється 220 років із часу заснування юридичної освіти на Харківщині та Університету і 90 років створення кафедри фізичного виховання. Історія кафедри висвітлює знаменні події та факти починаючи з 1934 р. і до наших днів. Відзначаючи 90-річчя свого існування та плідної діяльності, кафедра фізичного виховання має значні здобутки.

Колектив кафедри продовжує і примножує славні традиції попередників та має потужний потенціал. За весь час існування на кафедрі працювало кілька поколінь педагогів, справжніх ентузіастів, відданих своїй справі. У різні періоди її очолювали: М. М. Костенко, М. О. Марков, Г. О. Костеллі, М. М. Іонов, А. М. Критов, кандидат юридичних наук, доцент А. П. Скрипник та кандидат педагогічних наук, доцент Г. І. Приходько. З 2009 р. по теперішній час кафедру фізичного виховання очолює кандидат наук із фізичного виховання та спорту, доцент О. В. Попрошаєв.

Неодноразово викладачі кафедри ставали дипломантами та переможцями обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач (завідувач) кафедри фізичного виховання»: А. П. Скрипник, Г. І. Приходько, В. С. Мунтян, Л. С. Луценко, О. В. Попрошаєв.

Кафедра щорічно організовує та проводить всеукраїнські науково-методичні семінари та круглі столи з актуальних проблем розвитку

фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України. У червні 2023 р. проведено Всеукраїнський круглий стіл, на якому було розглянуто питання розвитку фізичного виховання студентів в умовах воєнного стану та зазначено, що фізична активність сприяє зміцненню фізичного та психічного здоров'я студентів, допомагає долати стрес, тривожність і прояви страху.

Необхідно підкреслити, що під час війни зростання ролі фізичного виховання в системі освіти є особливо актуальним, оскільки допомагає нашим студентам долати будь-які життєві виклики та фізичні навантаження.

Заняття фізичною культурою та спортом, безумовно, мотивують студентів до руху та виховують міцний характер. На заняттях студенти отримують необхідні знання, вміння та навички з розвитку фізичних якостей, необхідних їм для виконання професійних обов'язків, зміцнення власного здоров'я та захисту нашої держави.

Переконаний, що навчання та розвиток у виші повинні бути багатогранними. Тому ми докладаємо значних зусиль до створення чудової матеріальної бази для занять як фізичною культурою, так і професійним спортом. Матеріально-технічна база Університету включає досить розвинену спортивну інфраструктуру для організації навчального та тренувального процесів. Це понад 55 спортивних майданчиків, три басейни, тренажерні зали, зали боксу та кікбоксингу, зали боротьби дзюдо і самбо, вільної і греко-римської боротьби, гімнастичні зали, футбольний стадіон, майданчик для гри в пляжний волейбол, гімнастичні майданчики і багато іншого. Спортивні зали, майданчики і басейни постійно модернізуються й відповідають усім міжнародним стандартам. У 2020 р. відбулося відкриття залу боксу і кікбоксингу та літнього спортивного майданчику для пляжного волейболу й воркауту, а в 2021 р. поблизу гуртожитків № 1 та № 2 для студентів Університету було збудовано та відкрито нові універсальні спортивні майданчики зі штучним покриттям, які можуть використовуватися для занять різними видами спорту. Викладачі кафедри фізичного виховання разом із тренерами Центру студентського спорту НЮУ імені Ярослава Мудрого беруть активну участь в організації та проведенні спортивно-масових та благодійних заходів. Організовують та проводять

змагання серед факультетів і гуртожитків, спартакіади «Здоров'я» серед професорсько-викладацького складу та співробітників. Готують університетські збірні команди до змагань регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів.

Серед студентів Університету є переможці та призери Олімпійських ігор, Всесвітніх універсіад та чемпіонатів світу та Європи. Гордістю нашого вишу є: заслужений майстер спорту зі спортивної гімнастики Валерій Гончаров – олімпійський чемпіон 2004 р. в Афінах; заслужений майстер спорту з боксу Олександр Гвоздик – бронзовий призер Олімпійських ігор 2012 р. в Лондоні, переможець Всесвітньої літньої універсіади 2013 р., чемпіон світу з боксу за версією WBO в напівважкій вазі 2019 р.; заслужені майстри спорту Владислава та Марина Алексіїви – бронзові призерки Олімпійських ігор 2021 р. в Токіо, чемпіонки світу (2019–2023 рр.) із синхронного плавання; заслужений майстер спорту з вільної боротьби Андрій Яценко – бронзовий призер чемпіонату Європи серед молоді та бронзовий призер чемпіонату світу 2017 р.; майстер спорту України міжнародного класу з художньої гімнастики Марина Макарова – переможниця і бронзова призерка Всесвітньої універсіади у складі збірної команди України 2017 р.; майстер спорту України міжнародного класу з плавання Ігор Борисик – чемпіон світу, фіналіст Олімпійських ігор 2008 р. в Пекіні; заслужені майстри спорту з боротьби самбо та дзюдо сестри Інна (чемпіонка Паралімпійських ігор із дзюдо) та Марина Черняк – багаторазові чемпіонки України, призерки чемпіонату Європи, Кубку світу та Всесвітньої літньої універсіади 2013 р., та інші спортсмени.

Значних успіхів досягли шахісти Університету: Павло Ельянов та Олександр Моїсеєнко – міжнародні гросмейстери, члени Олімпійської та Національної збірних команд України, дворазові переможці Всесвітньої шахової олімпіади; Анна Ушеніна – міжнародний гросмейстер, членкиня Олімпійської та Національної збірних команд України, абсолютна чемпіонка світу з шахів серед жінок (2012).

На кафедрі накопичено значний досвід педагогічної роботи, упроваджуються сучасні методики фізичного виховання студентів, активно розвивається спортивна та оздоровча робота. Колектив кафедри усвідомлює виняткову важливість своєї роботи і докладає значних зусиль

для підвищення ролі фізичної культури та фізичного розвитку серед студентської молоді.

На жаль, пандемія коронавирусу COVID-19 та військова агресія російської федерації проти України призупинили певні процеси, пов'язані с очним проведенням практичних занять із фізичного виховання, та на деякий час перервали тренувальний процес у спортивних клубах та спортивно-оздоровчих секціях Університету, проте дистанційні заняття фізичною культурою в рамках навчального процесу були продовжені.

На сьогодні, незважаючи на постійні ракетні атаки по об'єктах інфраструктури та навчальних закладах нашого міста, спортивні клуби та спортивно-оздоровчі секції Університету поновили тренувальний процес, а студенти-спортсмени продовжують виступати в обласних, всеукраїнських та міжнародних змаганнях, представляючи наш університет, рідне місто-герой Харків та Україну на міжнародних чемпіонатах і турнірах.

Багато викладачів, тренерів і спортсменів університету вступили до лав Збройних Сил України, Національної гвардії та Сил територіальної оборони і сьогодні перебувають поза навчальним і тренувальним процесами. Весь колектив університету уклінно дякує та згадує наших мужніх воїнів, волонтерів і всіх, хто боронить нашу рідну неньку Україну! Пишаємося кожним із вас!

Слід підкреслити, що фізична культура і спорт відіграють значну роль у підготовці молоді до захисту нашої держави, а також мають величезний вплив на наше фізичне та психічне здоров'я. Вони об'єднують нас, надають можливість розвивати не лише наше тіло, а й дух, навчають нас командної роботи, відповідальності, впевненості в собі та досягнення цілей. Кожна людина незалежно від віку та статті може знайти у фізичній культурі та спорті своє захоплення і спосіб відпочинку.

У нас є впевненість у тому, що студенти, які займаються в спортивних секціях Університету, зміцнюють своє здоров'я, підвищують рівень фізичної підготовленості та набувають навичок, що будуть корисними в майбутньому житті та професійній діяльності.

Таким чином, я раджу всім долучатися до фізкультурно-оздоровчої діяльності, займатися спортом та використовувати всі можливості,

які надає наш університет для фізичної активності та професійного розвитку. Адже фізична культура і спорт – це не тільки здоров'я, але і ключ до успіху в різних сферах життя. Наш університет гордо сповідує цю ідею і завжди готовий підтримувати студентів на шляху досягнення спортивних та професійних цілей.

Відзначаючи 90-річний ювілей кафедри фізичного виховання Університету, хочу виразити вдячність колективу кафедри за високий внесок у розвиток важливої освітньої галузі, яка спрямовує свої зусилля на підвищення рівня фізичної культури та виховання фізично здорової молоді, від якої залежить майбутнє нашої країни.

Разом ми будемо рости, розвиватися та досягати найкращих результатів, будучи сильними не лише в академічної сфері, але і на спортивних аренах.

Ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого **Анатолій ГЕТЬМАН**

ПЕРЕДМОВА

Перевидання монографії, присвяченої історії кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, обумовлене 90-річним ювілеєм та об'єктивною потребою відображення подій сьогодення кафедри. Наведений у роботі історичний екскурс показує важливі етапи та умови, у яких відбувалося становлення та розвиток кафедри фізичного виховання. Висвітлені факти та підкреслені основні події, що відбувалися в різні періоди, пов'язано з реформуванням, перебудовою та розвитком кафедри, її навчально-методичною та науковою діяльністю як структурного підрозділу Університету. Підкреслюється, що існуючий кадровий, навчально-методичний та науковий потенціал кафедри фізичного виховання відіграє значну роль у всіх сферах діяльності університету та спрямований на розвиток і вдосконалення освітньої галузі, залучення до здорового способу життя та фізичної активності всіх учасників навчально-виховного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Фізичне виховання – це єдина дисципліна, яка вирішує одночасно освітні, виховні та оздоровчі завдання. Тому потреба в організації кафедри фізичного виховання виникла об'єктивно, оскільки необхідно було активно розвивати навчальний процес, спрямований на залучення студентів до здорового способу життя, поліпшення здоров'я та підвищення рівня їх фізичної підготовленості.

Основними напрямками діяльності кафедри фізичного виховання є організація і проведення навчальних занять зі студентами всіх факультетів Університету, підготовка студентів до державного тестування оцінки рівня фізичної підготовленості та здійснення професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців-юристів до наступної професійної діяльності. Крім того, кафедра разом із Центром студентського спорту Університету бере участь в організації та проведенні змагань і спортивно-масових заходів, а також готує збірні команди університету до участі в обласних, всеукраїнських та міжнародних змаганнях й організовує фізкультурно-оздоровчу роботу з викладачами та співробітниками Університету.

Сьогодні кафедра фізичного виховання провадить свою діяльність відповідно до Стратегії розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого щодо фізичного виховання і спорту. Викладання навчальної дисципліни «Фізична культура» спрямовано на формування у студентів предметних компетентностей у сфері фізичного виховання, спорту, фізичної рекреації та фізичної реабілітації, а саме: здібностей самостійно керувати фізичним розвитком, цілеспрямовано використовувати засоби фізичної культури для зміцнення та збереження здоров'я, покращення працездатності, підготовки та самопідготовки до майбутньої професійної діяльності.

Під час карантину, пов'язаного з пандемією коронавірусу COVID-19, у березні 2020 р. викладачі кафедри змогли переорієнтуватися, пройти відповідне навчання та продовжити викладати навчальну дисципліну «Фізична культура» вже в дистанційному форматі. Практичні заняття та індивідуальні консультації проводилися в режимі реального часу (онлайн) на платформі Zoom. На порталі НЕІК (навчальні електронні інформаційні комплекси) Університету, інтегрованому з платформою Moodle, та порталі АСУ (автоматизована система управління) було створено навчальне вебсередовище у вигляді дистанційних курсів та матеріалів із навчальної дисципліни.

Після повномасштабного вторгнення військ російської федерації в Україну (24 лютого 2024 р.) викладачі кафедри безперервно продовжують проводити навчальні заняття онлайн. Накопичений великий досвід проведення онлайн-занять за час пандемії дозволив на високому професійному рівні проводити практичні заняття з урахуванням умов воєнного стану.

Таким чином, у монографії підсумовується робота кафедр фізичного виховання за 90-річну історію й аналізуються спортивні здобутки минулого і сьогодення. Дослідження присвячено викладачам, студентам і співробітникам університету, які своєю працею та досягненнями писали славетні сторінки історії. Надається уявлення про те, у яких умовах відбувалися становлення і розвиток кафедри фізичного виховання, спортивних клубів та Центру студентського спорту Університету. Підкреслюється роль фізичного виховання в житті студентів та професорсько-викладацького складу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Колектив кафедри фізичного виховання та вся спортивна спільнота Університету продовжують традиції своїх попередників, примножуючи фізкультурно-оздоровчі та спортивні досягнення. Наполеглива праця викладачів, тренерів, інструкторів, керівників спортивних секцій та активної спортивної студентської громади спрямована на примноження здобутків та підвищення іміджу Університету в країні та поза її межами.

У теперішній час кафедра фізичного виховання має свої міцні традиції та потужній потенціал. За останні роки кафедра здійснила серйозний зліт і стала унікальним науково-педагогічним осередком, що є запорукою подальшого розвитку. Викладачі кафедри беруть активну участь у розробленні навчальних програм та методичних рекомендацій, публікації навчальних посібників. Досягнуто значних успіхів у науковій сфері. Доценти кафедри кожного року публікують результати власних досліджень у наукових журналах, які індексуються в наукометричних базах ***Scopus*** та ***Web of Science***. Це такі журнали, як «*Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*», «*Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*», «*Physical education of students*», «*Acta Gymnica*», «*Science of Gymnastics Journal*», «*Physical Activity Review*», «*Sport Mont*», «*Journal of Physical Education and Sport*», «*Nordic Journal of Human Rights*» (понад 40 публікацій).

Потенціал кафедри і надалі спрямовуватиметься на благо освіти і науки, залучення до здорового способу життя та поліпшення рівня здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу.

1. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗА ЧАСІВ ЗАСНУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ШКОЛИ. XIX – ПОЧАТОК XX ст.

Історія фізичного виховання та спорту в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого розпочинає свій відлік із моменту зародження харківської юридичної школи та відкриття Імператорського Харківського університету (1804 р.). За два роки до зазначеної події, ще 30 серпня 1802 р., засновник першого університету на Лівобережній Україні В. Н. Каразін на харківських губернських зборах дворянства оголосив «*Предначертання в Харківському університеті*», у якому запропонував у майбутньому поступово відкрити дев'ять відділень, серед яких було і «*відділення приємних мистецтв*», де б студенти могли навчатися малюванню, музиці, танцям, фехтуванню та верховій їзді. На той час володіння такими руховими навичками вважалося невід'ємною ознакою вигляду представника еліти. Наприклад, кожний дворянин вважав за необхідне навчати своїх синів фехтування, яке було одним із засобів «захисту честі» на дуелі, за допомогою якої наприкінці XVIII – у пер. пол. XIX ст. звичайно вирішувалися конфлікти міжособистісного характеру. Певну роль на користь навчання фехтування відігравала мода на все французьке в колах верхівки суспільства. Навички верхової їзди в ті часи були потрібні не тільки в повсякденному житті еліти, але й у періоди регулярних збройних конфліктів, у яких представники привілейованих шарів суспільства брали безпосередню участь.

Подальша історія показала, що першим із цього проєкту, водночас із заснуванням Імператорського Харківського університету в 1804 р., був відкритий фехтувальний клас. Він належав до допоміжних установ університету поряд із бібліотекою, музеєм та ботанічним садом. Клас розташовувався на верхньому поверсі аудиторного корпусу університету. Учителями фехтування зазвичай були іноземці – французи, які викладали за провідною в Європі того часу французькою методикою. Їй була притаманна наступальна техніка ведення поєдинку на підставі нанесення уколів, відповідних переміщень, прийомів атаки, контратаки, методів захисту і тактики.

Центральний корпус Харківського комерційного училища, *1893 р.*

Саме завдяки французькій методиці фехтування перетворилося на мистецтво рухів.

У 1807 р. розпочалося навчання студентів Імператорського Харківського університету верхової їзди. Заняття були платними і тому доступними тільки заможним студентам. Практичні заняття, за свідченням історіографа університету К. Фойгта, проводилися «без якої-небудь методики», нерегулярно і з великими перервами. Д. У. Багалій в історії розвитку університету писав, що манеж у ті роки ще тільки планували вибудувати в Університетському саду.

У 1858 р. за ініціативою попечителя Харківського навчального округу П. Зінов'єва та за дозволом Міністерства народної освіти при Імператорському Харківському університеті було засновано «*Практичну гімнастичну школу для фізичної підготовки студентів та учнів харківських гімназій*». Це була перша на теренах України спеціалізована світська освітня установа з фізичного виховання учнівської молоді. Викладачем і першим керівником школи був Федір Бемер – відомий та авторитетний у країні педагог, автор одних із перших вітчизняних наукових праць із питань фізичного виховання.

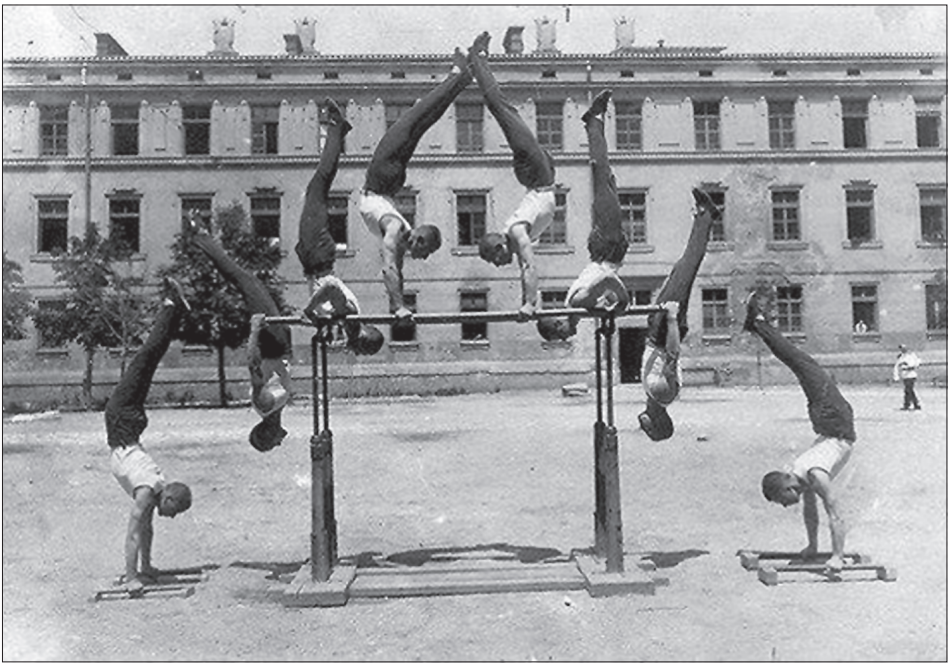
За свідченням історіографа Харківського університету К. Фойгта, напередодні відкриття школи керівництвом університету була проведена

величезна підготовча організаційна робота: організоване для Ф. Бемера закордонне відрядження з метою вивчення досвіду роботи німецьких гімнастичних інститутів; закуплені необхідні гімнастичні снаряди (близько 20 одиниць) і обладнання; розроблені правила для відвідувачів школи; складений розклад навчальних занять. Гімнастична школа розміщувалася в одному із залів на верхньому поверсі корпусу для «казеннокоштних» студентів. Перед початком практичних занять Ф. Бемером були прочитані три вступні лекції на тему про значення гімнастики і її розвиток у Стародавньому світі, у Середні віки й у Новий час. Відомо, що до кінця першого року роботи школи чисельність студентів – відвідувачів занять становила приблизно 60 осіб. Зазначена гімнастична школа пропрацювала нетривалий час. Однак сам факт її появи на Слобожанщині, форма організації та зміст навчання значно випередили свій час.

У цілому протягом XIX ст. діяльність осередків, що опікувалися фізичним розвитком студентів в Імператорському Харківському університеті була нерегулярною. Це залежало від багатьох факторів: урядової політики, підтримки попечителів навчального округу та керівництва вишу, наявності джерел фінансування, ставлення студентів до власного фізичного розвитку тощо.

На рубежі XIX–XX ст. країною почало стрімко поширюватися таке нове явище суспільного та культурного життя, як спорт. Найвідданіших своїх апологетів спорт знайшов саме в колі студентської молоді – найбільш мобільної, сміливої соціальної групи, яка жваво реагує на все нове. Але мілітаристський характер урядової політики щодо фізичної підготовки молоді не розповсюджувався на вищий рівень освіти, і тому розвиток фізичного виховання та спорту студентів залишився поза увагою керівництва університету. Фізична культура та спорт у системі вищої освіти розвивалися дуже повільно та лише завдяки ентузіазму студентства і прогресивної професури. Водночас активні студенти, не маючи можливості для фізичного розвитку та реалізації особистих потреб у стінах університету, відвідували спортивно-гімнастичні товариства Харкова, які почали активно засновуватися з 90-х рр. XIX ст.

Значного імпульсу розвиток фізичної культури та спорту у вищих освітніх закладах України набув після 25 серпня 1905 р., коли уряд

Сокольська гімнастика, *початок XX ст.*

увів так звані *фірмові правила*, що встановлювали автономію університетів. Ця реформа сприяла введенню в 1907 р. в статути інститутів та університетів правил про студентів, які регламентували створення студентських організацій, зокрема спортивно-гімнастичних. Цей крок дозволив створення студентських організацій, зокрема спортивно-гімнастичних гуртків і товариств. У 1912 р. такий гурток був заснований у Харківському університеті. Він мав власний статут, згідно з яким метою його діяльності було сприяння фізичному розвитку та зміцненню здоров'я студентів, «*надання можливості студентам присвячувати дозвілля гімнастичним вправам, послідовно та гармонійно розвивати фізичні сили*». Університетський спортивно-гімнастичний гурток проводив навчально-тренувальні заняття фізичними вправами у приміщенні та на відкритому повітрі (наприклад сокольською гімнастикою, рухливими іграми, фехтуванням на рапірах та еспадронах, легкою та важкою атлетикою тощо), прогулянки та екскурсії, спортивні змагання, лекції та тематичні бесіди. Осередок мав власну спеціалізовану бібліотеку та «цейхгауз» (склад реманенту).

Згідно з положеннями Статуту студентського спортивного гуртка його членами могли бути студенти всіх факультетів, професори, приват-доценти, асистенти, лаборанти та інші особи, які займалися науковою діяльністю при університеті. Після закінчення навчального закладу випускники за бажанням мали право залишатися членами університетської спортивної організації, але без права голосу на загальних зборах та призначення на посади. Загальне керівництво осередком здійснювалося загальними зборами членів, поточне – правлінням. Для керівництва заняттями фізичними вправами організація мала право залучати досвідчених фахівців на загальних підставах, що встановлювалися для викладачів «мистецтв», які працювали в університеті. Основними джерелами фінансування гуртка були членські внески та пожертви. Рішення про створення студентського спортивного осередку та затвердження його статуту приймалося вченою радою вищого освітнього закладу або керівником.

На початку XX ст. спортивно-гімнастичний гурток Імператорського Харківського університету проводив тренувальні заняття у приміщенні Першого харківського гімнастичного товариства. Заняттями сокольською гімнастикою керував відомий харківський гімнаст П. Пелепейченко, тренуванням з атлетики – Н. Калмиков. Приблизно у 1903–1904 рр. при Імператорському Харківському університеті (у кінці вулиці Сумської) був відкритий студентський гуртожиток із гімнастичним залом.

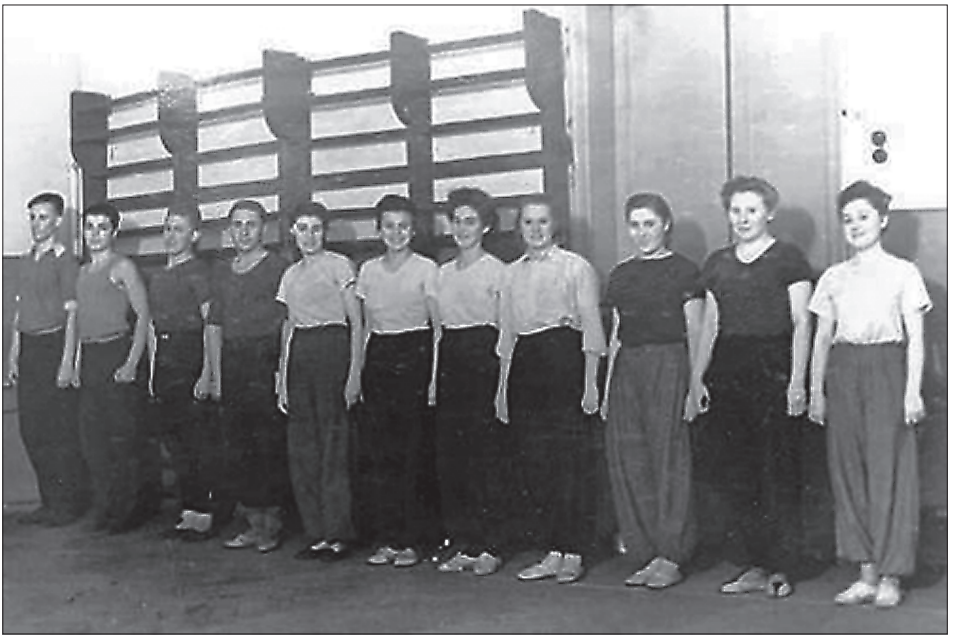
Процес становлення та розвитку фізичного виховання та спорту в університеті був перерваний за років революційного лихоліття (1917 р.) та перебудови вищої освіти України на радянський лад (20-ті рр. XX ст.).

2. ЗАСНУВАННЯ І РОЗВИТОК КАФЕДРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО у XX та XXI ст.

2.1. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВІД 30-х рр. XX ст. ДО СЬОГОДЕННЯ

Достовірні відомості про зміст навчального процесу з фізичного виховання в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого збереглися починаючи з 30-х рр. XX ст. (Прим.: у 30-ті рр. Харківський юридичний інститут). Напередодні Другої світової війни фізичне виховання студентів мало очевидно виражену військово-прикладну спрямованість як результат реалізації державної програми Всезагального військового навчання (Всевобуч). Головною метою фізичного виховання у вишу було підготувати студентську молодь до служби в Збройних силах. Для оцінки та підвищення всебічної фізичної підготовленості молоді в країні був розроблений і впроваджений комплекс «Готовий до праці й оборони» (1931 р.), що став єдиною науково-методичною основою фізичного виховання студентів на наступні 60 років. У 1934 р. було засновано кафедру фізичного виховання. Крім того, у передвоєнне десятиріччя в Харківському юридичному інституті почали відкриватися секції з різних видів спорту та проводилися перші студентські змагання.

У 1944 р., після визволення м. Харкова від німецько-фашистських військ, навчальний процес із фізичного виховання студентів-юристів поновився: спочатку під керівництвом кафедри військової підготовки, а вже згодом, у 1948 р., на знов створеній кафедрі фізичного виховання. До 1951 р. «Фізична культура» (в окремі роки мала назву «Фізичне виховання» та «Фізична підготовка») як обов'язкова навчальна дисципліна навчального плану підготовки юристів була тільки для студентів першого курсу денної форми навчання. Згідно з навчальною програмою того періоду зміст освіти передбачав теорію і методику фізичного виховання, практичні курси з гімнастики, легкої атлетики, баскетболу та лижної підготовки. Також для студентів 1–3 курсів було організовано факультативні заняття, і для студентів усіх курсів у позанавчальний час працювали спортивні секції. Суттєво доповнювали знання студентів

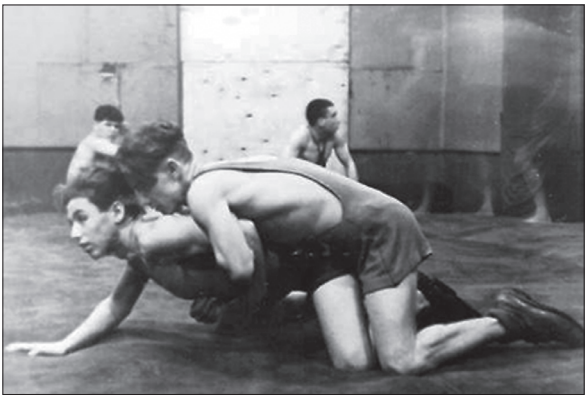
Студенти Харківського юридичного інституту на практичних заняттях з фізичної культури, *1940-ві рр.*

про фізичну культуру та здоров'я людини такі навчальні дисципліни, як хірургія, захворювання ока, санітарна справа, які також входили до навчального плану підготовки юристів та викладалися кафедрою військової підготовки інституту.

У 1951 р. навчальну програму з фізичної культури було переглянуто і затверджено нову. Вона передбачала обов'язковий курс загальної фізичної підготовки для студентів 1–2 курсів денної форми навчання, а на старших курсах – факультативи зі спортивного вдосконалення з обраного виду спорту.

З 1956 р. навчальні заняття з фізичної культури студентів проводилися відповідно до нових вказівок Міністерства вищої освіти, за якими було можливо замінити курс загальної фізичної підготовки спортивною спеціалізацією з легкої атлетики, гімнастики, плавання, спортивних ігор та інших видів спорту залежно від умов навчального закладу. У 1970–1980-ті рр. навчальна робота в інституті здійснювалась відповідно до типової програми з фізичного виховання, затвердженої Міністерством вищої та середньої освіти, інструктивних листів

Навчально-тренувальні заняття з лижного спорту
та класичної боротьби, *1950 р.*

та наказів, комплексу «Готовий до праці та оборони» (ГПО) та програм з відповідних видів спорту. Згідно з навчальною програмою тих років навчальні заняття з фізичної культури проводилися на чотирьох курсах денної форми навчання: на 1–2 курсах навчальні заняття були обов'язковими, на 3–4 курсах – факультативними. Студенти, які за станом здоров'я належали до спеціальної медичної групи, займалися окремо – за спеціальним розкладом. Під час проведення занять із фізичного виховання викладачі кафедри використовували методичні посібники та рекомендації з різних видів спорту: легкої атлетики, волейболу, баскетболу, прикладного самбо, кульової стрільби, авторами яких були в тому числі й викладачі кафедри. У навчальному процесі з плавання, легкої атлетики, гімнастики, боротьби самбо використовувалися кінограми та навчальні кінофільми кінолабораторії «Союзспортфільм» для занять із плавання, легкої атлетики, гімнастики та боротьби самбо.

Першочерговим завданням навчальної дисципліни «Фізична культура» в ті часи була щорічна підготовка та виконання студентами норм комплексу ГПО. До залікових вимог належали контрольні вправи й нормативи з кульової стрільби, плавання, легкоатлетичного кросу, лижних гонок. Для підготовки студентів до теоретичного курсу з комплексу ГПО уже в ті роки викладачами кафедри використовувалися магнітофонні записи циклів лекцій-консультацій.

У 90-ті рр. XX ст., із початком розбудови незалежної України, викладання фізичного виховання тоді вже в Українській державній юридичній

На старті студенти Харківського юридичного інституту, які складають комплекс ГПО з легкої атлетики, *1970–1980-mi pp.*

академії здійснювалося згідно з Державною програмою розвитку фізичної культури і спорту в Україні, затвердженою Указом Президента України від 22 червня 1994 р. № 334/94. Навчальна дисципліна «Фізичне виховання» викладалася на 1–3 курсах двічі на тиждень як курс загальної фізичної підготовки, розподілений за розділами з видів спорту (легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри тощо). Крім того, студенти мали можливість займатися обраним видом спорту в спортивних секціях, а також спортивних клубах вишу, що почали активно засновуватися в ті роки. Нормативною основою фізичного виховання студентів, на яку орієнтувалася навчальна програма, були Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, прийняті в 1996 р.

З 2004 р. роль фізичного виховання в закладах вищої освіти України значно посилилася. Так, відповідно до типової навчальної програми «Фізичне виховання» для вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації навчальна дисципліна почала викладатися на 1–5 курсах денної форми навчання (окрім останнього семестру) двічі на тиждень. У зв'язку з цим відбулися значні зміни в обсягах навчальних

Практичне заняття з фізичного виховання під керівництвом завідувача кафедри А. П. Скрипника, *1990-ті рр.*

годин викладання фізичного виховання в Університеті. Кількість обов'язкових годин, відведених на практичні заняття, була значно збільшена до 560 годин, і практично весь період навчання у виші студенти-юристи денної форми навчання були охоплені обов'язковим фізичним вихованням. Робоча програма з фізичного виховання в Університеті була переорієнтована з вивчення основ певних видів спорту (гімнастика, легка атлетика, спортивні ігри, лижний спорт тощо) на розвиток основних рухових якостей (сили, швидкості, гнучкості, витривалості, спритності). Це дало можливість значно розширити перелік засобів фізичного розвитку студентів з урахуванням сучасних тенденцій підвищення рухової активності людини, реальних умов вишу та специфіки майбутньої юридичної діяльності. По закінченні кожного семестру студенти складали залік за результатами практичних занять. У першому десятиріччі XXI ст. була зроблена спроба для всіх факультетів Університету ввести на 5 курсі підсумковий іспит з фізичного виховання. Після декількох років іспит було залишено тільки для курсантів військових факультетів Інституту СБУ та Військово-юридичного інституту.

У 2008 р. нормативні вимоги з фізичного виховання було переглянуто. Це було спричинене великою кількістю нещасних випадків у закладах середньої освіти під час складання учнями Державних тестів та нормативів. У цьому зв'язку Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова від 5 листопада 2008 р. № 992 «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 року № 80 ″Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України″». Таким чином, контрольні вправи, що визначали стан фізичної підготовленості населення України без змін та доповнень протягом 12 років, було скасовано. Це своєю чергою ускладнило контроль фізичної підготовленості учнів і студентів по закінченні

кожної навчальної теми й негативно вплинуло на складання навчальних планів та програм із фізичного виховання.

Проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Фізичне виховання», *початок 10-х рр. XXI ст.*

У середині 10-х рр. XXI ст. в систему вищої освіти України почали впроваджувати кредитно-модульну систему навчання як один із векторів реалізації курсу на євроінтеграцію. Але через невизначеність позиції Міністерства освіти і науки (МОН) України щодо місця навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в цій системі та кількості кредитів, відведених на її вивчення, почалось різке скорочення навчальних годин на практичні заняття. Ця ситуація загострилася у 2009 р. після виходу наказу МОН України № 642 від 9 липня 2009 р. «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента», де в п. 1.4 зазначалось, що навчальні заняття з фізичного виховання для студентів першого та другого курсів потрібно організувати в обсязі чотирьох годин на тиждень як позакредитну дисципліну, але за умови, що аудиторне навантаження студентів не може перевищувати 30 годин на тиждень. Для студентів старших курсів фізичне виховання передбачалося проводити у формі секційних занять, але необов'язкових.

Ситуація ще більш ускладнилася в 2014 р. у зв'язку з прийняттям нової редакції Закону України «Про вищу освіту» та встановленням автономії вищих навчальних закладів. Фактичне існування фізичної культури як навчальної дисципліни стало повністю залежати від керівництва закладів вищої освіти, яке дуже часто ставилося скептично до рухової активності та спорту в житті людини в цілому. Ці обставини фактично поставили під загрозу існування фізичного виховання як навчальної дисципліни в системі вищої освіти України.

Але в Університеті навчальну дисципліну вдалося зберегти завдяки підтримці ректорату, хоч і в скороченому обсязі. У 2010–2018 рр.

Практичні заняття з фізичного виховання в секції оздоровчої гімнастики, *2014 р.*

відповідно до навчального плану, фізичне виховання викладалось для студентів 2-х курсів денної форми навчання в обсязі 4 години на тиждень серед яких 2 години – за навчальним розкладом як загальний курс та 2 години – як заняття у спортивно-оздоровчих секціях за окремим розкладом в позанавчальний час. З урахуванням наявності необхідної спортивної бази, залів та інвентарю в Університеті в ті роки була організована робота 11 спортивно-оздоровчих секцій: аеробіка, атлетична гімнастика, баскетбол, бадмінтон, бокс, волейбол, настільний теніс, легка атлетика, фітнес, файтфітнес та оздоровча гімнастика для студентів спеціальної медичної групи. На початку навчального семестру після опитування студентів із метою виявлення їх фізкультурно-спортивних інтересів та з урахуванням результатів медичного огляду проводився розподіл студентів по спортивно-оздоровчих секціях. Студент мав обрати одну із запропонованих йому спортивно-оздоровчих секцій та відвідувати її за розкладом кафедри фізичного виховання. Такий підхід в організації навчальної роботи з фізичного виховання надавав студентам можливість займатися обраним видом рухової діяльності в зручний для них час під керівництвом висококваліфікованих викладачів кафедри.

Наприкінці 10-х рр. XXI ст. в Університеті навчальна дисципліна викладалася на всіх факультетах денної форми навчання на 1 курсі один раз на тиждень, як освітній компонент професійно-практичної підготовки із заліком наприкінці кожного навчального семестру. Для підвищення мотивації студентів до фізичної культури і спорту та реалізації їх права на вибір засобів рухової активності в Університеті в той час працювало вже понад 20 спортивних та спортивно-оздоровчих секцій та клубів. Заняття в цих спортивних осередках

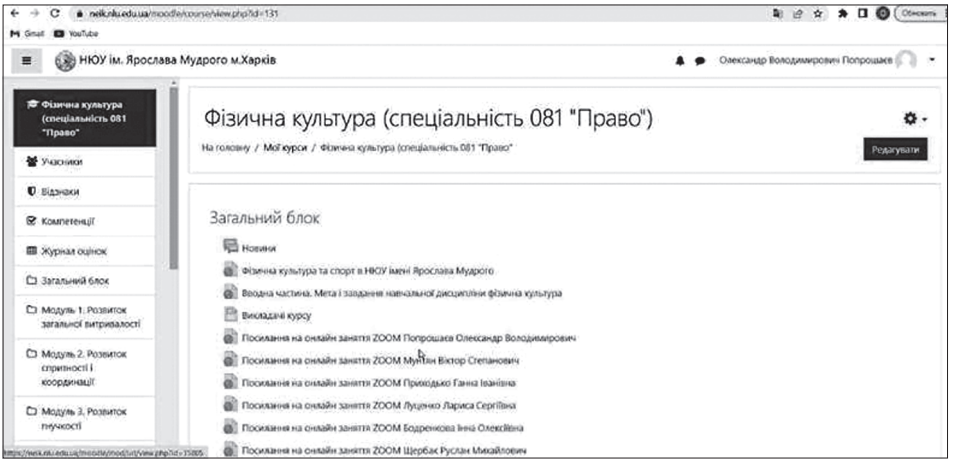
враховувалась викладачами під час семестрової атестації студентів поряд з іншими формами активності (участь у спортивних змаганнях у складі збірних команд факультету, гуртожитку, Університету тощо, науково-дослідна робота студентів, медійна активність, участь у фанклубах тощо).

У навчальній роботі колектив кафедрі керувався Тестами і нормативами проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України (прийняті у 2016 р.), завданнями Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року *«Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.)* та іншими документами. Тестування рівня фізичної підготовленості студентів Університету проводилося щорічно у травні. До тестування допускалися студенти основної медичної групи, які систематично займалися руховою активністю і спортом, пройшли медичний огляд і мали допуск лікаря. Для модульного контролю результатів навчання студентів, які мали медичні обмеження, викладачі кафедри зробили добір тестів (контрольних вправ) із полегшеним навантаженням та можливістю вибору відповідних фізичних вправ за бажанням студента.

Для підвищення мотивації студентів до рухової активності та розвитку компетенцій у дуже обмежених годинних умовах навчання викладачі кафедри працювали над удосконаленням змісту освіти з фізичної культури: моніторили та впроваджували в навчальний процес новітні засоби фізичного розвитку людини, що сприяють вирішенню завдань фізичного виховання та задовольняють потреби сучасної молоді. Завдяки цьому на практичних заняттях із загального курсу з'явилися такі популярні в Університеті засоби рухової активності студентів, як плавання, бадмінтон, настільний теніс, атлетична гімнастика, кросфіт, пілатес, фітбол-гімнастика, йога, стретчінг тощо. Навчальна програма Університету, орієнтована на розвиток рухових якостей, це цілком дозволяла. Викладачі кафедри попри досить обмежені можливості навчальних практичних занять намагалися всіляко сприяти формуванню у студентів здатності рухової активності для поліпшення працездатності, підготовки і самопідготовки до майбутньої професійної діяльності та ведення здорового способу життя тощо.

Протягом 2016–2021 рр. існування фізичного виховання як навчальної дисципліни в закладах вищої освіти України було під питанням у зв'язку з виданням достатньо суперечливих інструктивних листів із боку МОН України. У цей час колектив кафедри був ініціатором низки колективних листів до регіональних органів керівництва освітою та відкритих звернень від освітньої спільноти Слобожанщини до МОН України. У цих зверненнях колектив профільної кафедри Університету та інші виші регіону всебічно науково обґрунтовували та наполегливо обстоювали доцільність обов'язкового фізичного виховання в системі вищої освіти України. Спільнота вимагала роз'яснити позицію міністерства щодо організації навчальних занять із фізичного виховання в закладах вищої освіти та пропонувала різні ініціативи щодо реформування системи фізичного виховання студентів. У тому числі завдяки тісній співпраці провідних науковців Слобожанщини з Комітетом фізичного виховання та спорту МОН України був підготовлений та затверджений наказ МОН України від 15 лютого 2021 р. № 193 «Про затвердження рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року». У наказі були надані чіткі рекомендації щодо організації фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти (ЗВО) України. Зазначений документ передбачав створення в ЗВО двох автономних систем – *фізичного виховання* та окремо *спорту*, які є рівними за пріоритетністю та взаємодоповнюваними. Прийняття зазначеного документа було позитивним кроком на шляху реформування фізичного виховання в системі вищої освіти України.

Кардинальні зміни в організації навчального процесу з фізичної культури в Університеті, як і в країні та світі в цілому, відбулися у зв'язку з поширенням пандемії COVID-19. Перехід на онлайн-навчання, організація рухової активності студентів дистанційно в умовах обмеженого простору, неможливість використовувати значну частину традиційних засобів фізичного розвитку (спортивні ігри, багато циклічних видів вправ, вправи на розвиток швидкості та спритності тощо) та методів фізичного виховання, з одного боку, значно ускладнили навчальний процес, з іншого – відкрили нові можливості для вдосконалення та впровадження в навчальний процес з фізичного виховання різних

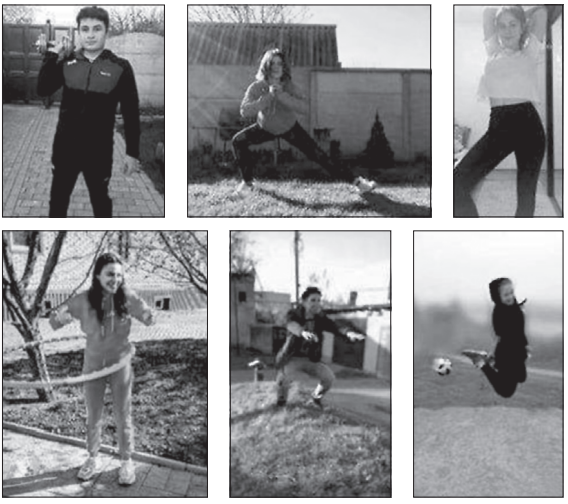

Університетський навчальний портал «Навчальний електронний інформаційний комплекс». Домашня сторінка навчальної дисципліни «Фізична культура (спеціальність 081 «Право»)

онлайн-інструментів. Так, у процесі викладання навчальної дисципліни «Фізична культура» в Університеті в перший рік пандемії з'явились платформи для організації відеоконференцій Zoom та вебсервіс Google Classroom, які використовувалися з метою безпосереднього проведення практичних занять згідно з розкладом, а також створення, поширення та перевірки виконання студентами навчальних завдань з фізичної культури.

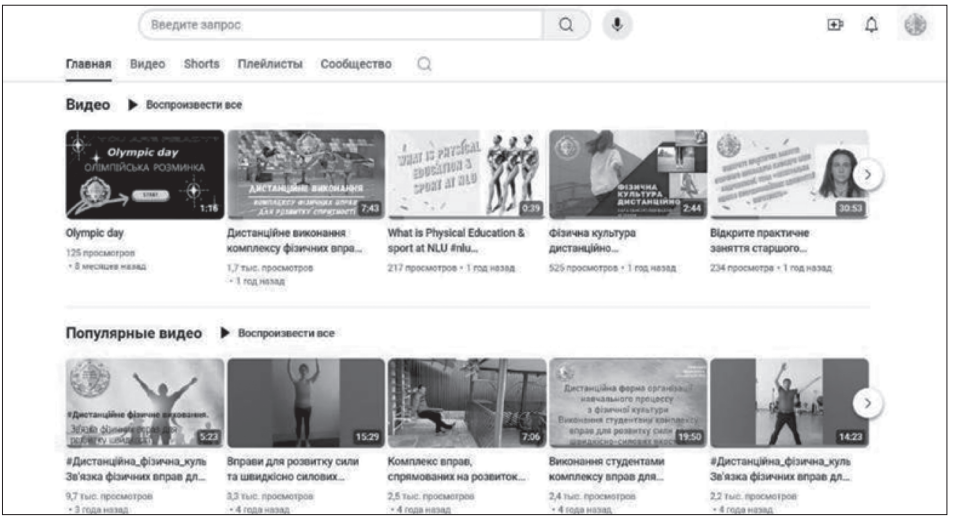
Згодом Google Classroom *був замінений на власний університетський* навчальний портал «Навчальний електронний інформаційний комплекс» (НЕІК), який використовується для забезпечення дистанційної освіти в Університеті й підтримання гібридного навчання. На порталі НЕІК розміщений повний навчально-методичний комплекс дисципліни «Фізична культура» з можливістю (через гіперпосилання) поєднання з практичними заняттями на відеоконференції Zoom, демонстрацією навчальних відеоматеріалів тощо.

В умовах онлайн-навчання кафедра фізичного виховання почала активно впроваджувати в навчальний процес інші сучасні навчальні засоби. У березні 2020 р. був створений власний YouTube-канал кафедри (**https://www.youtube.com/@user-ne2jo6yu9u**). Головна мета каналу – створення додаткового навчального та позанавчального відеоресурсу

Фізична активність студентів під час карантинних обмежень, *2020 р.*

для самостійної роботи студентів університету та інших зацікавлених глядачів. На каналі розміщено зроблені викладачами кафедри тематичні відео з навчальних модулів програми з фізичної культури, які використовуються в навчальному процесі, відео для підвищення мотивації щодо рухової активності студентів, цікаві відеодобірки з результатами навчання студентів, short-звіти спортивних подій за участі студентів Університету тощо. У якості засобу комунікації зі студентами значно збільшилася доля таких засобів, як електрона пошта, онлайн-консультація, канали зв'язку What'sApp, Viber, Telegram. У цілому за цих обставин, у змісті навчання

YouTube-канал кафедри фізичного виховання
https://www.youtube.com/@user-ne2jo6yu9u

збільшилася частка теоретико-методичного компонента, і, навпаки, зменшилась та, на жаль, обмежилась частка рухової активності.

Під час повномасштабної російсько-української війни (з 24 лютого 2022 р. по теперішній час) навчальний процес із фізичної культури триває в дистанційному форматі. Навчальна дисципліна викладається на 1 курсі денної форми навчання в обсязі 48 годин практичних занять за рік, у двох семестрах. Усі студенти Університету незалежно від медичної групи наприкінці осіннього та весняного семестрів складають залік за результатами практичних занять. Об'єктами контролю знань, умінь та навичок студентів із навчальної дисципліни «Фізична культура» є систематичне відвідування практичних навчальних занять та виконання контрольних вправ по закінченні кожного навчального модуля (з урахуваннями медичної групи). Виконання студентами контрольних вправ відбувається дистанційно, з використанням платформи ZOOM або відеозвітів студентів із виконання контрольних вправ за посиланнями, розміщеними на платформі Moodle (НЕІК).

Залік за навчальний семестр студенти отримують дистанційно на платформі ZOOM за підсумками вивчення всіх модулів навчальної програми. У системі Moodle (НЕІК) активність на практичних заняттях та виконання контрольних вправ оцінюється в балах (від 0 до 5). Оцінка підсумкового контролю по закінченні кожного модуля також оцінюється в балах (від 0 до 5). Щоб скласти семестровий залік, студенту необхідно отримати 60 % від максимальної кількості балів (100 балів).

Крім денних факультетів, навчальна дисципліна «Фізична культура» з'явилася в навчальному плані підготовки бакалаврів заочної форми навчання. Вона викладається дистанційно, за загальною програмою на 1 курсі в обсязі 8 годин практичних занять із заліком наприкінці кожного семестру.

Напрацювання викладачів кафедри Університету для організації навчального процесу з фізичного виховання в дистанційному форматі, накопичені під час пандемії COVID-19, активно використовуються та вдосконалюються під час війни.

2.2. ДОСВІД НАУКОВОЇ РОБОТИ КАФЕДРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЇЇ ЗДОБУТКИ

Протягом 90-річної історії кафедри фізичного виховання тривалий час, близько 20 років, на кафедрі працював лише один кандидат наук – це був завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України А. П. Скрипник. Анатолій Петрович у 1982 р. захистив кандидатську дисертацію за темою «Державне керівництво фізичною культурою та спортом у СРСР», і тому наукові розробки кафедри на той час були переважно на стику двох галузей: «Право» та «Фізична культура». Завідувач кафедри співпрацював із Харківським державним інститутом фізичної культури. Підсумками цієї співпраці стала монографія у співавторстві з ректором Харківського державного інституту фізичної культури М. О. Олійником «Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні» (2000). У роботі подано тексти і витяги з текстів законів України, указів Президента, постанови Верховної Ради, Кабінету Міністрів України щодо організації, управління фізичною культурою, спортом і туризмом. Наведено відповідні документи регіонального рівня. Подано необхідні коментарі.

У першому десятиріччі XXI ст. було запропоновано зміни в кадровій політиці Університету, спрямованій на підвищення наукового потенціалу кафедри фізичного виховання. У ці роки кафедра поповнилася кандидатами педагогічних наук (М. П. Воронов, Н. М. Баламутова, Г. І. Приходько) та кандидатами наук з фізичного виховання та спорту (Д. О. Каратаєва (Миргород), В. В. Шадріна, В. С. Мунтян, О. Е. Коломійцева). З цього часу на кафедрі починає формуватися сучасне наукове середовище, якому властиві риси глибоких знань у галузях теорії, методики фізичного

виховання та спортивної підготовки, біомеханіки, кінезіології, педагогіки, історії спорту, здоров'я людини та права. Результатом цього процесу став захист уже викладачами кафедри низки дисертаційних досліджень із фізичного виховання та спорту (Л. С. Луценко, О. В. Попрошаєв, І. О. Бодренкова) та юридичних наук (В. В. Джерелій та Л. В. Романенко). Ґрунтовні та цікаві наукові статті опубліковані викладачами кафедри С. О. Фішевим, Ю. О. Фішевим, Р. М. Щербаком, В. В. Брусником.

Наукова проблематика досліджень викладачів кафедри відрізнялась розмаїттям наукових інтересів, про що свідчить тематика захищених ними кандидатських дисертацій: «Фізична підготовка операторів бойових чергових змін ракетної техніки нового покоління» (М. П. Воронов, 1984), «Вдосконалення методики педагогічного контролю за фізичним розвитком та фізичною підготовленістю студентів» (Н. М. Баламутова, 1985), «Використання змагальних вправ у передзмагальному мезоциклі підготовки кваліфікованих спортсменів у фехтуванні на шпагах» (В. В. Шадріна, 1998), «Проблема фізичного виховання особистості у вітчизняній педагогічній журналістиці (друга половина XIX – початок XX ст.)» (Г. І. Приходько, 1999), «Удосконалення технічної майстерності бігунів на 400 м з використанням засобів термінової інформації» (Д. О. Миргород, 2003), «Оптимізація тренувального процесу в акробатичному рок-н-ролі на етапі початкової підготовки» (Л. С. Луценко, 2005), «Вибір ігрового амплуа у юних ватерполістів 12–15 років за показниками структури спеціальної підготовленості» (О. В. Попрошаєв, 2006), «Оптимізація спеціальної підготовки в рукопашному бою з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів» (В. С. Мунтян, 2006), «Оптимізація професійно-прикладної фізичної підготовки студентів середніх гуманітарних навчальних закладів» (О. Е. Коломійцева, 2006), «Побудова тренувального процесу у спортсменів черлідингу на етапі спеціалізованої базової підготовки» (І. О. Бодренкова, 2013), «Організаційно-правові засади управління фізичною культурою та спортом в Україні» (Л. В. Романенко, 2019), «Правова охорона навколишнього природного середовища в містах» (В. В. Джерелій, 2019).

У 10–20-ті рр. XXI ст. викладачі кафедри продовжують проводити наукові дослідження за власними ініціативними темами відповідно

до загальної теми науково-дослідної роботи кафедри, яка стосується шляхів удосконалення системи фізичного виховання студентів у процесі набуття юридичної освіти. Актуальність виконаних ними розробок тем полягає в необхідності підвищити якість підготовки майбутніх юристів до навчання та майбутньої професійної діяльності, з урахуванням інтересів та потреб студентської молоді, стану здоров'я і рівня фізичної підготовленості тощо. Наукові дослідження переважно проводилися з використанням соціологічних, психолого-педагогічних, медико-біологічних, історико-педагогічних та математико-статистичних методів дослідження. Вивчались нормативно-правові акти, які використовуються в галузі освіти та фізичної культури, мотивація та фізкультурно-спортивні інтереси студентів, стан соматичного здоров'я студентів та дорослих (співробітників Університету), професійно важливі фізичні якості майбутніх юристів, аналізувалися динаміка фізичного розвитку й фізичної підготовленості студентів, традиції і досвід викладання фізичного виховання в закладах вищої освіти. Експериментальні дослідження проводились як на локальному рівні, так і в комплексних групах у співробітництві з колегами з інших університетів України.

Отримані результати постійно поповнюють статистичну базу кафедри щодо рівня здоров'я студентів, їх фізичної підготовленості та надають змогу впроваджувати в навчальний процес, позанавчальну спортивну та фізкультурно-оздоровчу роботу зі студентами та співробітниками закладу сучасні, більш ефективні засоби й методи навчання та виховання, із широким використанням інноваційних технологій підвищення рухової активності студентів. Науковий доробок викладачів використовується при написанні навчально-методичних праць та впроваджується в навчальний процес Університету. У цілому протягом останніх десятиріч, за підтримки ректорату, наукові здобутки викладачів кафедри дозволили створити та постійно вдосконалювати власну цікаву, самобутню спортивну культуру в Університеті.

Науковий доробок викладачів кафедри за два останні десятиріччя складає 10 монографій, понад 300 статей, численні тези доповідей на міжнародних конгресах та конференціях.

Серед монографій слід відзначити:

«***Олексій Баркалов – восходження на Олімп***» (О. В. Попрошаєв, О. О. Пилипко, С. В. Вишневська, 2006). У монографії розкривається спортивний і життєвий шлях харків'янина, заслуженого майстра спорту з водного поло, двократного чемпіона Олімпійських ігор (1972, 1980), срібного призера Олімпійських ігор 1968 р., чемпіона Європи та Світу та рекордсмена Книги рекордів Гіннеса – Олексія Баркалова.

«***Прикладні аспекти психології діяльності в екстремальних умовах і ситуаціях***» (В. С. Мунтян, 2014). У монографії висвітлюються питання психології діяльності людини у звичайних та екстремальних умовах під впливом стресу. Викладено основні методики психофізичного тренінгу, формування психологічної стійкості та стратегії подолання почуттів страху.

«***A History of Sport in Europe in 100 Objects*** *(Історія спорту в Європі в 100 об'єктах)*» (за ред. D. Bolz та M. Krüger, Hildesheim, Germany: Arete Verlag, 2023, ISBN: 978-3-96423-107-9), співавтор – доцент кафедри Г. І. Приходько. Ця книга є першою спробою створити калейдоскопічну історію європейського спорту через його багату матеріальну культуру та виникла з бажання розвивати транснаціональні дослідження історії спорту. 110 авторів із 39 країн взяли участь у справжньому загальноєвропейському проєкті, знайомлячи читача із захопливим колом людей, інституцій та місць, які становили світ сучасного європейського спорту.

Результати власних досліджень викладачі кафедри публікують у провідних наукових спеціалізованих виданнях, присвячених проблемам фізичного виховання та спорту, що індексуються на платформах Scopus та Web of Science: *«Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports», «Slobozhanskyi Herald of Science and Sport», «Physical education of students», «Acta Gymnica», «Science of Gymnastics Journal», «Physical Activity Review», «Sport Mont», «Journal of Physical Education and Sport», «Nordic Journal of Human Rights» (понад 40 публікацій).*

Із науковими дослідженнями викладачів також можна ознайомитися на сторінках провідних наукових журналів України: «Наука і освіта», «Актуальні проблеми фізичної культури і спорту», «Теорія і практика фізичного виховання», «Молода спортивна наука України», «Фізичне

виховання, спорт і туристсько-краєзнавча робота в закладах освіти», «Актуальні проблеми фізичної культури і спорту», «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова», «Проблеми підготовки сучасного вчителя», «Фізичне виховання, спорт та культура здоров'я в сучасному суспільстві», «Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка», «Педагогічний дискурс» тощо.

Викладачі кафедри оприлюднювали результати власних досліджень під час доповідей на багатьох міжнародних наукових заходах, що проходили як в Україні, так і за кордоном: щорічний міжнародний конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх» (Київ, 2000; Варшава (Польща), 2002); міжнародний симпозіум «Україна–Захід: сучасні процеси розвитку фізичної культури, спорту, туризму й оздоровчих технологій» (Харків, 2009, 2010); міжнародні науково-практичні конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я» (Харків, 1997–2021), «Молода спортивна наука України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2006–2012), «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору (Київ, 2009–2019), «Здоров'язберігаючі технології, фізична реабілітація і рекреація у вищих навчальних закладах» (Харків, 2009–2021), «Студентство і спорт у світі з XIX століття до наших днів (Students and sports in the world from the 19th century to the present day)» (Париж, Франція, 2021); щорічні міжнародні наукові конгреси Європейського комітету зі спортивної історії (International Congress of European Committee for Sport History) (Лісабон, Португалія, 2021; Бухарест, Румунія, 2022; Кельн, Німеччина, 2023; Париж, Франція, 2024), міжнародний конгрес RERIS «Поза межами невдачі. Неіснуюча історія міжнародного спорту та його реальний вплив на спортивний і неспортивний світ (Beyond the Failing. The non-existent history of international sport and its real impact on sport and non-sports world)» (Варшава, Польща, 2022), міжнародний форум «Проблеми та наукові рішення» (International Forum: Problems and Scientific Solutions) (Мельбурн, Австрия, 2023), міжнародна науково-практична конференція «Наукові тенденції в умовах глобалізації» «Scientific Trends in the Context of Globalization» September (Умео, Швеція, 2023) та ін.

Перший науковий семінар «Актуальні проблеми фізичного виховання у вищих навчальних закладах України», *квітень 2011 р.*

Кафедра – ініціатор проведення серії наукових семінарів, проблематика та масштаб яких із кожним разом розширюються. Перший такий захід за темою «Актуальні проблеми фізичного виховання у вищих навчальних закладах України» відбувся у квітні 2011 р. На ньому обговорювалися переваги та недоліки секційної форми організації навчального процесу з дисципліни «Фізичне виховання», методичні підходи до тренування студентів у спортивно-оздоровчих секціях та новітні засоби фізичного розвитку людини. У червні 2012 р. кафедра організувала та провела науковий семінар «Особливості роботи зі студентами спеціальної медичної групи». На ньому обговорювалися методичні підходи в роботі зі студентами спеціальної медичної групи із захворюваннями органів зору, нервової, серцево-судинної й дихальної систем, обміну речовин та з порушеннями опорно-рухового апарату.

Починаючи з 2014 р. кафедра починає організовувати та проводити міжкафедральні, а з 2018 р. міжвузівські науково-методичні семінари («Сучасні проблеми фізичного виховання у вищих навчальних закладах» (2014), «Питання підвищення ефективності роботи спортивних

Міжкафедральний науково-методичний семінар «Питання підвищення ефективності роботи спортивних та спортивно-оздоровчих секцій у контексті реформування навчальної дисципліни ″Фізична культура″», *2016 р.*

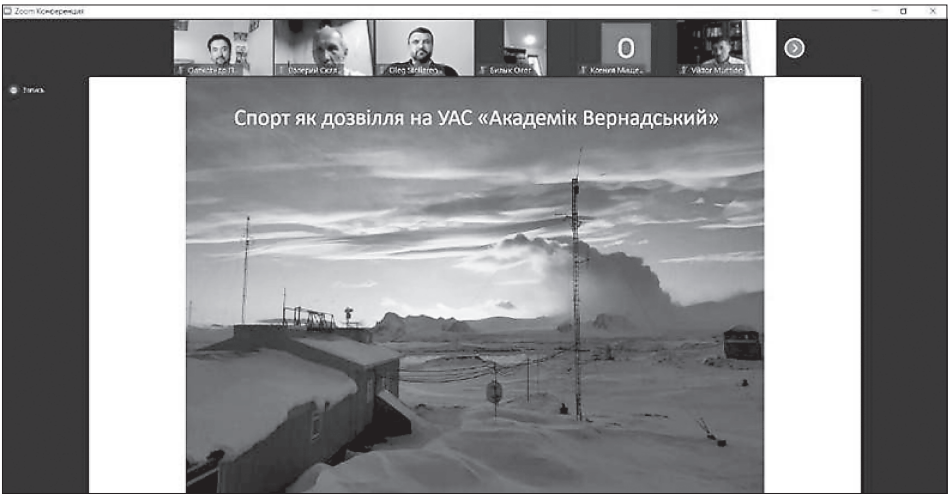
та спортивно-оздоровчих секції у контексті реформування навчальної дисципліни «Фізична культура»» (2016), «Питання підвищення ефективності фізичного виховання з урахуванням мотиваційно-ціннісних орієнтацій студентів» (2017), «Шляхи вдосконалення системи фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір» (2018), «Сучасні тенденції фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти» (2019)) із залученням провідних науковців та фахівців закладів вищої освіти м. Харкова. Під час дискусій обговорювалися проблемні питання змісту освіти, організації та підвищення ефективності навчального процесу в сучасних умовах, науково-методичні підходи до роботи зі студентами спеціальної медичної групи та в секціях спортивного вдосконалення і спортивно-оздоровчих групах тощо.

З 2020 р. на кафедрі починає проводитись Всеукраїнський круглий стіл «Сучасні тенденції фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України». У роботі круглого столу брали участь науковці та фахівці з провідних закладів вищої освіти Харкова, Києва, Львова, Полтави та інших міст України, а також депутати районних рад, аспіранти, вчителі та інші зацікавлені особи. У 2021 р. в роботі круглого столу взяв участь член команди 26-ї Української антарктичної експедиції на станцію «Академік Вернадський», кандидат біологічних наук, майстер спорту України зі спортивного орієнтування Антон Пуговкін, який через відеозв'язок з антарктичною станцією виступив із доповіддю «Наукові дослідження та спортивно-оздоровча робота на станції ″Академік Вернадський″ в Антарктиді».

Міжвузівський науково-методичний семінар із залученням провідних науковців та фахівців закладів вищої освіти м. Харкова «Шляхи вдосконалення системи фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір», *2018 р.*

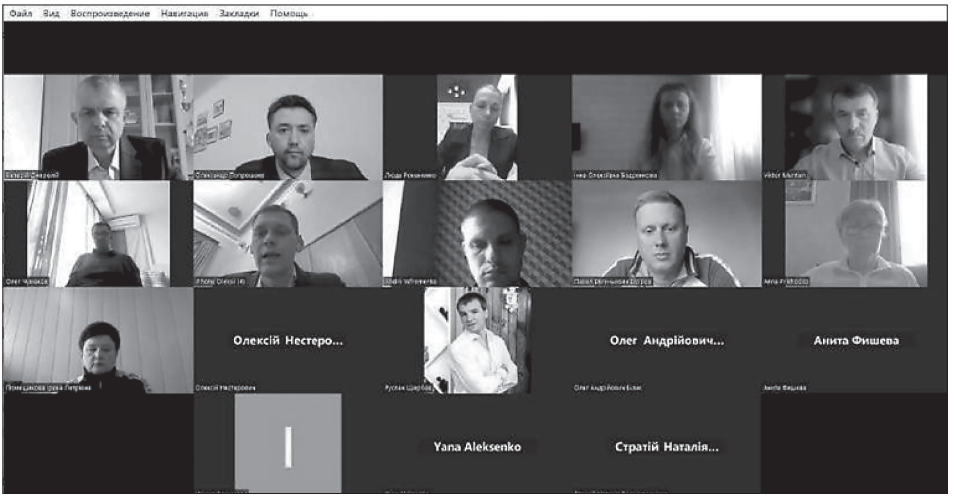
Проведення круглих столів стало особливо актуальним у 2020–2021 рр. у зв'язку з поширенням вірусу COVID-19, який створив значні проблеми в організації освітнього процесу з фізичного виховання в умовах тотального карантину та став своєрідним поштовхом для більш ретельного вивчення світового досвіду дистанційної освіти та впровадження широкомасштабних дистанційних форм навчання в закладах освіти України. Виступи доповідачів на круглих столах періоду карантину переважно присвячувалися обговоренню проблем формування фізкультурно-оздоровчих компетенцій студентської молоді та підвищення ефективності навчального процесу в закладах вищої освіти з урахуванням упровадження інноваційних комп'ютерних технологій, пропрієтарних програм для організації відеоконференцій тощо. Зазначалося, що дистанційне навчання у фізичному вихованні слід розглядати як елемент системи безперервної освіти і як модель інтеграції заочної та очної форм навчання, яка дозволяє задовольняти потреби всіх учасників навчального процесу.

Всеукраїнський круглий стіл «Сучасні тенденції фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України». У роботі круглого столу з антарктичної станції «Академік Вернадський» узяв участь член команди 26-ї Української антарктичної експедиції, кандидат біологічних наук, майстер спорту України зі спортивного орієнтування Антон Пуговкін, *2021 р.*

Учасники круглих столів звертали увагу на необхідність доповнення традиційних форм і методів організації та проведення занять із фізичного виховання дистанційними, а саме: електронними навчально-методичними комплексами, навчальними програмами та навчально-методичними посібниками та різними навчально-методичними відеоматеріалами. Це дозволить у майбутньому підвищити ефективність навчального процесу, якість засвоєння теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а також максимально залучати всі категорії учасників навчально-виховного процесу до здорового способу життя і рухової активності, що повністю відповідає сучасним тенденціям розвитку системи освіти.

Проведення круглих столів стало для викладачів кафедри особливо цінним у питаннях накопичення, зміцнення контактів та обміну науковим досвідом. За понад десятиріччя кафедра розширила наукові зв'язки, співпрацюючи з такими закладами вищої освіти та фізкультурними організаціями, як Харківське обласне управління з фізичної культури і спорту, Департамент фізичної культури та спорту

Відкриття Всеукраїнського круглого столу «Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання у закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану» проректором із навчально-виховної роботи та соціального розвитку університету Олексієм Сергійовичем Нестеровичем, *2023 р.*

Харківської міської ради, Комітет фізичного виховання та спорту МОН України, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Національний університет фізичного виховання і спорту України, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Кременчуцький державний політехнічний університет, Національна академія Національної гвардії України, Харківська державна академія фізичної культури, Харківський національний медичний університет, з іншими навчальними закладами, установами та організаціями. Вагомим досягненням кафедри стала співучасть разом із Національною академією Національної гвардії України в організації та проведенні щорічної Міжнародної (Інтернет) науково-практичної конференції «Інноваційні технології в галузі фізичного виховання, спорту, рекреації та валеології» (починаючи з 2007 р.).

Реалії воєнного сьогодення України вносять свої корективи в зміст роботи кафедри, зокрема наукову роботу. Незважаючи на складнощі прифронтового Харкова, кафедра провела всі заплановані на цей час всеукраїнські круглі столи (2022, 2023, 2024 рр.), із кожним роком

залучаючи все більшу кількість учасників. Нові виклики та проблеми, з якими зіштовхнулася наша країна, потрібно вирішувати, і це для науковців кафедри – стимул для проведення нових досліджень та отримання нових знань щодо вдосконалення процесу фізичного виховання студентів.

Цікаві факти про певні наукові здобутки викладачів кафедри фізичного виховання:

- завідувач кафедри О. В. Попрошаєв ***є автором 4 деклараційних патентів на винахід і корисні моделі*** «Спосіб визначення ігрового амплуа у ватерполістів 12, 13 та 14 років (за найбільш значущими показниками структури спеціальної підготовленості)» (2004, 2005, 2006 рр.) та «Спосіб визначення ігрового амплуа у ватерполістів, що займаються у навчально-тренувальних групах» (2008 р.). Олександром Володимировичем уперше на підставі комплексного аналізу показників структури спеціальної підготовленості, які характеризують рівень фізичного розвитку, спеціальну плавальну і технічну підготовленість, виявлені основні параметри, що впливають на вибір ігрового амплуа спортсменів-ватерполістів, і ***розроблена*** експертна система визначення ігрового амплуа за показниками структури спеціальної підготовленості та бальний спосіб визначення ігрового амплуа у водному поло за найбільш значущими показниками структури спеціальної підготовленості. Ці запатентовані авторські методики активно використовуються тренерами як в Україні, так і за кордоном у системі відбору та підготовки юних та кваліфікованих ватерполістів;
- доцент Г. І. Приходько є дійсним членом Європейського комітету з історії спорту ***(European Committee for Sport History)***, який координує європейські проєкти з історії фізичного виховання та спорту;
- завідувач кафедри О. В. Попрошаєв у 2019 р. був запрошений експертом до ***Офісу з розроблення гуманітарної політики України***, який працював під координацією міністра культури, молоді та спорту Володимира Бородянського. Брав безпосередню участь у роботі стратегічної сесії робочої групи, де обговорювалися питання масового спорту, спортивної інфраструктури та спорту вищих досягнень.

У 2022 р. був запрошений експертом до робочих груп ***КФВС МОН України*** *«Вдосконалення нормативної бази сфери фізичної культури, фізичного виховання і спорту в закладах освіти» та «Розробка тестування, нормативів, алгоритму для щорічного оцінювання фізичної підготовки учнівської та студентської молоді»*;

– доцент кафедри Н. М. Баламутова тривалий час входила до складу Харківської обласної федерації спортивного плавання, відповідаючи за наукове забезпечення навчально-тренувального процесу;
– у 2000 р. доцент Г. І. Приходько була переможницею обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «***Молодий науковець***»;
– доцент В. С. Мунтян, ***уперше*** розробив та обґрунтував теорію потреби в безпеці як одну з найбільш пріоритетних і ймовірних причин виникнення фізичного виховання та теорію деструктивної мотивації, де визначено її основні ознаки та наведено негативну піраміду задоволення потреб, що здійснюються внаслідок переважання деструктивної мотивації;
– акумуляція наукових знань та величезного практичного досвіду дозволила В. С. Мунтяну створити сучасну ***авторську систему тренування Fight-fitness***, яка об'єднує в собі провідні методики підготовки і техніко-тактичний арсенал із різних видів єдиноборств: ***кікбоксинг*** – засвоєння ударної техніки руками та ногами; ***рукопашний бій / прийоми самозахисту*** – засвоєння комбінацій, які складаються з ударної техніки руками, ногами, виконання прийомів боротьби та самозахисту; ***cross fit*** (спеціальна фізична підготовка) – розвиток і вдосконалення спеціальних фізичних якостей. У 2018 р. було опубліковано електронний навчально-методичний посібник «Fight-fitness (інтегральна підготовка в єдиноборствах)»;
– доцент І. О. Бодренкова ***вперше*** на підставі комплексного аналізу та мультимодального підходу розробила методику побудови тренувального процесу спортсменів у черлідингу на етапі спеціалізованої базової підготовки, яка представлена в авторській програмі для спортивних клубів і спортивних секцій вищих навчальних закладів «Черлідинг DANCE». Інною Олексіївною розроблені модельні характеристики та оцінні шкали загальної фізичної, спеціальної

та технічної підготовленості спортсменів-черлідерів. Встановлені й систематизовані структурні компоненти та параметри тренувального процесу. На підставі отриманих даних І. О. Бодренкова першою в Україні захистила дисертаційну роботу з черлідингу;

– доценти кафедри (О. В. Попрошаєв, В. С. Мунтян, Г. І. Приходько) постійно беруть участь в опануванні дисертаційних досліджень із проблем фізичного виховання та спорту;
– доцент Г. І. Приходько залучається до співпраці з міжнародними науковими журналами, які індексуються на платформах ***Scopus*** та ***Web of Sciece***, щодо рецензування наукових статей.

2.3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ З ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX ДО 20-х рр. XXI ст.: РЕТРОСПЕКТИВА ТА ДОСЯГНЕННЯ (СПОРТИВНЕ ЖИТТЯ, ЗАСНУВАННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ СПОРТИВНОГО КЛУБУ)

На початку XX ст. в багатьох закладах вищої освіти країни почали відкриватися перші спортивні секції та проводитися студентські спортивні змагання. У Харківському юридичному інституті з початку 40-х рр. XX ст. було створено первинну фізкультурну організацію студентів і співробітників – низову раду колективу фізкультури Добровільного спортивного товариства (ДСТ) «Наука» (*Прим.* – У 30–50-х рр. XX ст. ця громадська установа об'єднувала всі первинні організації вищих навчальних закладів і наукових установ). У післявоєнні роки зазначену Раду інституту очолювали зазвичай студенти, які мали певний спортивний досвід. Так, 1946 р. керівництво організацією було доручено студентові – чемпіону УРСР, майстру спорту СРСР з боксу Юрію Лукашу, у 1947 р. – Валентину

Члени ради ДСТ «Наука» Харківського юридичного інституту, *1949–1950 рр.*

Спортивний майданчик у дворі Харківського юридичного інституту, *1950-ті рр.*

Антипову, у 1952 р. – видатному радянському спортсмену, гросмейстеру з шашок Зіновію Цирику тощо. Колектив фізичної культури разом із кафедрою фізичної культури проводив велику роботу з організації фізкультурно-оздоровчої й спортивно-масової роботи зі студентством, підготовку громадських фізкультурних кадрів: громадських інструкторів зі спорту, суддів з різних видів спорту, фізкультурних організаторів тощо.

Матеріально-технічна база кафедри фізичного виховання в післявоєнні роки потребувала істотного поліпшення. Спортивного залу в інституті не було. Кафедрі виділили прохідну кімнату площею 93 м^2 і територію надворі, де в ті часи зусиллями студентів був обладнаний спортивний майданчик зі смугою перешкод, зоною для гри в баскетбол і волейбол, сектором для стрибків, смугою для городків і снарядами для гімнастики. Практичні заняття з легкої атлетики проводилися в міському парку відпочинку. Для проведення занять у спортивних секціях інститут орендував стадіон «Піонер», басейн, гребну станцію та спортивний зал «Харчовик».

Наприкінці 40–50-х рр. на спортивних майданчиках Харківського юридичного інституту та орендованих спортивних баз в інституті працювали секції зі спортивно-прикладного триборства (подолання смуги перешкод, гранатометання, стрільба), футболу, баскетболу, боксу, кульової стрільби, гандболу, художньої гімнастики, акробатики, легкої атлетики, настільного тенісу, шахів, шашок, фехтування, лижного спорту, важкої атлетики, водного поло, народного веслування, городків. Наприклад, у 1950 / 1951 навчальному році в інституті здійснювали спортивно-масову роботу секції з 17 видів спорту, у яких займалися 965 студентів, що становило 69 % від загальної чисельності студентів, які навчалися в інституті. Найбільш масовими і популярними серед студентів і співробітників інституту (більше 50 фізкультурників) були

спортивні секції з шашок і шахів, кульової стрільби, волейболу й гімнастики. Керували секціями викладачі кафедри фізичного виховання і студенти інституту. У 1952 р. спортивно-масова робота зі студентами поповнилася новими спортивними секціями з автоспорту й боротьби класичної.

На тренуванні з класичної боротьби, *1952 р.*

Студенти інституту брали активну участь у багатьох спортивних заходах і змаганнях, які проводили рада ДСТ «Наука», районні, міський і обласний комітети фізичної культури. Наприклад, у 1950 р. вони були учасниками 40 спортивно-масових заходів, серед яких: розіграш Кубка обласної ради ДСТ «Наука» з футболу (1-ше місце); фінал обласного профспілкового кросу (1-ше місце), фінал профспілкового кросу району (1-ше місце); розіграш Першості вишів м. Харкова з футболу в першій групі (2-ге місце); «Біг патрулів» (3-тє місце), Першість обласної ради ДСТ «Наука» (3-тє місце), Першість вишів із фехтування, боксу, городків, боротьби, шахів, лижних гонок, народного веслування, кульової стрільби, волейболу, ковзанів, традиційної легкоатлетичної естафети тощо. Крім спортивних змагань, студенти інституту брали участь у регіональних та загальноуніверситетських спортивних вечорах із показовими виступами провідних спортсменів інституту.

З 1957 р. низовий колектив фізичної культури, а надалі – спортивний клуб Харківського юридичного інституту увійшов до складу новоствореного ДСТ «Буревісник», яке об'єднувало студентів і професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти. У 1960 р. товариство провело

Участь студентів Харківського юридичного інституту в параді та комплексних змаганнях обласної ради ДСТ «Наука», *1950 р.*

Першу спартакіаду закладів вищої освіти СРСР, де команда інституту з волейболу посіла І місце.

Першим спортсменом, який прославив інститут на весь світ, був Зіновій Цирик (випускник 1954 р.). Він перший у СРСР спортсмен, удостоєний звання гросмейстера із шашок, шестиразовий чемпіон СРСР із шашок-64, заслужений тренер України, суддя всесоюзної категорії, володар численних рекордів і досягнень, спортивний журналіст, автор багатьох книг із теорії шашок.

Вагомий внесок до скарбниці спортивної слави інституту в 40–70-х рр. зробили такі спортсмени-юристи, як чемпіон УРСР з волейболу, доктор юридичних наук В. В. Копейчиков (випускник 1948 р.), майстер спорту з кульової стрільби Ю. В. Столяров (випускник 1952 р.), чемпіон УРСР з баскетболу К. М. Прохорович (випускник 1954 р.), чемпіон УРСР із важкої атлетики А. А. Грінберг (випускник 1951 р.), капітан збірної команди інституту з волейболу 1960–1965 рр. В. Я. Тацій – Герой України, з 1987 по 2020 рр. ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, та ін.

У 1960–1990 рр. в інституті серед прикладних видів спорту найбільш масовою та популярною була секція кульової стрільби. В інституті постійно організовувались та проводились змагання з кульової стрільби, проводилася підготовка збірної команди для участі в Спартакіаді закладів вищої освіти. У 1950 р. найкращим із кульової стрільби був студент А. М. Голик. У наступні роки збірна команда інституту посідала призові місця в Спартакіаді серед студентів закладів вищої освіти Харкова: 1957 р. – 3-тє місце, 1958 р. – 2-ге місце, 1960 р. – 1-ше місце, 1961 р. – 3-тє місце, 1965 р. – 3-тє місце, 1967 р. – 1-ше місце, 1976 р. – 3-тє місце. Багаторазовими призерами цих змагань в особистому та командному заліках були: С. А. Самарська, В. А. Зайцева, В. М. Короткевич, Н. А. Горлова, І. Н. Дульдієр, Г. П. Сердюк, Ю. М. Комаров, І. А. Перебийніс.

У 60–70-ті рр., незважаючи на постійну турботу ректорату щодо матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання та спорту, кафедра та спортивний клуб інституту, як і раніше, відчували нестачу спортивних споруд для проведення навчальних та навчально-тренувальних занять. У зазначені роки спортивна база кафедри фізичного

Спортивна зала Харківського юридичного інституту, *1950–1980 рр., нині зал № 6*

виховання Харківського юридичного інституту складалася зі спортивного залу (нині зал засідань вченої ради № 6 та прилеглий коридор), залу боротьби (нині зал № 11), стрілецький тир (у підвальному приміщенні правого крила центрального корпусу), лижної бази на 120 пар лиж. Для проведення навчальних занять та спортивних змагань із комплексу ГПО орендувалися легкоатлетичні сектори стадіону «Старт», плавальний басейн ДСТ «Локомотив», а також використовувалася територія міського Парку відпочинку. На території гуртожитків № 1, № 2 та № 3 розміщувалися волейбольні майданчики, обладнані гімнастичними брусами та поперечинами. У гуртожитку № 2 працював спортивний зал 22 × 6 м. У гуртожитках № 3 та № 4 були побудовані спортивний зал та літній спортивний майданчик. Спортивно-масові заходи проводились в актовій залі інституту.

З середини 80-х рр. на договірних засадах навчальні заняття з фізичного виховання та спортивно-масові заходи проводилися на стадіоні спортивного комплексу Харківського політехнічного інституту.

У 70–80-ті рр. минулого століття в Харківському юридичному інституті продовжували закладатися традиції розвитку масового спорту та спорту вищих досягнень. Для студентів та співробітників працювали спортивні секції з баскетболу, боксу, боротьби (вільна, класична, «самбо», «дзюдо»), волейболу (жінки, чоловіки), легкої атлетики, лижних гонок, ручного м'яча (жінки, чоловіки), стрільби кульової, настільного тенісу, шашок, шахів, футболу, армспорту, плавання та багатоборства. У спортивних секціях займалися студенти всіх курсів по 4–12 годин на тиждень. Крім спортивного плавання, у цей час працювала секція оздоровчого плавання для студентів, які не вміють плавати. Наприкінці кожного року до 20 студентів набували цих необхідних у житті вмінь та навичок і могли вільно триматися на воді.

Змагання з армспорту в Харківському юридичному інституті, *1980-ті рр.*

У ці роки кафедра та спортивний клуб інституту продовжували приділяти значну увагу збільшенню спортивно-масових та оздоровчих заходів серед студентів. Згідно зі щорічними внутрішніми календарями того часу в інституті проводились: Спартакіади між факультетами «Першокурсник» та «Випускник»; змагання з комплексу ГПО. Популярними були змагання з волейболу, баскетболу, кульової стрільби, боротьби самбо. Новим спортивним заходом було проведення «Тижня спорту» в середині жовтня: туристичні походи для студентів 1 курсу; загальноінститутський легкоатлетичний крос; настільний теніс; велосипедний пробіг тощо.

Збірні команди інституту завжди брали участь у Спартакіаді ДСТ «Буревісник» серед студентів закладів вищої освіти, обласних, міських естафетах, у фіналах легкоатлетичних осінніх та весняних кросів, змаганнях республіканського рівня, товариських зустрічах юридичних закладів вищої освіти СРСР тощо. Так, у 80-ті рр. збірні команди інституту змагалися на Спартакіаді обласної ради «Буревісника» із 22 видів спорту. Призерами міжвузівських змагань традиційно були команди борців та волейболістів. До складу команди інституту

На змаганнях з багатоборства Харківського юридичного інституту, *1980-ті рр.*

входили відомі спортсмени: член збірної команди України, майстер спорту СРСР з класичної боротьби І. Л. Дорохов, кандидат у майстри спорту з боксу Г. І. Гасанов та член збірної команди Харківської області з боротьби дзюдо С. Султанахмедов.

У 1976 р. на базі Харківського юридичного інституту проводилась матчева зустріч юридичних закладів вищої освіти і юридичних факультетів країни. Програма заходу включала змагання з баскетболу, волейболу, боротьби самбо, футболу тощо.

Ігровий момент на змаганнях з волейболу серед юридичних закладів вищої освіти і юридичних факультетів країни, *1976 р.*

Могутнім поштовхом щодо вдосконалення фізичного виховання та спорту в Харківському юридичному інституті стало будівництво та введення в експлуатацію в 1986 р. першого спортивного комплексу по вул. Григорія Сковороди, 77. Комплекс складався зі стандартного ігрового залу (36 × 18 м), стрілецького тиру на 25 м, залу боротьби й допоміжних приміщень (загальною площею понад 1500 м^2). Кафедра фізичного виховання і спортивний клуб інституту брали активну участь у побудові навчально-спортивного комплексу, за що їх було нагороджено Почесною грамотою обласної ради ДСТ «Буревісник».

Після введення в експлуатацію першого спортивного комплексу в Харківському юридичному інституті активізувалася робота із залучення до занять спортом та оздоровлення не тільки студентів, але й професорсько-викладацького складу та допоміжного персоналу інституту. Традиційними стали Спартакіада «Здоров'я», спортивні змагання з шашок, шахів, стрільби, плавання, лижних гонок, легкоатлетичного кросу, настільного тенісу. Силами кафедри фізичної культури

Будівництво та відкриття першого спортивного комплексу Харківського юридичного інституту по вул. Григорія Сковороди, 77. На будівельному майданчику присутній проректор інституту В. В. Сташис, а на відкритті спортивного комплексу – ректор інституту В. П. Маслов, *1985–1986 рр.*

та спортивного клубу (голова спортивного клубу І. І. Єфіменко) постійно проводилися змагання з комплексу ГПО. Популярністю користувалися змагання з кульової стрільби. Кожного року кількість спортивно-масових та оздоровчих заходів постійно збільшувалася.

У 1993 р. розпочинається будівництво нового сучасного спортивного комплексу по вулиці Григорія Сковороди, 104. У 1995 р. відбулося його урочисте відкриття, у якому взяв участь Президент України Л. Д. Кучма. Матеріальна база спортивного комплексу становить басейн, тир та спортивні зали різного призначення (ігровий, тренажерний, зали аеробіки та настільного тенісу). У 2008 р. під час реконструкції цього комплексу було побудовано стадіон із сучасним обладнанням: футбольне поле зі штучним покриттям, волейбольний та баскетбольний майданчики, легкоатлетичні доріжки та інші сектори. На сьогодні це один із найкращих навчально-спортивних комплексів закладів вищої освіти в Україні.

Проректор інституту В. В. Сташис виконує стрибок у довжину з місця в рамках змагань з багатоборства серед професорсько-викладацького складу інституту, *1990-ті рр.*

Святкове відкриття загальноуніверситетського фестивалю з настільного тенісу серед професорсько-викладацького складу та співробітників Університету, приуроченого до відкриття спортивного клубу з настільного тенісу, *2018 р.*

Відкриття нового сучасного спортивного комплексу стало новим поштовхом для активного розвитку студентського спорту в Університеті та створення спеціалізованих спортивних клубів. У 90-ті рр. минулого століття за підтримки ректора Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого В. Я. Тація та першого проректора В. В. Сташиса на базі спортивних секцій, що тривалий час працювали на кафедрі фізичного виховання, створюються спортивні клуби: Волейбольний спортивний клуб «Юридична академія» (10 липня 1995 р.); Шаховий спортивний клуб «Юридична академія» (1 жовтня 1996 р.); Плавально-спортивний клуб «Юридична академія (23 вересня 1997 р.); Клуб спортивних видів боротьби «Юридична академія» (12 травня 1999 р.); Клуб боксу та кікбоксингу «Юридична академія» (6 квітня 2000 р.); Спортивний клуб олімпійських видів боротьби (21 листопада 2012 р.). У 2018 р. відбулися установчі конференції з відкриття ще двох спортивних клубів та було затверджено плани їх роботи. Президентом спортивного клубу з настільного тенісу було обрано проректора з навчально-методичної роботи В. В. Комарова, а президентом спортивного клубу з баскетболу – віцепрезидента

Національної академії правових наук України, завідувача кафедри фінансового права М. П. Кучерявенка. З нагоди відкриття спортивних клубів в Університеті пройшли спортивні свята та масові заходи серед студентів і викладачів.

Можна впевнено сказати, що, починаючи з 90-х рр. XX ст. – перших років незалежності нашої держави, спортивна та спортивно-оздоровча робота в Університеті є одним із пріоритетних напрямів освітньої політики, а фізична культура розуміється як вагомий складник загальної та професійної культури юриста. Протягом багатьох років відповідно до затверджених повноважень ректора та проректорів в Університеті загальне керівництво фізичним вихованням та спортом здійснював проректор із навчальної роботи. У різні роки за цей напрямок роботі відповідали професори Анатолій Павлович Гетьман (2001–2007 рр.), Юрій Прокопович Битяк (2007–2010 рр.), Юрій Григорович Барабаш (2010–2021 рр.), при яких розпочався та протягом багатьох років тривав розвиток спортивно-оздоровчої бази Університету та створювались всі умови для занять фізичною культурою та масовим спортом. Структурну схему підпорядкованості спортивних клубів і кафедр фізичного виховання в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого у 2010–2017 рр. подано на *рис. 1.*

Спортивно-масова та оздоровча робота в Університеті проводилася спортивним клубом разом із кафедрами фізичного виховання протягом усього навчального року і здійснювалась у різноманітних формах, які взаємопов'язані, доповнюють одне одного і являють собою загальний процес фізичного виховання студентів. До таких форм належали проведення практичних занять із фізичної культури, масові спортивні та оздоровчі заходи, тренувальні заняття у спортивних клубах та спортивно-оздоровчих секціях, зустрічі зі студентами з питань здорового способу життя, спортивні змагання регіонального, всеукраїнського та світового рівня тощо.

Наступна хвиля розвитку фізичної культури і спорту в Університеті сталася на початку XXI ст. Продовжувалось поступове оновлення матеріально-технічної бази. У 2011 р. ректор Університету В. Я. Тацій разом із членами ректорату ініціювали реконструкцію існуючого спортивного комплексу по вул. Григорія Сковороди, 77, відкритого в 1986 р.

Рис. 1. Підпорядкованості спортивних клубів і кафедр фізичного виховання в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого у 2000–2017 рр.

Рішенням Харківської міської ради від 6 липня 2011 р. № 331/11 університету було надано згоду на реконструкцію, а в червні 2012 р. інспекція державного архітектурно-будівельного контролю в Харківській області дозволила Університету виконувати будівельні роботи. Після річної реконструкції в навчально-спортивному комплексі було вдвічі збільшено навчальну площу, додано надбудову другого поверху існуючої будівлі (загальною площею 462 м^2) та прибудовано 4 поверхи з тильної сторони ігрового залу (загальною площею 545 м^2), значно поліпшено допоміжні приміщення. У цілому зараз у навчально-спортивному комплексі 10 спортивних залів: ігровий, фітнесу та аеробіки, єдиноборств, оздоровчої гімнастики, два тренажерних, два настільного тенісу, боксу, настільних ігор (шашки та шахи). Загальна площа складає майже 3000 м^2. Спортивні зали повністю оснащено найсучаснішим спортивним реманентом та обладнанням.

Першого вересня 2013 р. відбулось урочисте відкриття оновленого сучасного спортивного комплексу «Юрист», на якому були присутні член Кабінету Міністрів України, керівники міста й області, видатні

Урочиста частина відкриття навчально-спортивного комплексу «Юрист» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, *1 вересня 2013 р.*

спортсмени, спортивна громадськість, студенти. Ректор Університету Василь Якович Тацій привітав присутніх та вручив символічний ключ від оновленого спортивного комплексу студентам: чемпіонці світу з шахів серед жінок Анні Ушеніній та бронзовому призеру Олімпійських ігор з боксу (2012 р.), чемпіону Всесвітньої універсіади (2013 р.), чемпіону світу за версією WBO в напівважкий вазі Олександру Гвоздику.

Відкриття оновленого спортивного комплексу стало черговим поштовхом щодо розвитку спортивного руху в Університеті. Крім навчальних занять із «Фізичної культури», які одночасно вирішували освітні, виховні, оздоровчі завдання та готували студентську молодь до військової служби у Збройних Силах України, в Університеті продовжувалось збільшення кількості спортивно-оздоровчих секцій. У 2013 р. в Університеті працювало 17 секцій, а саме: бадмінтону, гімнастичних і танцювальних видів спорту, спортивного орієнтування, чоловічого та жіночого волейболу, легкої атлетики, футболу, атлетичної гімнастики, боксу, файтфітнесу, оздоровчого плавання, оздоровчої гімнастики, пілатесу, шашок, армспорту, аеробіки, кросфіту, самооборони для дівчат. У секціях займалося 310 студентів. Головна мета занять у спортивно-оздоровчих секціях – це підтримка індивідуального здоров'я студентів на високому соматичному рівні протягом усього навчання в Університеті.

Збільшилася кількість студентів, які бажають удосконалювати свою спортивну майстерність, тренуючися в спортивних клубах Університету з волейболу, вільної та греко-римської боротьби, боротьби самбо і дзюдо,

боксу і кікбоксингу, плавання, шахів, баскетболу, настільного тенісу. Клуби готували спортсменів до виступу на змаганнях всеукраїнського й міжнародного рівнів.

У 2013 р. в університетських спортивних клубах тренувалося близько 340 студентів, які були висококваліфікованими спортсменами та входили до складу збірних команд Університету, Харківської області і Національних збірних команд України. Серед студентів, аспірантів та співробітників вишу в той час були: 4 заслужених майстри спорту України, 5 міжнародних гросмейстерів із шахів, 2 міжнародних майстри з шахів, 1 міжнародний майстер із шашок, 10 майстрів спорту України міжнародного класу, 37 майстрів спорту України. Серед тренерського складу працювало 5 заслужених тренерів України. Це Едуард Карницький та Борис Красов – тренери з боксу та кікбоксингу, Володимир Романцов – тренер з волейболу, Михайло Бродський – тренер із шахів, Павло Єгоров – тренер із плавання.

За результатами участі в чемпіонатах України, Європи та світу, студентських універсіадах і спартакіадах за 2013 р. студенти та співробітники Університету здобули 260 медалей (золотих – 104, срібних – 65, бронзових – 91), із них 114 нагород було отримано на обласних змаганнях, 77 – на всеукраїнських, 29 – на міжнародних, 39 – на чемпіонатах Європи та світу. Різними формами фізичного виховання в Університеті в той час було охоплено більше 2000 студентів, серед яких 1488 студентів 1 курсу, у яких викладалась навчальна дисципліна «Фізична культура», 340 студентів займалися в спортивних клубах Університету і 310 – у спортивно-оздоровчих секціях.

Крім традиційних змагань, що проводилися в той час в Університеті (спартакіади серед інститутів та факультетів із 8 видів спорту та спартакіади серед гуртожитків із 3 видів спорту), стрімко продовжує розширюватися кількість спортивно-масових заходів різного рівня, від регіонального до всеукраїнського та світового.

У 2013 р. Університет уперше провів міжнародний турнір із шахів «Україна – Польща», у якому взяли участь міжнародні гросмейстери. За збірну команду України грала член шахового спортивного клубу «Юридична академія» Євгенія Долуханова, яка допомогла команді стати переможницею в цих змаганнях. У цьому ж році Університет

провів міжнародний турнір зі швидкісного складання кубика Рубіка. Студент Університету Андрій Чернічка виборов два третіх місця на цьому турнірі. Протягом року проводилося багато інших змагань, присвячених Дню студента, Дню українського козацтва та ін.

У ці роки в Університеті інтенсивно розвиваються інтелектуальні види спорту. Майже кожного року проводяться сеанси одночасної гри з провідними спортсменами Університету з шахів та шашок. Сеанси одночасної гри в шахи з усіма охочими давали 14-та чемпіонка світу Ганна Ушеніна та чемпіон Європи і переможець шахової Олімпіади Олександр Моїсеєнко. Сеанс одночасної гри в шашки давав чемпіон світу Денис Шкатула. На сеансах одночасної гри завжди була велика кількість охочих узяти участь у цих спортивних заходах. Проводились загальноуніверситетські та міжнародні змагання зі швидкісного складання кубика Рубіка.

Необхідно зазначити, що в 2013 р. Університет посів 2-ге місце в обласному етапі Всеукраїнського огляд-конкурсу на кращий стан фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України, пропустивши вперед тільки Харківську державну академію фізичної культури, випередивши всі інші заклади вищої освіти м. Харкова.

На святковому засіданні вченої ради з нагоди 209-ї річниці з Дня заснування НЮУ імені Ярослава Мудрого ректор університету В. Я. Тацій у своїй промові звернув увагу на той факт, що серед здобутків Університету не за фахом, у поточному році (2013) вперше в історії вишу зафіксовано рекордну кількість чемпіонів Європи, світу та призерів Всесвітньої універсіади. На XXVII Всесвітній літній універсіаді, яка є студентськими змаганнями найвищого рівня, усі вищі навчальні заклади Харкова завоювали 9 медалей. І три з них здобув наш непрофільний університет. Переможцем з боксу став Олександр Гвоздик (ЗМС). Срібним призером з самбо – Інна Черняк (МСМК). Бронзову нагороду з дзюдо отримала Марина Черняк (МСМК). За успішну участь у Всесвітній універсіаді спортсмени та їх тренери отримали державні нагороди, а саме: Олександр Гвоздик нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня, Інна Черняк – орденом Княгині Ольги III ступеня, Марина Черняк – медаллю «За працю і звитягу». Тренер Олександра Гвоздика заслужений тренер України

Едуард Карницький нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Окремо необхідно виділити досягнення Шахового спортивного клубу «Юридична академія». Анна Ушеніна (ЗМС) – 14-та чемпіонка світу, у складі жіночої Національної збірної команди України стала чемпіонкою світу та Європи в командному заліку. За високі спортивні досягнення Указом Президента України була нагороджена орденом Княгині Ольги II ступеня та отримала приз «Шаховий гетьман України». Старший тренер шахового клубу Університету Михайло Бродський за підготовку жіночої Національної збірної команди України, яка стала переможницею світу та Європи в командному заліку, отримав звання заслуженого тренера України. Олександр Моїсеєнко (ЗМС) став чемпіоном Європи, у складі чоловічої Національної збірної команди України – бронзовим призером чемпіонату світу в командному заліку та отримав приз «Шаховий гетьман України». Члени шахового клубу – міжнародні гросмейстери Павло Ельянов, Євгенія Долуханова, Олександр Ковчан, Володимир Онищук ставали переможцями та призерами різних міжнародних змагань.

Нагородження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за 2-ге місце в обласному етапі Всеукраїнського огляд-конкурсу на кращий стан фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України, *2013 р.*

Початок XXI ст. дійсно став фантастичним за ростом спортивних результатів – це роки спортивних рекордів і перемог. Університет із кожним роком продовжував розвиватися, збільшувалась кількість спортивних та спортивно-оздоровчих секцій що надавало більше можливостей студентам підтримувати свій рівень індивідуального (соматичного) здоров'я на високому рівні протягом усього терміну навчання в університеті. Майже кожного року в Університеті збільшується кількість висококваліфікованих спортсменів, які входять до складу Національних збірних команд України та представляють Університет та Україну на змаганнях європейського та світового рівня.

Міжнародний гросмейстер із шахів, заслужений майстер спорту України, член шахового спортивного клубу Університету Олександр Моїсеєнко у 2013 р. став чемпіоном Європи та, виступаючи за збірну команду України, виборов бронзові нагороди командного чемпіонату світу

За результатами участі в чемпіонатах України, Європи та світу, студентських універсіадах і спартакіадах студенти та співробітники Університету кожного року здобували більше 400 медалей самого високого рівня. Постійно збільшувалась кількість студентів, які долучалися до спортивного руху Університету і з задоволенням займалися фізичною культурою та різними видами спорту.

Починаючи з 2011 р. в Ууніверситеті стало традицією проведення спортивного свята «Парад переможців», на якому вітають та нагороджують провідних спортсменів та тренерів Університету за вагомі досягнення та високі спортивні результати. Перед глядачами урочистим маршем проходять кращі спортсмени спортивних клубів та збірних команд Університету. Спортсмени роблять показові виступи з різних видів спорту, а найкращі студенти та тренери Університету за вагомі досягнення та високі спортивні результати, нагороджуються грамотами та подяками, а також почесними відзнаками міського та обласного рівнів.

Традиційним стало проведення спортивних благодійних заходів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Спорт на допомогу дітям». Заходи проводилися на підтримку вихованців Богодухівського дитячого будинку-інтернату під патронатом ректорату, профспілкових комітетів та спортивних клубів Університету з настільного тенісу, волейболу, баскетболу та шахів. Під час проведення благодійних заходів університет збирав кошти, на які в подальшому купував та передавав до дитячого будинку-інтернату медичне обладнання для реабілітації хворих діток та солодкі подарунки.

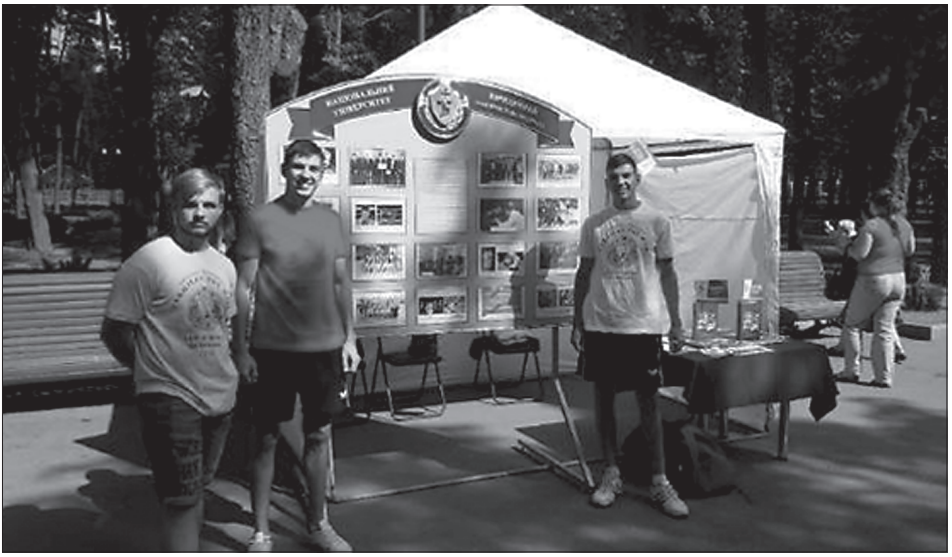
У рамках профорієнтаційної роботи кафедра фізичного виховання організовувала та проводила Відкриті кубки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Харкова. Метою їх перш за все є популяризація університету серед учнів старших класів та формування і підтримання здорового способу життя серед учнів і профілактика негативних явищ у шкільному середовищі (булінгу та ін.). У змаганнях брали участь учні старших класів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв та інтернатів м. Харкова та області.

Починаючи з 2016 р. за підтримки правління Волейбольного спортивного клубу «Юридична академія» в університеті щорічно проводився Всеукраїнський турнір пам'яті кандидата у майстри спорту України з волейболу, неодноразового переможця та призера змагань серед професійних команд майстрів суперліги Олександра Мартиненка.

Серед інших спортивних заходів, що проводилися в Університеті, слід назвати ще:

- щорічну спартакіаду серед факультетів (інститутів) з 11 видів спорту: волейболу, баскетболу, плавання, футболу, настільного тенісу, шахів, бадмінтону, кросу, шашок, греко-римської та вільної боротьби;
- спартакіаду серед гуртожитків із 4 видів спорту: настільного тенісу, шахів, плавання, стрітболу (вуличного баскетболу);
- міжнародний шаховий турнір «Кубок ректора», у якому беруть участь міжнародні гросмейстери і майстри;
- всеукраїнський турнір із боротьби дзюдо, присвячений пам'яті Г. В. Малинка;
- відкритий командний Кубок університету з бадмінтону та баскетболу серед студентів та співробітників закладів вищої освіти м. Харкова;
- відкрита командна ліга Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу серед студентів та співробітників закладів вищої освіти м. Харкова.

Також Університет кожного року брав участь у різних спортивно-оздоровчих та освітніх заходах обласного та міського рівнів, а саме

Участь студентів і викладачів Університету в спортивно-освітній виставці-ярмарку «Харків – спортивна столиця», *2017 р.*

спортивному святі, присвяченому Дню фізичної культури і спорту та спортивно-освітній виставці-ярмарку «Харків – спортивна столиця».

Одним із показників високого рівня розвитку фізичного виховання та спорту в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого в першій половині XXI ст. ***є здобуття перемог та призових місць на обласних щорічних спортивних змаганнях «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області***. В 2018 / 2019 навчальному році від Університету в цих змаганнях взяли участь 24 команди з різних видів спорту. Загальнокомандне місце підраховувалось за результатами виступів кращих 15 команд. За підсумками цієї спартакіади Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого серед усіх ЗВО Харківської області посів 3-тє загальнокомандне місце. Переможцями та призерами в командному заліку за 2018 / 2019 навчальний рік стали: 1-ше місце – збірні команди університету з волейболу (чоловіки), боротьби самбо, шахів; 2-ге місце – збірні команди університету з боротьби дзюдо, вільної боротьби, плавання; 3-тє місце – збірні команди університету зі спортивного орієнтування, з греко-римської боротьби, тхеквондо. До загальнокомандного заліку також увійшли:

4-те місце – збірні команди університету з тенісу, шашок, настільного тенісу, фехтування; 6-те місце – легка атлетика.

Нагородження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за 3-тє місце в Обласних щорічних спортивних змаганнях «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, *2019 р.*

Значним досягненням є здобуття Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого ***ІІІ загальнокомандного місця серед усіх закладів вищої освіти України за підсумками літньої універсіади України 2019 р.*** До загальнокомандного заліку увійшли результати виступу студентів Університету з плавання, настільного тенісу, боротьби дзюдо та легкої атлетики.

Усі ці спортивні здобутки стали можливими завдяки наполегливій роботі спортивного клубу Університету разом із кафедрою фізичного виховання, які в творчому тандемі здійснювали всебічну роботу з розвитку фізичної культури і спорту в Університеті.

Основною метою діяльності спортивного клубу Університету протягом багатьох років було створення найкращих умов для розвитку фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи серед студентів, професорсько-викладацького складу, співробітників Університету та членів їх сімей.

У різні роки низовий колектив фізичної культури, а надалі спортивний клуб спочатку інституту, потім університету очолювали: Ю. І. Пономарьов (1968–1970), А. М. Критов (1988–1989), О. І. Дяченко (1989–1994), В. М. Романенко (1994–1995), А. В. Янущик (1995–1998), Д. О. Петров (1998–2005), В. П. Скляренко (2005–2006).

М. І. Гоєнко

Починаючи з вересня 2006 р. і по 2023 р. директором спортивного клубу Університету був Микола Іванович Гоєнко – майстер спорту СРСР з легкої атлетики та військового триборства та майстер спорту України зі спортивного орієнтування, старший викладач кафедри фізичного виховання, чемпіон і призер України 2014–2022 рр. серед ветеранів з бігу на середні та довгі дистанції, член Національної збірної команди України зі спортивного орієнтування (2015–2023 рр.).

Головними функціями спортивного клубу є: організація і проведення спартакіади Університету серед факультетів та гуртожитків; організація в Університеті секцій з окремих видів спорту і надання їм допомоги в підготовці спортсменів до змагань; організація і проведення змагань серед студентів та викладачів, присвячених знаменним датам; організація інформаційно-пропагандистської діяльності із залучення студентів, викладачів і співробітників Університету до проведення активного дозвілля, до участі в різних формах фізичної культури; координація діяльності спеціалізованих спортивних клубів Університету.

Велика увага ректорату завжди приділялась підтриманню соматичного (індивідуального) здоров'я викладачів та співробітників Університету. З цією метою працювали жіночий спортивно-оздоровчий клуб «Юнона» та чоловічий спортивно-оздоровчий клуб «Атлет», а також спортивно-оздоровчі секції з плавання, атлетичної гімнастики, оздоровчої гімнастики, чоловічого баскетболу, волейболу та пілатесу. У цих секціях та спортивних клубах займалися та оздоровлювалися понад 250 викладачів Університету щорічно.

Жіночий клуб ***«Юнона»*** був заснований у 2005 р. 5 квітня 2005 р. у Палаці студентів Університету відбулось його урочисте відкриття за ініціативі голови профспілкового комітету викладачів та співробітників Університету Валентини Григорівни Білик. Президентом клубу було обрано докторку юридичних наук, професорку кафедри соціології та політології Людмилу Миколаївну Герасіну. Тренером і керівником жіночого клубу «Юнона» було призначено Людмилу Романенко. Основна спрямованість клубу – культурно-оздоровча.

Євген Вегера у складі збірної команди Харківської області, призер літньої універсіади України з дзюдо, *2019 р.*

Денис Пікаш у складі збірної команди Харківської області, фіналіст літньої універсіади України з легкої атлетики, *2019 р.*

Заняття в клубі проходили двічі на тиждень у сучасно обладнаних залах і басейні Університету. Тренувальні заняття включали біг або джогінг, заняття бодіфлексом, пілатесом з елементами балету та йоги, стречінгу, аквааеробікою, заняття в тренажерному залі та східні танці. Навесні 2014 р. почалися тренування з настільного тенісу. На літній період членкині жіночого клубу отримували домашнє завдання (як правило, це декілька нескладних, але дуже корисних вправ, які можна виконувати вдома).

Членкині жіночого клубу спільно відвідували театри міста, виставки, культурно-масові заходи та екскурсії. Кілька разів на рік проходили урочисті вечори, на яких вшановували кращих жінок клубу і підсумовували результати роботи. Зустрічі проходили в Палаці студентів Університету і супроводжувалися виступами артистів Палацу і членкинь клубу.

Жінки – членкині жіночого клубу брали активну участь у спортивно-масових заходах та змаганнях, які проходили в стінах нашого університету.

Чоловічий спортивний клуб «***Атлет***» було засновано в 1997 р. Президентом клубу було обрано завідувача кафедри фізичного виховання № 2 Євгена Івановича Солянніка. Основною метою діяльності чоловічого спортивного клубу «Атлет» було створення відповідних умов та можливостей для здійснення різнобічних інтересів членів колективу в галузі фізичної культури і спорту з метою оздоровлення

Членкині жіночого клубу «Юнона» на тренуванні з пілатесу з елементами балету та йоги, *2006 р.*

та зміцнення індивідуального здоров'я. Клуб проводив спортивно-оздоровчі тренування з плавання, волейболу, атлетичної гімнастики та футзалу.

Чоловічий спортивний клуб «Атлет» здійснював всебічну діяльність із розвитку фізичної культури і спорту серед аспірантів, викладачів та співробітників університету. Члени спортивного клубу брали активну участь у пропаганді здорового способу життя серед студентської молоді та особистим прикладам доводили, що фізичною культурою та спортом необхідно займатися протягом усього життя, беручи активну участь у різних змаганнях та в організації і проведенні масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів.

У травні кожного року спортивний клуб, кафедра фізичного виховання разом із первинною профспілковою організацією викладачів та співробітників Університету проводили традиційні змагання, присвячені Дню пам'яті і примирення та Дню Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, а в листопаді – Дню Університету, серед викладачів та співробітників Університету з бадмінтону, настільного тенісу, плавання, баскетболу, футболу, шашок, шахів серед жінок і чоловіків. Для залучення до участі в змаганнях більшої кількості учасників змагання відбувались у різних вікових категоріях.

Окремо необхідно відзначити фінансову допомогу, яку постійно надавали розвитку спортивного руху в Університеті профспілковий комітет викладачів та співробітників і профспілковий комітет студентів. Постійно, протягом кожного навчального року виділялися кошти на проведення змагань, харчування спортсменів, спортивний реманент, закупівлю медалей та кубків. Профспілкові комітети

Участь викладачів та співробітників Університету в спартакіаді «Здоров'я» серед професорсько-викладацького складу ЗВО м. Харкова, *2010–2020-mi pp.*

надавали цілеспрямовану матеріальну допомогу окремим спортсменам та преміювали призерів та переможців змагань і сприяли участі співробітників та викладачів Університету в спартакіаді «Здоров'я» серед професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти м. Харкова. Збірні команди Університету були неодноразовими переможницями та призерами цих змагань у легкоатлетичному кросі, лижних гонках, волейболі, мініфутболі, тенісі, плаванні та бадмінтоні.

3. ЗАСНОВНИКИ ТА КЕРІВНИКИ КАФЕДРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО у XX та XXI ст.

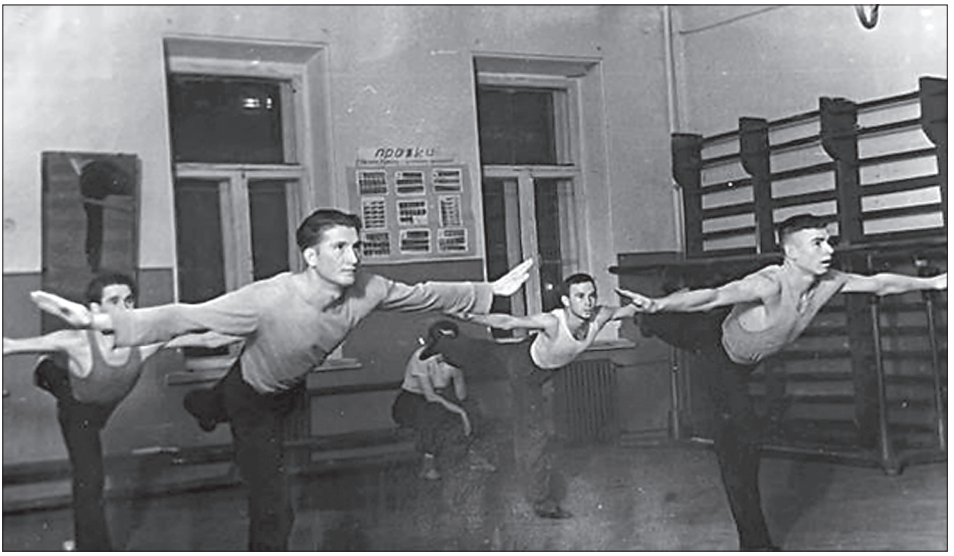
Микола Михайлович КОСТЕНКО.
Завідувач кафедри:
1948–1950, 1952–1955 рр.

Народився 24 грудня 1915 р. в м. Борисоглібську Тамбовської губернії, в родині службовця та домогосподарки. У 1934 р. закінчив 9 класів середньої школи, після чого вступив до першого курсу Державного інституту фізичної культури України в м. Харкові та успішно закінчив його в 1939 р.

Одночасно з навчанням в інституті працював інструктором з фізичної культури на асфальтно-бетонному заводі та в ДСТ «КІМ», а по його закінченні до 1940 р. – викладачем фізичної культури Харківського хіміко-технологічного інституту; з 1940 до 1945 рр. – начальник із фізичної підготовки Харківського танкового училища, яке в часи війни було евакуйовано до Узбекистану. У 1946 р. почав працювати старшим викладачем фізпідготовки військової кафедри Харківського юридичного інституту. За час роботи в інституті організував та поновив роботу кафедри фізичного виховання як самостійного структурного підрозділу, яку й очолив з 1 квітня 1948 р. Працюючи на цій посаді, він розгорнув велику спортивно-масову роботу серед студентів, організував спортивні секції, завдяки його ініціативі та підготовці студентів інститут посів ряд перших місць у міських та міжвузівських змаганнях із різних видів спорту.

У 1950 р. був звільнений із Харківського юридичного інституту та отримав догану. Наступний 1950/1951 навчальний рік М. М. Костенко працював старшим викладачем фізичної підготовки в Харківському медичному інституті.

У 1952 р. узяв участь у конкурсі на вакантну посаду завідувача кафедри фізичного виховання Харківського юридичного інституту, на якому за результатами таємного голосування був обраний.

Проведення практичних занять з фізичної культури
в Харківському юридичному інституті, *1950 р.*

З вересня 1952 р. до 1955 р. працював завідувачем кафедри фізичного виховання Харківського юридичного інституту. У жовтні 1955 р. був звільнений. Подальша доля М. М. Костенка невідома.

Під час роботи в Харківському юридичному інституті, оскільки викладачів на той час не вистачало, М. М. Костенко організував позаштатний склад кафедри, у який входили спортсмени 1-го розряду, студенти інституту, які проводили тренування у спортивних секціях: К. М. Прохович – баскетбол, футбол, бокс; М. М Рогачевський – футбол; Н. С. Чернявський і И. С. Чернявський – гімнастика; В. Н. Литовко – моноспорт и И. Клаванський – музвихователь. У роки роботи Миколи Михайловича завідувачем кафедри був розпочатий ремонт спортивного залу, а в 1951 р. відремонтований спортивний зал був введений в експлуатацію (зараз – зал № 6), де проводили заняття із загального курсу фізичного виховання і тренування в спортивних секціях. Практичні заняття там проводилися до 1986 р., до дня, коли був уведений в експлуатацію перший навчально-спортивний комплекс Харківського юридичного інституту.

Михайло Олександрович МАРКОВ.
Завідувач кафедри:
1950–1952, 1965–1973 рр.

Народився в 1911 р. в м. Харкові. Після закінчення школи працював на виробництві. У 1939 р. закінчив Державний інститут фізичної культури України та одержав кваліфікацію «викладач фізичного виховання».

У довоєнні роки працював викладачем, старшим викладачем кафедри фізичного виховання і спорту Другого медичного інституту (1939–1940 рр.), викладачем інституту механізації сільського господарства (1940–1941 рр.). Учасник Другої світової війни, до 1946 р. продовжував службу в армії.

Після демобілізації поновив роботу за фахом, працював старшим викладачем Харківської державної консерваторії (1946–1947 рр.), викладачем військової кафедри Харківського юридичного інституту (1947–1948 рр.).

У 1948–1949 рр. – старший викладач щойно створеної кафедри фізичного виховання Харківського юридичного інституту. За роки праці двічі очолював зазначену кафедру в періоди 1950–1952 і 1965–1973 рр. З 1952 до 1954 рр. М. О. Марков працював старшим викладачем кафедри фізичного виховання.

У період 1954–1959 рр. М. О. Марков працював викладачем кафедр фізичного виховання в інших навчальних закладах Харкова. У 1959 р. Михайло Олександрович повернувся до Харківського юридичного інституту. Під час керівництва кафедрою фізичного виховання Харківського юридичного інституту Михайло Олександрович значну увагу приділяв навчальній роботі та підготовці студентів до виконання нормативів комплексу ГПО. Велика увага приділялася спортивно-масовій роботі, взаємодії зі студентським колективом фізичної культури, створенню матеріально-технічної бази кафедри, зруйнованої під час війни.

Михайло Олександрович ретельно добирав викладацькі кадри. На посади викладачів кафедри та тренерів кафедри фізичної культури зараховувалися найбільш досвідчені та кваліфіковані фахівці. Так, секцію волейболу очолив старший викладач А. М. Критов, боксу – викладач

Ю. І. Пономарьов, футболу – старший викладач Є. І. Соляннік, самбо – старший викладач В. Т. Трефіловський, вільної та класичної боротьби – старший викладач Г. В. Малинко, спортивної гімнастики – старший викладач А. П. Скрипник.

М. О. Марков стояв біля витоків організації та проведення матчевих зустрічей між командами юридичних вишів та юридичних факультетів університетів СРСР. У 1968 р. один із таких заходів відбувся на базі Харківського юридичного інституту.

М. О. Марков з викладачами кафедри фізичного виховання перед лижним пробігом, *1970-mi pp.*

Він постійно організовував зустрічі спортсменів Харківського юридичного інституту з підшефними технікумами, військовими частинами тощо.

Роботу спортивних секцій інституту М. О. Марков висвітлював у пресі Харкова, зокрема в газеті «Вечірній Харків».

М. О. Марков нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною», грамотами Харківської обласної та Харківської міської рад, обласного осередку ДСТ «Буревісник».

Григорій Олександрович КОСТЕЛЛІ.
Завідувач кафедри:
1955–1959 рр.

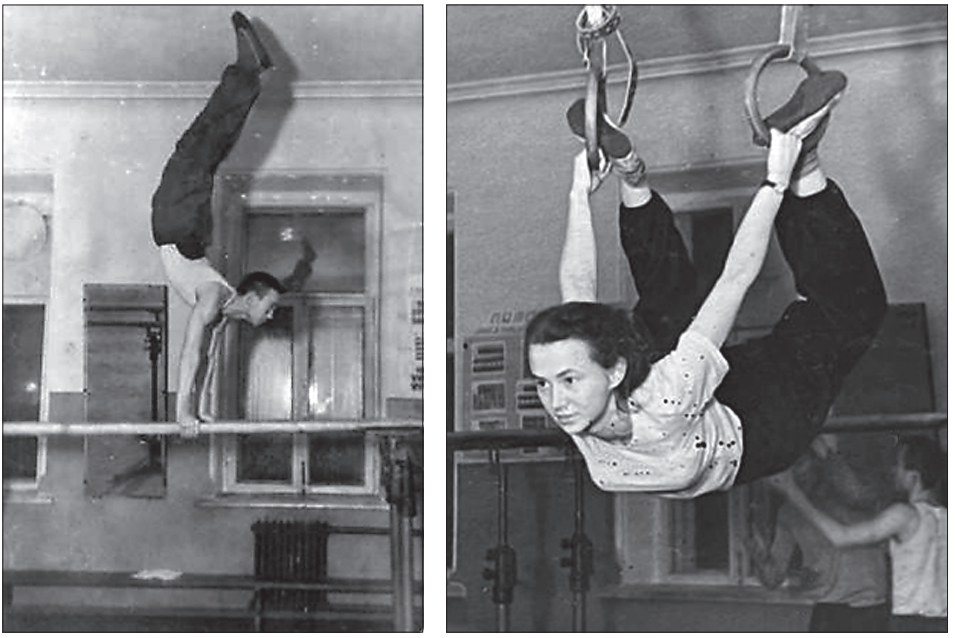
Народився 13 квітня 1914 р. в селі Боромля Тростянецького району Сумської області. У 1936 р. закінчив Державний інститут фізичної культури України та одержав кваліфікацію «викладач фізичного виховання». Майстер спорту зі спортивної гімнастики. Входив до складу найсильніших гімнастів СРСР. Суддя Всесоюзної категорії зі спортивної гімнастики.

За спеціальністю почав працювати у 1936 р. на кафедрі гімнастики в Державному інституті фізичної культури України.

Учасник Другої світової війни (1939–1945 рр.). У перші дні війни був мобілізований і призначений начальником фізичної підготовки Харківського артилерійського училища, з яким евакуювався до м. Актюбинська. До діючої армії був відряджений у січні 1942 р. Під час війни командував штурмовою та кулеметною ротами. У грудні 1942 р. призначений заступником командира батальйону. Брав участь у боях під Москвою та в Тульській області. Для самого Григорія Олександровича кульмінаційними стали жорстокі бої на Орловсько-Курському плацдармі, де не раз було поранено. Військову біографію завершив капітаном, командиром кулеметної роти, кавалером багатьох бойових нагород.

Після демобілізації працював викладачем фізичної підготовки Військово-політехнічного училища (1944 р.); старшим викладачем кафедри гімнастики в Харківському педагогічному інституті ім. Г. С. Сковороди (1944–1950); деканом факультету фізичного виховання та одночасно завідувачем кафедри гімнастики Одеського педагогічного інституту (1950–1954); викладачем кафедри фізичного виховання Харківського педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди (1954–1955).

У 1955–1959 рр. Г. О. Костеллі працював у Харківському юридичному інституті на посаді завідувача кафедри. За його участю в зазначений період в інституті відбувався підйом у розвитку та популяризації спортивної гімнастики. У 1956 р. збірна команда юридичного інституту

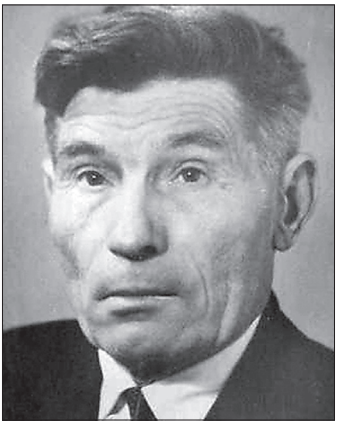

Кращі спортсмени Харківського юридичного інституту на тренуванні зі спортивної гімнастики, *1950 р.*

зі спортивної гімнастики під його керівництвом зайняла 1-ше місце серед закладів вищої освіти м. Харкова.

Григорій Олександрович є автором великої кількості навчально-методичних та наукових праць, серед яких навчально-методичний посібник «Розвиток гімнастики в Україні» (1994 р.).

Нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною», 3 грамотами та дипломом Міністерства освіти УРСР, грамотою Комітету з фізичної культури при Раді міністрів УРСР, грамотою Всесоюзного комітету з фізичної культури при Раді Міністрів СРСР. У дні святкування 55-ї річниці з Дня Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні Г. О. Костеллі нагороджений пам'ятною медаллю, отримав подяку та цінний подарунок від Президента України Леоніда Даниловича Кучми за участь у визволенні України.

Михайло Михайлович ІОНОВ.
Завідувач кафедри:
1959–1963 рр.

Народився в 1909 р. в селі Кошки Казанчинської волості Спаського повіту Казанської губернії в сім'ї селянина.

У 1935–1937 рр. навчався у Вищій школі тренерів із легкої атлетики при Державному інституті фізичної культури України, де одержав кваліфікацію спеціаліста – тренера з легкої атлетики. У 1938–1941 рр. навчався в екстернаті організаційно-методичного відділення Державного інституту фізичної культури України, після закінчення якого отримав спеціальність викладача з фізичного виховання.

Після закінчення інституту почав працювати тренером з легкої атлетики у ДСТ «КІМ» м. Харкова (1937–1938); тренером Харківської обласної ради ДСТ «Буревісник» (1939). У 1938–1941 рр. – викладач Державного інституту фізичної культури України.

У перші дні війни (1941) Михайло Михайлович був мобілізований до Збройних сил. Нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною».

Після демобілізації М. М. Іонов поновив педагогічну діяльність. Працював викладачем фізичної культури педагогічного институту (1946–1947); тренером з легкої атлетики ДСТ «Буревісник» (1946–1947); викладачем фізичної культури фабрично-заводського училища (1947).

З 1947 р. життя Михайла Михайловича було пов'язано з Харківським юридичним інститутом. З вересня 1947 р. – викладач фізичної підготовки військової кафедри. Після реорганізації та поновлення роботи кафедри фізичного виховання в період з 1948 по 1971 рр. працював на посадах асистента та старшого викладача зазначеної кафедри. З 1959 по 1963 рр. – завідувач кафедри.

М. М. Іонов очолює колону Харківського юридичного інституту на відкритті обласної спартакіади Добровільного спортивного товариства «Наука», *1950 р.*

Під час перебування на посаді завідувача кафедри сприяв популяризації та розвитку серед студентської молоді та викладацького складу спортивної секції з легкої атлетики. Велику увагу приділяв спортивно-масовій роботі в цілому.

Анатолій Миколайович КРИТОВ.
Завідувач кафедри:
1963–1965 рр.

Народився 15 травня 1931 р. в м. Харкові. У 1955 р. закінчив Харківський державний інститут імені Г. С. Сковороди, факультет фізичного виховання, за спеціальністю «викладач з фізичного виховання, анатомії та фізіології людини».

Свій трудовий шлях розпочав старшим викладачем на кафедрі фізичної підготовки в артилерійській радіотехнічній академії.

У 1962 р. А. М. Критов став працювати на посаді керівника секції з волейболу Харківського юридичного інституту, а капітаном першої збірної команди на той час був студент Харківського юридичного інституту В. Я. Тацій – ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (1987–2020 рр.).

Із січня 1963 р. Анатолій Миколайович – асистент кафедри фізичного виховання юридичного інституту. У листопаді 1963 р. призначений завідувачем кафедри фізичного виховання, яку очолював до лютого 1965 р. З переобранням нового завідувача продовжував працювати на кафедрі старшим викладачем.

Працюючи на кафедрі, А. М. Критов поєднував роботу викладача та тренера з волейболу. Команда під його керівництвом неодноразово ставала призером серед закладів вищої освіти м. Харкова з волейболу. Чоловіча збірна команда інституту стала бронзовим призером першості УРСР серед студентів. У зазначений час А. М. Критов очолював федерацію волейболу обласної ради «Буревісник», був суддею республіканської категорії з волейболу.

Чоловіча збірна команда брала участь у різноманітних змаганнях, у тому числі між юридичними закладами вищої освіти СРСР. А. М. Критов зробив значний внесок у розвиток волейболу в Харківському юридичному інституті. З його іменем пов'язано значні досягнення та здобутки чоловічого та жіночого волейболу на Харківщині.

З 1988 по 1989 рр. А. М. Критов очолював спортивний клуб інституту.

А. М. Критов дає настанови збірній команді Харківського юридичного інституту з волейболу, *1980-mi pp.*

Анатолій Петрович СКРИПНИК,
кандидат юридичних наук, доцент.
Завідувач кафедри:
1973–2005 рр.

Народився 29 липня 1941 р. в м. Полтаві. У 1963 р. закінчив Харківський державний педагогічний інститут імені Г. С. Сковороди й одержав кваліфікацію «викладач фізичного виховання, анатомії і фізіології».

Майстер спорту СРСР зі спортивної гімнастики.

У 1963 р. працював викладачем кафедри спортивної гімнастики Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди. У листопаді того ж року був призваний до лав Збройних сил, де служив офіцером і демобілізувався у вересні 1965 р. в званні молодшого лейтенанта запасу.

У 1965–1969 рр. – інструктор фізичної культури станкобудівельного заводу, Харківської обласної ради профспілок.

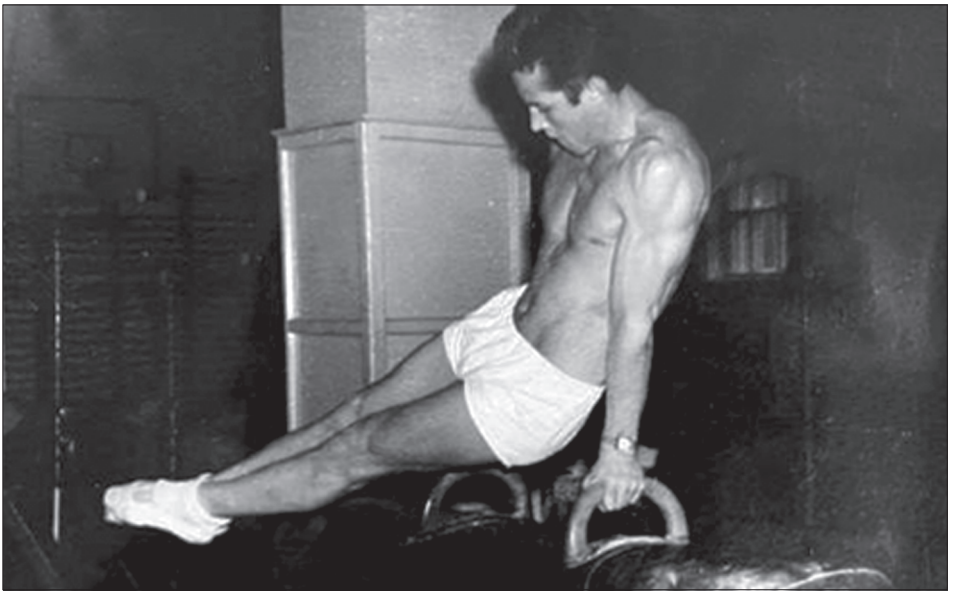
У 1969 р. почав працювати в Харківському юридичному інституті на посаді старшого викладача кафедри фізичного виховання.

У 1980 р. закінчив без відриву від праці Харківський юридичний інститут і одержав другу вищу освіту за спеціальністю «Правознавство».

З 1973 по 2005 рр. А. П. Скрипник – завідувач кафедри фізичного виховання. За період перебування на посаді працював над кандидатською дисертацією «Форми державного керівництва фізичною культурою і спортом у СРСР», яку захистив у 1983 р. та отримав науковий ступінь кандидата юридичних наук. У 1985 р. Анатолію Петровичу присвоєно вчене звання доцента фізичного виховання.

Під керівництвом А. П. Скрипника колектив кафедри брав безпосередню участь у проєктуванні та будівництві спортивної бази кафедри. За цю працю колектив був нагороджений грамотою обласної ради Добровільного спортивного товариства «Буревісник».

Керівництво спортивною роботою кафедри фізичного виховання та інституту в цілому проводилось Анатолієм Петровичем разом зі спортивним клубом та тренерами спортивних секцій. Найвищого успіху

А. П. Скрипник на тренуванні, *1961 р.*

досягли секції з волейболу (тренер А. М. Критов), боротьби (тренер Г. В. Малінко), шахів (тренер К. Д. Башинський). Проводились матчеві зустрічі з юридичними закладами вищої освіти СРСР. Але сучасні умови і можливість виходу студентського спорту на міжнародну арену диктували пошук нових форм організації спортивної роботи.

У 1995 р. за участю А. П. Скрипника та за підтримки ректора академії В. Я. Тація та першого проректора В. В. Сташиса створюється Волейбольний спортивний клуб «Юридична академія». Наступними кроками було створення спортивного клубу шахів (1996), плавання (1997), боротьби дзюдо та самбо (1999), боксу та кікбоксингу (2000).

А. П. Скрипник був першим президентом Шахового спортивного клубу «Юридична академія» (1996–1999).

А. П. Скрипник автор двох монографій: «Державне керівництво фізичною культурою і спортом в СРСР» (1989), «Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні» (1996). У монографіях розкриваються сутність та значення державного керівництва фізичною культурою і спортом у країні та розглядаються система й повноваження центральних і місцевих органів державного управління фізичною культурою та спортом, а також форми та методи

Завідувач кафедри А. П. Скрипник координує роботу комісії щодо прийняття державних тестів та нормативів, *1980-mi pp.*

їх роботи. Анатолій Петрович – співавтор підручника «Адміністративне право України» за редакцією Ю. П. Битяка. Результати його наукових досліджень публікувались у провідних наукових виданнях свого часу «Проблеми соціалістичної законності», «Проблеми законності», «Проблеми вищої юридичної освіти».

А. П. Скрипник приділяв значний час методичній роботі кафедри: було перероблено навчальні програми та робочі плани, видано методичні посібники для самостійних занять та першої домедичної допомоги при нещасному випадку в процесі занять фізичною культурою і спортом. Анатолій Петрович – автор програми з фізичного виховання для студентів Харківського юридичного інституту спеціального навчального відділення. У програмі докладно представлено мету і завдання роботи зі студентами спеціальної медичної групи, особливості методики проведення навчальних занять, застосування фізичних вправ та формування навчальних груп залежно від захворювання.

Робота кафедри фізичного виховання постійно висвітлювалась А. П. Скрипником у газеті «Vivat LEX».

За багаторічну плідну працю А. П. Скрипник нагороджений знаком «Відмінник освіти» (2001), отримав почесне звання «Заслужений працівник освіти України» (2002). У 2004 р. став переможцем обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена».

Євгеній Іванович
СОЛЯННІК,
старший викладач.
Завідувач кафедри
фізичного виховання № 2:
1995–2006 рр.

Народився 15 квітня 1941 р. в м. Харкові. У 1964 р. закінчив Харківський державний педагогічний інститут імені Г. С. Сковороди й отримав диплом за спеціальністю «Викладач фізичного виховання».

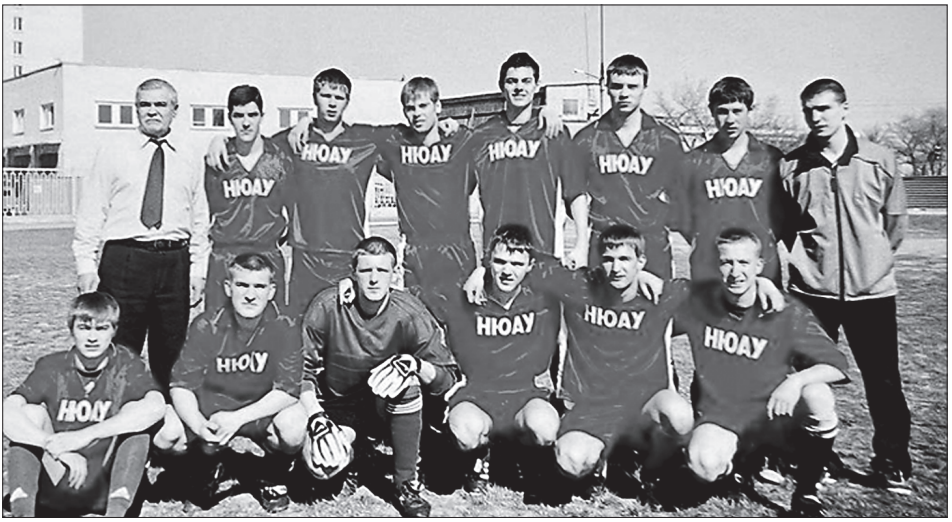
З 1964 по 1965 рр. служив у військовій частині виявлення і наведення радіолокаційних військ в м. Харкові.

З 1965 р. почав працювати в Харківському юридичному інституті на посаді викладача кафедри фізичного виховання.

З 1970 по 1995 рр. – старший викладач кафедри фізичного виховання та тренер-викладач з футболу та хокею з шайбою. Команди під його керівництвом неодноразово ставали призерами спартакіад серед закладів вищої освіти м. Харкова та фіналістами чемпіонатів України.

Члени збірної команди Харківського юридичного інституту з настільного тенісу з викладачем кафедри Є. І. Соляннiком, *1971 р.*

Завідувач кафедри фізичного виховання № 2
Є. І. Соляннік зі збірною командою Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого з футболу, *2004 р.*

З 1970 по 1974 рр. збірна команда Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого з хокею з шайбою була учасницею спартакіади серед закладів вищої освіти України.

У 1995 р. внаслідок реорганізації кафедри фізичного виховання створюється кафедра фізичного виховання № 2. Першим завідувачем кафедри був призначений старший викладач Є. І. Соляннік, який очолював кафедру до 2006 р.

10 листопада 1995 р. відбулось урочисте відкриття Навчально-спортивного комплексу Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого (вул. Григорія Сковороди, 104) за участю Президента України Л. Д. Кучми, де Євгеній Іванович був присутній як засновник та завідувач кафедри фізичного виховання № 2.

З 2006 по 2016 рр. Є. І. Соляннік продовжував працювати на посаді старшого викладача кафедри фізичного виховання №2.

За час роботи на кафедрі фізичного виховання №2 Є. І. Соляннік зробив вагомий внесок у спортивно-масову та фізкультурно-оздоровчу роботу кафедри та вишу загалом. За багаторічну плідну працю неодноразово був відзначений нагородами від державних і місцевих органів влади.

Ганна Іванівна
ПРИХОДЬКО,
доцент, кандидат педагогічних наук.
Завідувач кафедри фізичного виховання № 1:
2006–2009 рр.

Народилася в 1963 р. в м. Ленінграді (нині Санкт-Петербург), СРСР. У 1990 р. закінчила Двічі орденоносний інститут фізичної культури ім. П. Ф. Лесгафта за спеціальністю «Фізична культура та спорт» та отримала кваліфікацію «Викладач-організатор фізкультурно-оздоровчої роботи і туризму». Спортивна спеціалізація: кульова стрільба (пістолет). Закінчила спортивну кар'єру кандидатом у майстри спорту. Суддя I категорії з кульової стрільби.

Педагогічну діяльність розпочала вчителем фізичного виховання Руклинської середньої школи с. Гайжюнай, Республіка Литва (1991–1993).

З 1993 р. вся подальша професійна діяльність Г. І. Приходько пов'язана з вищою школою м. Харкова. З 1993 по 2004 рр. працювала викладачем, старшим викладачем кафедри історії, управління та організації масової фізичної культури та доцентом кафедри психології та педагогіки Харківської державної академії фізичної культури. У 2000 / 2001 навчальному році очолювала магістратуру зазначеного вищого освітнього закладу.

У 1996–1999 рр. навчалася в цільовій аспірантурі за денною формою на кафедрі загальної педагогіки Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. У 1999 р. достроково захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – теорія та історія педагогіки на тему «Проблема фізичного виховання особистості у вітчизняній педагогічній журналістиці (друга половина XX – початок XX ст.)». У 2001 р. Г. І. Приходько присвоєно вчене звання доцента кафедри психології та педагогіки.

З 2004 р. по теперішній час – доцент кафедри фізичного виховання № 1 (нині кафедра фізичного виховання) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Протягом роботи в Університеті

Г. І. Приходько – учасниця міжвузівського науково-методичного семінару «Шляхи вдосконалення системи фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України в контексті інтеграції в загально європейський освітній простір», *2018 р.*

Ганна Іванівна викладала фізичну культуру переважно для студентів факультетів юстиції, адвокатури, приватного права та підприємництва. Вона є співрозробницею всіх навчально-методичних комплексів із навчальної дисципліни «Фізична культура» (у попередні роки – «Фізичне виховання») в Університеті за останні 20 років. У період 2006–2009 рр. була завідувачем кафедри фізичного виховання № 1.

Сьогодні Г. І. Приходько продовжує науковий пошук, спрямований на вивчення соціальної історії, історії фізичного виховання та спорту в Україні в період XIX – початку XX ст. Г. І. Приходько, починаючи з 2021 р. по теперішній час, є членом Європейського комітету спортивної історії *(European Committee for Sports History)* та бере участь у регулярних наукових заходах цієї міжнародної організації. Під час повномасштабної російсько-української війни Ганна Іванівна виступає с докладами та дає інтерв'ю для міжнародної наукової спільноти з питань, присвячених проблемам українського спорту під час російської агресії. Вона є авторкою близько 100 друкованих праць, серед

яких навчальний посібник «Основи педагогічної майстерності» (2001), підручник для спеціалізованих вищих освітніх закладів «Історія фізичної культури» (2013, посібник із грифом МОН України) та інших навчально-методичних праць. Ганна Іванівна є співавтором чотирьох монографій, серед яких «*A History of Sport in Europe in 100 Objects*» (за ред. D. Bolz і M. Krüger), видана німецьким видавництвом «*Arete Verlag*» (2023 р.) та присвячена історії матеріальних і духовних спортивних об'єктів усіх країн Європи. З науковими статтями Г. І. Приходько можна ознайомитися на наукових платформах Scopus (https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216463201), Web of Science (https://www.webofscience.com/wos/author/record/J-1182-2017), Google Scholar (https://scholar.google.com.ua/citations?user=4raydQUAAAAJ&hl=uk), ResechGate **(https://www.researchgate.net/profile/Anna-Prikhodko)**.

Г. І. Приходько є учасницею багатьох міжнародних (Франція, Португалія, Румунія, Німеччина, Туреччина, Литва, Польща) та всеукраїнських форумів із проблем історії педагогіки, фізичної культури та фізичного виховання студентів. Під її керівництвом захищена 1 кандидатська дисертація (А. С. Бондарь, 2006). Постійно виступає опонентоюю на захистах дисертаційних робіт.

За результатами науково-педагогічної діяльності, Г. І. Приходько в 2000 р. була переможницею обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Молодий науковець» і в 2006 р. – дипломанткою в номінації «Завідувач кафедри фізичного виховання». Відмічена подякою Харківської обласної державної адміністрації (2000), грамотою Головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації (2004), відзнакою Управління з питань фізичної культури та спорту Харківської міської ради (2007), почесними грамотами Університету (2013, 2016, 2018, 2023).

Віктор Степанович МУНТЯН,
доцент, кандидат наук із фізичного виховання та спорту.
В. о. завідувача кафедри фізичного виховання № 3:
2010–2011 рр.

Народився 18 червня 1960 р. в Молдавії. У 1977 р. закінчив середню школу. В 1978–1980 рр. проходив військову службу в Чехословаччині (Центральна група військ).

У 1986 р. закінчив (із відзнакою) Дніпропетровську спеціальну школу міліції та був призначений на посаду оперуповноваженого карного розшуку в Ленінському РВ УМВС м. Харкова. У 1993 р. закінчив Харківський державний інститут фізичної культури за фахом «Фізична культура і спорт» і отримав кваліфікацію «Викладач фізичного виховання, тренер з боксу».

Віктор Степанович – володар 1-го дана з рукопашного бою, 1-го кю з карате-до full contact та Сетокан, кандидат у майстри спорту зі спеціального багатоборства. Чемпіон МВС України зі спеціального багатоборства, багаторазовий переможець чемпіонатів УМВС Харківської області й кубків ХОО «Динамо» з рукопашного бою. Суддя першої категорії з рукопашного бою. Автор спортивно-прикладної програми з самозахисту та спеціальної фізичної підготовки «Fight-Fitness» (2008 р.).

Після закінчення ХДІФК В. С. Мунтян продовжив трудову діяльність у ХОО «Динамо» тренером-викладачем з рукопашного бою. У 2000–2004 рр. – директор спортивного клубу міліції УМВС України в Харківській області.

У 2004–2010 рр. – старший викладач, доцент, заступник завідувача кафедри фізичного виховання та спорту з наукової роботи в Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія». До 2009 р. поєднував науково-педагогічну діяльність з виконанням обов'язків голови спортивного клубу зазначеного закладу.

У 2006 р. В. С. Мунтян захистив кандидатську дисертацію в Харківській державній академії фізичної культури на тему «Оптимізація спеціальної підготовки в рукопашному бою з урахуванням індивідуальних

В. С. Мунтян на тренуванні, *2014 р.*

особливостей спортсменів», спеціальність – олімпійський і професійний спорт – 24.00.01. У 2007 р. отримав диплом Doctor of Philosophy, Ph. D., Physical Training and Sports Sciences. У 2008 р. йому було присвоєно вчене звання доцента кафедри фізичного виховання і спорту.

З вересня 2010 р. працює в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого. З жовтня 2010 р. був призначений виконувачем обов'язків завідувача кафедри фізичного виховання № 3, яку було створено внаслідок реорганізації кафедри фізичного виховання № 1. Віктор Степанович на посаді в. о. завідувача кафедри організовував навчальний процес із фізичного виховання в навчальному корпусі по вул. Динамівській, 4. Головною метою практичних занять на той час було: надання студентам знань про здоровий спосіб життя, формування потреби в систематичних заняттях фізичною культурою та спортом, виховання фізичних якостей студентів, навчання нових вмінь та навичок та формування потреби в постійному фізичному самовдосконаленні майбутніх юристів.

Із червня 2011 р. Віктор Степанович був переведений на посаду доцента кафедри фізичного виховання № 1. Із 2022 р., після реорганізації

та об'єднання кафедр фізичного виховання № 1 і № 2 – доцент знов створеної кафедри фізичного виховання.

Головні напрямки наукових досліджень: сучасні тенденції розвитку фізичного виховання студентів у ЗВО; біомеханіка спорту; проблеми психології поведінки та безпеки життєдіяльності; мотиваційне – ціннісне ставлення студентів до фізичного виховання і здорового способу життя; питання організації дистанційного навчання з фізичного виховання в ЗВО. Уперше розробив та обґрунтував теорію потреби в безпеці як одну з найбільш пріоритетних і ймовірних причин виникнення фізичного виховання та теорію деструктивної мотивації.

В. С. Мунтян – автор понад 110 наукових праць, серед яких 3 монографії, 5 навчальних та навчально-методичних посібників (один із грифом МОН України), 1 електронний навчально-методичний посібник, методичні рекомендації, статті та тези доповідей на конференціях. Результати власних досліджень опубліковано в провідних вітчизняних і зарубіжних наукових журналах, що відображені в наукометричних базах Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Google Scholar. Брав участь у понад 70 міжнародних конференціях.

В Університеті В. С. Мунтян протягом багатьох років відповідає за підготовку збірних команд із карате та тхеквондо, спортсмени яких в особистому заліку неодноразово ставали переможцями та призерами обласних і Всеукраїнських чемпіонатів та міжнародних турнірів. Збірна команда з тхеквондо у 2013, 2017–2019 рр. виборювала бронзові нагороди в загальнокомандному заліку в спартакіаді серед студентів ЗВО м. Харкова «Спорт протягом життя».

Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2009), грамотою Головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації (2007). У 2008 р. став переможцем конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач кафедри фізичного виховання». Нагороджений почесними грамотами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2014, 2015, 2020).

Наталія Михайлівна БАЛАМУТОВА,
доцент, кандидат педагогічних наук.
Завідувач кафедри фізичного виховання № 3:
2011–2017 рр.

Народилась 4 травня 1957 р. в м. Харкові. У 1978 р. закінчила з відзнакою Харківський державний педагогічний інститут імені Г. С. Сковороди, факультет фізичного виховання, та отримала кваліфікацію «вчитель фізичного виховання». Після закінчення інституту вступила до аспірантури цього навчального закладу на кафедру теорії і методики фізичного виховання, яку закінчила в 1983 р. У жовтні 1985 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Вдосконалення методики педагогічного контролю за фізичним розвитком та фізичною підготовленістю студентів» за спеціальністю «Теорія і методика фізичного виховання і спортивного тренування (включаючи методику лікувальної фізичної культури 13.00.04)» і отримала диплом кандидата педагогічних наук. У 1991 р. присвоєно вчене звання доцента.

Майстер спорту СРСР із плавання. Багаторазова чемпіонка України, неодноразова призерка чемпіонатів СРСР, чемпіонка Європи в категорії «Мастерс».

Педагогічну діяльність розпочала в 1978 р. старшим викладачем кафедри водних та зимових видів спорту Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди.

У 1990–2003 рр. працювала в Харківській державній академії фізичної культури. У період 1992–2002 рр. – завідувач кафедри водних видів спорту.

У 2003–2011 рр. працювала доцентом кафедри фізичного виховання № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. З 2011 по 2017 рр. – завідувач кафедри фізичного виховання № 3. За період роботи в Університеті Наталія Михайлівна працювала над такими напрямками наукових досліджень: «Теоретико-методологічні основи побудови системи масового контролю оцінки фізичного розвитку та фізичної підготовленості студентів юридичного університету», «Теоретико-методичні основи побудови системи організації оздоровчого та спортивного

Н. М. Баламутова та тренери університету з плавання Ю. І. Луценко та О. В. Чумаков, *2014 р.*

плавання студентів юридичного університету». Наталія Михайлівна – автор та співавтор понад 120 наукових праць, 2 монографій, 15 науково-методичних робіт. Результати власних досліджень опубліковано у провідних вітчизняних і зарубіжних наукових журналах, що відображені в наукометричних базах Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Google Scholar. Брала участь у понад 150 міжнародних та всеукраїнських наукових заходах та надала більше 30 відгуків на автореферати кандидатських дисертацій.

Наталія Михайлівна входить до складу Харківської обласної федерації спортивного плавання, відповідаючи за наукове забезпечення навчально-тренувального процесу. Суддя національної категорії з плавання.

В Університеті Н. М. Баламутова також працювала керівником секції зі спортивного та оздоровчого плавання. Вихованці цієї секції брали участь у змаганнях різного рівня, від першості Університету до Всеукраїнської універсіади з плавання.

Наталія Михайлівна нагороджена відзнакою Харківської міської ради від департаменту з гуманітарних питань та є дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» (2007 р.). У 2009, 2011, 2014, 2019 рр. нагороджувалася почесними грамотами НЮУ імені Ярослава Мудрого.

Лариса Сергіївна ЛУЦЕНКО,
доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту.
Завідувач кафедри фізичного виховання № 2 у 2006–2022 рр.

Народилася 14 серпня 1959 р. в м. Харкові. У 1980 р. закінчила Бєлгородський державний педагогічний інститут імені М. С. Олмінського за спеціальністю «фізичне виховання» та отримала кваліфікацію «Вчитель фізичного виховання».

Лариса Сергіївна – майстер спорту СРСР зі спортивної гімнастики (1974 р.) та спортивної акробатики (1975 р.), фіналістка Чемпіонату СРСР (1975 р.), суддя національної категорії.

Педагогічну діяльність розпочала в 1977 р. тренером-викладачем зі спортивної акробатики в ДЮСШ № 1 м. Харкова. За час із 1977 по 1982 рр. підготувала 5 майстрів спорту СРСР зі спортивної акробатики. Її вихованці ставали фіналістами Чемпіонату світу з акробатичного рок-н-ролу (1997 р.) та призерами Чемпіонату світу (2000 р.).

З 1982 р. була прийнята на посаду завідувача учбової частини ДЮСШ Харківського фізико-технічного інституту АН УРСР, а в 1991 р. була переведена на посаду завідувача спортивно-оздоровчого центру з навчально-спортивної роботи.

З вересня 1994 р. працювала на посаді тренера-викладача з гімнастичних і танцювальних видів спорту на кафедрі фізичного виховання Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

З лютого 1995 р. – після введення в експлуатацію нового Навчально-спортивного комплексу, на базі якого була заснована кафедра фізичного виховання № 2 Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Лариса Сергіївна була переведена на посаду викладача кафедри фізичного виховання № 2, а з січня 2002 р. вона – старший викладач.

У лютому 2005 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Харківської державної академії фізичної культури захистила кандидатську дисертацію на тему «Оптимізація тренувального процесу в акробатичному рок-н-ролі на етапі початкової підготовки» за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. У 2008 р. присвоєно вчене звання доцента.

Л. С. Луценко разом зі збірними командами Університету з танцювальних і гімнастичних видів спорту, *2013 р.*

З липня 2006 по серпень 2022 рр. Лариса Сергіївна була завідувачем кафедри фізичного виховання № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

За період роботи в Університеті Лариса Сергіївна працювала над такими напрямками наукових досліджень: «Шляхи удосконалення системи фізичного виховання студентів у процесі набуття юридичної освіти», «Організаційні інновації та змістова корекція викладання дисципліни "Фізичне виховання" у вищих навчальних закладах», «Організація наукових досліджень у фізичному вихованні та спорті», «Оптимізація тренувального процесу в гімнастично-танцювальних видах спорту», «Вивчення впливу факторів ризику закритих плавальних басейнів на стан неспецифічної резистентності організму людини».

Лариса Сергіївна опублікувала понад 110 наукових праць, 2 монографії, 15 науково-методичних робіт (2 посібники з грифом МОН України), спільно з викладачами кафедри є розробником програми з навчальної дисципліни «Фізична культура», співавтор «Зразкової програми для спортивних клубів і спортивних секцій вищих навчальних

закладів з черлідингу» (2013). Результати власних досліджень опубліковані в провідних вітчизняних і зарубіжних наукових журналах, які відображені в наукометричних базах Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Google Scholar. Узяла участь у понад 200 наукових заходах міжнародного та всеукраїнського рівнів. Лариса Сергіївна є рецензентом багатьох підручників, посібників та електронно-інформаційних комплексів. Підготувала та надала більше 50 відгуків на автореферати кандидатських дисертацій, неодноразово була опонентом та керівником дисертаційних робіт. З 2019 р. – член спеціалізованої вченої ради К 64.862.01 Харківської державної академії фізичної культури.

У 2005 р. Луценко Лариса Сергіївна стала дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – Кращі імена» в номінації «Викладач кафедри фізичного виховання», а в 2008 р. – переможець цього конкурсу в номінації «Завідувач кафедри фізичного виховання». Нагороджена почесним знаком Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Орденом Ярослава Мудрого (III ступеня)» за заслуги перед Університетом (2019). У 2009, 2012, 2015, 2020 рр. нагороджувалася почесними грамотами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за сумлінну і плідну працю.

4. ВИКЛАДАЧІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО (з 40-х рр. XX ст. і дотепер)

№ з/п	ПІБ	Посада	Роки
1	**Є. І. Резнікова**	Викладач	1944–1947
2	**М. М. Костенко**	Старший викладач Завідувач кафедри	1946–1948 1948–1950 1952–1956
3	**М. М. Іонов**	Викладач Старший викладач Завідувач кафедри	1947–1949 1950–1960 1963–1971 1960–1963
4	**М. О. Маков**	Викладач Завідувач кафедри Старший викладач	1947–1950 1950–1952 1965–1973 1952–1954 1959–1965
5	**В. І. Антипов**	Викладач Старший викладач	1948–1950 1950–1954
6	**О. А. Клещенко**	Викладач	1949–1952
7	**В. І. Дяченко**	Старший викладач	1949–1952
8	**М. І. Плєшивцев**	Викладач	1950–1952
9	**А. Г. Гололобов**	Викладач	1951–1952
10	**Є. М. Шейко**	Старший викладач	1954–1955
11	**В. П. Марченко**	Старший викладач	1954–1955
12	**І. І. Двойніков**	Викладач	1955–1965
13	**Г. О. Костеллі**	Завідувач кафедри	1956–1960
14	**А. М. Критов**	Завідувач кафедри Старший викладач	1963–1965 1965–1989
15	**Г. В. Малинко**	Старший викладач	1964–1992
16	**О. А. Подковенко**	Викладач	1964–1965
17	**Є. І. Соляннік**	Викладач Старший викладач Завідувач кафедри фізичного виховання № 2	1966–1967 1967–2016 1996–2005

№ з/п	ПІБ	Посада	Роки
18	**Н. Г. Турунцева**	Викладач	1966–1969
19	**Ю. І. Пономарьов**	Викладач Старший викладач	1967–1969 1969–2001
20	**А. П. Скрипник**	Старший викладач Завідувач кафедри	1969–1973 1973–2005
21	**А. С. Чуніхін**	Викладач Старший викладач	1969–1973 1973–2001
22	**В. Г. Трефіловський**	Старший викладач	1971–1973
23	**І. І. Єфіменко**	Старший викладач	1973–2004
24	**Ю. М. Сова**	Викладач Старший викладач	1973–1978 1978–1996
25	**В. М. Маканін**	Викладач	1976–1978
26	**Ю. І. Сілич**	Викладач	1977–1978
27	**А. М. Мельников**	Викладач	1977–1978
28	**Л. Ф. Кисельов**	Викладач Старший викладач	1978–1982 1982–2012
29	**С. С. Філатов**	Викладач Старший викладач	1978–1979 1979–1995
30	**С. І. Захаревич**	Викладач	1987–1995
31	**Ю. Є. Нікіфоров**	Викладач	1987–1995
32	**Є. А. Кобяков**	Викладач	1987–1995
33	**О. Л. Ліхно**	Викладач	1988–2003
34	**І. В. Курилко**	Викладач	1988–1992
35	**А. В. Червяков**	Викладач	1988–1992
36	**В. В. Брусник**	Викладач Старший викладач	1989–1996 2002–2020
37	**Н. Б. Дзюблик**	Викладач	1990–1995
38	**О. А. Макухін**	Викладач	1991–1999
39	**А. В. Галушкін**	Викладач Старший викладач	1992–2001 2002-2022
40	**С. О. Іноземцев**	Викладач	1992–1995
41	**І. В. Котляров**	Викладач	1992–1995
42	**О. А. Дяченко**	Викладач	1993–1995
43	**С. О. Фішев**	Викладач Старший викладач	1995–2007 2007 – по цей час

№ з/п	ПІБ	Посада	Роки
44	**Л. С. Луценко**	Викладач Старший викладач Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, завідувач кафедри фізичного виховання № 2	1995–2002 2002–2006 2006–2022
45	**В. М. Положій**	Викладач Старший викладач	1996–2004 2004–2016
46	**А. В. Міхаленков**	Викладач	1996–1997
47	**В. І. Мінаєв**	Викладач	1997–2003
48	**С. В. Курячий**	Викладач Старший викладач	1998–2014 2014–2018
49	**М. В. Мулін**	Викладач	1998–2005
50	**Л. В. Романенко**	Викладач Старший викладач Викладач	1999–2006 2006–2022 2022 – по цей час
51	**О. В. Чумаков**	Викладач Старший викладач	2000–2011 2011–2022
52	**Ю. О. Фішев**	Викладач Старший викладач	2002–2010 2010 – по цей час
53	**Р. М. Щербак**	Викладач Старший викладач Викладач	2002–2010 2010–2022 2022 – по цей час
54	**О. М. Столяренко**	Викладач Старший викладач	2002–2008 2008–2022
55	**М. П. Воронов**	Доцент, кандидат педагогічних наук	2002–2015
56	**Н. М. Баламутова**	Доцент, кандидат педагогічних наук Завідувач кафедри фізичного виховання № 3	2003–2022 2011–2017
57	**Д. О. Петров**	Викладач	2004–2022
58	**Д. О. Миргород**	Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту	2004–2018

№ з/п	ПІБ	Посада	Роки
59	**Г. І. Приходько**	Доцент, кандидат педагогічних наук Завідувач кафедри фізичного виховання № 1	2004 – по цей час 2006–2009
60	**О. В. Попрошаєв**	Старший викладач Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту Завідувач кафедри фізичного виховання № 1 Завідувач кафедри фізичного виховання	2006–2007 2007 – по цей час 2009–2022 2022 – по цей час
61	**В. В. Шадрина**	Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту	2006–2016
62	**І. О. Бодренкова**	Викладач Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту	2008–2014 2015 – по цей час
63	**В. С. Мунтян**	Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту В.о. завідувача кафедри фізичного виховання № 3	2010 – по цей час 2010–2011
64	**О. Е. Коломійцева**	Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту	2012–2019
65	**М. І. Гоєнко**	Старший викладач	2013–2015 2018–2022
66	**Д. П. Вісков**	Викладач	2013–2016
67	**В. М. Осипов**	Викладач	2013–2019
68	**В. В. Джерелій**	Старший викладач Викладач	2014–2016 2022 – по цей час
69	**П. Є. Єгоров**	Викладач	2022 – по цей час
70	**О. С. Нестерович**	Доцент, доктор філософії, проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку	2022 – по цей час

5. СЬОГОДЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Вступне слово проректора з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Олексій Сергійович НЕСТЕРОВИЧ

Шановні друзі! Викладачі, тренери, співробітники, студенти, аспіранти, випускники, партнери – усі, хто причетний до славетного українського закладу вищої освіти – Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. У 2024 р. рідна Alma-Mater перегортає величну сторінку своєї вікової історії! Від щирого серця вітаю університетську спільноту зі знаменною датою – 220-річчям від дня створення Університету, а колектив кафедри фізичного виховання з 90-річним ювілеєм!

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого за декілька сторіч пройшов довгий, складний, але гідний шлях. Історичні, знаменні події і факти, які відбувалися з нашим університетом, починаючи з часів його заснування і по теперішній час, розповідають нам про великі традиції та непересічні його здобутки.

Хочу зазначити, що фізична культура як один із компонентів освітнього процесу, відіграє першочергову роль у зміцнені та збереженні здоров'я студентів, покращанні їх працездатності, підготовки та самопідготовки до майбутньої професійної діяльності. У 90-річний ювілей колектив кафедри усвідомлює виняткову важливість своєї роботи і докладає всіх сил для вдосконалення системи фізичного виховання студентів у процесі набуття юридичної освіти з урахуванням реалій сьогодення.

Безсумнівна й незаперечна роль у вихованні молодого здорового покоління і забезпеченні якості підготовки видатних спортсменів належить потужному викладацькому та тренерському складу Університету, до якого входять шановані доценти й кандидати наук, заслужені тренери,

керівники спортивно-оздоровчих секцій та інструктори, знані у світі фізичної культури та спорту, члени національних федерацій та асоціацій.

Багаторічна напружена й плідна робота колективу дозволяє спортсменам університету навчатися та здобувати медалі самого високого рівня і стояти на п'єдесталах Олімпійських ігор, Всесвітніх універсіад та інших змагань світового рівня, прославляючи Україну, Слобожанщину та рідний університет.

Серед досягнень наших студентів за останній час хочу виділити: майстра спорту України міжнародного класу ***Назара Віскова***, який став переможцем чемпіонату Європи з боротьби дзюдо (2023 р.); ***волейбольну команду Університету***, яка впевнено виступає на чемпіонаті України серед команд суперліги та є бронзовим призером чемпіонату України сезону 2022/2023 рр.; майстра спорту України міжнародного класу ***Вячеслава Шудрова***, який став чемпіоном та багаторазовим призером чемпіонату Європи з гирьового спорту (2023, 2024 рр.); майстра спорту України ***Уляну Дронову***, яка здобула срібло чемпіонату України та стала переможницею Кубку України з настільного тенісу (2023, 2024); майстра спорту України ***Емілію Лавринець***, яка завоювала бронзову винагороду на чемпіонаті України з художньої гімнастики та чотири срібні медалі на Всеукраїнській універсіаді (2024).

За цими відзнаками – натхненна праця як самих спортсменів, так і всієї спортивної спільноти Університету. Високі досягнення студентів нерозривно пов'язано зі зростанням потенціалу спортивної бази Університету, яка постійно поліпшується, реорганізується та модернізується.

На цей час в Університеті є понад 55 спортивних об'єктів, серед яких 3 спортивних комплекси, 3 басейни, 2 стадіони та велика кількість спортивних залів, укомплектованих найсучаснішим реманентом і спортивним обладнанням. Відкрито сучасні спортивні майданчики біля навчальних корпусів та гуртожитків для активного відпочинку студентів та занять спортом.

Безумовно, для майбутніх юристів однією з найважливіших професійних компетенцій є комунікативна компетенція, що активно розвивається через участь студентів у спортивних та спортивно-оздоровчих заходах. З цією метою починаючи з 2023 р. на якісно новому рівні було проведено комплексні змагання серед факультетів та інститутів нашого університету на «Кубок ректора». Змінилася програма цих змагань, а також спортивні локації. Студенті й курсанти змагалися в 10 видах

спорту. Збірні команди факультетів, що брали участь у змаганнях, виявляли справжню волю до перемоги та показали свої найкращі результати. На мій погляд, переможцями цих змагань стали всі учасники, це майже 2000 студентів, якщо трактувати феномен перемоги не як призові місця, а як досягнення свого особистого найкращого результату в змаганнях.

У 2023 р. з метою успішної реалізації завдань, пов'язаних зі спортивною роботою в університеті, відбулась реорганізація спортивного клубу, на базі якого був створений новий структурний підрозділ – Центр студентського спорту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Основною метою діяльності Центру є створення можливостей для самореалізації студентів у сфері фізичної активності та спорту й створення сприятливих умов для органічного поєднання в освітньому процесі навчальної та тренувальної діяльності.

Попри війну, що увірвалася в наше життя, ми продовжуємо працювати, навчатися, тренуватися та змагатися на самому високому рівні. Уся спортивна університетська родина продовжує виконувати свої професійні обов'язки. Викладачі кафедри фізичного виховання з використанням найсучасніших електронних платформ проводять практичні заняття в дистанційному – синхронному форматі, тренери Університету готують збірні команди Університету до участі в змаганнях, провідні спортсмени представляють Університет та Україну в змаганнях всеукраїнського та світового рівня. Така надзвичайна єдність, відповідальність, енергійність і працелюбність, любов до України й рідної Alma Mater є свідченням нашої гідності, свідомості та патріотичності.

Відзначаючи ювілей Університету та кафедри фізичного виховання, хочу виразити вдячність усій спортивній спільноті Університету: викладачам, тренерам, інструкторам, керівникам спортивних секцій – за ваш вагомий внесок у виховання спортивної та здорової молоді, за високий професіоналізм та індивідуальний підхід до потреб кожного студента. Пишаюся кожним із вас за збереження спортивного духу. Дякую, що у важкий час ви стали прикладом стійкості й відданості своїй справі та Університету.

Проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку **Олексій НЕСТЕРОВИЧ**

5.1. ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Починаючи з перших років незалежності України спортивна та спортивно-оздоровча робота в Університеті є одним із пріоритетних напрямів освітньої політики, а фізична культура розуміється як вагомий складник загальної та професійної культури юриста. З огляду на це значна увага ректорату приділяється розвитку матеріальної бази. Постійно здійснюються відновлення й розширення спортивної інфраструктури. На цей час Університет має майже 60 спортивних об'єктів, серед яких 3 спортивних комплекси, 3 басейни, 2 стадіони та велика кількість спортивних залів, укомплектованих найсучаснішим реманентом і спортивним обладнанням.

Спортивні зали, майданчики і басейни постійно модернізуються і відповідають усім міжнародним нормам, що дозволяє Університету на найвищому рівні проводити регіональні, всеукраїнські та міжнародні змагання з різних видів спорту, у яких беруть участь і наші студенти, які своїми перемогами прославляють Україну й Університет.

За підтримки ректорату спортивна база Університету продовжує розширюватись. У 2020 р. з нагоди святкування Дня фізичної культури і спорту в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого відбулось урочисте відкриття залу боксу і кікбоксингу та літнього спортивного майданчику для пляжного волейболу та воркауту. У 2021 р., біля гуртожитків № 1 та № 2 для студентів Університету було збудовано та відкрито нові універсальні спортивні майданчики зі штучним покриттям, які можуть використовуватися для занять різними видами спорту, зокрема баскетболом, волейболом, мініфутболом, тенісом тощо. Майданчики оснащено сучасною дренажною системою й освітлювальними приладами. На святковому відкритті ректор Університету Анатолій Павлович Гетьман зазначив: «Розвиток інфраструктури Університету, у тому числі й спортивної, як і раніше, є пріоритетним напрямом діяльності ректорату. Однак наразі ми відійшли від будівництва масштабних споруд і зосередилися на створенні осередків фізичної культури та спорту якнайближче

Відкриття спортивного майданчика біля гуртожитків № 1 та № 2,
6 листопада 2021 р.

до студента, а саме біля гуртожитків…» Спортсмени збірних команд Університету з баскетболу та футболу випробували нові майданчики та звернули увагу на якість спортивного покриття й освітлення, що дає можливість займатися улюбленими видами спорту у вечірній час після повернення з навчального корпусу до гуртожитків.

Відповідно до наказу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 22 вересня 2021 р. № 261 «Про повноваження ректора та проректорів з управління Університетом» ректор університету сприяє формуванню здорового способу життя у студентів та співробітників, зміцненню спортивно-оздоровчої бази та створює належні умови для занять масовим спортом. А. П. Гетьман особистим прикладом демонструє, що фізична активність – це ключ до збереження довголіття за принципом – спорт протягом життя. Анатолій Павлович неодноразово на спортивно-масових заходах, звертаючися до студентів університету, підкреслював, що фізична культура та спортивні навантаження придають енергії, життєвих сил, покращують настрій, знижують рівень стресу і тривоги, тренують силу волі та розвивають дисципліну, що впливає на інші сфери нашого життя. Приємним бонусом

при заняттях спортом є розвиток наукового та творчого потенціалу людини.

Ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого А. П. Гетьман

Анатолій Павлович також є президентом Шахового спортивного клубу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, а з 2014 по 2019 рр. був віцепрезидентом Федерації шахів України. На сьогодні Шаховий спортивний клуб Університету – це один із найкращих клубів України. Членами клубу переважно є студенти та випускники Університету. Клуб є дворазовим чемпіоном Універсіади України, одинадцятиразовим переможцем чемпіонатів України серед клубних команд. У 2021 р. – абсолютні чемпіони України серед клубних команд: класика, рапід та бліц. Членами клубу є: Анна Ушеніна – міжнародний гросмейстер, заслужений майстер спорту України, член Національної жіночої збірної команди України, чемпіонка світу з шахів серед жінок в особистому та командному заліку; Павло Ельянов і Олександр Моїсеєнко – міжнародні гросмейстери, заслужені майстри спорту України, дворазові Олімпійські чемпіони, члени Національної чоловічої збірної команди України; Олександр Ковчан – міжнародний гросмейстер, переможець багатьох міжнародних змагань, бронзовий призер чемпіонату України серед чоловіків, другий тренер жіночої збірної команди України; Володимир Онищук – міжнародний гросмейстер, переможець чемпіонату Європи у складі збірної команди України; Євгенія Долуханова – міжнародний гросмейстер, призерка багатьох міжнародних змагань, чемпіонка України серед жінок (бліц); та багато інших провідних спортсменів, які прославляють Україну на міжнародній арені.

Проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Олексій Нестерович та завідувач кафедри фізичного виховання Олександр Попрошаєв – учасники шахового турніру, проведеного в рамках загальноуніверситетського Тижня шахів, *2021 р.*

Клуб є ініціатором проведення кількох міжнародних турнірів. Починаючи з 1999 р. клуб започаткував проведення Міжнародного шахового турніру «Кубок ректора», а з жовтня 2003 р. – Міжнародного шахового фестивалю «Феміда». Ці турніри відомі в Україні та за її межами, у них беруть участь як спортсмени клубу, так і провідні міжнародні гросмейстери зарубіжних країн. Відкриваючи Шаховий тиждень, приурочений до Дня Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Анатолій Павлович зазначив: «Особисто моє серйозне захоплення шахами почалося після ознайомлення з блискучою книгою Гаррі Каспарова «Шахи як модель життя». Я чітко зрозумів, що шахова гра – це випробування розуму. Імпонує й те, що дійсно варта уваги гра можлива лише в партнерстві, а без тисяч помилок не буває блискучої перемоги. Граючи в шахи, ми вчимося не падати духом та цілеспрямовано продовжувати пошуки нових можливостей! Упевнений, що гра стане не лише випробуванням логіки, витримки та зосередженості гравців, а й можливістю приємно провести час у компанії однодумців».

Проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого О. С. Нестерович

Тиждень шахів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – цікавий загальноуніверситетський захід, який завжди проходить яскраво і на якому кожен охочий студент, викладач чи співробітник Університету може позмагатися в різних турнірах від аматорського до професійного рівня, спробувати свої сили в сеансі одночасної гри з провідними спортсменами Шахового спортивного клубу Університету, міжнародними гросмейстерами і переможцями Шахової олімпіади та взяти участь у шахових вебінарах, де обговорюються принципи розігрування дебюту, боротьба за центр, рокіровка, жертва пішаків за ініціативу та інші цікаві теми.

Загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою в Університеті відповідно до наказу ректора від 22 вересня 2021 р. № 261 «Про повноваження ректора та проректорів з управління Університетом» здійснює проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку, доцент, доктор філософії Олексій Сергійович Нестерович.

Олексій Сергійович – майстер спорту України з плавання. Учасник і призер багатьох міжнародних і всеукраїнських змагань. Рекордсмен чемпіонату України з плавання в категорії «майстер». Бронзовий призер міжконтинентального запливу через Босфор.

Олексій Сергійович, має дві вищі освіти. У 2008 р. він закінчив Харківську державну академію фізичної культури за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт», а в 2019 р. – Національний

юридичний університет імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Право». Після закінчення аспірантури у 2023 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему «Реалізація випускниками закладів освіти права на працю».

З 2014 по 2018 рр. Олексій Сергійович працював на посаді головного тренера плавально-спортивного клубу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (клуб є одним із лідерів серед студентських плавальних клубів України), а з 2018 по 2021 рр. – на посаді директора навчально-спортивного комплексу Університету.

Олексій Сергійович – активний громадський діяч Харкова та області. З 2010 р. обіймає посаду віцепрезидента Федерації плавання м. Харкова, є досвідченим організатором та вихователем студентської молоді.

У вересні 2023 р. Олексій Сергійович провів робочу зустріч із Міністром молоді та спорту України Вадимом Гутцайтом, на якій розповів про спортивне життя і здобутки Університету та його ініціативи для популяризації спорту в Україні, спортсменів, які є гордістю вишу, спортивний сектор та його матеріально-технічну базу, роботу гуманітарного штабу Університету; окреслив перспективи розвитку фізичної культури і спорту в нашому закладі вищої освіти.

У ході розмови з Міністром молоді та спорту України обговорювалась необхідність об'єднання зусиль та започаткування співпраці щодо популяризації та сталого розвитку студентського спортивного руху із залученням студентства до здорового способу життя, проведення інформаційно-просвітницької роботи у сфері фізичної культури та спорту.

Результатом домовленостей стало підписання тристороннього Меморандуму про співпрацю між Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого, Міністерством молоді та спорту України та громадською організацією «Баскетбольний клуб ПУШ ТІМ». У рамках меморандуму сторони домовилися реалізовувати спільні ініціативи для популяризації фізичної культури та спорту; проводити спільні заходи у сферах фізичної культури, спорту та молодіжної політики, використовуючи потужності кафедри фізичного виховання та Центру студентського спорту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Робоча зустріч проректора з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Олексія Сергійовича Нестеровича з Міністром молоді та спорту України, президентом Національного олімпійського комітету України Вадимом Гутцайтом, *вересень 2023 р.*

Така тристороння співпраця є символом високої довіри і визнання матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу колективу Університету з боку Міністерства молоді та спорту України і суспільства.

О. С. Нестерович – ініціатор багатьох спортивно-масових заходів і свят, що проводяться для студентів, викладачів та співробітників на спортивній базі Університету. На відкритті комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Олексій Сергійович зазначив про важливість фізичної культури в особистості кожної людини, тому що це втілення в ній результатів використання матеріальних і духовних цінностей у широкому сенсі. Знання з фізичної культури допомагають студенту самостійно керувати фізичним розвитком, покращують працездатність та сприяють підготовці до майбутньої професійної діяльності. Олексій Сергійович звернув увагу, що в Університеті створюються максимально комфортні умови для поєднання процесу навчання та занять фізичною культурою і спортом як на аматорському, так і на професійному рівні, а різнобічний розвиток особистості студента – це один із пріоритетів у вихованні майбутніх юристів.

Реалізація завдань, поставлених ректором та проректором університету, окреслює перспективні напрямки розвитку фізичного виховання та студентського спорту, відкриваючи принципово нові горизонти розвитку важливих та цікавих ініціатив, спрямованих на поширення здорового способу життя та спортивної активності в Університеті.

З огляду на це університет продовжує зміцнювати зв'язки з освітніми установами, спортивними і громадськими організаціями з метою взаємовигідного співробітництва в науково-методичній, спортивній, соціально-культурній та інших сферах діяльності. З цією метою було підписано ряд меморандумів.

Восьмого вересня 2023 р. між Університетом та ГО «Баскетбольний клуб ПУШ ТІМ» було підписано меморандум про співпрацю, який підписали ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Анатолій Гетьман та директор громадської організації «Баскетбольний клуб ПУШ ТІМ» Євген Пушкарьов.

Відповідно до підписаного меморандуму пріоритетними напрямами співпраці визначені:

- реалізація спільних науково-дослідних проєктів і розробок, організація науково-дослідних груп для реалізації різних проєктів, грантів, конкурсів та інших форм залучення інвестицій;
- розроблення та впровадження нових навчально-тренувальних компонентів, обмін інформацією та взаємне консультування з питань, визначених меморандумом;
- сприяння стажуванню викладачів Університету та тренерів спортивного клубу Університету та проходженню ними курсів підвищення кваліфікації;
- взаємодія у сфері спорту: створення відповідної інфраструктури та заохочення здобувачів вищої освіти до зайнять спортом, зокрема утворення студентських баскетбольних команд на базі Університету, проведення спільних спортивних заходів тощо.

Партнерство між Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого та громадською організацією «Баскетбольний клуб ПУШ ТІМ» сприятиме покращанню особистих спортивних

Підписання меморандуму про співпрацю між Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого та громадською організацією «Баскетбольний клуб ПУШ ТІМ», *8 вересня 2023 р.*

результатів молодих баскетболістів, які навчаються в університеті, подальшому розвитку баскетбольного університетського руху, а також воно покликане підкреслити важливість популяризації масового спорту і здорового способу життя, фізичного і духовного збагачення людей, розвитку спорту як унікального інституту з оздоровлення нації.

Четвертого квітня 2024 р. було укладено меморандум про співпрацю між Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого та Харківським фаховим коледжем спорту, який підписали ректор

Укладання меморандуму про співпрацю між Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого та Харківським фаховим коледжем спорту, *4 квітня 2024 р.*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Анатолій Гетьман та директор Харківського фахового коледжу спорту Ігор Приходько. Меморандум відкриває нові перспективи для розвитку фізичної культури та спорту серед студентів та співробітників обох навчальних закладів.

Мета меморандуму: популяризація серед здобувачів освіти здорового способу життя, фізичної активності, любові до спорту незалежно від рівня підготовки, підвищення інтересу до фізичної культури та створення сприятливих умов для органічного поєднання в освітньому процесі навчальної і тренувальної діяльності.

Завдяки цій співпраці між закладами освіти студенти отримають можливість займатися на сучасній матеріально-технічній базі, отримувати кваліфіковані поради і підтримку від досвідчених тренерів і викладачів та брати участь у спільних різноманітних спортивних, оздоровчих та профорієнтаційних заходах. Така співпраця зміцнює зв'язок між академічним і спортивним світами та відкриває нові можливості для спільної роботи на користь студентської молоді та суспільства. Впевнені, що такий підхід стимулюватиме розвиток спортивних талантів та підвищуватиме інтерес до занять спортом, здорового способу життя та розвитку спортивних цінностей серед університетської спільноти.

Протягом багатьох років робота з фізичної культури та спорту в Університеті проводиться відповідно до чинних нормативно-правових актів, а саме: Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII; Указу Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», постанови Верховної Ради України від 19 жовтня 2016 р. «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади», постанов Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089 «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р.», від 9 грудня 2015 р. № 1045 «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України», спільного наказу МОН України та Мінмолодьспорту від 27 жовтня 2021 р. № 1141/4088 «Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти», наказу МОН України від 15 лютого 2021 р. № 193 «Про затвердження рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 р.», наказу МОН України від 20 липня 2022 р. № 644 «Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» та інших нормативно-правових актів України, які сприяють якісному забезпеченню учасників освітнього процесу оздоровчою руховою активністю, фізичним вихованням і спортом для всебічного гармонійного розвитку та підтримання здоров'я як найвищої соціальної цінності в державі.

У зазначених документах передбачається створення в ЗВО двох автономних систем – ***фізичного виховання*** та окремо ***спорту***. Ці системи є рівними за пріоритетністю та взаємодоповнюваними.

Фізичне виховання забезпечує підготовку та проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентської молоді Університету, функціонування ефективної системи інклюзивної освіти, організацію занять зі студентами спеціальних медичних груп і популяризацію здорового способу життя серед учасників освітньо-виховного процесу під час практичних занять із фізичної

культури та проведення спортивно-масових заходів (відзначення Міжнародного дня студентського спорту в Україні, Дня фізичної культури і спорту, всеукраїнський забіг «Студентська миля», різні флешмоби, багатоетапні комплексні змагання тощо). Усе це сприяє гармонійному, передусім фізичному, розвитку, збереженню і зміцненню здоров'я, вихованню фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей студентської молоді, яка навчається в Університеті. Реалізацію цього напрямку забезпечує кафедра фізичного виховання.

Напрямок ***спорт*** в Університеті ***забезпечує*** здобувачам вищої освіти умови для поєднання навчання та спортивної підготовки для участі у всеукраїнських та міжнародних спортивних заходах, зокрема в універсіадах та студентських іграх України, чемпіонатах України, Європи та світу серед студентів, європейських студентських іграх, всесвітніх універсіадах та інших комплексних міжнародних спортивних заходах серед студентів відповідно до календарного плану FISU. Реалізація цього напрямку забезпечується Центром студентського спорту Університету, створеного у 2023 р.

У тісній співпраці *кафедри фізичного виховання* разом із *Центром студентського спорту Університету* відбувається розвиток спортивного руху в Університеті. Керівництво роботою спортивних та спортивно-оздоровчих секцій, підготовка збірних команд Університету до участі у змаганнях регіонального, всеукраїнського та світового рівня, спортивно-масова робота на факультетах і в гуртожитках, організація і проведення спортивно-масових та профорієнтаційних заходів і свят різної спрямованості, організація і проведення комплексних змагань на «Кубок ректора» серед студентів та курсантів НЮУ імені Ярослава Мудрого за видами спорту – це перелік основних напрямків спортивної роботи в Університеті, яка виконується спільно кафедрою фізичного виховання та Центром студентського спорту. Структурну схему підпорядкованості та основних функцій, які виконують кафедра фізичного виховання та Центр студентського спорту Університету в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого на цей час, подано на *рис. 2*.

Рис. 2. Підпорядкованість кафедри фізичного виховання, Центру студентського спорту Університету, спортивних клубів та секцій у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого, 2024

5.2. СЬОГОДЕННЯ КАФЕДРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Олександр Володимирович ПОПРОШАЄВ, завідувач кафедри фізичного виховання

Сучасна кафедра фізичного виховання – це осередок інновацій у галузі фізичного виховання та студентського спорту та продовжувач більше ніж 220-річних фізкультурно-спортивних традицій Університету. Науково-педагогічний колектив кафедри складають досвідчені висококваліфіковані фахівці галузі фізичної культури та спорту, які мають значний науковий потенціал. У складі кафедри на цей час працює 10 викладачів, з яких 6 мають наукові ступені та вчені звання.

Очолює кафедру **Олександр Володимирович Попрошаєв** – кандидат наук із фізичного виховання і спорту, доцент, автор більше ніж 120 наукових та навчально-методичних праць. Останні 5 років Олександр Володимирович проводить наукові дослідження за власною ініціативною темою відповідно до загальної теми науково-дослідної роботи кафедри на 2021–2025 рр.: «*Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти України в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір, з урахуванням національних традицій та реалій сьогодення (війни в Україні та світової пандемії)*». Результати власних досліджень опубліковано у провідних зарубіжних і вітчизняних наукових журналах, які відображені в наукометричних базах Scopus, Web of science, Index Copernicus, DOAJ, Ulrich's Periodicals Directory тощо. Олександр Володимирович є учасником багатьох всеукраїнських та міжнародних конференцій, конгресів та форумів, що проводяться в Україні та за кордоном. Голова організаційного комітету щорічного Всеукраїнського круглого столу «*Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання у закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану*», якій проводиться на базі кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава

Мудрого, та співголова організаційного комітету Науково-практичної конференції з міжнародною участю «*Фізична активність і якість життя людини*», що проводиться спільно кафедрами фізичного виховання та здоров'я Харківського національного медичного університету та кафедрою фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. *Є членом редакційної колегії збірника наукових праць «Сучасні досягнення фізичного виховання»,* що готується за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.

Олександр Володимирович є співавтором навчальної програми з дисципліни «Фізична культура» та ряду навчально-методичних праць, посібників та рекомендацій для роботи зі студентами при організації дистанційної форми навчального процесу, викладання практичних занять та особливостей організації самостійної роботи студентів, а також для студентів спеціальної медичної групи залежно від захворювання.

Олександр Володимирович бере активну участь у професійних та громадських об'єднаннях за спеціальністю. У 2019 р. був запрошений експертом до Офісу з розроблення гуманітарної політики України, який працював під координацією міністра культури, молоді та спорту Володимира Бородянського. Брав безпосередню участь у роботі стратегічної сесії робочої групи – напрямок «Спорт», де обговорювались питання масового спорту, спортивної інфраструктури та спорту вищих досягнень. У 2022 р. був запрошений експертом до робочих груп КФВС МОН України «Вдосконалення нормативної бази сфери фізичної культури, фізичного виховання і спорту в закладах освіти» та «Розробка тестування, нормативів, алгоритму для щорічного оцінювання фізичної підготовки учнівської та студентської молоді».

За результатами науково-педагогічної діяльності О. В. Попрошаєв був дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Завідувач кафедри фізичного виховання» (2009). Нагороджений подякою від Харківського міського голови (2019), подякою та почесною грамотою від голови Харківської обласної ради (2017, 2023), грамотою від начальника Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації (2023); почесною грамотою від КФВС МОН України (2024) та подякою від Національного олімпійського комітету України (2024).

Ганна Іванівна Приходько, кандидат педагогічних наук, доцент, працює на кафедрі фізичного виховання з 2004 р. У період 2006–2009 рр. – завідувач кафедри (дивись розділ, присвячений завідувачам кафедри). За час роботи була співрозробником (членом групи забезпечення) усіх університетських навчально-методичних комплексів дисципліни «Фізична культура». Має близько 100 наукових та навчально-методичних праць, серед яких 4 монографії, 1 посібник із грифом МОН України, наукові статті в міжнародних журналах, що індексуються на платформах Scopus і Web of Science. Є учасницею багатьох міжнародних та всеукраїнських форумів із проблем педагогіки, історії педагогіки та фізичної культури.

За результатами науково-педагогічної діяльності Г. І. Приходько в 2000 р. була переможницею обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Молодий науковець» і в 2006 р. – дипломантом у номінації «Завідувач кафедри фізичного виховання». Нагороджена подякою Харківської обласної державної адміністрації (2000), грамотою Головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації (2004), відзнакою Управління з питань фізичної культури та спорту Харківської міської ради (2007), почесною грамотою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2013, 2016, 2018, 2023).

Віктор Степанович Мунтян, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент. Напрямками основних наукових досліджень є: сучасні тенденції розвитку фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти; біомеханіка спорту; проблеми психології поведінки та безпеки життєдіяльності; мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до фізичного виховання і здорового способу життя; питання організації дистанційного навчання з фізичного виховання в ЗВО. Уперше розробив та обґрунтував теорію потреби в безпеці як одну з найбільш пріоритетних і ймовірних причин виникнення фізичного виховання та теорію деструктивної мотивації. Автор понад 110 наукових праць, серед яких 3 монографії, 5 навчальних та навчально-методичних посібників (один із грифом МОН України), 1 електронний навчально-методичний посібник, методичні рекомендації, статті та тези доповідей на конференціях. Результати власних досліджень

опубліковані у провідних вітчизняних і зарубіжних наукових журналах, що відображені в наукометричних базах Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Google Scholar. Брав участь у понад 70 міжнародних конференціях.

Віктор Степанович – володар 1-го дана з рукопашного бою, 1-го кю з карате-до full contact та Сетокан, кандидат у майстри спорту зі спеціального багатоборства. Чемпіон МВС України зі спеціального багатоборства, багаторазовий переможець чемпіонатів УМВС Харківської області і кубків ХОО «Динамо» з рукопашного бою. Суддя першої категорії з рукопашного бою. Автор спортивно-прикладної програми з самозахисту та спеціальної фізичної підготовки «Fight-Fitness» (2008 р.).

За результатами науково-педагогічної діяльності В. С. Мунтян нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2009 р.), грамотою Головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації (2007). У 2008 р. став переможцем конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач кафедри фізичного виховання». Нагороджений почесними грамотами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2014, 2015, 2020).

Інна Олексіївна Бодренкова, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, майстер спорту України. Має більше 70 наукових та навчально-методичних праць, серед яких особливе місце посідає праця «Зразкова програма для спортивних клубів і спортивних секцій ЗВО з черлідингу», є співавторкою навчальної програми з дисципліни «Фізична культура» та ряду навчально-методичних праць, посібників та рекомендацій для роботи зі студентами при організації навчального процесу. Інна Олексіївна є учасницею багатьох всеукраїнських та міжнародних конференцій, конгресів та форумів, що проводяться в Україні й за кордоном.

Результати власних досліджень опубліковані у провідних вітчизняних та зарубіжних наукових журналах, що індексуються на платформах Scopus, Web of science, Index Copernicus тощо. Останні 5 років Інна Олексіївна проводить наукові дослідження за темою «Механізми формування загальної фізкультурно-оздоровчої освіти студентів в умовах інтеграційних процесів».

Інна Олексіївна постійно підвищує свою кваліфікацію за кордоном (у 2019 р. в University Medical Center Utrecht в Нідерландах, у 2020 р. в Cuiavian University в Польщі, у 2023 р. в Uni-Terra в Польщі). Бере активну участь у професійних та громадських об'єднаннях за спеціальністю: є віцепрезидентом Федерації спортивної аеробіки та фітнесу Слобожанщіни та головним тренером збірної команди Університету з гімнастичних та танцювальних видів спорту (аеробіка, черлідинг, гімнастика). Вихованці Інни Олексіївни неодноразово ставали призерами та фіналістами чемпіонатів та кубків України, у складі збірної України були призерами чемпіонатів Європи та чемпіонами Всесвітньої літньої універсіади в Тайбеє (2017).

За результатами науково-педагогічної діяльності в різні роки І. О. Бодренкова була нагороджена подякою та почесною грамотою від голови Харківської обласної ради (2017, 2019), почесною грамотою від Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної (військової) адміністрації (2023) та почесними грамотами Національного юридичного університету імен Ярослава Мудрого (2013, 2016, 2018, 2023).

Валерій Вікторович Джерелій, кандидат юридичних наук (доктор філософії), викладач. Головними напрямками наукової діяльності є науково-методичні основи використання інформаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту та питання оптимізації тренувального процесу спортсменів-єдиноборців шляхом індивідуалізації їх психологічної підготовки. Має 23 наукові праці у вітчизняних і зарубіжних виданнях. Брав участь у 15 міжнародних конференціях.

Валерій Вікторович – старший тренер спортивного клубу олімпійських видів боротьби Університету, багаторазовий чемпіон та призер України з вільної боротьби, багаторазовий переможець міжнародних турнірів. Суддя національної категорії з вільної боротьби. Засновник і співорганізатор багатьох всеукраїнських турнірів з волейболу та вільної боротьби, а саме: Всеукраїнського турніру з волейболу пам'яті Олександра Мартиненка, Всеукраїнського турніру з вільної боротьби, присвяченого Дню фізичної культури і спорту в Україні, Всеукраїнського відкритого традиційного турніру з вільної боротьби,

присвяченого Дню юриста та Дню Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Всеукраїнського турніру, присвяченого Дню Святого Миколая.

За результатами науково-педагогічної діяльності В. В. Джерелій був нагороджений подякою від голови Харківської міської ради (2014), відзнакою Управління з питань фізичної культури та спорту Харківської міської ради (2012, 2013, 2017), почесними грамотами Національного юридичного університету імен Ярослава Мудрого (2013, 2015, 2018, 2019).

Людмила Віталіївна Романенко, кандидат юридичних наук, викладач, працює на кафедрі фізичного виховання з 1999 р. У 2019 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право на тему «Організаційно правові засади управління фізичною культурою та спортом в Україні». Авторка більше ніж 30 наукових та навчально-методичних праць. Напрями основних наукових досліджень полягають у розробленні й дослідженні проблем спортивного права, правого регулювання суспільних відносин у сфері фізичного виховання та спорту. Наукові розробки спрямовані на висвітлення питань публічного адміністрування у сфері фізичної культури та спорту. Має наукові публікації в зарубіжних і вітчизняних наукових журналах.

Бере активну участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях. Закінчила Тижневу школу німецького права з окремим блоком зі спортивного права в рамках III Харківського Міжнародного Форуму (2019). Має сертифікат Міжнародної школи Перехідного правосуддя: світовий досвід і український контекст (2021).

Людмила Віталіївна – керівник жіночого оздоровчого клубу «Юнона» з 2005 р. З 2000 р. – тренер збірної команди університету з легкої атлетики. Члени збірної команди неодноразово ставали переможцями та призерами легкоатлетичних змагань як в особистому, так і в командному заліку. Багато років очолювала раду кураторів Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури. Профгрупорг кафедри з 2006 р. З 2023 р. призначена відповідальною за спортивно-масову роботу на кафедрі.

За результатами науково-педагогічної і громадської діяльності Л. В. Романенко нагороджена почесними грамотами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2017, 2021). Отримала почесну грамоту (2014) та диплом (2015) від Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету України. У 2013, 2015, 2017 рр. була відзначена подяками від Федерації легкої атлетики Харківської області. Нагороджена почесними грамотами від профспілкового комітету первинної профспілкової організації Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2011, 2013, 2014) та Харківської обласної організації Союзу юристів України (2021).

Руслан Михайлович Щербак, викладач кафедри фізичного виховання. Головними напрями наукових досліджень є сучасна підготовка студентських команд із футболу, оптимізація системи фізичного виховання студентської молоді та оцінка рухової підготовленості й фізичного розвитку студентів 1 курсу в умовах дистанційного навчання. Автор понад 10 наукових праць у вітчизняних та зарубіжних наукових журналах, є співавтором навчально-методичних рекомендацій для роботи зі студентами при організації навчального процесу. Учасник всеукраїнських та міжнародних конференцій, що проводяться в Україні й за кордоном.

Руслан Михайлович є членом Федерації з футболу Харківської області. Організовує та проводить змагання з футболу та футзалу в рамках комплексних змагань Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед студентів та курсантів. Головний тренер збірної команди Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з футболу. Вихованці Руслана Михайловича неодноразово ставали переможцями турніру «Metalist student Cup 2010–2011», срібними призерами «Metalist student league 2012–2013», призерами обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області (2014–2018).

За результатами науково-педагогічної діяльності Р. М. Щербак був нагороджений почесною грамотою та подякою від голови Харківської обласної ради (2014, 2018), почесною грамотою від Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації

Колектив кафедри фізичного виховання.
Зліва направо: викладач, к.ю.н. Л. В. Романенко, викладач Р. М. Щербак, викладач, заслужений тренер України з плавання П. Є. Єгоров, доцент, к.фіз.вих. І. О. Бодренкова, проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку, доцент, доктор філософії О. С. Нестерович, завідувач кафедри, доцент, к.фіз.вих. О. В. Попрошаєв, заслужений тренер України з олімпійських видів спорту Д. П. Вісков, доцент, к.п.н. Г. І. Приходько, доцент, к.фіз.вих. В. С. Мунтян, лаборант А. С. Фішева, викладач, к.ю.н. В. В. Джерелій, *2023 р.*

(2019, 2020) та почесною грамотою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2007, 2013, 2016).

Сергій Олександрович Фішев, старший викладач кафедри фізичного виховання. Головні напрями наукових досліджень – це «Шляхи вдосконалення системи фізичного виховання студентів у процесі набуття юридичної освіти». Автор понад 30 наукових праць, серед яких основну кількість становлять праці у фахових виданнях України та статті в журналах, що індексуються в наукометричних базах Scopus, Web of science. Є співавтором навчально-методичних посібників та рекомендацій. Учасник міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

28 лютого 2015 ро. був призваний по мобілізації, брав безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення

і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, учасник бойових дій.

У 2020 р. Сергій Олександрович повернувся до лав ЗСУ на посаду стрільця взводу Оперативного угруповання військ «Харків» і до цього часу продовжує боронити східні кордони нашої держави.

Юрій Олександрович Фішев, викладач кафедри фізичного виховання. Головні напрями наукових досліджень – це «Вплив занять різноманітної спрямованості на фізичний стан студентів основної та спеціальної медичної групи». Автор понад 25 наукових праць, серед яких навчально-методичні посібники, статті у фахових та міжнародних виданнях, тези доповідей. Учасник науково-практичних конференцій різних рівнів.

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну Юрій Олександрович вступив до лав ЗСУ на посаду кулеметника 1-го стрілецького взводу 3-ї стрілецької роти 54-ї окремої механізованої бригади імені Гетьмана Івана Мазепи (54 ОМБр) і до цього часу продовжує боронити кордони нашої країни на півночі та сході.

Павло Євгенович Єгоров, викладач кафедри фізичного виховання. Заслужений тренер України з плавання. Старший тренер плавально-спортивного клубу Університету з 2018 р. Готував членів Національної збірної команди України з плавання для участі в Олімпійських іграх 2008, 2012 та 2016 рр. та Паралімпійських іграх 2016 р.

Головні напрями наукових досліджень – це «Підвищення якості фізичного виховання студентів, які навчаються в закладах вищої освіти за фахом Право». Автор 7 наукових праць, серед яких статті у фахових виданнях України та статті в міжнародних виданнях, що індексуються в наукометричних базах Scopus. Учасник науково-практичних конференцій та круглих столів всеукраїнського та міжнародного рівнів.

Засідання вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, *30 квітня 2022 р.*

З початку повномасштабної агресії росії проти України (24 лютого 2022 р.) колектив кафедри об'єднався і продемонстрував взаємодопомогу, стійкість, упевненість та незламність, працюючи на благо нашої країни та Університету. Завідувач кафедри Олександр Попрошаєв із перших днів війни продовжував координувати роботу викладачів та співробітників кафедри щодо реалізації навчального процесу відповідно до рішень вченої ради та штабу оперативного реагування Університету.

Викладачі кафедри фізичного виховання Олег Вікторович Чумаков та брати Сергій Олександрович і Юрій Олександрович Фішеви призупинили свою педагогічну діяльність, зі зброєю в руках пішли захищати суверенітет та незалежність України.

На початку 2015 р. О. В. Чумаков та С. О. Фішев були призвані до лав Збройних Сил України по мобілізації, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України. У травні 2016 р. були демобілізовані та повернулися до викладацької

Викладачі кафедри фізичного виховання брати Сергій та Юрій Фішеви, справжні патріоти, які боронять кордони нашої країни на півночі та сході, *2022 р.*

діяльності. Сергій Олександрович Фішев, у 2020 р. прийняв рішення повернутися до побратимів, які продовжували боронити нашу державу, і вступив до лав ЗСУ на посаду стрільця взводу Оперативного угруповання військ «Харків». А з початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну до лав ЗСУ на посаду кулеметника 1-го стрілецького взводу 3-ї стрілецької роти 54-ї окремої механізованої бригади імені Гетьмана Івана Мазепи (54 ОМБр) вступив рідний брат Сергія Олександровича – викладач кафедри фізичного виховання Юрій Олександрович Фішев. На цей час брати продовжують боронити кордони нашої країни на півночі та сході. Брати Сергій та Юрій Фішеви є справжніми патріотами, мужніми та хоробрими воїнами, для них військовий обов'язок є понад усе. Пишаємося нашими колегами та з нетерпінням чекаємо їх із Перемогою.

За проявлені витримку та мужність, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, сумлінне виконання військового обов'язку Сергій Олександрович Фішев нагороджений відзнакою Президента України «За участь в антитерористичній операції» (Указ Президента України від 17 лютого 2016 р. № 53/2016).

Необхідно звернути увагу на те, що для нашого народу війна – це не про будівлі, а про рідний дім, не про університет, а про улюблену роботу, не про невідомих постраждалих, а про близьких людей, колег та друзів. Тому ми серцем відчуваємо біль кожного, усією душею

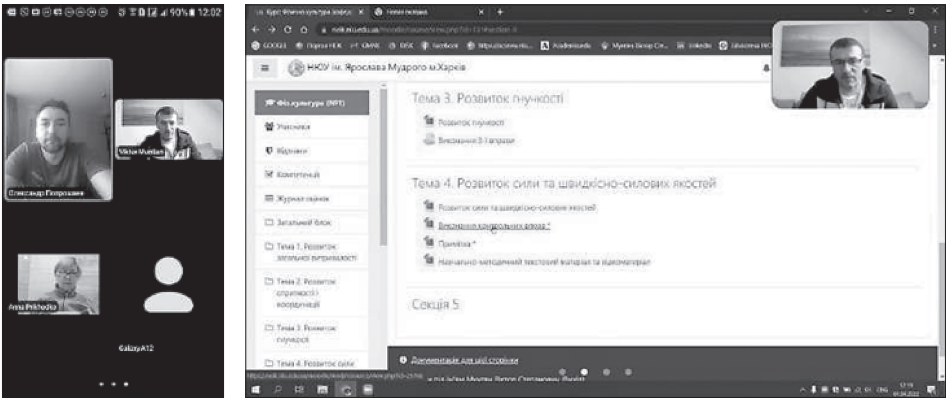

Волонтерська діяльність викладачів та співробітників кафедри
разом зі студентами нашого університету, *2022 р.*

підтримуємо їх, допомагаємо тим, хто поряд і хто на фронті. Викладач кафедри Олег Михайлович Столяренко, який керує Благодійним фондом «**Blackhorse.ua**», і колишній співробітник кафедри Олексій Хоценко також не змогли залишитися осторонь людського горя і разом зі студенткою університету Єлизаветою Антоновою з початку війни займаються волонтерською діяльністю. Вони допомагають захисникам, лікарям, рятувальникам, постраждалим, тимчасово переміщеним особам, дитячим будинкам, також їх благодійний фонд допомагає в розшуку людей. Їм вдалося налагодити постачання ліків, продуктів і засобів особистої гігієни з Польщі до Харкова (адресно), що дало можливість людям які отримували гуманітарну допомогу виживати в умовах бойових дій.

Колектив кафедри пишається патріотизмом та чуйністю своїх колег та студентів і сподівається, що дуже скоро всі студенти повернуться до навчання, а викладачі – до улюбленої роботи.

У цей важкий час у кожного свій фронт. Колектив кафедри наближає нашу перемогу, працюючи на освітянському фронті. Викладачі кафедри ні на один день не припиняли виконувати свої професійні обов'язки. На черговому засіданні кафедри, яке відбулося в березні 2022 р. (незважаючи на бойові дії в Харкові та Харківський області), обговорювались актуальні питання освітнього процесу, а саме: особливості роботи Університету та кафедри в умовах військової агресії російської федерації проти України; організація навчального процесу

Перше засідання кафедри фізичного виховання після повномасштабної агресії росії проти України, *березень 2022 р.*

в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого; наповнення YouTube-каналу кафедри та НЕІК «Фізична культура» новими навчально-методичними матеріалами для використання студентами Університету.

В умовах воєнного стану кафедра керується Законом України «Про правовий режим воєнного стану», Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами) та наказами ректора Університету про організацію навчального процесу у 2022–2024 рр., відповідно до яких викладання навчальної дисципліни «Фізична культура» здійснюється в дистанційному форматі. Безумовно, ситуація в плані організації та проведення практичних занять в умовах воєнного стану порівняно з дистанційним навчанням у зв'язку з карантином, спричиненим пандемією COVID-19, значно ускладнюється. По-перше, тим, що багато студентів перебувають у зоні бойових дій або в регіонах постійних ворожих обстрілів. По-друге, у разі повітряної тривоги викладачі вимушені переривати заняття з міркувань забезпечення заходів безпеки та діяти, використовуючи заздалегідь розроблений алгоритм на випадки небезпечних для здоров'я та життя студентів ситуацій (спуститися в бомбосховище, укриття або дотриматися «правила двох стін»).

Очевидно, що розроблення нових та освоєння тих, що існують, методів і технологій дистанційного навчання залишається одним із пріоритетних напрямків навчальної роботи кафедри. Для вирішення поставлених завдань викладачі кафедри адаптували онлайн-заняття

з фізичного виховання до умов «воєнного стану». Розробили модель викладання предмета для зниження психоемоційного напруження і підтримання режиму рухової активності студентів, створюючи умови для забезпечення розвитку фізичних якостей і загальної фізичної підготовленості студентів під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Фізична культура» та індивідуальні консультації проводяться в режимі реального часу (онлайн) на платформі ***Zoom***. Під час їх викладачі кафедри ретельно роз'яснюють методики розвитку основних фізичних якостей відповідно до навчальної програми (сили, швидкісно-силових якостей, швидкості, гнучкості, спритності й координації рухів та загальної витривалості);. проводять моніторинг фізичного та психічного стану студентів (шляхом опитування); обговорюють питання щодо прикладного та практичного значення набутих навичок у майбутній професійної діяльності та захисті нашої держави; працюють над формуванням у студентів позитивної мотивації та стійкого інтересу до самостійних свідомих занять із фізичного виховання з метою підвищення рівня адаптації організму до стресових умов; спрямовують студентів на засвоєння знань, формування навичок та фізкультурно-оздоровчих компетентностей для зміцнення здоров'я, зниження психоемоційного напруження, покращання працездатності, підготовки та самопідготовки до майбутньої професійної діяльності тощо.

Для комунікації зі студентами та здійснення навчального процесу викладачами кафедри активно використовується структурно уніфікований електронний навчальний комплекс «Фізична культура (кафедра фізичного виховання)», який розміщений на платформі Moodle. До структури комплексу входять *загальний і тематичні блоки*. Загальний блок включає: інформацію про викладачів курсу, посилання на практичні онлайн-заняття в Zoom, програму, робочу програму і силабус навчальної дисципліни, предметні компетентності, які мають бути сформовані під час вивчення навчальної дисципліни, пояснення щодо організації навчального процесу з використанням системи дистанційного навчання, критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів із навчальної дисципліни, навчально-методичні посібники і рекомендації

Дистанційне проведення навчальних занять на платформі Zoom
***https://www.youtube.com/watch?v=RH3IECermdg&t=43s**, 2022 р.*

для практичних занять та самостійної роботи студентів, техніку безпеки під час проведення практичних та самостійних занять, глосарій та графіки проведення індивідуальних і групових консультацій викладачів курсу. До тематичних блоків відповідно до затвердженої навчальної програми включаються методичні поради щодо розвитку та підвищення рівня фізичних якостей, орієнтовний план-конспект для практичних занять та самостійної роботи студентів, посилання на навчально-методичні відеоматеріали та завдання для модульного контролю.

Використання навчального електронного інформаційного комплексу, який розміщено на платформі Moodle, дозволяє викладачам кафедри в умовах воєнного стану безперервно надавати студентам освітню послугу, тому що надає можливість студентам доступу до матеріалів курсу незалежно від місцезнаходження; забезпечує системну методичну підтримку; здійснює контроль за процесом та результатом навчання.

Для наглядності та полегшення дистанційного вивчення та практичного засвоєння студентами навчального предмета створено YouTube-канал кафедри «Фізичного виховання». Провідні доценти готують та розміщують на YouTube-каналі авторські відеоматеріали, комплекси фізичних вправ для розвитку фізичних якостей та мотиваційні ролики для занять студентів фізичною культурою в умовах «воєнного стану»

та зниження психоемоційного напруження (за короткий час кількість переглядів відео роликів каналу більше 50 000), **https://www.youtube.com/channel/UChgbk03DRlDPc9lOsEggstw**.

На сайті Університету та порталі АСУ навчальним процесом кафедрою розміщені усі необхідні навчально-методичні матеріали та плани-конспекти практичних занять для самостійної роботи студентів та їх підготовки до тематичного контролю й виконання контрольних вправ.

Для студентів, які за станом здоров'я звільнені від фізичного навантаження або виконання контрольних вправ, передбачено інші форми самостійної роботи, а саме: написання есе та рефератів із конкретної теми навчальної програми, підготовка тез доповідей та участь у науково-практичних конференціях, участь у конкурсах студентських наукових праць за напрямом «Фізична культура», складання комплексів лікувальної фізичної культури відповідно до захворювання, виконання практичних завдань, самотестування фізіологічних показників, рівня рухової активності тощо.

Протягом навчального семестру викладачі кафедри регулярно здійснюють контроль активності студентів у межах дистанційного курсу навчальної дисципліни на платформі Moodle. Кількість завдань, їх обсяг, види та порядок оцінювання передбачені робочою програмою навчальної дисципліни «Фізична культура», затвердженою на засіданні кафедри. Відпрацювання пропущених занять відбувається в режимі відеоконференцій на платформі Zoom.

Після початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію Україну проведення практичних занять та виконання контрольних вправ студентами відбувалося з використанням виключно дистанційних форм. Це дозволило безперервно продовжувати навчальний процес та спрямувати його на оволодіння студентами навчальною програмою, зниження психоемоційного напруження, зміцнення їх індивідуального здоров'я, профілактику хронічних захворювань та підвищення рівня фізичної підготовленості.

Крім того, викладачі кафедри під час навчальних занять продовжують здійснювати підготовку студентської молоді до щорічного обов'язкового тестування рівня фізичної підготовленості. Відповідно

до порядку проведення тестування, оцінювання проводиться згідно з затвердженими тестами і нормативами, починаючи з травня 2017 р. Забезпечення і проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентської молоді є одним з основних завдань кафедри фізичного виховання відповідно до норм *наказу МОН України № 193 від 15 лютого 2021 р. «Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року»*.

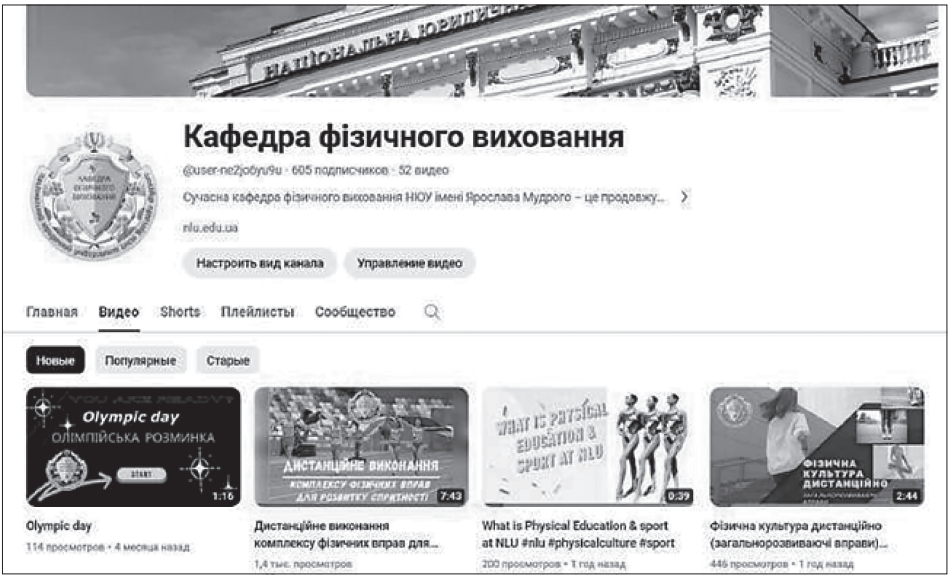
Значну увагу викладачі приділяють методичному забезпеченню навчального процесу. У зв'язку із затвердженням оновленого стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 р. № 644, *у розділі V «Перелік обов'язкових компетентностей випускника» додано нову редакцію загальної компетентності (ЗК 13) «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя»*.

У 2022 р. був повністю оновлений навчально-методичний комплекс з урахуванням внесених змін до стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» та особливостей дистанційного викладання навчальної дисципліни в умовах воєнного стану. Визначено перелік загальних та предметних компетенцій, що формуються у студентів під час проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Фізична культура», а саме: здатність використовувати різні види та форми рухової активності для зниження психоемоційного напруження, активного відпочинку та ведення здорового способу життя, зміцнення здоров'я, підвищення рівня функціональних можливостей власного організму; здатності щодо застосування сучасних методів та засобів, спрямованих на розвиток основних фізичних якостей (сили, швидкості, гнучкості, спритності, витривалості) та використання раціональної техніки виконання фізичних вправ; здатність до організації

та проведення самостійних фізкультурно-оздоровчих занять, спрямованих на поліпшення власного здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості, активного відпочинку; здатність дотримання заходів безпеки під час проведення групових та самостійних фізкультурно-оздоровчих та спортивних занять; здатність самостійно управляти власним фізичним розвитком, цілеспрямовано використовувати засоби фізичної культури та рухову активність для зміцнення здоров'я й активного відпочинку; здатність щодо контролю рівня навантаження та власного функціонального стану з використанням певних методик (тестів), під час навантаження та у стані спокою та визначення рівня розвитку основних фізичних якостей; здатність користуватися сучасним спортивним обладнанням, ремнентом, тренажерними пристроями різної функціональної спрямованості, інформаційними технологіями та ресурсами. Формування загальних і предметних компетентностей при вивченні навчальної дисципліни «Фізична культура» сприятиме досягненню результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня для дисциплін практично-професійної підготовки.

Компетентності курсу, на відміну від знань, умінь и навичок, – це здатність ефективного вирішення конкретних практичних завдань. Формування предметних компетентностей у сфері фізичної культури, спорту, фізичної рекреації та фізичної реабілітації полягає у здатності самостійно управляти власним фізичним розвитком, цілеспрямовано використовувати засоби фізичної культури для зміцнення та збереження здоров'я, покращання працездатності, підготовки та самопідготовки до майбутньої професійної діяльності.

На підставі цього розроблено навчальну програму, робочу програму та силабус навчальної дисципліни «Фізична культура». Видано навчально-методичні посібники: для практичних занять та самостійної роботи студентів (2021); для студентів спеціальної медичної групи із захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем (2023); фізична культура – дистанційна форма організації навчального процесу (2023). Крім того, колективом кафедри підготовлені методичні поради для студентів підготовчої та спеціальної медичних груп із захворюваннями опорно-рухового апарату (2022) та для практичних

Сторінка YouTube-каналу кафедри «Фізичного виховання» ***https://www.youtube.com/channel/UChgbk03DRlDPc9lOsEggstw****, 2024 р.*

занять і самостійної роботи студентів спеціальної медичної групи залежно від захворювання (2022). Навчально-методична література наповнена великою кількістю фото- та відеоматеріалів. Загальний обсяг навчальної і навчально-методичної літератури за останні три роки становить майже 30 друкованих аркушів. У стадії підготовки навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Фізична культура» для студентів які навчаються за спеціальністю 293 «Міжнародне право». Видання навчально-методичного посібника заплановане на 2024 р.

Зміст освіти з навчальної дисципліни «Фізична культура» щорічно вдосконалюється. Викладачі постійно моніторять і впроваджують у навчальний процес сучасні засоби фізичного виховання та спорту, що сприяє формуванню у студентів предметних компетентностей у сфері фізичного виховання, спорту та фізичної рекреації. Для цього активно використовується YouTube-канал кафедри, який наповнюється актуальними навчально-методичними відеоматеріалами та мотиваційними відеороликами.

Підвищенню якості викладання навчальної дисципліни «Фізична культура» допомагає організована самостійна робота студентів, різноманітні методи тематичного контролю студентів, проведення та взаємовідвідування відкритих практичних занять. Регулярно проходять кафедральні методичні семінари. Електронні ресурси бібліотеки Університету містять оновлену кафедральну навчально-методичну літературу. Репозиторій Університету поповнюється електронними версіями наукових видань викладачів кафедри.

Викладачі кафедри регулярно підвищують кваліфікацію та рівень своєї професійної майстерності. Відповідно до нормативно-правових актів, якими врегульовані форми та види підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників *(ст. 59 Закону України «Про освіту», ст. 60 Закону України «Про вищу освіту» та Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 800 від 21 серпня 2019 р.)*, підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами: навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах. Немає обмежень і щодо форми: це може бути інституційна (очна / денна чи вечірня, заочна, дистанційна, мережева), дуальна (тобто така, що поєднує навчання та роботу) тощо. Також форми підвищення кваліфікації можна поєднувати. Відповідно до цих положень викладачі кафедри для підвищення рівня своєї професійної майстерності обирають переважно різні курси, які представлені в ***Центрі професійного розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого***, та стажування на базах профільних кафедр закладів вищої освіти України та світу: Національного університету фізичного виховання і спорту (НУФВіС), Національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Харківської державної академії фізичної культури (ХДАФК), Uni-Terra College in Poznan тощо.

Незважаючи на військовий час, колектив кафедри фізичного виховання значну увагу приділяє науковій роботі. Викладачі проводять наукові дослідження за власними ініціативними темами відповідно до загальної теми науково-дослідної роботи кафедри на 2021–2025 рр.:

Проведення Всеукраїнського круглого столу «Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання у ЗВО України в умовах воєнного стану», *29 червня 2022 р.*

«Шляхи вдосконалення системи фізичного виховання студентів у процесі набуття юридичної освіти з урахуванням інтеграції ЗВО України в загальноєвропейський освітній простір, національних традицій та реалій сьогодення». Для цього широко використовуються психолого-педагогічні, медико-біологічні, історико-педагогічні, соціологічні, математико-статистичні методи дослідження. У контексті зазначеної теми вивчаються нормативно-правові акти, що використовуються в галузі освіти та фізичної культури, мотивація та фізкультурно-спортивні інтереси студентів, стан соматичного здоров'я, професійні важливі фізичні якості майбутніх юристів, аналізується динаміка фізичного розвитку й фізичної підготовленості студентів. У рамках наукової теми розпочато вивчення та аналіз наслідків російської агресії на розвиток спорту та фізичного виховання в Україні та продовжено пошук ефективних засобів та методів підвищення рухової активності студентів під час дистанційної форми організації навчального процесу в умовах воєнного стану.

Окремим напрямком аналізуються проблемні питання конституційно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні

Всеукраїнський круглий стіл «Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання в закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану». У президії: проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Нестерович, завідувач кафедри фізичного виховання Олександр Попрошаєв та директор Центру студентського спорту Євген Пушкарьов, *2024 р.*

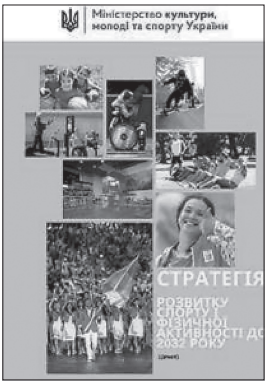
в контексті Європейської інтеграції. Під час досліджень встановлено, що відповідно до міжнародних та європейських стандартів в Україні затверджена Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р., яка включає системний (міжсекторальний) підхід щодо державної підтримки достатнього рівня фізичного та психічного здоров'я населення. У той же час Національна система охорони здоров'я здебільшого спрямована на лікування пацієнтів, а не формування здорового способу життя та профілактику захворювань. Таким чином, національні механізми оцінювання рівня фізичного здоров'я населення та якість послуг з оздоровчої рухової активності необхідно доопрацювати та привести у відповідність до європейських стандартів.

Отримані результати наукових досліджень обговорюються на наукових семінарах, круглих столах, науково-практичних конференціях, відображаються в навчально-методичних розробках кафедри, упроваджуються в навчальний процес та позанавчальну фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу Університету.

Кафедра є ініціатором проведення Всеукраїнського круглого столу ***«Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання в закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану»*** (2022–2024 рр.). У роботі круглого столу беруть участь провідні фахівці закладів вищої освіти України, депутати районних і обласних рад, аспіранти, вчителі фізичної культури та інші зацікавлені особи.

Під час дискусії обговорюються: проблемні питання організації навчального процесу у зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України; формування фізкультурно-оздоровчих компетентностей студентської молоді та підвищення ефективності навчального процесу в умовах воєнного стану; упровадження в навчальний процес сучасних засобів та методів фізичного виховання для зміцнення фізичного та психічного здоров'я студентів; особливості організації дистанційного навчання в закладах вищої освіти України тощо.

Члени кафедри беруть активну участь у багатьох наукових заходах різного рівня. Серед них необхідно виділити міжнародні наукові форуми та зарубіжні конференції: International Scientific Conference «Physical Cultures of the Body»» (USA, 2021), VII International scientific and practical conference «Actual trends of modern scientific research»» (Germany, 2021), Joint CESH / ISHPES Congress «Sport and Politics from Antiquity to the Modern Day» (Portugal, 2021), 13th International scientific and practical conference «Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects» (Germany, 2022), 25th International Congress of CESH «Competition and Collaboration in Sport and Physical Education from Antiquity to Modern Times» (Romania, 2022), Sixth Edition of the RERIS International Congress «Beyond the Failing. The non-existent history of international sport and its real impact on sport and non-sports world» (Poland, 2022), 26th annual conference of the European Committee for Sports History (CESH) (Germany, 2023), 1st International Scientific and Practical Conference «Modern Knowledge: Research and Discoveries» (Canada, 2023), 6th International Scientific and Practical Conference «Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization» (Sweden, 2023), 13th International Scientific and Practical Conference «Scientific horizon in the context of social crises» (Japan, 2023), Міжнародний юридичний форум (Харків, 2020–2023), Маріупольський конституційний форум:

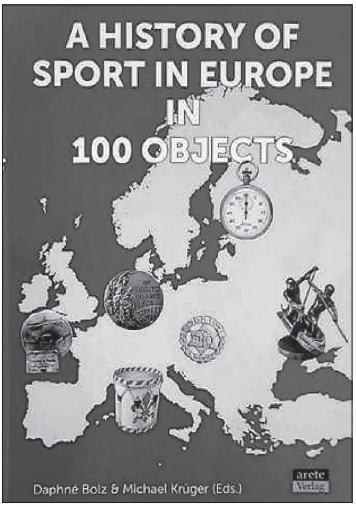

Олександр Попрошаєв у Міністерстві культури, молоді і спорту України разом із модераторами робочої групи стратегічної сесії за напрямком «Спорт», легендами українського спорту Владиславов Ващуком та Станіславом Медведенко

«Візії майбутнього – Конституційний вимір повоєнного відновлення України та Європейської інтеграції» (Київ, 2023), «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору» (Київ, 2009–2022), «Прикладне значення фізичної та військової підготовки у майбутній професії» (Київ, 2022–2023) та ін.

Кафедра постійно розширює наукові зв'язки, співпрацюючи з Міністерством молоді та спорту України та європейськими закладами вищої освіти і фізкультурними організаціями. Кафедрою проводиться робота про укладання договору про співпрацю з Державним університетом фізичного виховання і спорту (Universităţii de Stat de Educaţie Fizică şi Sport) Республіки Молдова (м. Кишинів). Сподіваємось, що найближчим часом цей взаємовигідний договір буде підписаний. Завідувач кафедри О. В. Попрошаєв був запрошений експертом до Міністерства культури, молоді та спорту і брав безпосередню участь в обговоренні Стратегії розвитку спорту і фізичної активності в Україні до 2032 року. Також Олександр Володимирович був залучений до Європейських освітніх програм підтримки молоді «Akademie für Kinder» та «Eltern das sind wir», де були представлені сучасні методи та стратегії для роботи с молоддю, яка перебуває у стресовому стані або у групах ризику. Захід проводився Німецьким соціальним закладом захисту молоді «Elterninitiative – Interkulturelles Bildung» (Germany).

Вагомим досягненням кафедри є співучасть викладачів у міжнародних наукових проєктах. Так, доцент кафедри Г. І. Приходько, яка є дійсним членом European Committee for Sports History (CESH) (Європейського комітету спортивної історії) протягом трьох років брала участь у міжнародному книжковому проєкті «***European Sports History in 100 Objects***», який координувався Westfälische Wilhelms-Universität Münster (Germany) та виконувався за рахунок гранту Європейської Комісії «Horizon 2020». Проєкт закінчився у 2023 р. Результатом цієї роботи став розділ у колективній монографії «History of Sport in Europe in 100 Objects».

Доцент кафедри І. О. Бодренкова брала учать у міжнародному науково-освітньому проєкті «Current issues and challenges in physical education, children and youth sport and professional sport, in the field of research and didactics», якій проходив в Uni-Terra College in Poznan.

Викладачі кафедри активно співпрацюють із редакційними колегіями українських та міжнародних журналів і збірників. Доценти Г. І. Приходько, В. С. Мунтян, О. В. Попрошаєв дають рецензії на статті для наукових журналів, що індексуються на платформах Scopus і Web of Science. Завідувач кафедри О. В. Попрошаєв – член редакційної колегії збірника наукових праць «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини», який готується за матеріалами науково-практичної конференції з міжнародною участю.

Результати власних досліджень викладачі кафедри публікують у наукових журналах, що індексуються в наукометричних базах ***Scopus*** («Sport Mont», «Physical Activity Review», «Slobozhanskyi Herald of Science and Sport», «Science of Gymnastics Journal», «Physical activity review», «Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports», «Physical education of students», «Dusunen Adam», «Acta Gymnica»), та *провідних наукових фахових виданнях України*: «Фізичне виховання, спорт і туристсько-краєзнавча робота в закладах освіти», «Актуальні

проблеми фізичної культури і спорту», «Теорія і практика фізичного виховання», «Молода спортивна наука України», «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова» тощо.

Науковий доробок викладачів кафедри за останні роки відображено у 8 монографіях, понад 40 наукових статтях, що проіндексовані в *міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science*, та значній кількості наукових статей у вітчизняних збірниках і тезах доповідей на конференціях і семінарах. Загальний обсяг друкованої продукції кафедри складає більш 500 робіт загальним обсягом майже 320 друкованих аркушів.

Серед цих робіт необхідно виділити колективну монографію «Фізична культура і спорт у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого: минуле та сьогодення» (2019). Авторським колективом у складі О. В. Попрошаєва, В. С. Мунтяна, Г. І. Приходько та інших була проведена масштабна дослідницька робота, у якій аналізувалися основні віхи історії та сьогодення кафедри фізичного виховання та спортивних клубів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Монографія перш за все присвячена викладачам, співробітникам та студентам, які вписали славетні сторінки в історію фізичного виховання та спортивну славу Університету.

Викладачі кафедри продовжують активну наукову роботу зі студентами. Студенти, які мають звільнення від фізичних навантажень за станом здоров'я, займаються науковою роботою за темою кафедри й готують наукові роботи, тези доповідей або наукові статті для участі в конференціях різного рівня. Крім того, у науковій роботі кафедри беруть участь і висококваліфіковані спортсмени. Наприклад, завідувач кафедри О. В. Попрошаєв – науковий керівник студента першого курсу (магістратури) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого В'ячеслава Шудрова, який є майстром спорту України міжнародного класу з гирьового спорту. В'ячеслав брав участь у І та ІІ турах Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із галузей знань і спеціальностей у 2021 / 2022 навчальному році за спеціальністю «Фізична культура і спорт». Тема його роботи: «Електронний словник спортивних термінів». На жаль, у зв'язку з повномасштабною агресією рф проти України цей конкурс у 2022 р. не був завершений.

Завідувач кафедри Олександр Попрошаєв і голова спортивного клубу Університету Микола Гоєнко провели профорієнтаційну зустріч з учнями 10–11 класів Харківського фахового коледжу спорту, *23 лютого 2022 р.*

Кафедра значну увагу приділяє профорієнтаційній роботі. Викладачі кафедри беруть участь у днях відкритих дверей, які проводяться в Університеті, та проводять зустрічі з учнями випускних класів, на яких розповідають про особливості вступної кампанії та освітню політику Університету. Один із таких заходів був проведений напередодні війни 23 лютого 2022 р. Завідувач кафедри О. В. Попрошаєв разом із головою спортивного клубу Університету М. І. Гоєнко провели профорієнтаційні зустрічі з учнями 10–11 класів Харківського фахового коледжу спорту, до структури якого входить загальноосвітня школа-інтернат спортивного профілю.

Під час війни викладачі кафедри продовжують проводити профорієнтаційні заходи в онлайн- та офлайн-форматі. Так, у 2023 р. колективом кафедри разом із Центром студентського спорту та Центром рекрутингу, маркетингу і комунікацій Університету були організовані та проведені: Спортивне свято до Міжнародного дня студентського спорту (21 вересня 2023 р.) та Першість серед студентів та абітурієнтів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого із стрітболу (12 грудня 2023 р.).

Викладачі кафедри проводять виїзні зустрічі з учнями 10–11 класів Комунального закладу «Панютинський ліцей» Лозівської міської

Спортивне свято до Міжнародного дня студентського спорту
для студентів та абітурієнтів Університету, *21 вересня 2023 р.*

ради Харківської області, Комунального закладу «Валківський ліцей імені О. С. Масельського» Валківської районної ради Харківської області, Валківської ЗОШ, Барвінківського ліцею № 1 Барвінківської міської територіальної громади Ізюмського району Харківської області, Люботинської ЗОШ № 3 та Дергачівського ліцею № 2 Дергачівської районної ради Харківської області. Частина цих навчальних закладів знаходяться на деокупованих територіях, які на цей час розташовані на лінії бойового зіткнення в Харківському районі.

Відкриття спортивного благодійного заходу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Спорт на допомогу дітям», *2020 р.*

Крім того колективом кафедри був підготовлений профорієнтаційний буклет та готуються профорієнтаційні відеоматеріали, які розміщуються на Facebook та YouTube-каналі кафедри: «Фізична культура та спорт в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого» **https://youtu.be/qMgtk7IjL9o**; «What is Physical Education & sport at NLU» **https://youtu.be/hieUaHoZ8gQ**; «Відкриття спортивного свята до дня студентського спорту» **www.youtube.com/shorts/OO2aNbNbado** тощо.

Робота кафедри фізичного виховання завжди була нерозривно пов'язана зі спортивним життям Університету. Фізкультурно-оздоровча і спортивно-масова робота на факультетах і в гуртожитках, керівництво роботою спортивно-оздоровчих секцій, підготовка збірних команд з різних видів спорту до участі у змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів, організація і проведення спортивно-масових заходів і свят різної спрямованості – це перелік основних напрямків спортивної роботи кафедри фізичного виховання.

Під час війни викладачі кафедри проводять тренувальні та оздоровчі заняття зі студентами Університету в 15 спортивних секціях та оздоровчих групах. Олександр Попрошаєв проводить тренувальні заняття в ***секції настільного тенісу та в спортивному відділенні з шашок***; Віктор Мунтян ***тренує секцію з файтфітнесу та спортивне відділення з карате та тхеквондо***; Інна Бодренкова проводить заняття в секції ***спортивної аеробіки та фітнесу***; Валерій Джерелій тренує збірні

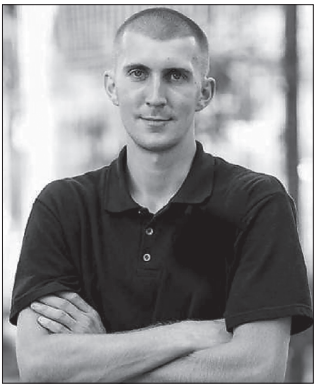
команди Університету з ***класичної, вільної та жіночої боротьби***; Павло Єгоров проводить тренування з ***плавання (спортивного та оздоровчого)***; Руслан Щербак працює з командами з ***футболу та футзалу***; Людмила Романенко тренує студентів, які бажають займатися ***легкою атлетикою***; Олег Білик та Ганна Приходько працюють зі спортивно-оздоровчими групами з ***атлетичної та оздоровчої гімнастики***.

На кафедрі фізичного виховання спільно з Центром студентського спорту Університету проводиться велика кількість спортивних та оздоровчих заходів. Серед них необхідно виділити організацію та проведення I, II, III, IV та V Відкритих кубків Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу та бадмінтону (2015–2020), проведення спортивного свята «Парад переможців» (2012–2023); I та II Відкритої командної ліги Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу (2018–2020); I, II, III, IV, V та VI спортивні благодійні заходи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Спорт на допомогу дітям» (2015–2022), які проводились на кафедрі в підтримку вихованців Богодухівського дитячого будинку-інтернату під патронатом ректорату, профспілкових комітетів та спортивних клубів Університету. Під час проведення благодійного заходу були зібрані кошти, на які в подальшому було придбано та передано в дитячий будинок-інтернат медичне обладнання для реабілітації хворих діток та солодкі подарунки.

Підтримка спортивної форми як складової професійної майстерності і власного іміджу – саме така традиція склалася на кафедрі фізичного виховання. Усі викладачі кафедри беруть активну участь не тільки в організації та проведенні змагань, але і як учасники, якщо змагання проводяться серед професорсько-викладацького складу Університету. Різними формами спортивної роботи на кафедрі охоплюються щорічно понад 3000 студентів та абітурієнтів нашого університету.

Колектив кафедри фізичного виховання нагороджений грамотами Харківського обласного відділення (філії) Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України «За високий професіоналізм, багаторічну співпрацю та вагомий внесок у розвиток Олімпійського руху та фізичного виховання і спорту серед студентської молоді Харківської області» (2016, 2019, 2024).

5.3. ЦЕНТР СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Євгеній Костянтинович ПУШКАРЬОВ

Центр студентського спорту – це продовжувач більш ніж столітніх фізкультурно-спортивних традицій, започаткованих спортивним клубом Університету, осередок інновацій у галузі студентського спорту і колектив із досвідчених висококваліфікованих тренерів, керівників спортивних секцій та інструкторів із видів спорту.

У 2023 р., незважаючи на війну, але дивлячись на перспективу та з метою успішної реалізації завдань, пов'язаних зі спортивною роботою в Університеті, за ініціативи ректора Анатолія Павловича Гетьмана та проректора з навчально-виховної роботи і соціального розвитку Олексія Сергійовича Нестеровича було створено новий структурний підрозділ – Центр студентського спорту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Створення Центру повністю відповідає правовим нормам, що закріплені в наказі МОН України № 193 від 15 лютого 2021 р. «Про затвердження рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року», де зазначено, що реалізація за напрямком «Спорт» у закладі вищої освіти забезпечується Центром студентського спорту.

Директором Центру був призначений Євгеній Костянтинович Пушкарьов. Він народився 27 квітня 1994 р. в м. Харкові. У юності займався баскетболом. Призер та учасник змагань різного рангу, чемпіон України серед старшої вікової категорії, кандидат у майстри спорту України.

У 2016 р. Євгеній Костянтинович закінчив Харківський політехнічний університет за спеціальністю «Фізичне виховання». Почав свою трудову діяльність у 2015 р. на посаді тренера-викладача з баскетболу в КДЮСШ № 3 м. Харкова. З 2017 р. призначений на посаду головного тренера. Зарекомендував себе як відповідальний

тренер-викладач і цілеспрямований лідер, за що був відзначений керівництвом закладу.

У 2022 р. Є. К. Пушкарьов створив баскетбольний клуб «Push Team», який сьогодні працює в чотирьох містах України та грає в національному чемпіонаті серед команд Вищої ліги, бере активну участь в організації й проведенні змагань різного рівня. Вихованці клубу ставали переможцями та призерами на всеукраїнських та міжнародних змаганнях, неодноразово підтверджували імідж України як великої спортивної держави.

Основною метою діяльності Центру є створення можливостей для самореалізації здобувачів вищої освіти у сфері фізичної активності та спорту й створення сприятливих умов для органічного поєднання в освітньому процесі навчальної та тренувальної діяльності.

Для реалізації зазначеної мети Центр виконує такі завдання: популяризація серед здобувачів вищої освіти та співробітників Університету фізичної активності та занять спортом; організація тренувань та змагань, надання можливостей здобувачам вищої освіти займатися різними видами спорту; організація дозвілля, пошук нових форм його проведення; підвищення інтересу студентів та курсантів до спорту, заохочення до регулярних тренувальних занять; допомога здобувачам вищої освіти Університету в удосконаленні навичок у конкретних видах спорту; створення спортивної спільноти, яку об'єднує захоплення спортом, що сприяє обміну досвідом та підтриманню один одного; сприяння гармонійному розвитку студентів та курсантів, соціалізації та розвитку навичок командної роботи.

Для реалізації мети та завдань на Центр студентського спорту покладено такі функції: створення спортивних клубів, секцій, команд з різних видів спорту; організація заходів, що сприяють популяризації різних видів спорту та залученню нових учасників до спортивної спільноти Університету; підготовка студентських команд Університету до участі у спортивних змаганнях різних рівнів.

З 2023 / 2024 навчального року Центр студентського спорту відновив роботу спортивних клубів та секцій в Університеті, яка була тимчасово призупинена у зв'язку з початком повномасштабної агресії росії проти України. Починаючи з цього часу спортивна діяльність

Відкриття Першості серед студентів та абітурієнтів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з стрітболу, *12 грудня 2023 р.*

в Університеті проводиться з повним дотриманням усіх рекомендацій щодо проведення тренувального процесу в умовах воєнного стану та під час повітряних тривог.

Із вересня 2023 р. поновили роботу 12 спортивних та спортивно-оздоровчих секцій: плавання, боротьби, боксу, фітнесу та аеробіки, волейболу, баскетболу, шахів, настільного тенісу, атлетичної гімнастики, файтфітнесу, плавання в ластах та ін. Головна мета роботи спортивних та спортивно-оздоровчих секцій у воєнний час – це надання можливості відновити психоемоційний стан студентів; сприяти безпечному відновленню функціонування спортивних колективів; підтримання індивідуального здоров'я студентів та співробітників Університету.

Для студентів, які бажають вдосконалювати свою спортивну майстерність, відновили роботу професійні спортивні клуби Університету з волейболу, шахів, плавання, боротьби самбо і дзюдо, вільної та греко-римської боротьби, боксу і кікбоксингу, баскетболу, настільного тенісу. Мета роботи спортивних клубів – це вдосконалення спортивної майстерності студентів та створення умов для поєднання навчання зі спортивною підготовкою для участі у всеукраїнських та міжнародних спортивних змаганнях. У клубах тренуються висококваліфіковані спортсмени, які входять до складу збірних команд Університету, Харківської області й національних збірних команд України.

Поки наші воїни героїчно борються на фронті, наближаючись до перемоги, спортсмени Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – це «бійці спортивного фронту», сильні

та незламні захисники і захисниці нашого Університету, які виборюють перемогу заради України!

За підсумками 2024 р. студенти та курсанти принесли до скарбнички спортивної слави Університету й України майже ***200 медалей*** різного ґатунку. Це переможці чемпіонату Європи з боротьби дзюдо та гирьового спорту, бронзові призери чемпіонату світу з водних видів спорту в артистичному плаванні та чемпіони й призери інших змагань міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Незважаючи на всі виклики війни, наш університет міцно тримає спортивний фронт і допомагає тим, хто тримає фронт на передовій. Кожне досягнення, у тому числі й спортивне, невпинно наближає нас до омріяної великої Перемоги! Спорт єднає, а саме в єдності – наша сила, завдяки якій ми неодмінно переможемо!

5.3.1. Шаховий спортивний клуб Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції шахів в Університеті та створення спортивного клубу

У шахи в Університеті грали завжди й усі: професори й аспіранти, доценти і студенти. Популярність цієї гри серед юристів пов'язано зі специфікою юридичної діяльності, коли необхідно вміти аналізувати ситуацію і приймати відповідальні рішення. Протягом багатьох десятиріч на кафедрі фізичного виховання постійно працювала шахова секція, проводились шахові турніри, студенти брали участь у змаганнях різного рівня. У 1996 р. за ініціативою ректора Університету Василя Яковича Тація й першого проректора, майбутнього почесного президента клубу Володимира Володимировича Сташиса був створений шаховий спортивний клуб. Презентація клубу відбулася 20 листопада того ж року під час проведення в Університеті шахового турніру за участю провідних гросмейстерів України.

Про перші роки роботи клуба гросмейстер, дворазовій переможець всесвітніх шахових олімпіад, чемпіон Європи 2013 р. Олександр Моїсеєнко писав: *«До клубу запрошували талановитих молодих шахістів з усієї України… У першому наборі студентів-шахістів, окрім мене, були Саша Зубарев, Едік Андреєв, Влада Калініна та Стас Ільїн. Іноді приходили*

Президент шахового спортивного клубу А. П. Гетьман

на заняття талановиті школярі Павло Ельянов та Баадур Джобава… На заняттях Володимир Андрійович (Савон, перший головний тренер клубу) створював таку приємну та невимушену атмосферу, що йти звідти не хотілося. Ми були готові займатися 24 години на добу, і наш Учитель завжди із задоволенням засиджувався з нами допізна… Крім суто шахових занять, ми із задоволенням слухали історії з життя шахістів. Здебільшого це були смішні випадки. Я і зараз, серед друзів, часто їх переказую…» (Із кн.: Гроссмейстер Савон, чемпион и наставник. Днепр : Середняк Т. К., 2020. 304 с.).

Великою вдачею для клубу було залучення в якості першого головного тренера видатного українського шахіста, тренера майже всіх членів збірної команди України свого часу, чемпіона СРСР 1971 р., чемпіона світу в командному заліку 1972 р., гросмейстера і міжнародного майстра Володимира Андрійовича Савона та беззмінного до цього часу тренера – адміністратора клубу, майстра спорту України Казимира Домініковича Башинського.

Першим президентом шахового клубу був обраний завідувач кафедри фізичного виховання, кандидат юридичних наук, доцент Анатолій Петрович Скрипник (1996–1999). У 2000–2007 рр. клуб очолював декан заочного факультету, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Михайло Васильович Домашенко. З 2007 р. по наш час президентом клубу є ректор Університету, академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор Анатолій Павлович Гетьман. Анатолій Павлович з 2014 по 2019 рр. також обіймав посаду віцепрезидента Федерації шахів України. У різні часи головними тренерами клубу були Володимир Андрійович Савон (1997–2001); міжнародний майстер і майстер спорту України Валерій Альбертович Шалімов (2001–2007), заслужений тренер України, старший тренер Національної жіночої збірної команди України з шахів Михайло Леонідович Бродський (2008 р. – по наш час).

Участь студентів Харківського юридичного інституту в Спартакіаді серед студентів ЗВО м. Харкова з шахів. За грою спостерігає тренер команди К. Д. Башинський, *1990-mi pp.*

У 1997 р. до складу членів клубу вже входило 7 кандидатів у майстри спорту і близько двох десятків шахістів першого і другого розрядів. У складі семи кандидатів у майстри спорту були: О. Моїсеєнко, О. Зубарев, Е. Андреєв, В. Калініна. У наступні роки до членів клубу доєдналися таки іменити згодом шахісти, як А. Карлович, П. Ельянов, О. Ковчан, Є. Долуханова, О. Возовик, В. Авескулов, В. Захаров, Є. Шарапов, Г. Арзуманян, О. Іпатов, В. Онищук, А. Ушеніна, Н. Фірман та ін.

Перші успіхи спортсменів клубу не забарилися. Уже в 1998 р. маловідомий кандидат у майстри Олександр Зубарев посів 2-ге місце в зональному турнірі та виграв путівку на нокаут-чемпіонат світу ФІДЕ в Лас-Вегасі (США). Починаючи з 1997 р. збірна команда Університету з шахів 11 років поспіль вигравала Першість ЗВО м. Харкова, а в наступні роки завжди була переможцем або призером, інколи виступаючи двома командами. Збірна команда клубу є базовою командою при комплектації збірних команд Харківської області для участі в чемпіонатах, універсіадах і молодіжних іграх України. Шаховий спортивний клуб – дворазовий чемпіон Універсіади України.

У чемпіонатах України серед клубних команд університетська команда 11 разів здобувала золоті медалі (2000, 2004, 2005, 2012, 2013, 2015, 2017, 2019, 2021 (3 золота – класика, рапід, бліц)), 7 разів – срібні (1997, 1999, 2003, 2006, 2008, 2011, 2016) та 4 рази – бронзові (2001, 2009, 2010, 2018). У 2021 р. шахісти клубу стали абсолютними чемпіонами України серед клубних команд – класика, рапід та бліц. Члени клубу брали участь у розіграшах Кубку європейських чемпіонів (1997, Польща; 1999, Хорватія), були учасниками та призерами в особистому заліку всесвітніх універсіад (О. Зубарев, VII Всесвітня універсіада, Нідерланди).

Ректор Університету Анатолій Гетьман із членами Шахового спортивного клубу «Юридична академія», чемпіонами України 2021 р. з трьох видів гри серед клубних команд

За всю історію шахового клубу Університету його члени Олександр Моїсеєнко, Павло Ельянов, Михайло Бродський, Анна Ушеніна, Євгенія Долуханова, Олександр Ковчан, Володимир Онищук та інші ставали чемпіонами України, переможцями та призерами багатьох міжнародних змагань як в особистому заліку, так і в складі національної збірної команди. У 2018 р. головою Харківської обласної ради було нагороджено почесними грамотами і нагрудними знаками Кабінету Міністрів України за успішний виступ на Всесвітній шаховій олімпіаді 2017 р. (чоловічій та жіночій) Павла Ельянова (срібна медаль), тренерів жіночої збірної команди України Михайла Бродського і Олександра Ковчана та члена жіночої збірної команди України Анну Ушеніну (бронзові призери Всесвітньої шахової олімпіади). До початку повномасштабної агресії росії проти України серед членів клубу перебували 12 міжнародних гросмейстерів, 2 міжнародних майстри, 3 майстри спорту України і 7 кандидатів у майстри спорту.

Анна Ушеніна – перша в історії України та 14-та в історії шахів Чемпіонка світу з шахів серед жінок, заслужений майстер спорту

Анна Ушеніна

Олександр Моїсеєнко

України, міжнародний гросмейстер серед чоловіків (2013), міжнародний гросмейстер серед жінок (2003). Дворазова переможниця Всесвітньої жіночої шахової олімпіади (2006, 2022), дворазова срібна (2008, 2018) та триразова бронзова призерка Всесвітньої жіночої шахової олімпіади у складі збірної команди України (2012, 2014, 2016). Переможниця командного чемпіонату світу та Європи (2013), бронзова призерка командного чемпіонату світу (2007, 2009, 2021) та Європи (2009, 2015, 2017). Бронзова призерка особистого чемпіонату Європи серед жінок (2008, 2018). Переможниця багатьох міжнародних турнірів. Чемпіонка Європи серед дівчат у складі збірної дівчат України та срібний призер на 1-й дошці (2002). Бронзова призерка чемпіонату Європи серед жінок (2008). Чемпіонка України серед жінок із класичних шахів (2005), із швидких та блискавичних шахів (2012). Чемпіонка України серед дівчат (1997, 1998, 1999, 2000, 2001). За високі спортивні досягнення Указом Президента України Анна Ушеніна нагороджена орденом Княгині Ольги II ступеня, за підсумками 2013 р. отримала приз «Шаховий гетьман України», у 2017 р. нагороджена відзнакою Президента України, ювілейною медаллю «25 років Незалежності України» – за значні особисті заслуги в становленні незалежності України.

Павло Ельянов – Grand Master, член Національної чоловічої збірної України з 2003 р., дворазовий переможець Всесвітніх шахових олімпіад

у складі збірної команди України (2004, 2010), срібний (2016) та бронзовий призер Всесвітньої шахової олімпіади (2012), срібний та бронзовий призер командного чемпіонату світу (Вірменія, 2015 р. та Китай, 2011 р.), дворазовий бронзовий призер командного чемпіонату Європи (2009, 2017), дворазовий переможець клубного чемпіонату Європи (2009, 2010), 5-го етапу Гран-прі ФІДЕ (Астрахань, 2010 р.), учасник Кубка світу серед чоловіків (2005, 2007, 2009, 2011, 2015, 2017). Переможець та призер міжнародних турнірів у містах Монреаль, Вейк-ан-Зеє, Лінарес, Поляниця-Здруй, Убеда, Андорра та багатьох інших. Нагороджений орденом «За заслуги» ІІІ ступеня (2004). Лауреат конкурсу «Шаховий гетьман України» як найкращий шахіст 2015, 2016 рр.

Олександр Моїсеєнко – Grand Master, член Національної чоловічої збірної України з 2002 р., дворазовий переможець всесвітніх шахових олімпіад у складі збірної команди України (2004, 2010), бронзовий призер Всесвітньої шахової олімпіади та дворазовий бронзовий призер командного чемпіонату світу (Туреччина, 2013 р. та Китай, 2011 р.), дворазовий переможець клубного чемпіонату Європи (2009, 2010), чемпіон Європи (2013), учасник Кубка світу серед чоловіків (2005, 2007, 2011), учасник Кубка світу АШП (2009, 2010), чемпіон Відкритого чемпіонату Канади (2003), переможець багатьох престижних міжнародних турнірів,. За підсумками 2013 р. Олександр Моїсеєнко отримав приз «Шаховий гетьман України».

Шаховий клуб має чудові умови для тренування, проведення шахових турнірів від університетського до міжнародного рівнів та прийому гостей. Після відкриття Палацу студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого по вул. Григорія Сковороди, 88 (2004) клуб переїхав у спеціально створене для нього приміщення, де й розташовується до цього часу. Інколи для проведення великих турнірів також використовуються зали навчально-бібліотечного корпусу Університету.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого та спортивний шаховий клуб уже понад два десятиріччя є місцем зустрічі шахової еліти України та міжнародних гостей. З 1999 р. клуб започаткував проведення міжнародного шахового турніру «Кубок ректора», а з жовтня 2003 р. – міжнародного шахового фестивалю «Феміда».

Ці турніри відомі як в Україні, так і за її межами. Крім членів клубу як постійних учасників, у них беруть участь провідні міжнародні гросмейстери України та зарубіжних країн. Поряд із ними у 2008 р. Університет приймав «Матч Чемпіонів», у якому мірялися силою команди «Юридична академія» та «Kievchess» (Київ). У складах обох гросмейстерських команд були чемпіони світу, олімпійські чемпіони, чемпіони Європи, чемпіони України та ін. Спостерігати за грою чемпіонів зібралося чимало ветеранів харківських шахів та юні шанувальники давньої гри. У 2018 р. у «Кубку ректора» взяли участь чемпіони, призери і провідні шахісти з 32 країн Європи і світу. На цей рік було проведено 18 міжнародних турнірів на «Кубок ректора» і 8 турнірів «Феміда». З метою популяризації шахів серед студентів, співробітників та викладачів Університету, з 2020 р. започатковано проведення загальноуніверситетського шахового тижня, приуроченого до Дня створення Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Під час заходу проходять турніри як для кваліфікованих спортсменів, так і для шанувальників гри, а також цікаві вебінари від провідних спортсменів клубу.

Під час пандемії COVID-19, тільки-но дозволили карантинні обмеження, у травні 2021 р. у стінах Університету відбувся шаховий Європейський гібридний кваліфікаційний турнір до Кубку світу (European Hybrid Qualification Tournament for the FIDE World Cup). Його учасники, що представляли Україну, проводили свої матчі в навчально-бібліотечному комплексі Університету. Віцепрезидент Федерації шахів України Юрій Гнип подякував Університету та наголосив: *«Я хочу подякувати Харкову, юридичному університету й людям,*

Університет приймає Українську частину шахового Європейського гібридного кваліфікаційного турніру до Кубку світу (European Hybrid Qualification Tournament for the FIDE World Cup), *2021 р.*

які долучилися до організації заходу, і привітати із поверненням до України змагань найвищого рівня. На вас покладено велику відповідальність, яка зростає через особливості проведення змагань у час пандемії COVID-19». Головний арбітр змагань Й. Сідабрас відзначив високий технічний рівень організації змагань в Університеті і додав: «*Ми є свідками нового етапу розвитку шахового спорту. Сьогодні гібридний формат турнірів обумовлений карантинними обмеженнями, але, можливо, зовсім скоро він використовуватиметься поряд із традиційним*». Серед семи учасників з України в турнірі взяли участь троє представників шахового клубу Університету: П. Ельянов, О. Ковчан і О. Моїсеєнко.

У грудні 2021 р. напередодні повномасштабної війни Університет приймав 90-й чемпіонат України серед чоловіків та 81-й чемпіонат України серед жінок із класичних шахів. Десять найкращих шахістів і шахісток країни зіграли за коловою системою у 9 турів. Серед учасників змагань були і члени Шахового спортивного клубу Університету О. Моїсеєнко та Є. Долуханова, а також випускник Університету В. Оніщук.

Святкове відкриття та проведення змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з шахів серед факультетів (інститутів), *26 березня 2024 р.*

У дуже складні часи повномасштабної агресії росії проти України шахісти клубу намагаються утримувати високий рівень харківських шахів. У вересні 2023 р. у м. Батумі (Грузія) відбувся молодіжний турнір зі складання шахових композицій (7th Youth Chess Composing Challenge), на якому кандидат у майстри спорту, магістр факультету слідчої та детективної діяльності А. Сергієнко став призером у двох номінаціях (у двоходовій секції (А) та в розділі етюдів). У цих змаганнях взяли участь шахісти з 16 країн світу. Під керівництвом тренера – адміністратора клубу К. Башинського у вересні 2023 р. поновила роботу секція шахів для студентів Університету, які залишаються у прифронтовому м. Харкові. Незважаючи на постійні обстріли та часткову відсутність світла, опалення та води в м. Харкові, секція продовжує працювати, а для студентів, які займаються в секції, проводяться особисті та командні першості в рамках комплексних змагань на «Кубок ректора»

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів (інститутів). Тренери клубу, міжнародні гросмейстери, заслужені майстри спорту України О. Моїсеєнко та П. Ельянов, міжнародний гросмейстер серед жінок, гросмейстер України Є. Долуханова в цих надзвичайно складних умовах намагаються утримувати престиж спортивного шахового клубу як одного з найкращих шахових клубів України та обстоюють його честь та честь країни на всеукраїнських та міжнародних турнірах. На 1 січня 2024 р. члени клубу П. Ельянов та А. Ушеніна за рейтингом входять до Топ-100 найкращих шахістів світу. За оновленою інформацією Федерації шахів України, до складу жіночої команди України, яка візьме участь у Всесвітній шаховій олімпіаді–2024, увійшли три члени Шахового спортивного клубу Університету – це Анна Ушеніна, Євгенія Долуханова та Михайло Бродський (капітан та головний тренер команди). Віримо в команду та сподіваємося на перемогу в цих змаганнях.

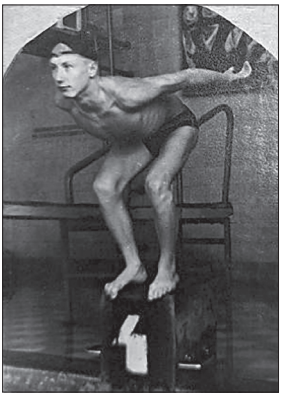
5.3.2. Плавально-спортивний клуб Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції плавання в Університеті та створення спортивного клубу

Плавання завжди було масовим і улюбленим видом спорту серед студентів Харківського юридичного інституту. Секція плавання почала працювати на кафедрі фізичної культури після Другої світової війни, з 50-х рр. XX ст. У ті часи в секції тренувалося до 30 студентів. Керівником секції був викладач кафедри О. А. Кліщенко. Збірна команда інституту щорічно брала участь у студентських змаганнях, які проводились на регіональному рівні. У 1950 р. з 28 команд збірна команда Харківського юридичного інституту посіла 8-ме загальнокомандне місце в першості серед закладів вищої освіти облради ДСТ «Наука» в першій групі. Чемпіоном цих змагань став В. А. Лук'яненко, який виконав норматив кандидата в майстри спорту з плавання.

Щорічно в інституті проводились комплексні змагання серед факультетів, у програмі яких було і плавання. У 1950 р. в змаганнях Харківського юридичного інституту з плавання між курсами взяли участь 180 студентів. За рік секція підготувала 8 спортсменів-розрядників, серед яких один

виконав норматив 1-го розряду, один – 2-го розряду і шість – 3-го розряду. Кращі спортсмени секції 1950-х рр.: А. Лук'яненко, И. Мельников, Б. Коган, Ю. Черепаха, К. Огінісян, М. Гавриленко, Є. Цирюльник, О. Бочерешвілі.

Чемпіон першості серед закладів вищої освіти облради ДСТ «Наука» з плавання В. А. Лук'яненко, *1951 р.*

Необхідно звернути увагу на те, що всі ці спортсмени також займалися в секції водного поло, яку було відкрито в Харківському юридичному інституті з вересня 1950 р. Збірна команда інституту з водного поло брала участь у міських змаганнях різного рівня. Одним із досягнень команди є бронзові нагороди першості серед закладів вищої освіти облради ДСТ «Наука» 1952 р. Студент А. Лук'яненко в ті роки був також і кращим ватерполістом інституту. За підсумками участі в міських змаганнях був запрошений до збірної команди Харківської області та брав участь у чемпіонаті України.

Крім секції спортивного плавання, в інституті з 70-х рр. XX ст. також працює секція оздоровчого плавання, мета якої – оздоровлення студентів та навчання їх життєво необхідних навичок плавання. Важливо, що по закінченні кожного року до 50 студентів набували необхідних умінь не тільки триматися на воді, а й навичок спортивних способів плавання. У подальшому ці студенти мали можливість вдосконалювати свої навички в спортивній секції плавання.

Плавання – це не тільки дуже красивий, але і дуже корисний для здоров'я вид фізичної активності. Також не треба забувати, що цей вид спорту є життєво необхідною навичкою людини. Тому плавання завжди було популярним серед студентської молоді. А високі результати виступів членів збірної команди Університету в змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів дозволили поставити питання про створення плавально-спортивного клубу. І ця святкова подія

Президент плавально-спортивного клубу В. І. Маринів

Старший тренер клубу, заслужений тренер України П. Є. Єгоров

відбулася 23 вересня 1997 р. На установчій конференції президентом спортивного клубу було обрано директора Інституту прокуратури доцента В. Богуцького. З 2000 р. новим президентом клубу було обрано директора Інституту прокуратури та кримінальної юстиції, доцента І. В. Бенедика. Іван Васильович, будучи президентом спортивного клубу, зробив значний вклад у розвиток та популяризацію плавання не тільки в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого, а в цілому на Слобожанщині та в Україні. У 2022 р. новим президентом клубу було обрано декана факультету прокуратури, професора В. І. Маринiва. Першим головним тренером спортивного клубу був Ю. І. Луценко (1997–2014). З 2014 р. клуб очолював майстер спорту України з плавання О. С. Нестерович. А з 2018 р. і до сьогодні старшим тренером клубу працює заслужений тренер України П. Є. Єгоров.

Спортсмени-студенти Харківського плавально-спортивного клубу неодноразово радували своїх шанувальників значними успіхами. Так, тричі – у 1997, 1998, 1999 рр. – плавці клубу вигравали 1-ше загальнокомандне місце в першості вузів м. Харкова, при цьому кожний спортсмен команди займав 1-ше–2-ге місця у своєму виді плавання, індивідуальних змаганнях.

Успішно виступали наші плавці на Всеукраїнських змаганнях. Неодноразовими чемпіонами і призерами Чемпіонату України і Кубку України з плавання ставали студенти – майстри спорту міжнародного класу: Євген Логвінов, Владислав Гайдамака, Артем Гончаренко, Ігор Поливаний та Петро Ковальов.

На Всесвітньому фестивалі клубних команд з плавання в німецькому місті Дармштадт у 1998 р. команда плавців Харківського плавально-спортивного клубу виборола 7-ме загальнокомандне місце

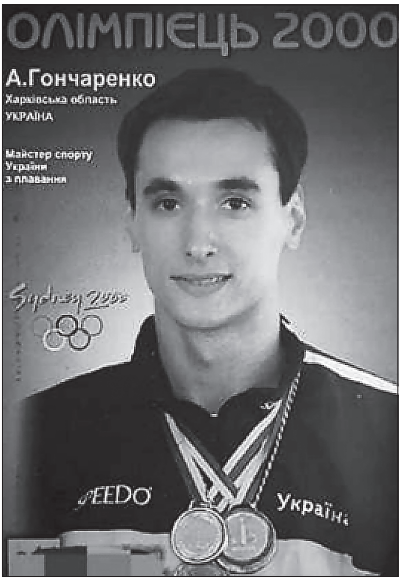

Нагородження команди Харківського плавально-спортивного клубу
за перші місця в естафетному плаванні вільним стилем 4 × 100 м
на Всесвітньому фестивалі клубних команд із плавання
в німецькому місті Дармштадт, *1999 р.*

(з 58 клубів світу). У 1999 р. – 3-тє загальнокомандне місце, при цьому посівши перші місця в естафетному плаванні вільним стилем 4 × 100 м та комбінованим плаванням 4 × 100 м.

У січні 1999 р. на першому люксембурзькому європейському турнірі з плавання команда Харківського плавально-спортивного клубу виборола 2-ге місце серед 54 команд-учасниць.

Успішним для А. Гончаренка та В. Гайдамаки був 1999 р., коли на Всесвітній універсіаді в м. Пальма-де-Майорка (Іспанія) наші студенти у складі Національної збірної команди України завоювали срібні медалі в естафетному плаванні 4 × 200 м вільним стилем, що дало можливість отримати ліцензію на участь у Літніх Олімпійських іграх 2000 р. в м. Сіднеї (Австралія). У ті року кандидатами до Олімпійської збірної команди України з плавання також були майстри спорту міжнародного класу – Артем Гончаренко, Владислав Гайдамака та Петро Ковальов.

У 2000-х рр. клуб активно продовжує розвиватися. Завдяки наполегливій праці та впровадженню сучасних методик тренування тренерам спортивного клубу вдалося не тільки зберегти високий рівень плавального клубу, але і примножити його спортивні досягнення. Збірна команда Університету з 2000 по 2019 рр. постійно виборювала призові місця на спартакіадах серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, з 2003 по 2014 рр. ставала володаркою Кубку України серед клубних команд. Плавці плавально-спортивного клубу входили та входять до складу юнацької та національної збірних команд України. Клуб по праву вважається одним із найкращих студентських плавальних клубів України.

Клуб пишається своїми вихованцями, які прославили Університет і нашу державу на міжнародній спортивній арені, такими як Владислава та Марина Алексіїви – заслужені майстри спорту України з артистичного плавання, бронзові призерки XXXII Олімімпійських ігор 2020 р. в Токіо, чемпіонки світу 2019–2023 рр., п'ятиразові чемпіонкі Європи та багаторазові чемпіонки України; Анастасія Малявіна – чемпіонка юнацьких Олімпійських ігор у Китаї, багаторазова чемпіонка України; Марина Колесникова – призер перших Європейських олімпійських ігор та багаторазова чемпіонка й рекордсменка України; Ігор Червинський – дворазовий переможець та багаторазовий призер чемпіонатів Європи, триразовий призер чемпіонатів світу, учасник чотирьох Олімпійських ігор (2000, 2004, 2008, 2012); Ігор Снітко – дворазовий чемпіон Європи, чотириразовий переможець Всесвітньої універсіади з плавання 1997 та 2001 рр., учасник Олімпійських ігор 1996 р. в Атланті та 2000 р. в Сіднеї; Артем Гончаренко – призер Всесвітньої універсіади студентів, багаторазовий чемпіон і рекордсмен України, учасник Олімпійських ігор 2000 р. в Сіднеї; Наталія Худякова – багаторазова чемпіонка

Члени плавально-спортивного клубу після перемоги
на всеукраїнських змаганнях, *2019 р.*

й рекордсменка України, учасниця Олімпійських ігор 2008 р. в Пекіні; Ігор Борисик – заслужений майстер спорту України, багаторазовий чемпіон і рекордсмен України, бронзовий призер чемпіонату Європи, бронзовий призер Всесвітньої універсіади з плавання 2007 р. в Таїланді, чемпіон світу 2008 р., фіналіст Олімпійських ігор 2008 р. в Пекіні.

Клуб є постійним учасником босфорських перегонів із 2018 р. і демонструє незмінно високий результат. Міжнародний заплив через Босфор є одним із найбільш значущих світових змагань на відкритій воді. У цих змаганнях беруть участь більше 2500 спортсменів – аматорів і професіоналів із 50–55 країн світу. У 2021 р. заплив у 6,5 км з азійської частини Стамбулу до європейської подолали 32 спортсмени плавально-спортивного клубу, зокрема проректор з економіки та соціального розвитку Олексій Нестерович, керівник секції оздоровчого плавання Михайло Медведєв, аспірант кафедри конституційного права Дмитро Філіпський та студентка 3 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Єлизавета Сербіна. Найкращий результат показав Олексій Нестерович, здобувши «бронзу» в категорії до 34 років, з часом 44 хв 24 с. Це був останній мирний рік перед початком війни. 24 лютого 2022 р.

Члени плавального спортивного клубу Університету,
учасники та призери міжнародного запливу «Босфор-2019»

російська федерація почала війну проти України, унаслідок чого була тимчасово перервана участь команди клубу в босфорських перегонах.

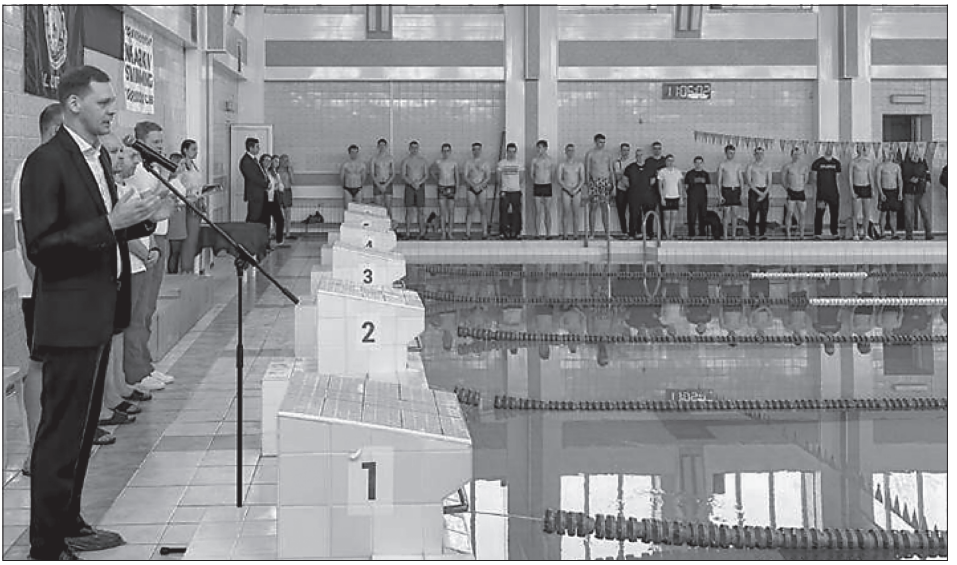
Незважаючи на військову агресію рф проти України та важкі часи, у яких зараз перебуває наша держава, плавально-спортивний клуб продовжує працювати. У цей час основна мета роботи клубу полягає в наданні можливостей відновити психоемоційний стан студентам, викладачам, співробітникам Університету та мірному населенню Харківщини засобами фізичної культури та спорту. Навчально-тренувальні заняття проводяться майже кожного дня згідно із затвердженим розкладом тренувань. Для всіх студентів, які бажають оволодіти

Спортивна гуманітарна місія. Проведення спортивно-оздоровчих занять тренерами спортивного клубу, *2023 р.*

життєво необхідною навичкою та вивчити техніку основних способів плавання, працюють групи оздоровчого плавання. Для студентів які бажають вдосконалювати свою спортивну майстерність, організовано групи спортивного плавання. У цих групах на цей час займається більше 100 студентів та співробітників Університету.

З метою формування колективу, підвищення соціальної активності та патріотичного виховання студентів у позанавчальний час,

Святкова церемонія відкриття змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з плавання серед факультетів та інститутів, *21 березня 2024 р.*

Студентки Університету Владислава Алексіїва та Марина Алексіїва у складі Збірної команди України з артистичного плавання, бронзові призерки XXXII Олімпійських ігор 2020 р. в Токіо

раз на два тижні проводяться контрольні старти. Змагання проводяться окремо серед кваліфікованих спортсменів та студентів, які тільки почали займатися в групах оздоровчого плавання. За багаторічною традицією, незважаючи на війну, плавально-спортивний клуб організовує та проводить загальноуніверситетські змагання. У березні 2024 р. була проведена Першість університету з плавання серед факультетів та гуртожитків. Спортсмени змагалися в індивідуальних номерах програми на дистанції 25 метрів вільним стилем та брасом серед жінок, а також 50 метрів вільним стилем та брасом серед чоловіків. Під час церемонії нагородження проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Олексій Сергійович Нестерович виступив із вітальним словом та особисто нагородив призерів і переможців цих змагань.

На цей час кращими спортсменами плавально-спортивного клубу є: заслужені майстри спорту України з артистичного плавання – Владислава та Марина Алексіїви; майстри спорту України з плавання – Єлизавета Сербіна, Анастасія Губійчук та кандидати в майстри спорту України з плавання – Данііл Литвиненко, Никита Климчук, Аліна Борейчук, Софія Федорченко, Ольга Пустовіт.

За час свого існування клуб досяг високих результатів на світовому, європейському та всеукраїнському рівнях, перемагаючи на змаганнях і здобуваючи призові місця, тим самим прославляючи Університет та нашу країну.

5.3.3. Волейбольний спортивний клуб Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції волейболу в Університеті та створення спортивного клубу

Президент волейбольного спортивного клубу Л. Ю. Михайлов

Історія Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого має багато спортивних досягнень. Особливе місце в спортивній славі Університету займає зародження та розвиток волейболу. Волейбольна команда Університету пройшла яскравий шлях від учасниці першості закладів вищої освіти м. Харкова до команди суперліги національного чемпіонату України, гордості Університету й Слобожанщини. Президент клубу – Леонід Юрійович Михайлов; віце-президенти – декан факультету прокуратури Володимир Іванович Маринів, доцент Михайло Олегович Карпенко; з 2015 р. до 2024 р. головний тренер клубу – майстер спорту України Сергій Володимирович Коваленко. З 2024 р. по цей час головний тренер клубу – заслужений тренер України, майстер спорту Анатолій Валерійович Янущик.

Спортивна гра у волейбол завжди була популярною серед студентів Харківського юридичного інституту. Спортивна секція з волейболу почала працювати на кафедрі фізичної культури з 40-х рр. XX ст. Тренування переважно проводились на відкритому майданчику у дворі Харківського юридичного інституту, а згодом і в спортивному залі інституту. У секції в різні роки займались від 20 до 40 студентів.

Перші досягнення чоловічої збірної команди з волейболу пов'язані з ім'ям Анатолія Миколайовича Критова, який більше 20 років працював зі збірною командою інституту. Під його керівництвом команда ставала багаторазовою переможницею обласних змагань серед студентів Добровільного спортивного товариства «Буревісник» (1960, 1963, 1967, 1968), багаторазовою переможницею Спартакіади серед юридичних закладів вищої освіти СРСР (1960, 1962, 1968) та бронзовим призером

Склад збірних команд Харківського юридичного інституту з волейболу 1962 та 1969 рр. Перший номер – капітан команди В. Я. Тацій

першості УРСР серед студентів (1968). Анатолій Миколайович зробив значний внесок у розвиток волейболу в стінах Харківського юридичного інституту. Крім того, з його ім'ям пов'язані перші здобутки та досягнення волейболу на Харківщині. Він тривалий час очолював Федерацію волейболу обласної ради «Буревісник».

У той час вагомий особистий внесок до скарбниці спортивної слави інституту зробили такі спортсмени-юристи, як чемпіон УРСР з волейболу, доктор юридичних наук В. В. Копєйчиков (випускник 1948 р.) і капітан збірної команди інституту з волейболу 1960–1965 рр. В. Я. Тацій – Герой України, ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (1987–2020).

Упродовж 70–80-х рр. XX ст. команда продовжує впевнено виступати на змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів. Вона є багаторазовим призером міських, обласних, республіканських першостей серед закладів вищої освіти СРСР. Протягом 1990-х рр. тривав активний процес удосконалення системи підготовки команди, у результаті чого було досягнуто нових рубежів.

Волейбольна команда Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого з ректором В. Я. Тацієм, *1995 р.*

На Всеукраїнському перехідному турнірі 1992 р. команда здобула право взяти участь у першому чемпіонаті країни з волейболу серед команд майстрів І ліги. У сезоні 1994 / 1995 рр. команда посіла 1-ше місце в чемпіонаті країни та увійшла у вищу лігу, до 12 найсильніших команд України.

За підсумками виступів збірних команд Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого на змаганнях всеукраїнського рівня, 10 липня 1995 р. створюється Волейбольний спортивний клуб. Першим президентом спортивного клубу був проректор з навчально-методичної роботи В. В. Комаров. Тренерами спортивного клубу в різні роки були: М. П. Благодарний (1995–2000); А. В. Янущик (1995–2000); В. С. Карнаух (2002–2004); О. А. Володін (2004–2006); В. Романцов (2006–2014); С. Коваленко (2015–2024). Клуб об'єднав волейбольні команди другої та першої ліг, а також команду вищої ліги, що увійшли до суперліги. Ця команда – продовжувачка традицій та здобутків попередніх поколінь упевнено йде шляхом перемог та успіхів: у 1995 р. команда – чемпіон Всеукраїнської універсіади та учасниця Всесвітньої

Збірна команда Університету – учасниця XXI Всесвітньої літньої універсіади в Китаї, *2003 р.*

універсіади в м. Фукуока (Японія); 1996 р. здобула 1-ше місце у 37-му Міжнародному волейбольному турнірі в Бельгії, м. Моербек; 1998 р. здобула 1-ше місце на XIV міжнародному студентському турнірі в м. Гронінгені (Голландія). За результатами чемпіонату України серед команд майстрів суперліги сезону 1999 / 2000 рр. команда завоювала право представляти Харківщину на міжнародних змаганнях, а саме в лізі Кубку володарів кубків Європейської конфедерації волейболу, і за підсумками змагань увійшла до десятки кращих команд ліги. Це особливо приємно, бо упродовж багатьох десятиліть Харків вважався волейбольною столицею України. У 2002 р. команда стала чемпіоном Європи серед студентських команд вищих навчальних закладів. У 2003 р. команда брала участь у XXI Всесвітній універсіаді в Китаї, а 2004 р. – у XXII Всесвітній універсіаді в Кореї.

У 2004 р. команда стала переможницею Кубку України серед команд суперліги. За підсумками IV літніх ігор серед молоді України 2006 р. команда посіла 1-ше місце, а гравці виконали норматив майстрів спорту України. У 2011 р. 4 спортсмени Університету у складі збірної команди Харкова здобули 1-ше місце на V іграх серед молоді і виконали норматив майстрів спорту. Команда є срібним призером Чемпіонату

студентської ліги України та переможницею чемпіонату України серед команд Вищої ліги (сезон 2013 / 2014 рр.). У сезонах 2014 / 2015 та 2015 / 2016 рр. команда виборює бронзові нагороди чемпіонату України серед команд суперліги та 2-ге місце в Кубку України. Олег Шевченко у складі збірної команди України став срібним призером Всесвітньої універсіади. На чемпіонаті Європи (U-20) у складі молодіжної збірної команди України віцечемпіонами стали Андрій Рогожин, Михайло Столбунов, Дмитро Канаєв, Володимир Андріюк.

Команда Університету – бронзові призери Чемпіонату України серед чоловічих команд суперліги сезону 2020 / 2021 рр.

Протягом 2016–2020 рр. команда – постійна учасниця чемпіонату України серед чоловічих команд суперліги, а в сезоні 2020 / 2021 рр. команда знову повертає собі бронзові нагороди чемпіонату України серед чоловічих команд суперліги.

За всіма цими успіхами стоїть наполеглива праця волейболістів, постійна увага до потреб команди з боку керівництва й найщиріші побажання нових перемог від уболівальників.

Видатним гравцем волейбольного спортивного клубу був Олександр Мартиненко – кандидат у майстри спорту з волейболу, який протягом майже 10 років захищав честь Харкова та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, виступаючи за збірні команди Харкова та Університету на професійному рівні.

За свою спортивну кар'єру Олександр неодноразово був переможцем та призером змагань серед професійних команд майстрів суперліги. У тяжкі часи для нашої держави, покинувши спортивну та юридичну кар'єру,

у серпні 2014 р. він вступив до лав Збройних Сил України і вже на початку вересня поїхав на лінію фронту в зону проведення АТО у складі 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади, разом з якою впродовж 6 місяців, проявляючи безкінечну мужність та відвагу, захищав нашу Батьківщину. Олександр загинув 7 лютого 2015 р. під час обстрілу в м. Дебальцевому Донецької області у віці 25 років. Поховали загиблого бійця в рідному місті Маріуполі. Починаючи з 2016 р. в Університеті щорічно проводиться Всеукраїнський турнір з волейболу пам'яті Олександра Мартиненка. До останнього залишаючись вірним Українському народу, родині, друзям та нашій державі, він, безперечно, символізує справжній патріотизм та безкінечну мужність і відвагу, є прикладом як для нинішнього, так і для прийдешніх поколінь.

24 лютого 2022 р. після повномасштабного вторгнення військ рф на територію України та введення воєнного стану повністю змінило спортивну політику клубу. Об'єкти спортивної інфраструктури, де тренувалася команда, зазнали пошкоджень та часткового руйнування. Спортсмени і тренери лишилися можливостей ефективно проводити навчально-тренувальний процес. Це поклало початок новим проєктам та ідеям щодо організації та переїзду команди до м. Чернівців.

22 вересня 2022 р. у Чернівцях стартувала чоловіча волейбольна суперліга під егідою нової організації – професійної волейбольної ліги (ПВЛ). У першому чемпіонаті професійної волейбольної ліги грали 8 клубів, у тому числі й волейбольна збірна команда Національного юридичного університету (ВК «Збірна Харківської області – Юридична академія»).

У запеклій, напруженій боротьбі наші волейболісти завоювали путівку до напівфіналу, де грали 4 найкращі команди чемпіонату. Крім нашої команди, путівки до напівфіналу також здобули команди «Епіцентр-Подоляни», ВК «Прометей» та ВК «Житичі-Полісся». За підсумками

Команда Університету – бронзові призери Чемпіонату України
серед чоловічих команд суперліги сезону 2022 / 2023 рр.

напівфіналу суперниками нашої команди у бронзовій серії до трьох перемог була команда «Житичі-Полісся» з Житомира. Перший та другий матчі пройшли в запеклій боротьбі між командами та тривали по чотири партії. Третій матч пройшов з помітною перевагою наших волейболістів і завершився з рахунком 3 : 0 та став переможним у бронзовій серії. Попри титулованість суперника наша команда проявила характер та професійну майстерність, що дозволило їй повернутися до рідного Харкова з бронзовими нагородами чемпіонату України.

За результатами серії з трьох матчів найкращими гравцями в нашій команді стали: діагональний Віктор Шаповал – 67 очок, догравальник Микита Арбузов – 35 очок, центральний блокуючий Олександр Терещук – 30 очок. Після завершення чемпіонату гравці команди щиро подякували нашим захисникам за те, що вони дають змогу здобувати перемоги на спортивних майданчиках та навчатися попри всі намагання ворога завадити цьому!

З нагородами представники команди завітали до стін рідного університету. Президент клубу Леонід Михайлов, головний тренер Сергій Коваленко, капітан команди Віталій Сухінін та гравець команди Євген Степовий зустрілися з ректором Анатолієм Гетьманом. Гравці

Бронзові призери Чемпіонату України з волейболу серед чоловічих команд суперліги з ректором Університету Анатолієм Гетьманом, *2023 р.*

поділилися емоціями та враженнями від чемпіонату, подякували за підтримку, яку вони відчували на відстані, граючи всі матчі не перед рідними вболівальниками, та презентували виборені в напруженій боротьбі нагороди.

Попри війну, постійні обстріли, відсутність світла та опалення волейбольний спортивний клуб Університету за багаторічною традицією організовує та проводить загальноуніверситетські змагання. 24 квітня 2024 р. в рамках комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого відбулася міжфакультетська першість із волейболу. Змагання відкрив проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Нестерович. У змаганнях взяли участь понад 60 спортсменів, які представляли команди 7 факультетів (інститутів). Вони виявили справжню волю до перемоги та неймовірну відданість, борючись за кольори свого факультету. Під час спортивного заходу боротьба між командами була емоційною, насиченою та завзятою. На шляху до перемоги спортсмени продемонстрували всю свою майстерність та відмінну фізичну підготовку. За результатами змагань переможцем став факультет прокуратури, друге місце посів факультет міжнародного та європейського права. У грі за 3-тє місце перемогу здобув факультет адвокатури.

Проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Нестерович нагороджує призерів змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з волейболу, *24 квітня 2024 р.*

Під час процедури нагородження студенти Університету подякували Збройним Силам України за те, що вони наближають нашу Перемогу та надають можливість вчитися, тренуватися і змагатися!

5.3.4. Клуб спортивних видів боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції з боротьби дзюдо та самбо в Університеті та створення спортивного клубу

Спортивні види боротьби завжди були популярними серед молоді Юридичного інституту. Спортивна секція боротьби самбо почала працювати на кафедрі фізичного виховання відразу після поновлення роботи кафедри фізичного виховання у 40-х рр. минулого століття. Тривалий час керівником секції був старший викладач кафедри фізичної культури В. Т. Трефіловський. Починаючи з 1968 р. збірна команда інституту брала участь у традиційних змаганнях (товариських зустрічах)

Виступ студента Харківського юридичного інституту О. Цимлянського на змаганнях із самбо серед юридичних закладів вищої освіти країни, *1969 р.*

між командами юридичних факультетів і закладів вищої освіти країни. У 1972 р. збірна команда інституту стала переможницею XIV спартакіади ДСО «Буревісник».

Активний розвиток боротьби в Харківському юридичному інституті починається з приходом на кафедру фізичного виховання Григорія Васильовича Малинка – майстра спорту СРСР з вільної та класичної боротьби, триразового чемпіона СРСР, 17-разового чемпіона України, людини-легенди, героя Другої світової війни, про якого написано багато статей і знято художній фільм. Свій трудовий шлях у стінах Харківського юридичного інституту Григорій Васильович розпочав у вересні 1964 р. викладачем на кафедрі фізичного виховання. Протягом 28 років своєї педагогічної роботи він виховав понад 100 кваліфікованих спортсменів – учасників та переможців всеукраїнських та світових змагань.

На вшанування пам'яті Григорія Васильовича в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого з 1996 р. щорічно проводиться Всеукраїнський турнір пам'яті Г. В. Малинка з боротьби самбо.

Проведенню цього заходу сприяло створення 1999 р. клубу спортивних видів боротьби. Тривалий час президентом спортивного клубу був проректор з економіки й соціального розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого І. К. Прищепа, який протягом майже 20 років сприяв розвитку боротьби в Університеті та досягненню значних успіхів спортсменів клубу на змаганнях всеукраїнського, світового та європейського рівнів. Старший тренер клубу – заслужений тренер України, майстер спорту України з боротьби самбо Д. П. Вісков, призер чемпіонатів світу та Європи серед молоді (1998), переможець Кубку світу серед дорослих (2000). Засновником і першим тренером клубу був В. І. Мінаєв (учень Г. В. Малинка). З 2002 по 2007 рр. тренером клубу працював полковник СБУ, старший викладач спеціальної кафедри № 2 Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ А. І. Козлов.

Спортсмени клубу досягли значних успіхів на міжнародній арені: Артем Василенко – майстер спорту України міжнародного класу, чемпіон Європи, бронзовий призер Всесвітніх юнацьких ігор, учасник Олімпійських ігор 2012 р. в Лондоні; Інна Черняк – заслужена майстер спорту України, чемпіонка Паралімпійських ігор з дзюдо (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 2016), срібна призерка Всесвітньої літньої універсіади 2013 р.

Відкриття Всеукраїнського турніру з боротьби самбо, присвяченого пам'яті викладача кафедри фізичного виховання Г. В. Малинка. Зліва направо: тренер клубу А. І. Козлов, завідувач кафедри фізичного виховання № 1 А. П. Скрипник, проректор з навчально-методичної роботи В. В. Комаров, засновник і перший тренер клубу В. І. Мінаєв, *2002 р.*

з боротьби самбо, переможниця та призерка багатьох міжнародних та всеукраїнських турнірів (за спортивні досягнення Указом Президента України нагороджена орденами Княгині Ольги III та II ступеня); Марина Черняк – майстер спорту України міжнародного класу, бронзова призерка Всесвітньої літньої універсіади з боротьби дзюдо, переможниця та призерка багатьох міжнародних і всеукраїнських турнірів. Визнана кращою дзюдоїсткою України 2014 р. (за спортивні досягнення Указом Президента України нагороджена медаллю «За працю і звитягу»).

Також клуб на міжнародному рівні прославляли: Кирило Мельниченко – майстер спорту міжнародного класу, учасник Всесвітньої літньої універсіади (2013), бронзовий призер етапу Кубку світу з боротьби самбо, срібний призер відкритого континентального Кубку з боротьби дзюдо, чемпіон України серед студентів (2014, 2018), переможець та призер багатьох міжнародних та всеукраїнських турнірів;

Інна Черняк – заслужена майстер спорту України, чемпіонка Паралімпійських ігор з дзюдо, *Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 2016 р.*

Кирило Медвєдєв – бронзовий призер з боротьби самбо на першість Європи серед юніорів, переможець та призер всеукраїнських турнірів; Артем Гуляєв – срібний призер Всеукраїнської універсіади з боротьби самбо, чемпіон України серед молоді (2014), переможець І Всеукраїнського турніру пам'яті Г. В. Малинка (2014) (за високі спортивні досягнення, особистий внесок у розвиток боротьби самбо і дзюдо від Харківського міського голови нагороджений Подякою); Ігор Шпатенко – чемпіон світу з бойового самбо (2005, 2007); Віталій Конивець – бронзовий призер чемпіонату світу з бойового самбо (2005). Клуб також прославили майстер спорту міжнародного класу, трикратна призерка світових першостей із боротьби самбо Світлана Болдирева (1996, 1997, 1999); двократний чемпіон Європи з боротьби дзюдо (1998, 1999), майстер спорту міжнародного класу Дмитро Кальченко; майстри спорту з боротьби самбо і дзюдо: Іван Леус, Володимир Анушкевич, В'ячеслав Семенченко. Продовжують славні традиції та перемоги на спортивних аренах: Катерина Чертил – переможниця чемпіонатів України (2015, 2016) та Універсіади України з дзюдо (2017); Олександр Міндила – переможець чемпіонатів України серед студентів (2014, 2015), срібний призер Універсіади України з дзюдо (2017); Юлія Одринська – бронзова призерка чемпіонатів України серед молоді (2014, 2015), срібна призерка чемпіонату України серед студентів (2014), переможниця чемпіонату України серед студентів (2015), переможниця І Всеукраїнського турніру пам'яті Г. В. Малинка (2014); Олександр Плетенко – бронзовий призер чемпіонату Європи серед дорослих із бойового самбо (2014); Дмитро Канівець – срібний призер Всесвітньої універсіади (2015), переможець змагань із дзюдо у рамках ІІІ Європейських спортивних студентських ігор (2016), срібний

Члени збірної команди з боротьби дзюдо та самбо
зі старшим тренером клубу Д. П. Вісковим, *2018 р.*

призер чемпіонату України серед дорослих (2016); Владислав Березка (дзюдо) – срібний призер європейського юнацького Олімпійського фестивалю (2015), переможець чемпіонату України серед студентів (2015), переможець Всеукраїнського турніру пам'яті Г. В. Малинка (2015), чемпіон України з боротьби самбо серед юнаків (2016, 2017, 2018), переможець чемпіонату Європи з боротьби самбо серед юнаків (2016), срібний призер чемпіонату світу серед юнаків (2016), срібний призер Кубку Європи з дзюдо (2017), бронзовий призер відкритого юніорського Кубку Європи з дзюдо (2018); Євген Вегера – срібний призер чемпіонатів України серед студентів (2016, 2018), бронзовий призер міжнародного турніру з дзюдо (2017), переможець чемпіонатів України із самбо (2017, 2019), бронзовий призер чемпіонату світу (2017), переможець Відкритого юніорського кубку Європи з дзюдо (2018).

Збірна команда з боротьби дзюдо неодноразово ставала призером Всеукраїнської літньої універсіади 2013, 2015, 2017 та 2019 рр. Збірна команда з боротьби самбо – багаторазова переможниця чемпіонатів України серед студентів (2016–2018); посіла 2-ге місце на Кубку світу серед студентів (2014); неодноразова переможниця та призер обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області.

Ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Анатолій Гетьман привітав майстра спорту України міжнародного класу, чемпіона Європи з боротьби дзюдо Назара Віскова та його тренера Дмитра Віскова з високими спортивними міжнародними досягненнями у 2023 р.

Значних успіхів у змаганнях всеукраїнського та світового рівня з дзюдо досяг студент факультету юстиції Університету, майстер спорту України міжнародного класу з боротьби дзюдо, майстер спорту України з боротьби самбо Назар Вісков, який у 2021 р. став чемпіоном Європи з боротьби самбо серед кадетів. Незважаючи на війну та попри всі складні обставини, 2022 та 2023 рр. стали дуже успішними для Назара, який потрапив у трійку найкращих спортсменів України з боротьби дзюдо. Він виборов бронзові винагороди Кубку Європи з боротьби дзюдо серед кадетів, чемпіон Європи серед юніорів, бронзовий та срібний призер Європейського юнацького Олімпійського фестивалю (2022), чемпіон України (2023), срібний призер Кубку Європи серед дорослих, чемпіон Кубку Європи серед юніорів та чемпіон Кубку Європи серед дорослих (2023), бронзовий призер чемпіонату України серед дорослих (2023). Нагороджений кубком «За значний особистий внесок у пропаганду та розвиток Олімпійського руху в Харківській області», переможець конкурсу «Спортивна Зірка Слобожанщини» за підсумками всеукраїнських

та міжнародних змагань протягом липня 2022 р. За рішенням НОК України визнаний найкращим спортсменом листопада 2023 р.

Також на даний час клуб успішно представляють:

- студент факультету слідчої та детективної діяльності Данило Кравченко, майстер спорту України з боротьби дзюдо, срібний призер Чемпіонату України (до 23 років);
- студент факультету слідчої та детективної діяльності Данило Філатов, майстер спорту України з боротьби самбо, переможець Всеукраїнського турніру зі спортивного та бойового самбо, Кубку «Юна Україна» серед дорослих та молоді (спортивне самбо, 2023), бронзовий призер турніру «Кубок України» з бойового самбо (2023);
- студент факультету слідчої та детективної діяльності, Максим Поміркований, майстер спорту України з боротьби самбо, неодноразовий чемпіон України серед кадетів та юніорів, призер етапу Кубку світу, бронзовий призер етапу Кубку світу серед чоловіків, переможець Всеукраїнського турніру зі спортивного та бойового самбо, Кубку «Юна Україна» серед дорослих та молоді (спортивне самбо, 2023);
- студент факультету прокуратури Нікіта Юданов, майстер спорту України міжнародного класу з боротьби дзюдо, член Національної збірної команди України, чемпіон світу (2023), бронзовий призер чемпіонату Європи серед молоді до 23 років (2024);

- студент факультету приватного права та підприємництва Владислав Колобов, майстер спорту України з боротьби дзюдо, член Національної збірної команди України, неодноразовий призер кубків Європи, срібний призер у змішаному командному турнірі Чемпіонату Європи з дзюдо серед молоді до 23 років (2024);
- студент факультету приватного права та підприємництва Владислав Казіміров, майстер спорту України міжнародного класу з боротьби дзюдо, член Національної збірної команди України, неодноразовий призер чемпіонату Європи та кубків світу (2022–2024);
- студентка факультету адвокатури, Анастасія Левченко, майстер спорту України з боротьби дзюдо, членкиня Національної збірної команди України, чемпіонка України, призерка чемпіонату Європи серед кадетів (2023–2024).

У січні 2024 р. головному тренеру клубу спортивних видів боротьби Університету, майстру спорту України Дмитру Віскову присвоєно спортивне звання «Заслужений тренер України» з олімпійських видів спорту. За час тренерської кар'єри Дмитро Вісков підготував понад 20 чемпіонів України, призерів та чемпіонів Європи та світу з боротьби самбо та дзюдо.

Клуб спортивних видів боротьби продовжує славні традиції розвитку боротьби дзюдо та самбо в Університеті, місті Харкові та Україні. Спортсмени клубу вдало обстоюють честь країни та Університету на змаганнях всеукраїнського, світового та європейського рівнів.

5.3.5. Спортивний клуб з олімпійських видів боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секцій класичної, вільної та жіночої боротьби в Університеті та створення спортивного клубу

Перші відомості про роботу секції класичної боротьби в Харківському юридичному інституті стосуються періоду до 1950 р. У 1950 / 1951 навчальному році в секції займалися вже 15 студентів. Однак в післявоєнні часи інститут не мав спеціалізованого залу для проведення тренувань із боротьби, тому заняття проводилися в орендованому залі ДСТ «Наука». Бюро та колектив секції брали активну участь в організації та проведені внутрішніх відбіркових змагань та тренуванні членів

Кращій борець Харківського юридичного інституту 1950 р. студент 4 курсу Дмитро Бєлкін

Григорій Васильович Малинко (посередині) – переможець Першості СРСР з греко-римської боротьби, *1947 р.*

збірної команди інституту. І вже в 1950 р. збірна команда Харківського юридичного інституту з класичної боротьби досягла першого свого значного успіху, посівши 3-тє місце в студентських змаганнях серед закладів вищої освіти м. Харкова.

Розвиток класичної боротьби в інституті, так само як і інших видів боротьби, був пов'язаний із приходом на кафедру Григорія Васильовича Малинко, який залишив вагомий слід в історії інституту та країни в цілому. Григорій Васильович протягом 28 років працював викладачем на кафедрі фізичного виховання (1964–1992) та проводив тренувальні заняття в секції класичної боротьби. На викладацький роботі Г. В. Малинко натхненно

Виступ спортсменів збірної команди інституту з класичної боротьби на спортивному святі, яке відбувається в актовому залі. Виступ коментує викладач кафедри фізичного виховання Г. В. Малинко, *1980 р.*

Засновник і старший тренер клубу олімпійських видів боротьби В. В. Джерелій

виховував молодь, ділився спортивним та життєвим досвідом, залишивши нам у спадок мудрі слова: «Навіть із самого тяжкого становища завжди можна знайти вихід, головне не падати духом!» Без сумніву, Г. В. Малинко – це особистість на тлі української історії XX ст., «Людина, яка подолала себе».

Збірна команда інституту під наставництвом Г. В. Малинко вже в 1964 р. стає переможницею в особисто-командній першості обласної ради ДСТ «Буревісник». У 1966 р. команда займає 1-ше місце серед спортивних клубів закладів вищої освіти м. Харкова і протягом майже 30 років студенти-борці залишалися лідерами в особистій та загально-командній першості на змаганнях регіонального та всеукраїнського рівня. Кращі спортсмени секції з класичної боротьби неодноразово брали участь із показовим виступом на загальноінститутських спортивних заходах та святах.

Починаючи з 2002 р. тренувальні заняття в секції вільної боротьби на кафедрі фізичного виховання почав проводити Валерій Вікторович Джерелій. Кількість студентів, які відвідували секцію, збільшувалася з кожним роком і у 2010 р. досягла понад 75 осіб. З 2005 по 2011 рр. спортсмени спортивної секції з вільної та класичної боротьби стають багаторазовими переможцями та призерами Спартакіади серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова в особистому та командному заліку. У 2011 р. студент факультету підготовки кадрів для органів юстиції та судової адміністрації України, майстер спорту України Джафарян Мраз здобуває срібло на чемпіонаті України з вільної боротьби серед молоді та ІІІ місце на чемпіонаті Європи серед кадетів.

За результатами виступу членів збірної команди Університету на змаганнях всеукраїнського та світового рівнів у листопаді 2012 р.

на базі секції вільної боротьби, яка тривалий час працювала в Університеті, створюється Спортивний клуб з олімпійських видів боротьби. Засновник і старший тренер клубу – кандидат юридичних наук Валерій Вікторович Джерелій.

Заслужений майстер спорту України з вільної боротьби Андрій Яценко з ректором Університету В. Я. Тацієм, *2017 р.*

Після створення спортивного клубу його спортсмени продовжують показувати високі результати у змаганнях всеукраїнського та світового рівня. Заслужений майстер спорту України, студент Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Андрій Яценко – багаторазовий переможець чемпіонату України з вільної боротьби (2014, 2015, 2017, 2018, 2019), срібний призер чемпіонату Європи серед дорослих (2016), бронзовий призер чемпіонату світу (2017) та чемпіон Європи серед молоді (2019), йому в 2018 р. призначена стипендія Президента України. Андрій Яценко – талановитий спортсмен та чудова людина – після закінчення рідного університету продовжує тісну співпрацю зі спортивним клубом.

Необхідно звернути увагу, що в 2019 р. боротьба стає масовим і улюбленим видом спорту серед студентів Університету. На тренувальні

Спортсмени Спортивного клубу олімпійських видів боротьби зі старшим тренером В. В. Джерелєм, *2019 р.*

Студенти Університету
на тренувальних заняттях з вільної
та жіночої боротьби, *2024 р.*

заняття приходять понад 100 студентів. За 2019/2020 навчальний рік секція підготувала 32 спортсменів-розрядників, серед яких один виконав норматив майстра спорту України, вісім – норматив кандидата в майстри спорту України, одинадцять виконали норматив 1-го розряду, двадцять чотири – 2-го розряду і тридцять один – 3-го розряду.

Спортивний клуб олімпійських видів боротьби на спортивній базі Університету кожного року проводить велику кількість регіональних та всеукраїнських турнірів. Засновник і організатор цих змагань – старший тренер клубу В. В. Джерелій. Серед них студентський турнір, присвячений Дню фізичної культури та спорту; відкритий всеукраїнський турнір, присвячений заслуженому майстру спорту Андрію Яценку; всеукраїнські студентські турніри, присвячені Дню юриста, Дню Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Дню Святого Миколая та ін. Крім того, спортивний клуб бере активну участь в організації та проведенні обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області з греко-римської та вільної боротьби. Починаючи з відкриття спортивного клубу члени збірної команди Університету – багаторазові переможці та призери цих змагань в особистому та командному заліках.

У 2020 р. Спортивний клуб олімпійських видів боротьби запланував та провів обласний студентський турнір, присвячений 80-річчю ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Героя України В. Я. Тація.

Клуб продовжує активно розвиватися. Кожного року члени клубу примножують його спортивні досягнення, виборюючи призові місця на змаганнях найвищого рівня.

Переможці та призери змагань на «Кубок ректора»
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
серед студентів, курсантів із вільної боротьби, *22 березня 2024 р.*

Починаючи з 2020 р., після розповсюдження короновірусної хвороби (COVID-19) та введених у зв'язку з цим карантинних обмежень, клуб продовжував проводити індивідуальні тренувальні заняття з кваліфікованими спортсменами з метою підготовки їх до участі у змаганнях всеукраїнського та світового рівня. Групові тренування для спортсменів масових розрядів тимчасово в той час не проводились.

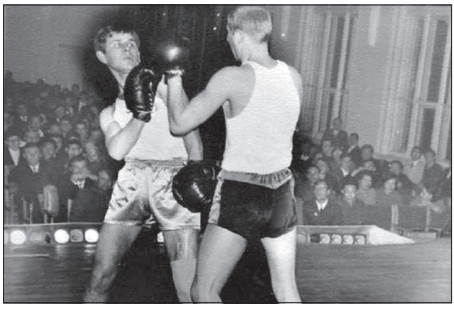
Із вересні 2023 р., незважаючи на початок війни, постійні обстріли, відсутність світла та опалення в м. Харкові, Спортивний клуб олімпійських видів боротьби відновив повноцінний тренувальний процес, а студенти-спортсмени клубу розпочали регулярні тренувальні заняття. Крім тренувальних занять, за багаторічною традицією клуб організовує та проводить загальноуніверситетські змагання. 22 березня 2024 р. у спеціалізованому залі Університету в навчально-спортивному комплексі «Юрист» відбулися змагання на «Кубок ректора» серед факультетів (інститутів) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з вільної боротьби. У змаганнях узяли участь понад 50 спортсменів, які представляли команди шести факультетів (інститутів). У напруженій боротьбі 1-ше місце виборола збірна команда

Інституту Служби безпеки України, 2-ге місце посів факультет прокуратури, і бронзовим призером стала команда факультету слідчої та детективної діяльності.

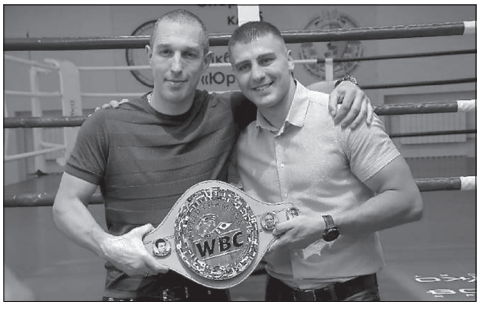
5.3.6. Клуб боксу і кікбоксингу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції боксу в Університеті та створення спортивного клубу

Перші згадування про бокс як від спорту в стінах Харківського юридичного інституту відносяться до післявоєнних 1940-х рр. Але спортивну секцію з боксу було відкрито лише в 1967 р. Першим тренером секції був викладач кафедри фізичного виховання, майстер спорту СРСР з боксу Юрій Іванович Пономарьов. З цього часу розпочався стрімкий розвиток боксу в юридичному інституті. У ті роки збірна команда інституту неодноразово ставала переможницею першості серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова (1974–1986).

З 1995 по 1998 рр. секцію очолював старший викладач кафедри фізичного виховання № 1 С. О. Фішев. Тривалий час старшим тренером клубу боксу і кікбоксингу працював В. О. Осюшкін (2000–2011). У 2002–2005 рр. обов'язки тренера з боксу виконував старший викладач кафедри фізичного виховання № 2 Ю. О. Фішев. З 2011 по 2020 рр. старшим тренером

Показові виступи провідних спортсменів секції з боксу на спортивному святі, *1967 р.*

Старший тренер спортивного клубу Едуард Карницький із вихованцем Олександром Гвоздиком (бронзовим призером Олімпійських ігор та чемпіоном світу за версією WBC у напівважкій вазі), *2018 р.*

з боксу працював заслужений працівник фізичної культури і спорту України, заслужений тренер України з боксу Е. А. Карницький, який був тренером бронзового призера Олімпійських ігор та чемпіона світу з боксу за версією WBC у напівважкій вазі – Олександра Гвоздика. У 2013 р. Едуард Антонович був нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. У той же час тренером клубу працював заслужений тренер України з боксу Б. В. Красов.

Стрімке поширення боксу й кікбоксингу серед студентів зумовило необхідність створення спортивного клубу, і це рішення було ухвалено на установчій конференції 21 грудня 1999 р. Державна реєстрація спортивного клубу боксу та кікбоксингу відбулася 6 квітня 2000 р. Президентом клубу одноголосно було обрано проректора з наукової роботи, академіка Академії правових наук України, доктора юридичних наук, професора, майстра спорту СРСР з боксу, завідувача кафедри кримінального права № 2 М. І. Панова. Микола Іванович протягом 15 років був президентом спортивного клубу.

У 2015 р. президентом клубу було обрано доцента кафедри кримінального права, декана господарсько-правового факультету (нині – факультет права та економічної безпеки) Вадима Анатолійовича Козака. Вадим Анатолійович був Президентом спортивного клубу боксу та кікбоксингу Університету до 2024 р. З 2020 р. старший тренер клубу – Олексій Миколайович Буряк.

За роки існування спортивного клубу боксу і кікбоксингу члени клубу досягли значних спортивних успіхів. З ним пов'язано імена багаторазових чемпіонів України, призерів і учасників чемпіонатів Європи, світу та Олімпійських ігор з боксу та кікбоксингу.

Університет особливо пишається досягненнями заслуженого майстра спорту Олександра Гвоздика, який є бронзовим призером XXX літніх Олімпійських ігор у Лондоні (2012), переможцем XXVII Всесвітньої літньої універсіади (2013), чемпіоном Світу за версією WBC у напівважкій вазі (2018), чемпіоном Північноамериканської боксерської федерації (NABF) (2016).

За спортивні досягнення у 2012 та 2013 рр. Олександр Гвоздик Указами Президента України нагороджений орденами «За заслуги» III та II ступеня.

Олександр Гвоздик – заслужений майстер спорту України, переможець XXVII Всесвітньої літньої універсіади 2013 р., бронзовий призер XXX літніх Олімпійських ігор у Лондоні 2012 р., чемпіон світу в напівважкій категорії за версією WBC, *2018 р.*

Клуб пишається досягненнями заслуженого майстра спорту з кікбоксингу Ярослава Заворотного, який є чотирикратним чемпіоном світу з кікбоксингу (1999 р. – Мадрид, Іспанія; 2000 р. – Дублін, Ірландія; 2001 р. – Клагенфурт, Австрія; 2003 р. – Париж, Франція). Значних успіхів у змаганнях всеукраїнського та світового рівня досягли представники клубу: Павло Іщенко (майстер спорту України міжнародного класу) – чемпіон Європи серед юнаків (2008), бронзовий призер чемпіонату світу серед кадетів (2007), чемпіон України (2011, 2012), учасник літніх Олімпійських ігор у Лондоні (2012); Олена Савельєва (майстер спорту України міжнародного класу з кікбоксингу WPKA) – чемпіонка Європи з козацького двобою (2017), чемпіонка світу з кемпо-карате та кобудо (2018), чемпіонка України з кунгфу (2019), переможниця та призерка багатьох всеукраїнських турнірів із кікбоксингу та ушу.

У 2013 р. у спортивному комплексі «Юрист», у центральному корпусі Університету, був відкритий спеціалізований зал боксу та кікбоксингу. Після відкриття спортивного залу кількість студентів, які виявили бажання займатися боксом, значно збільшилася. У 2016 р. в Університеті почала працювати спортивно-оздоровча секція з боксу, мета якої – надання студентам навичок самозахисту та оволодіння ними основними техніко-тактичними прийомами, що застосовуються в боксі. За підсумками роботи оздоровчої секції найбільш підготовлені студенти переходять до спортивного клубу для вдосконалення своєї спортивної майстерності.

За останні десятиріччя клуб підготував значну кількість спортсменів, які перемагали та ставали призерами в змаганнях різного рівня

Члени спортивного клубу боксу і кікбоксингу зі старшим тренером клубу О. М. Буряком, *2020 р.*

(всеукраїнських, міжнародних, європейських та світових чемпіонатах і турнірах). Призерами та переможцями чемпіонатів та Кубків України з кікбоксингу WPKA ставали Едуард Мельников, Андрій Григор'єв-Шаповалов, Навруз Алієв, Олександр Яланський, Сергій Журавльов, Кирил Соломатін.

Член спортивного клубу боксу та кікбоксингу Михайло Уланський (перший зліва), чемпіон Європи (2020 р.) разом із тренерами та партнерами по збірній команді України

Із березня 2020 р. у зв'язку з карантинними обмеженнями, викликаними пандемією коронавірусу (COVID-19), групові тренування на базі спортивного клубу були тимчасово припинені. Але з метою підготовки кваліфікованих спортсменів до змагань всеукраїнського та міжнародного рівня індивідуальні тренування було продовжено.

Першість із боксу в рамках комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Змагання відкрив проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Сергійович Нестерович, *2024 р.*

Серед таких спортсменів, які продовжили тренуватися та виступати за кольори спортивного клубу, необхідно виділити: Михайла Уланського – чемпіона Європи (2020), чемпіона Відкритого кубку Німеччини з кікбоксингу з версії ISKA (2020), чемпіона України з кікбоксингу (розділ К-1, версії ISKA) (2021), бронзового призера Чемпіонату України з боксу серед молоді до 91 кг (2021); Володимира Семенюту – переможця та срібного призера Чемпіонату Європи з кікбоксингу та переможця Чемпіонату України з кікбоксингу в розрядах фул-контакт та лайт-контакт (2024); Данила Мансурова – бронзового призера чемпіонату України (2020, 2021), бронзового призера чемпіонату України серед студентів (2023), переможця відкритого чемпіонату з боксу м. Києва «Відкритий ринг» (2024); Михайла Коцару – чемпіона України з боксу серед молоді (2018), чемпіона України з кікбоксингу WTKA (2020), чвертьфіналіста чемпіонату України з боксу серед чоловіків до 22 років (2021); Богдана Мандзюка – переможця Кубку України з кікбоксингу в розділах фул-контакт та лайт-контакт (2021).

Із вересні 2023 р. спортивний клуб боксу та кікбоксингу відновив повноцінний тренувальний процес, незважаючи на відкриту збройну агресію рф проти України у 2022 р. та початок війни. Студенти-спортсмени клубу розпочали регулярні тренувальні заняття та підготовку до нових досягнень і яскравих перемог. 2 квітня 2024 р.

Нагородження переможців змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед студентів та курсантів з боксу, *2024 р.*

у спеціалізованому залі Університету в навчально-спортивному комплексі «Юрист» відбулися змагання на «Кубок ректора» Національного юридичного інституту імені Ярослава Мудрого з боксу. Змагання відкрив проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Сергійович Нестерович. Це був захопливий захід, де найсильніші студенти-боксери продемонстрували свою майстерність і витримку в ринзі. У цій змагальній атмосфері кожен студент показав свій найкращій результат. Кожен бій був напруженим і захопливим, а переможці заслужено отримали визнання та почесні нагороди.

Спортивний клуб боксу і кікбоксингу Університету продовжує розвиватися, а спортсмені клубу демонструють високий рівень підготовленості на змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів. Це справжня школа лідерів, і, без сумнівів, через деякий час ми вітатимемо нових чемпіонів – членів спортивного клубу боксу та кікбоксингу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

5.3.7. Спортивний клуб з настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції настільного тенісу в Університеті та створення спортивного клубу

У 20–30-х рр. XX ст. настільний теніс ще не мав широкої популярності, оскільки більш поширеними на той час були різні воєнізовані види спорту. У 1936 р. якісно змінюється спортивний реманент, гра стає значно динамічнішою та видовищною. У цьому ж році Всесвітньою федерацією було прийняте рішення змінити назву гри з «пінг-понг» на «настільний теніс». Також змінюються правила гри: зменшується висота сітки, вводиться заборона підкручувати м'яч пальцями та зменшується кількість набраних очок у партії. Зміна правил значно вплинула на техніку і тактику гри: з'являються нові удари справа, зліва, контргра в середній зоні та ін. У гравців з'являється можливість надавати м'ячу значно більших обертів, унаслідок чого змінюється траєкторія польоту м'яча, відкривається можливість грати більш активно, як наслідок, з'являються гравці нового атакуючого стилю, гра стає більш швидкою та динамічною, із цього часу починається її бурхливий розвиток у світі і з'являються перші згадування про існування секції настільного тенісу в Харківському юридичному інституті.

Розвиток настільного тенісу зупинила Друга світова війна. Але після її завершення, коли відновив свою діяльність Харківський юридичний інститут, секція настільного тенісу почала працювати знову. А вже в 1960-ті рр. збірна команда інституту не тільки бере участь у змаганнях регіонального рівня, а й стає переможницею цих змагань на багаторазовим призером Спартакіади серед закладів вищої освіти м. Харкова (1961 р. – 2-ге місце, 1967 р. – 3-тє місце, 1968 р. – 2-ге місце, 1969 р. – 1-ше місце). У ті роки за збірну команду інституту виступали В. Комаров, О. Годунов, І. Ковальчук, А. Ентель, В. Антошкін, М. Кулініч та ін.

У 1970–1990-ті рр. продовжується активний розвиток настільного тенісу в Харківському юридичному інституту. У програму спартакіади серед факультетів та гуртожитків вводиться настільний теніс. У цих змаганнях беруть участь велика кількість шанувальників цієї гри.

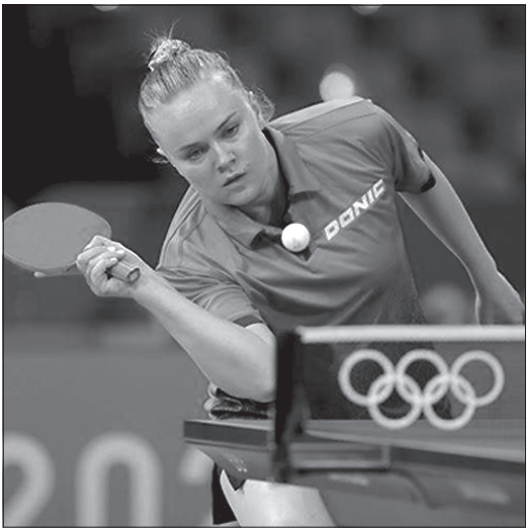
У 2000-ні рр. з метою пропаганди настільного тенісу в стінах Університету та більшого залучення студентів до цього виду спорту

на загальноуніверситетських спортивних святах та відкритті регіональних турнірів організовуються показові виступи членів збірної команди Університету. Ця традиція продовжується і до цього часу. В Університеті починають проводитися традиційні університетські змагання серед професорсько-викладацького складу та співробітників. У цих змаганнях кожного року беруть участь велика кількість викладачів і співробітників Університету. Багаторазовим переможцем і призером цих змагань був завідувач кафедри фізичного виховання № 1 Олександр Попрошаєв.

На тренуванні з настільного тенісу,
1970–1980-ті рр.

У 2013 р. після реконструкції спортивного комплексу кафедри фізичного виховання та відкриття в ньому двох спеціалізованих залів для настільного тенісу кількість тих, хто займається цим видом спорту, значно збільшилася.

Керівник секції з настільного тенісу (2009–2018 рр.) Ганна Гапонова, членкиня Національної жіночої збірної команди України, бронзова призерка чемпіонату Європи (2017), учасниця Олімпійських ігор у Токіо (2021)

З 2009 по 2018 рр. керівником спортивної секції була майстер спорту України міжнародного класу, членкіня національної жіночої збірної команди України, багаторазова чемпіонка України, бронзова призерка чемпіонату Європи у складі національної збірної команди України Ганна Гапонова.

Під її керівництвом збірна команда Університету досягла

Ганна Гапонова і Наталя Щекотихіна – тренери спортивного клубу з настільного тенісу з кращими спортсменами клубу *2010–2020 рр.*

значних успіхів у регіональних та всеукраїнських змаганнях, а саме: чоловіча команда – срібний призер клубного чемпіонату України з настільного тенісу (регіональна ліга) (2017), переможець (2015 / 2016 навчальний рік), срібний призер (2014 / 2015, 2016 / 2017 навчальні роки) та бронзовий призер (2017 / 2018 навчальний рік) обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області та бронзовий призер цих же змагань у загальнокомандному заліку (з урахуванням чоловічого і жіночого результатів) (2017 / 2018 навчальний рік); Олег Павлюк – учасник XIV літньої Всеукраїнської універсіади (2019) у складі збірної команди Харківської області. До збірної команди Університету в різні роки входили студенти: Я. Сидоренко, О. Голубов, М. Лисенко, Ю. Бісага, В. Іщенко, М. Щелокова, О. Земська, Д. Волкова, М. Бутков, К. Дейнега, М. Дейнега, О. Павлюк, Б. Мурувський. З 2017 р. збірну команду Університету поповнили А. Купріянюк і С. Кучер. Майже всі ці спортсмени є кандидатами у майстри спорту України з настільного тенісу.

З 2018 по 2022 рр. керівником секції настільного тенісу була майстер спорту України Наталя Щекотихіна. Наталя є багаторазовою переможницею та призеркою багатьох всеукраїнських та міжнародних змагань.

Сучасний настільний теніс – це високий темп, швидкість дій, динамізм ігрових ситуацій і, звичайно, сильні удари. Усе це підвищує інтерес до настільного тенісу серед студентів і викладачів Університету, а високі результати виступів членів збірної команди Університету в змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів дозволили поставити питання про створення спортивного клубу настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

За підтримки ректорату 2 листопада 2018 р. відбулася установча конференція по відкриттю клубу настільного тенісу. На конференції було розглянуто питання виборів правління клубу та затвердження плану роботи. Одноголосно президентом клубу було обрано проректора з навчально-методичної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, професора Вячеслава Васильовича Комарова.

У першій промові як президент спортивного клубу настільного тенісу Вячеслав Васильович зазначив: «*Клуб має ставити амбітні завдання: по-перше, серйозний розвиток масового спорту, по-друге – розвиток спорту високих досягнень. Якщо перше завдання стосується здоров'я колективу Університету, то друге – його репутації*». З нагоди відкриття спортивного клубу настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в листопаді 2018 р. в університеті був проведений загальноуніверситетський фестиваль з настільного тенісу. Відкриваючи фестиваль, ректор Університету В. Я. Тацій зазначив, що «*спорт має величезне значення в поширенні здорового способу життя і всебічному розвитку особистості, що завжди було для ректорату одним із пріоритетів. Крім того, завдяки спорту людство отримує нових лідерів. Упевнений, мине небагато часу, і ми побачимо нових чемпіонів – членів спортивного клубу настільного тенісу*». У змаганнях взяли участь майже 50 учасників. А перемогу здобули доцент кафедри фінансового права, віцепрезидент спортивного клубу з настільного тенісу Мушфік Дамірчиєв (категорія: викладачі), студент 1-го курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Дмитро Сапітон (категорія: студенти) та студент 4-го курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Олег Павлюк (категорія: збірна команда Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу).

Відкриття загальноуніверситетського фестивалю з настільного тенісу серед студентів, викладачів та співробітників Університету, *2018 р.*

Відповідно до плану роботи спортивного клубу в 2018 / 2019 навчальному році було проведено змагання І відкритої командної ліги Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу. У змаганнях взяли участь найсильніші студентські збірні команди Харківської області. За підсумками проведення двох турів переможцями і призерами спортивних баталій стали: 1-ше місце – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; 2-ге місце – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; 3-тє місце – Харківська державна академія фізичної культури. Нагороди призерам вручив президент спортивного клубу настільного тенісу, проректор з навчально-методичної роботи В. В. Комаров.

Ще одним масовим заходом стали змагання на Кубок спортивного клубу настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед професорсько-викладацького складу та співробітників Університету.

Кубок зібрав більше 100 прихильників настільного тенісу. Він пройшов дуже цікаво та захопливо. Кожен, хто брав участь у цих змаганнях, не тільки провів час із користю для здоров'я, а й отримав задоволення від власної гри, результату виступу та святкової атмосфери змагань. За результатами проведення змагань місця призерів розподілилися

таким чином: серед жінок – 1-ше місце О. О. Мізяк, співробітниця, відділ капітального ремонту; 2-ге місце Н. О. Попова, доцент кафедри іноземних мов № 3; 3-тє місце І. Ю. Щербініна, аспірантка кафедри кримінального права № 2; серед чоловіків – 1-ше місце В. В. Комаров, президент клубу, проректор з навчально-методичної роботи; 2-ге місце О. А. Пінчук, музикант духового оркестру Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ; 3-тє місце Г. С. Крайник, асистент кафедри кримінального права № 1.

Олександр Попрошаєв – головний суддя змагань з настільного тенісу в рамках щорічних комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед студентів та курсантів, *2024 р.*

У вересні 2023 р. відбулися зміни в структурі спортивного клубу, і на загальних зборах представників клубу було переобрано правління клубу. Одноголосним рішенням президентом клубу було обрано декана факультету юстиції, доцента кафедри державного будівництва, кандидата юридичних наук Костянтина Євгеновича Соляника; віце-президент клубу – професор кафедри фінансового права, доктор юридичних наук Мушфік Іскєндер огли Дамірчиєв; тренер клубу – завідувач кафедри фізичного виховання, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент Олександр Володимирович Попрошаєв.

Клуб приділяє значну увагу благодійній роботі. Він є співорганізатором Спортивного благодійного заходу «Спорт на допомогу дітям», який проводиться в підтримку вихованців Богодухівського дитячого будинку-інтернату. У рамках благодійного заходу клубом проведені три рейтингових турніри серед викладачів, студентів та професіоналів (членів збірних команд Університету). На благодійні внески було придбано медичне обладнання та передано Богодухівському дитячому будинку-інтернату для реабілітації хворих діток. Члени спортивного клубу настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого налаштовані в подальшому брати активну

Президент спортивного клубу з настільного тенісу К. Є. Соляннік

участь у підтримці, реабілітації та житті дітей та продовжувати цю роботу.

Із березня 2020 р., коли постановою Кабінету Міністрів України № 211 від 11 березня 2020 р. «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» були введені карантинні обмеження, масові навчально-тренувальні заняття та спортивні заходи в спортивному клубі було тимчасово призупинено, але підготовка та тренування кваліфікованих спортсменів для їх участі у змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів продовжувалися.

З 24 лютого 2022 р., після повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, відповідно до Указу Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» на підставі пропозиції Ради національної безпеки

На відкритті змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу, *2023 р.*

Учасники Спортивного благодійного заходу «Спорт на допомогу дітям». Зліва направо: Олена Попрошаєва (доцентка кафедри державного будівництва), Ірина Дахова (доцентка кафедри конституційного права України), Костянтин Соляннік (декан факультету юстиції), Ольга Дмитрик (завідувачка кафедри фінансового права)

і оборони України в нашій державі був уведений правовий режим воєнного стану. Війна повністю змінила спортивну політику країни та відповідно і спортивного клубу. Сфера фізичної культури і спорту в Україні зазнала великих втрат у вигляді зруйнованих спортивних комплексів та стадіонів. Значна кількість українських спортсменів залишилися без місця і можливості ефективного проведення тренувань. Незважаючи на це, спортивний клуб настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого продовжує працювати. Головна мета роботи клубу в цей важкий час полягає в наданні можливостей відновити психоемоційний стан студентам, викладачам та співробітникам Університету засобами фізичної культури та спорту. Навчально-тренувальні заняття для всіх любителів настільного тенісу та спортсменів масових розрядів проводяться згідно з затвердженим розкладом тренувань, і майже кожного дня відбуваються тренування та підготовка кваліфікованих спортсменів, членів збірної команди Університету до змагань регіонального та всеукраїнського рівнів.

Студентка факультету юстиції, майстер спорту України з настільного тенісу Уляна Дронова – переможниця Кубку України в особистому розряді серед жінок, *2023 р.*

На сьогодні лідером спортивного клубу є студентка факультету юстиції, майстер спорту України з настільного тенісу Уляна Дронова, яка протягом 2023 та 2024 рр. стала переможницею Кубку України в особистому розряді серед жінок, виборола срібну винагороду на Чемпіонаті України серед молоді і стала бронзовою призеркою Чемпіонату України з настільного тенісу серед дорослих, у змішаному парному розряді.

У червні 2024 р. члени збірної команди Університету з настільного тенісу (Уляна Дронова (факультет юстиції) і Олександр Налбат (факультет прокуратури)) взяли участь у міських змаганнях Харківської студентської ліги з настільного тенісу, де змагалися кращі студентські команди м. Харкова. Змагання були командні, спочатку грала чоловіча ракетка, потім жіноча, і завершувалась зустріч між командами змішаною парою. За підсумками проведення змагань Уляна та Олександр у напруженій боротьбі вибороли перше місце.

Переможці Харківської студентської ліги з настільного тенісу, *2024 р.*

За багаторічною традицією, відповідно до плану спортивно-масової і оздоровчої роботи клубу настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого клуб організовує та проводить загальноуніверситетські змагання. У грудні 2023 р., березні та листопаді 2024 р. було проведено змагання на «Кубок ректора» серед факультетів та інститутів Університету. Спортсмени змагалися

Відкриття та проведення першості з настільного тенісу в рамках комплексних змагань Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на «Кубок ректора» серед факультетів та інститутів, *2024 р.*

в індивідуальному та командному розрядах. Змагання були приурочені до 220-ї річниці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 90-річчя кафедри фізичного виховання. У змаганнях узяли участь більше 80 студентів з усіх факультетів та інститутів Університету, які пройшли відповідну підготовку у спортивному клубі настільного тенісу. Відкрив змагання проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Сергійович Нестерович. Він у своїй промові зазначив: *«Попри війну, попри відсутність світла та опалення в місті ми продовжуємо працювати, навчатися, тренуватися та змагатися. Ми є особистим прикладом того, що нас не зламати, і Харків дійсно є місто-Герой! Лише разом ми сильні та спільними зусиллями наближаємо нашу перемогу!»*.

За підсумками проведення змагань у загальнокомандному заліку перше місце виборов Інститут Служби безпеки України. Срібними призерами стали студенти факультету прокуратури, які в особистій зустрічі з мінімальним рахунком 2:3 поступилися команді Інституту Служби безпеки України. Бронзовими призерами стала збірна команда факультету приватного права та підприємництва.

Спортивний клуб настільного тенісу ще дуже молодий, але стрімко розвивається. Клуб продовжує спортивні традиції попередніх поколінь і для досягнення своїх амбітних цілей діє разом із керівництвом, студентством і викладачами вишу.

5.3.8. Спортивний клуб із баскетболу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції баскетболу в Університеті та створення спортивного клубу

Перші згадування про існування жіночої та чоловічої команд із баскетболу в Харківському юридичному інституті збігаються з кінцем 40-х рр. XX ст. Але перші свідчення про організацію роботи спортивної секції датуються 1950 р. Відсутність достатньої матеріальної бази змушувала студентів тренуватися та грати на спортивних майданчиках інших навчальних закладів Харкова. Ось виписка зі звіту баскетбольної секції за 1950 / 1951 навчальний рік: *«Бюро секції затвердило план робіт. Охочих займатися в секції виявилася велика кількість. На жаль, в інституті немає ігрового залу. Отже, секція не може задовольнити всіх бажаючих. У результаті був проведений відбір. Найсильніші баскетболісти включені до збірних команд інституту. У теплу пору року тренування проводилися на відкритому майданчику інституту. Під час осінньо-зимового періоду баскетболісти проводили тренувальні ігри з навчальними закладами міста, що мають спортивні бази. Так, товариські ігри проводилися з вузами: автодорожним, політехнічним, медичним, сільськогосподарським та ін. Навесні і восени проводилися розіграші на першість курсів інституту»*. Усього на той час у секції баскетболу займалося до 50 осіб. Із них 30–35 чоловіків та 15–20 жінок.

Робота спортивної секції з баскетболу у 50–60 рр. XX ст. Спілкування тренерів перед початком гри

На початку 1960-х рр. команди інституту завжди займали високі місця і часто – призові. Колектив баскетболістів іноді брав участь у першості закладів вищої освіти м. Харкова декількома командами.

Першим керівником секції був обраний К. М. Прохорович, студент 2 курсу, учасник чемпіонату України 1950 р., який захищав честь України, м. Харкова

та інституту на змаганнях всеукраїнського та регіонального рівнів. К. М. Прохорович одночасно мав гарну академічну успішність, користувався у спортсменів-баскетболістів заслуженою повагою.

До середини 1960-х рр. керівництво секції переважно очолювали студенти. З 1968 р. тренувати баскетболістів розпочав старший викладач кафедри фізичного виховання, кандидат у майстри спорту з баскетболу А. С. Чуніхін, який пропрацював зі збірною командою інституту (академії) більше 30 років.

Виступ збірної команди Харківського юридичного інституту з баскетболу на змаганнях серед юридичних закладів вищої освіти СРСР, *1969 р.*

Уже в 1968 р. під керівництвом А. С. Чуніхіна збірна команда інституту, виступаючи у традиційній матчевій зустрічі юридичних закладів вищої освіти і юридичних факультетів університетів СРСР, здобула 2-ге місце. Це дало змогу здобути перше загальнокомандне місце Харківському юридичному інституту за підсумками проведення цих змагань. Залік матчевої зустрічі відбувався за результатами виступу збірних команд інститутів (факультетів) з баскетболу, волейболу та боротьби самбо.

Реорганізація роботи секції чоловічого баскетболу розпочалася з приходом у 2006 р. на тренерський пост майстра спорту СРСР В. М. Осіпова. У той же час до Університету вступає талановита молодь (Денис Демченко, Дмитро Демченко, Аік Назарян, Данило Роденко, Ігор Мунтян, Дмитро Хомич, Олександр Бондаренко, Євгеній Петров, Максим Бєлоус, Енвер Ібраімов, Микита Плеханов, Максим Добронос, Ігор Гриша та ін.). З цього часу наша чоловіча збірна вдало виступає на змаганнях регіонального рівня, завойовуючи медалі різного ґатунку (бронзові призери Спартакіади серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова 2007 / 2008, 2008 / 2009, 2011 / 2012 навчальних років).

У 2014 р. у рамках підготовки до ігор чемпіонату студентської ліги з баскетболу збірна команда Університету провела міжнародну

Ігровий момент «І Відкритого кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу», *2015 р.*

товариську зустріч із збірною командою Бакинського державного університету імені Гейдара Алієва (Азербайджан). Підопічні В. М. Осіпова перемогли з рахунком 97 : 68. Зустріч пройшла у завзятій боротьбі, яскраво і захопливо. Вона стала гарним стимулом для молодих баскетболістів у подальшому вдосконалювати свою майстерність. Ця зустріч була підґрунтям та заклала щорічну традицію проводити Відкритий кубок Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу.

У цьому заході традиційно беруть участь найсильніші студентські команди Харківської області, а саме: Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», Харківського національного медичного університету, Харківського національного університету радіоелектроніки, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва, Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету та ін.

Починаючи з першого Відкритого кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу (2015 р.) в стіни Університету прийшло справжнє Свято баскетболу, яке було прикрашене конкурсами, у яких брали участь капітани команд, представники команд-учасниць, викладачі Університету і присутні в залі глядачі. Наша команда з баскетболу завжди достойно представляла Університет на цих змаганнях, у захопливій та рівній боротьбі чотири рази здобувала перемогу на цих змаганнях, іноді на останніх секундах роблячи переможний кидок.

Завзятість та наполегливість у тренуваннях, які демонстрували гравці та тренери, та результати змагальної діяльності не могли не привести до народження баскетбольного товариства. І така подія сталася!

31 листопада 2018 р. на кафедрі фізичного виховання відбулися урочистості з нагоди створення спортивного клубу Університету з баскетболу. Одноголосно президентом спортивного клубу був обраний Микола Петрович Кучерявенко (перший проректор Університету, академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор).

Члени баскетбольного клубу продовжують брати активну участь у спортивному житті Університету. Так, клуб став співорганізатором Спортивного благодійного заходу «Спорт на допомогу дітям», який проводиться в підтримку вихованців Богодухівського дитячого будинку-інтернату. Під час проведення благодійного заходу було організовано змагання з баскетболу, шахів, волейболу, настільного тенісу та проведено майстер-класи з пілатесу та файтфітнесу, де брали участь усі охочі студенти та співробітники Університету. На зібрані кошти було придбано медичне обладнання та передане Богодухівському дитячому будинку-інтернату для реабілітації хворих діток.

Учасники благодійного заходу «Спорт на допомогу дітям», 2016, 2017 рр.

Жіноча баскетбольна команда – бронзовий призер обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова, 2016 р.

Чоловіча збірна команда Університету протягом 2010–2020 рр. неодноразово ставала переможцем та призером багатьох всеукраїнських та регіональних змагань: бронзовий призер Відкритого кубку Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна з баскетболу серед студентів «Меморіал майстра спорту СРСР, заслуженого журналіста України Б. П. Ланевського» (студент Університету Дмитро Демченко посів 1-ше місце в конкурсі «Трьохочкових кидків») (2016); переможець (2016) та призер (2015, 2017) Харківської аматорської баскетбольної ліги.

Значних результатів на всеукраїнському та регіональному рівнях досягла і жіноча збірна команда Університету з баскетболу, яка відновила свою роботу в 2007 р. під керівництвом тренера, кандидата наук з фізичного виховання та спорту О. В. Церковної. За останні десятиліття команда неодноразово ставала призером чемпіонату Харківської області (2011, 2014, 2016, 2018). Команда – срібний (2018) і бронзовий (2014, 2016) призер обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області. У сезоні 2017 / 2018 навчального року команда вперше взяла участь у студентській баскетбольній лізі України, посіла 2-ге місце в турі та була запрошена до фіналу в м. Київ.

У 2010–2020 рр. у складі збірної команди з жіночого баскетболу грали: Марія Морозова, Катерина Ісаєва, Юлія Соколова, Олена Крайнікова, Катерина Калініченко, Олена Андрущак, Юлія Орос. Незмінним лідером і капітаном команди протягом усіх цих років є Марина Жданкіна – спочатку студентка, а потім аспірантка вишу.

Участь збірної команди Університету в турнірі з баскетболу, присвяченому Міжнародному дню студентів, *17 листопада 2023 р.*

В Університеті на сьогодні створено максимально комфортні умови для поєднання процесу навчання та занять фізичною культурою і спортом як на аматорському, так і на професійному рівні. Різнобічний розвиток особистості студента – це один з основних пріоритетів освітньої політики Університету, але постійний потік сучасності ставить перед нами нові виклики. Так, світова пандемія, викликана розповсюдженням короновірусної хвороби (COVID-19), надзвичайно вплинула на розвиток спортивного клубу. Введені карантинні обмеження унеможливили проведення спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів у місцях масового скупчення людей, тому навчально-тренувальний процес був тимчасово призупинений.

У вересні 2023 р. в Університеті відновлюється робота спортивного клубу і розпочинаються тренувальні заняття. Уже в листопаді 2023 р. результатом цієї роботи став вдалий виступ нашої команди в перших студентських змаганнях, що проводилися після початку війни та повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Збірна команда Університету стала срібним призером змагань, де визначалися найсильніші баскетболісти серед студентів Харківщини. Турнір був присвячений Міжнародному дню студентів та відбувся під патронатом Харківського міського голови Ігоря Терехова.

У червні 2024 р., відбулися фінальні ігри баскетбольного етапу Харківської спортивної студентської ліги, де збірна команда Університету, проявивши стійкість і продемонструвавши майстерність, командну злагодженість і непохитну волю до перемоги, здолала у фінальній грі команду «Політехнік» із Національного

Команда Університету – переможниця фінальних ігор баскетбольного етапу Харківської спортивної студентської ліги, *2024 р.*

технічного університету «Харківський політехнічний інститут», яка посіла почесне друге місце. Бронзові медалі здобула збірна команда коледжів, яку наша команда обіграла в напівфінальному етапі чемпіонату.

Попри війну життя продовжується, тому, незважаючи на постійні обстріли, відсутність світла та опалення в рідному Харкові, де продовжує працювати Університет та навчаються студенти, спортивний клуб з баскетболу Університету за багаторічною традицією організовує та проводить загальноуніверситетські змагання. 12 грудня 2023 р. відбулася першість факультетів (інститутів) Університету зі стрітболу, у якій узяли участь більше 30 учасників, і за результатами змагань чемпіонами зі стрітболу стала команда Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ. Друге місце виборола команда факультету прокуратури, а бронзові винагороди отримав факультет міжнародного та європейського права.

17 квітня 2024 р. в стінах Університету відбулись щорічні змагання з баскетболу на «Кубок ректора». Змагання відкрив

Святкове відкриття та нагородження переможців та призерів змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів (інститутів) із баскетболу, *2024 р.*

проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Олексій Сергійович Нестерович. Він підкреслив, що для майбутніх юристів однією з найважливіших професійних компетенцій є комунікативна компетенція, що активно розвивається й через ігрові види спорту, та побажав перемоги всім на спортивному майданчику. На перший погляд, у змаганнях усі не можуть перемогти. Але якщо трактувати феномен перемоги як досягнення свого особистого найкращого результату, то перемогти може кожний, зазначив Олексій Сергійович.

У змаганнях узяли участь понад 50 учасників, які представляли збірні команди інститутів і факультетів Університету. Захопливим та цікавим видався фінал змагань, у якому боролися збірні команди факультету юстиції та факультету міжнародного та європейського права. Обидві команди виявили справжню волю до перемоги. Кожен спортсмен проявив неймовірну відданість, уміння та витримку, борючись за кольори свого факультету. Але, незважаючи на рівну гру з мінімальною різницею 25:24, перемогу виборов факультет юстиції, а друге почесне місце посів факультет міжнародного та європейського права. У грі за третє місце перемогу здобув факультет приватного права та підприємництва. Легких ігор під час змагань не було. Кожна гра була напруженою і захопливою, а призери змагань заслужено отримали почесні нагороди. За результатами конкурсу капітанів, із трьох випробувань, найкращім став студент факультету міжнародного та європейського права Самвел Акопян.

5.4. СПОРТИВНІ ТА СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧІ СЕКЦІЇ

5.4.1. Історія зародження і розвитку спортивної та оздоровчої гімнастики в Університеті

Гімнастика – засіб фізичного розвитку людини, який одним із перших почав використовуватися у фізичному вихованні студентів ще за часів становлення харківської юридичної школи, тобто в середині XIX ст. Так, у програму занять новоствореної «Практичної гімнастичної школи для фізичної підготовки студентів та учнів харківських гімназій» яке було засновано у 1858 р. при Імператорському Харківському університеті включалися вправи на гімнастичних снарядах за німецькою системою та деякі загальнорозвиткові вправи. Із розповсюдженням та стрімким зростанням популярності сокольської гімнастики в країні, нею почали захоплюватися харківські студенти. З часом гімнастичне відділення було створено у спортивно-гімнастичному гуртку Імператорського Харківського університету (1912 р.).

Одна зі сторінок розвитку гімнастики в Харківському юридичному інституті пов'язана з Другою світовою війною (1939–1945 рр.), коли зазначені вправи почали використовувати для реабілітації студентів-юристів, які отримали поранення та каліцтва на фронті.

Крім того, у повоєнні роки секція гімнастики в інституті продовжувала активно функціонувати, вирішуючи завдання масового залучення студентів до здорового способу життя і підготовки спортсменів-розрядників. У звіті колективу фізкультури Харківського юридичного інституту за 1949–1950 рр. зазначається: «Гімнастика – один із провідних видів спорту, який займає центральне місце в загальній системі фізичного виховання студентів інституту».

Кращій гімнаст Харківського юридичного інституту 1950 р., студент третього курсу О. Черниш

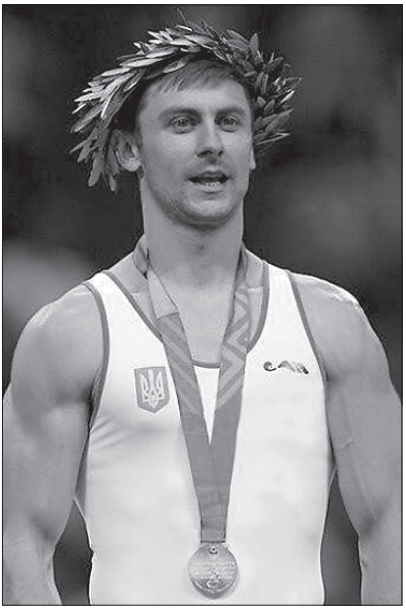
У гімнастичній секції на той час займалися як новачки, так і спортсмени-розрядники. Гімнастичну секцію у той час зазвичай очолювали студенти. До числа найкращих гімнастів, за даними звітів 40–50 рр., входили студенти: О. Мезеря, М. Нікіфоров, А. Жуков, І. Карамушка, М. Іващенко та ін. Бюро секції надавало значну допомогу викладацькому складу кафедри фізичного виховання у справі реалізації програми секційних занять і проведення спортивних змагань.

На внутрішньоінститутські змагання зі спортивної гімнастики залучалося понад чотири сотні учасників, що складало близько 50 % від загальної кількості студентів вишу. У програму включалися: вільні вправи комплексу ГПО (вправи III розряду), вправи на поперечині, вправи на паралельних брусах, спортивні стрибки.

Збірна команда Харківського юридичного інституту завжди брала участь у Першості закладів вищої освіти м. Харкова, проводила ретельну підготовку та відбіркові заходи до них. У певні роки збірна команда гімнастів Харківського юридичного інституту ставала переможницею і посідала на цих змаганнях призови місця: I місце – 1958 р., III місце – 1961, 1967 рр.

У 1951 р. було побудовано та обладнано спортивний зал кафедри фізичного виховання. Низова рада ДСТ «Наука» докладала всіх зусиль, щоб гімнасти інституту були одними з перших серед передових вишів міста. Значний внесок у розвиток гімнастики в інституті зробив завідувач кафедри фізичного виховання, майстер спорту СРСР зі спортивної гімнастики А. П. Скрипник.

Початком наступного етапу розвитку гімнастики в Університеті слід вважати 1990-ті та 2000 рр. XX ст. У той час у стінах Університету навчаються та тренуються ряд провідних гімнастів Слобожанщини. Серед них Валерій Гончаров – Олімпійський чемпіон, заслужений майстер спорту України, багаторазовий призер чемпіонатів світу та Європи, срібний та бронзовий призер Всесвітньої універсіади. Єдиний український гімнаст, який виборов тричі поспіль нагороди Фіналу Кубку світу – золоту у вправах на поперечині (2004) та бронзові у вправах на брусах (2006, 2008). За досягнення значних спортивних результатів та піднесення міжнародного авторитету України Валерій нагороджений орденом «За заслуги» III та II ступенів (2000, 2004).

Валерій Гончаров

У 2000–2010 рр. перед гімнастикою постало завдання залучення студентів і викладачів до здорового способу життя та підвищення рівня їх рухової активності. Спочатку це були додаткові заняття зі студентами спеціальної медичної групи, а також зі співробітниками Університету, що мають відхилення в стані здоров'я. Заняття проводилися в ігровому залі або в залі боротьби на кафедрі фізичного виховання № 1. У програму включалися переважно вправи оздоровчого та лікувального спрямування. Проводив заняття кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання № 1 Микола Петрович Воронов. З 2010 р. в Університеті почала працювати секція оздоровчої гімнастики для студентів спеціальної медичної групи. У подальшому, у зв'язку зі збільшенням студентів, які за станом здоров'я відносяться до спеціальної медичної групи, з'являється потреба в додаткових навчальних групах цієї секції, і з 2014 р. її керівником також стає кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання № 1 Ганна Іванівна Приходько. У 2010 – на початку 2020-х рр. секція оздоровчої гімнастики нараховувала декілька навчальних груп (12–15 осіб кожна) для студентів та викладачів. Щорічно в секції займалося понад 100 студентів та близько 60 викладачів і співробітників Університету. Вагому підтримку секції надавав профспілковий комітет.

У 2013 р. відбулася реконструкція спортивного комплексу, у якому розміщена кафедра фізичного виховання № 1. Під час реконструкції був побудований спеціалізований зал оздоровчої гімнастики. Зал укомплектовано таким обладнанням: орбітреки, велотренажери і бігова доріжка, силові тренажери для укріплення м'язів кінцівок та хребта, «тотал-тренер», шведські стінки та дошки Євмінова. До комплекту реманенту включено: фітболи різних кольорів і розмірів, килимки

Керівник секції, доцент М. П. Воронов дає методичні вказівки співробітникам Університету, які займаються в секції оздоровчої гімнастики, *2019 р.*

(коремати), гантелі (1–2 кг), бодібари, гімнастичні палиці, медицинболи (2, 3, 4 кг), степ-платформи зі змінною висотою, скакалки, ваги електронні. Ураховуючи, що на заняттях зі студентами спеціальної медичної групи особливо важливий індивідуальний підхід, розміри залу такі, щоб одночасно в ньому могли працювати не більше 15 осіб. Щоб студенти відчували візуальний контроль за технікою виконання вправ і бачили результати занять, у залі встановлено 5 дзеркал (2 × 1 м).

При проведенні навчальних занять у секції оздоровчої гімнастики викладач спрямовує свої зусилля на те, щоб кожен студент, який займається в секції, знав суть свого захворювання, методи його профілактики і лікування, обов'язково протипоказання в характері й дозуванні фізичних вправ, методи контролю і самоконтролю в процесі занять. Навчальні заняття проводяться з урахуванням індивідуальних особливостей і характеру перебігу хвороби кожного студента.

Зарахування студентів до оздоровчої секції відбувається за підсумками проходження медичного огляду, за результатами якого формуються навчальні групи, що комплектуються за спеціалізаціями

Навчальне заняття в залі оздоровчої гімнастики зі студентами спеціальної медичної групи та співробітниками Університету проводить доцент кафедри фізичного виховання № 1 М. П. Воронов, *2019 р.*

з нозологічних ознак (видів захворювань), визначеними навчальною програмою з фізичної культурі та робочими планами. Студенти, які мають відхилення з боку слуху та зору, зараховуються до однієї групи; із захворюваннями нервової системи або системи обміну речовин – до другої групи; з відхиленнями у стані здоров'я сечовивідної системи та системи травлення – до третьої групи. Під час проведення практичних занять у секції оздоровчої гімнастики у студентів поліпшується функціональний стан, проводиться робота на попередження прогресування хвороби та підвищення фізичної і розумової працездатності.

Навчальна програма секції складена на основі сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій та фітнес-програм: елементи пілатесу, йогі, фітбол-аеробіки, суперстронгу, степ-джокінгу, спінбайк-аеробіки і фітнес-програм на кардіотренажерах. В основу більшості оздоровчих комплексів покладено вправи, які зміцнюють м'язовий корсет та стретчинг.

Студенти, займаючись у секції оздоровчої гімнастики, підвищують рівень свого соматичного здоров'я та за результатами медичного огляду можуть перейти та займатися в різних спортивних та спортивно-оздоровчих секціях, які працюють у стінах Університету.

5.4.2. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з бадмінтону в Університеті

Перші згадування про бадмінтон як вид спорту, який культивувався в Харківському юридичному інституті, відноситься до 70-х рр. минулого століття, але значних досягнень спортсмени секції на обласних на всеукраїнських змаганнях не мали. Розвиток спортивного відділення, а потім і секції спортивного вдосконалення з бадмінтону починається з 2000-х рр., коли за спортивне відділення почав відповідати на той час старший викладач кафедри фізичного виховання № 1 О. В. Попрошаєв. У той час були організовані систематичні тренування студентів, які входили до складу збірної команди Університету. Збірні команди вперше почала брати участь в обласних комплексних змаганнях «Спорт протягом життя» серед студентів, які навчаються в закладах вищої освіти м. Харкова та спартакіаді «Здоров'я» серед професорсько-викладацького складу. У ці роки бадмінтон було включено до Спартакіади серед факультетів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, що посприяло його популяризації серед студентської молоді університету.

З 2009 по 2015 рр. керівником секції спортивного вдосконалення з бадмінтону працював майстер спорту України міжнародного класу Евген Почтарьов – член Національної збірної команди України з бадмінтону (2004–2015), багаторазовий чемпіон України, учасник чемпіонатів Європи та світу, переможець і призер багатьох всеукраїнських та міжнародних змагань. У ці роки в лави секції прийшли майстри спорту України Ірина Шалаєва, Євгенія Сумцова, Вікторія Шалаєва, Владислав Косьмін та кандидати в майстри спорту України, Сергій Гордієв та Віктор Волосник. Усі вони багаторазові переможці та призери чемпіонатів України та міжнародних змагань.

Бронзові призери спартакіади «Здоров'я» серед професорсько-викладацького складу ЗВО м. Харкова (Олександр Попрошаєв, Микола Гоєнко, Євген Почтарьов), *2012 р.*

З 2015 по 2020 рр. секцію очолює майстер спорту України з бадмінтону

Урочисте відкриття III командного кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з бадмінтону серед студентів і співробітників закладів вищої освіти м. Харкова, *2017 р.*

Ольга Сутула, яка є багаторазовою чемпіонкою та призеркою чемпіонатів України, переможницею та призером багатьох міжнародних змагань.

У 2010–2020 рр. в секції займалося 35 студентів і викладачів Університету, серед яких найкращими були Христина Зубатенко, Евеліна Бережна, Анастасія Сучкова, Владислав Смоляний, Андрій Шевцов, Максим Степанюк та Андрій Шиян. Ці студенти є призерами багатьох обласних студентських змагань з бадмінтону.

За підтримки ректорату та профспілкового комітету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з метою розвитку і популяризація бадмінтону в Університеті та м. Харкові, формування і підтримки здорового способу життя серед студентів та співробітників Університету, починаючи з 2013 р. в Університеті проводиться Відкритий кубок Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з бадмінтону серед студентів та співробітників закладів вищої освіти м. Харкова. У цих змаганнях беруть участь найсильніші студентські збірні команди м. Харкова, до складу яких входять члени чоловічої та жіночої Національних збірних команд України. Збірна команда Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого є багаторазовою переможницею та призером цих змагань (I місце у 2014 та 2018 рр., II місце у 2016 та 2017 рр.).

Переможці IV командного кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з бадмінтону серед студентів і співробітників закладів вищої освіти м. Харкова, *2018 р.*

Для популяризації бадмінтону серед професорсько-викладацького складу в Університеті двічі на рік – до Дня Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Дня Пам'яті і примирення і Дня Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, – проводяться змагання серед викладачів та співробітників Університету, які є дуже популярними, масовими та видовищними. Багаторазовими переможцями та призерами цих змагань є П. М. Любченко, Ф. В. Веніславський, С. С. Кудінов та О. В. Попрошаєв.

З метою пропаганди бадмінтону в стінах Університету та більшого залучення студентів і співробітників до цього виду спорту на загальноуніверситетських спортивних святах та відкритті різних регіональних змагань організовуються показові виступи членів збірної команди Університету з бадмінтону. До показових виступів також запрошуються члени Національної збірної команди України.

Одним із значних досягнень секції є те, що члени збірної команди Університету неодноразово ставали призерами міжнародних змагань та обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова, які є комплексними змаганнями, що проводяться Харківським обласним відділенням Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України (майстри спорту України Ірина Шалаєва та Євгенія Сумцова, бронзові призери 2014–2019 рр.) .

5.4.3. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з карате та тхеквондо в Університеті

Протягом багатьох років студенти-спортсмени нашого Університету виступали у змаганнях різного рівня з карате та тхеквондо та представляли різні спортивні клуби, у яких вони тренувалися.

У 2010 р. в Університеті відкрилася секція спортивного вдосконалення з карате та тхеквондо *(WTF)*. Керівником секції було призначено доцента кафедри фізичного виховання № 1 Віктора Мунтяна, який відповідав за підготовку та виступ членів збірних команд Університету в обласних, всеукраїнських та міжнародних змаганнях.

За цей час провідні спортсмени Університету неодноразово ставали переможцями та призерами обласних, всеукраїнських чемпіонатів та міжнародних турнірів. Збірна команда з тхеквондо *(WTF)* – бронзовий призер обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області (2013, 2019).

Анастасія Лагно, багаторазова чемпіонка Спартакіади серед студентів ЗВО м. Харків, призерка чемпіонатів України та міжнародних турнірів з тхеквондо ВТФ, *2014 р.*

У змаганнях з тхеквондо ВТФ найбільш вагомих результатів досягли: Олександр Нівінський, Сергій Забіяка, Анастасія Лагно, Олександр Смаковський, Орест Бумба, Ігор Кременчуцький, Дмитро Тарасенко, Андрій Леонтович (багаторазові чемпіони обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, призери всеукраїнських та міжнародних турнірів), Іван Міщенко, Олександр Гладир, Артем Кадиш, Тогруль Гасанлі, Владислав Чечко, Владислав Царук, Ігор Мілютін, Сергій Козюра, Андрій Козирев, Артур Іліясов, Євген Кухаров, Руслан Демченко, Євген Таранов (багаторазові призери

обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, призери різних всеукраїнських змагань, учасники міжнародних турнірів).

Андрій Леонтович та Дмитро Тарасенко – багаторазові чемпіони обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, призери чемпіонатів України та міжнародних турнірів з тхеквондо ВТФ, *2017 р.*

Найбільш вагомі результати у змаганнях з карате здобули: Дмитро Авдєєв (багаторазовий чемпіон обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, багаторазовий переможець та призер всеукраїнських і міжнародних турнірів); Денис Касицький, Владислав Шур, Арсеній Єрьомін, Андрій Підгрушний, Станіслав Фесенко, Микола Ворона, Василь Козак, Михайло Спасибін, Данііл Попков, Андрій Русов (багаторазові чемпіони обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, призери обласних та всеукраїнських змагань), Олексій Завертаний (неодноразовий призер чемпіонатів України, бронзовий призер чемпіонату Європи з карате кіокусинкай *(2015, м. Бухарест)*. Корнійчук Дмитро – срібний призер чемпіонату світу з шотокан-карате (2017).

Із березня 2020 р., після початку пандемії коронавірусу (COVID-19) і введенням карантинних обмежень на території України, проведення навчально-тренувальних занять було тимчасово призупинено, але підготовку кваліфікованих спортсменів до змагань всеукраїнського та міжнародного рівнів було продовжено.

Незважаючи на початок повномасштабної війни з 24 лютого 2022 р., викликаної агресією російської федерації проти України і введенням

Збірні команди Університету з карате та тхеквондо –
учасники Параду переможців, *2014 р.*

воєнного стану в державі, спортсмени, які займаються в секції, впевнено тримають спортивний фронт та показують високі результати в змаганнях всеукраїнського та міжнародного рівнів. Серед досягнень провідних спортсменів секції за 2023–2024 рр. необхідно виділити студента факультету прокуратури Дмитра Лозенка, який у 2023 р. став чемпіоном України та переможцем Кубку України з тхеквондо ITF, що дало йому можливість представляти нашу країну у складі Національної збірної команди України на Чемпіонаті Європи, який проходив у Словенії, м. Копер, де Дмитро посів 2-ге місце в командному спарингу.

Дмитро Лозенко – чемпіон України з тхеквондо ITF у ваговій категорії до 75 кг і срібний призер Чемпіонату Європи в дисципліні «командний спаринг», *2024 р.*

Таким чином, студенти-спортсмени нашого Університету, які займаються в секції тхеквондо та карате, продовжують свої заняття та готові виступати в особистих і командних змаганнях серед студентів закладів вищої освіти, обласних, всеукраїнських та міжнародних чемпіонатах і турнірах на самому високому рівні.

5.4.4. Історія зародження і розвитку спортивної секції з шашок в Університеті

Шашки – це вид спорту, з яким пов'язані перші значні досягнення студентів Університету на спортивній арені державного рівня. Після Другої світової війни шашки були одним із наймасовіших видів спорту в Університеті та найпопулярнішими серед студентів. Як свідчить звіт про роботу секції за 1949 / 1950 навчальний рік, кількість студентів-шашкістів налічувала 75 осіб. За навчальний рік підготовлено 12 спортсменів, які виконали II спортивний розряд та 22 – III розряд. У документі зазначені кращі шашкісти: Харфін – 2 курс, Єрмоленко – 2 курс, Штейнберг – 2 курс, Гінер – 3 курс, Бондаренко – 3 курс, Ейзельман – 4 курс та ін. Також відмічались недоліки в роботі секції, а саме недостатнє залучення до секції дівчат, відсутність постійного приміщення для занять, а також шашкових годинників, що не дає можливості проводити кваліфікаційні турніри та присвоювати I спортивний розряд.

Одним із яскравих представників спортсменів-шашкістів того часу був Зіновій Цирик (випускник 1954 р.) – майстер спорту СРСР (звання присвоєно в 1947 р.), перший спортсмен СРСР, удостоєний звання гройсмейстра з шашок, міжнародний майстер (міжнародні шашки), багаторазовий чемпіон СРСР з шашок-64 (1951, 1955, 1958-1960, 1964), заслужений тренер України, дійсний член (академік) Академії шахового і шашкового мистецтва.

Зіновій Цирик народився в 1924 р. в м. Харкові. Рано почав грати в шашки, тому що в цю гру любили та часто грали його батьки та старший брат Ерік. У 12 років він склав свій перший етюд, який було опубліковано в газеті «Шахіст». У цій же газеті виходить замітка про юного досвідченого шашкіста з Харкова: «Зіновій Цирик – учень 5 класу 44-ї школи м. Харкова. Йому лише 12 років, але він вже не молодий як шашкіст. Він не просто давно грає в шашки, він глибоко знає теорію гри. Особливо любить етюди. Рідко який етюд чи кінцівку він не розв'яже, а останнім часом сам складає етюди і досить вдало, що говорить про «безперечний талант юнака». Після закінчення Другої світової війни (1950 р.) Зіновій Цирик вступив до Харківського юридичного інституту і вже наступного року став чемпіоном СРСР із шашок. У складі збірної

Під час проведення спортивного свята «Парад переможців» сеанс одночасної гри проводить студент Університету, чемпіон Всесвітніх інтелектуальних ігор 2012 р., міжнародний майстер із шашок Денис Шкатула, *2014 р.*

Участь викладачів Університету в товариський зустрічі між командами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Харківським національним медичним університетом із шашок, *2017 р.*

команди Харківського юридичного інституту він ставав багаторазовим переможцем та призером Харківської обласної спартакіади серед ЗВО м. Харкова.

Зіновій Цирик (1924–2011) залишив вагомий слід в історії спорту країни та Університету. Він автор 5 книжок з теорії шашок, спортивний журналіст, учасник Другої світової війни, нагороджений 16 урядовими нагородами.

На початку XXI ст. шашки продовжують активно розвиватися, а спортсмени секції гідно представляють Університет на всеукраїнських та світових змаганнях. Секція організовує та проводить товариські зустрічі між викладачами та співробітниками закладів вищої освіти м. Харкова. У змаганнях беруть участь як кваліфіковані спортсмени, так і спортсмени масових розрядів та звичайні любителі цієї гри.

У 2000-ні рр. збірна команда Університету поповнилася ще одним спортсменом-шашкістом світового рівня – Денисом Шкатулой

Бронзові призери обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів ЗВО м. Харкова, *2018 р.*

(випускник Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури 2015 р.). Він є членом Національної збірної команди України, міжнародним майстром із шашок, багаторазовим призером чемпіонатів України з шашок, чемпіоном світу серед молоді зі швидкої та класичної гри (2010, 2013), срібним призером Чемпіонату Європи (2011) та переможцем Всесвітніх інтелектуальних ігор (2012, м. Лілль, Франція).

З 2006 р. керівником спортивного відділення з шашок є завідувач кафедри фізичного виховання № 1 О. В. Попрошаєв. Під його керівництвом збірна команда Університету стала переможницею Спартакіади серед закладів вищої освіти м. Харкова 2019 / 2020 навчального року. До цього часу протягом багатьох років команда в цих змаганнях займала призові місця: срібний призер 2011 / 2012 навчального року та багаторазовий бронзовий призер 2009 / 2010, 2010 / 2011 та 2017 / 2018 навчальних років. Команда є чемпіонкою першої Спартакіади закладів вищої освіти м. Харкова серед студентів, які проживають у гуртожитках.

Переможці обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів ЗВО м. Харкова, *2019/2020 навчальний рік*

За збірну команду Університету в різні роки грали: Віталій Федорук (КМС України), Євген Водолаженко, Дмитро Демченко, Денис Демченко, Антон Вашина, Валентина Доля, Оксана Товарницька, Руслан Павлов, Владислав Уденьский, Денис Вручинський, Влада Кракова, Євген Жук, Ольга Матвієва, Сергій Надточий, Сергій Пасекун та ін.

Серед провідних спортсменів, які займалися в секції, необхідно виділити Геннадія Григоренка (кандидата в майстри спорту України), який є багаторазовим призером міських та обласних чемпіонатів Харкова з шашок-64 та шашок-100. Окрім цього, він є членом збірної команди Харківської області, яка кожен рік бере участь в чемпіонаті України з шашок-64 та шашок-100 та посідає призові місця в командному заліку в різних номінаціях.

Зараз спортивне відділення продовжує працювати та розвиватися, кожного року проводяться університетські змагання серед факультетів (інститутів). Під час проведення загальноуніверситетського спортивного свята «Парад переможців» для всіх любителів шашок проводиться сеанс одночасної гри з провідними шашкістами Університету.

5.4.5. Історія зародження і розвитку спортивної секції з футболу в Університеті

Футбол – один із найпопулярніших видів спорту як у світі, так і в нашому Університеті. Його історія яскрава, цікава та багата подіями. Футбол в його нинішньому вигляді виник в Англії в середині XIX ст., але альтернативні версії гри існували набагато раніше і є частиною футбольної історії.

Перші згадування про організацію роботи спортивної секції з футболу в стінах Харківського юридичного інституту датуються другою половиною 40-х рр. минулого століття. Відсутність достатньої матеріальної бази змушувала студентів тренуватися та грати на міських спортивних майданчиках та стадіонах. Відповідно до звіту футбольної секції за 1949 / 1950 навчальний рік футболом в інституті на той час займалися вже понад 50 студентів. Тренерами секції були як викладачі кафедри фізичної культури, так і студенти інституту.

Збірна команда інституту брала участь у змаганнях регіонального та обласного рівня. У 1950 р. студенти Харківського юридичного інституту стали переможцями Кубку обласної ради ДСТ «Наука» з футболу. У 1960 р. в Спартакіаді серед закладів вищої освіти м. Харкова команда інституті з футболу виборола почесне 2-ге місце.

Збірна команда з футболу Харківського юридичного інституту, *1967 р.*

Є. І. Соляннік з переможцями обласних змагань з футзалу – збірною командою Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, *2001 р.*

Збірна команда Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, *2000–2005 рр.*

Футбол завжди був масовим і улюбленим видом спорту як серед студентів, так і у співробітників інституту. Згідно із щорічним внутрішнім календарем спортивно-оздоровчих заходів на 1950–1960 рр. в інституті постійно проводилися комплексні спартакіади між факультетами «Першокурсник» та «Випускник», у яких обов'язково одним із видів програми був футбол. На початку 60-х рр. XX ст. в інституті в середині жовтня почав проводитись «Тиждень спорту», у якому брала участь велика кількість студентів, аспірантів та викладачів інституту, які із задоволенням грали у футбол.

З 1965 р. тренером команди стає викладач кафедри фізичного виховання Євгеній Іванович Соляннік. Він був тренером команди майже 40 років. Збірна команда інституту під його керівництвом неодноразово ставала призером Спартакіади серед закладів вищої освіти м. Харкова.

Із вересня 2002 р. до штату кафедри фізичного виховання № 2 було зараховано кандидата в майстри спорту України з футболу Щербака Руслана Михайловича, який став головним тренером команди і продовжив розвиток цього спортивного напрямку в Університеті. Число студентів, які вдосконалювали свою спортивну майстерність, із кожним роком зростала від 50 до 200 осіб.

Збірна команда Університету – переможниця турніру
«Metalist student Cup 2010–2011»

Під керівництвом Руслана Михайловича збірна команда Університету з футболу досягла значних успіхів у регіональних та всеукраїнських змаганнях. Матчі команди бували важкими, але відразу була помітна своєрідна новизна в тактиці, боротьба до останнього та дружня і злагоджена гра. Результат не забарився, і вже в сезоні 2003 / 2004 збірна команда Університету займає перше місце серед команд закладів вищої освіти и. Харкова в першій лізі. Серед лідерів команди на той час були: Микола Гаврук, Дмитро Біленко, Андрій Федько, Микола Карабенко та Глеб Сидоров, які, демонструючи чудову техніку та відчайдушну боротьбу на полі, довели, що є справжніми лідерами команди.

У 2010 р. після реконструкції Навчально-спортивного комплексу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого по вул. Григорія Сковороди, 104 в Університеті відкривається сучасний спортивний стадіон зі штучним покриттям. У зв'язку з цим в Університеті, крім секції спортивного вдосконалення з футболу, починає працювати спортивно-оздоровча секція для всіх охочих займатися цим масовим та популярним серед студентів видом спорту.

Збірна команда Університету під керівництвом старшого викладача кафедри фізичного виховання Р. М. Щербака протягом десятиріч продовжує радувати своїх уболівальників красивою грою та високими спортивними результатами. Команда неодноразово ставала переможницею та призером регіональних та обласних змагань, а саме: переможниця турніру «Metalist student Cup 2010–2011», срібний призер «Metalist student league 2012–2013», багаторазовий призер обласних

Нагородження переможців та призерів змагань з футзалу
на «Кубок ректора» Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого серед факультетів (інститутів).
Нагородження проводить завідувач кафедри фізичного виховання
Олександр Попрошаєв, *27 квітня 2024 р.*

щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області (2014–2018).

Незважаючи на нелегкий час, в умовах «воєнного часу» секція продовжує працювати, тим самим демонструючи стійкість, об'єднаність та незламність. Проводяться внутрішні змагання з футболу в рамках комплексної першості Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на «Кубок ректора» серед факультетів (інститутів), тим самим залучаючи якомога більше студентів до спортивного життя з метою розширення світогляду, розвитку сили духу та бажання перемог.

Так, 27 квітня 2024 р. відбулися міжфакультетські змагання з футзалу. Змагання відкрив завідувач кафедри фізичного виховання Олександр Володимирович Попрошаєв, який подякував міському голові Харкова Ігорю Терехову та голові департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради Олександру Власенку за надану можливість провести змагання з футзалу на спортивному майданчику центрального

парку відпочинку м. Харкова та привітав студентів із початком змагань і оголосив поточні результати комплексних змагань на «Кубок ректора» після проведених 9 видів спорту.

У змаганнях узяли участь понад 80 учасників, які представляли команди 7 факультетів (інститутів) Університету. Команди виявили справжню волю до перемоги. Кожна команда проявила характер та елементи справжнього спортивного мистецтва.

За результатами змагань 1-ше місце виборола команда факультету прокуратури, яка продемонструвала високий рівень командної гри, гнучку тактику й індивідуальну майстерність, 2-ге місце посіла команда факультету приватного права та підприємництва, 3-тє місце виборола команда факультету адвокатури.

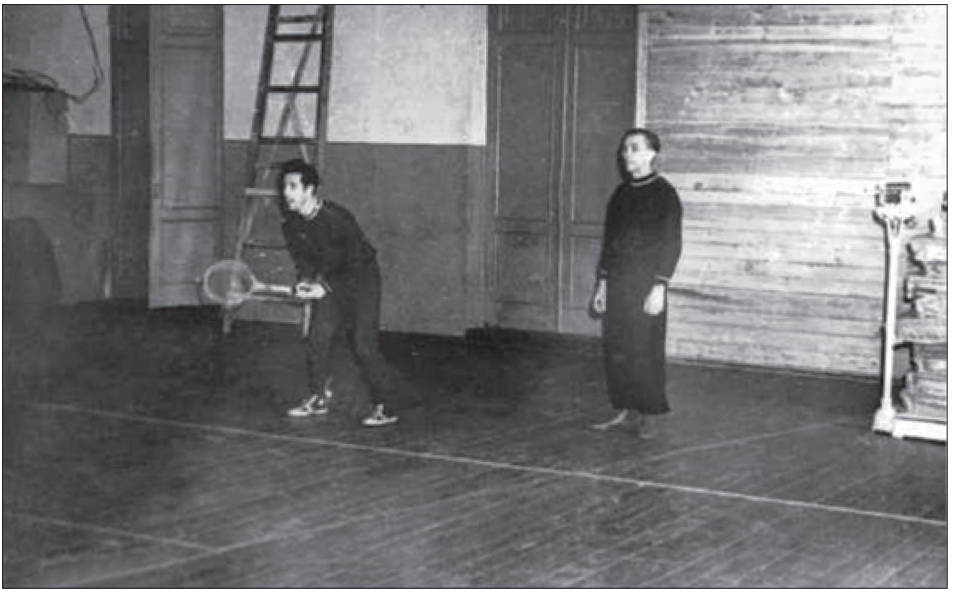
Секція з футболу та футзалу проводить свою тренувальну роботу протягом усього навчального року, не лише розвиваючи у студентів необхідні їм фізичні та психічні здібності, а й виховуючи людину-лідера сучасного суспільства та всебічно розвинену особистість.

5.4.6. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з тенісу в Університеті

Теніс – це вид спорту, який, незважаючи на надзвичайну популярність у світі, протягом всієї історії розвитку спортивно-масової роботи в Університеті фактично не культивувався. Це було пов'язано з низкою факторів, насамперед із відсутністю умов для занять, а саме кортів. Але, незважаючи на це, як свідчать документальні джерела та фотодокументи, у 40-ві рр. XX ст. студенти грали в теніс під керівництвом викладача кафедри військової підготовки М. О. Маркова.

Відомо, що в ті роки, як і пізніше, не було створено спортивного відділення (спортивної секції) тенісу. Спортивний зал, що діяв на той час, не дозволяв повноцінно готувати спортсменів та проводити змагання.

Поступовий розвиток тенісу в Університеті починається в 90-ті рр., коли на базі кафедри фізичного виховання № 1 була відкрита спеціалізована секція, яку очолила В. М. Положій. Вона керувала цим осередком більше 10 років (1997–2007). В ігровому залі на кафедрі фізичного виховання № 1 було нанесено розмітку для корту та почався регулярний тренувальний процес. Студенти-тенісисти брали участь у регіональних

Тренування з тенісу проводить викладач кафедри військової підготовки М. О. Марков, *1946 р.*

Члени збірної команди Університету з тенісу – призери і учасники обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» 2017 / 2018 навчального року

змаганнях (Спартакіада серед ЗВО м. Харкова) та займали призові місця в особистому та парному розрядах.

У 2000-ні рр. секція отримала нове дихання. Це було пов'язано зі вступом в Університет висококваліфікованих спортсменів-тенісистів. У ті часи в складі збірної команди Університету грав МСУ Віктор Мужичук. Віктор був членом юніорської збірної команди України (до 14, до 16, до 18 років). Кращі спортивні досягнення Віктора – багаторазовий чемпіон України, переможець і призер багатьох національних та міжнародних турнірів. У складі збірної команди Університету в ті роки також виступали кандидати в майстри спорту України М. Клоков, В. Корбан та ін.

Збірна команда Університету та члени секції спортивного вдосконалення з тенісу в 10-х рр. XXI ст. достойно виступали на регіональних та всеукраїнських змаганнях. Певний час за підготовку збірної команди з тенісу відповідав старший викладач кафедри фізичного виховання № 1 О. М. Столяренко.

З 2015 по 2019 рр. спортивну секцію з тенісу очолював завідувач кафедри фізичного виховання № 1 О. В. Попрошаєв. Під його керівництвом

Нагородження бронзових призерів обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя», *2018 р.*

члени збірної команди Університету неодноразово ставали призерами обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів ЗВО м. Харкова. У складі збірної команди Університету в ті роки грали кандидат у майстри спорту України Влада Капліна (багаторазова призерка обласних та всеукраїнських змагань), кандидат у майстри спорту України Анатолій Райнін (член юніорської збірної команди України до 14 та до 16 років, фіналіст командного Кубку Європи (2012), багатократний призер всеукраїнських та міжнародних змагань), кандидат у майстри спорту України Лайт Де Стефані, яка є однією з найсильніших тенісисток Харківської області та України. Лайт Де Стефані є однією з найтитулованіших тенісисток секції за весь час. Її найкращі позиції в рейтингу Федерацій тенісу України – 1 (жовтень, 2008); Tennis Europe – 38 (жовтень, 2012). Вона є багаторазовою фіналісткою молодіжного Чемпіонату України в одиночному та парному розрядах, переможницею підсумкового Українського турніру «Мастерс» (2008, 2010), переможницею турніру серії «Tennis Europe» (2012) та фіналісткою юніорського турніру HEAD CUP в парному розряді (2014).

5.4.7. Історія зародження і розвитку секції спортивного орієнтування в Університеті

Усе більшої популярності серед студентської молоді набирають заняття спортивним орієнтуванням – видом спорту, суть якого полягає в орієнтуванні на місцевості за допомогою карти і компаса та найшвидшому знаходженні заданих контрольних пунктів. І це зрозуміло, адже це вид спорту, у якому гармонічно поєднуються фізичні, розумові та психологічні якості атлета і кожен може спробувати свої сили у спортивному орієнтуванні, адже двері в цей вид спорту відкриті майже для кожного, незважаючи на вік та стать. Зараз згідно з класифікацією Міжнародної федерації спортивного орієнтування (IOF) існує кілька різних форм цього виду спорту: класичне орієнтування, орієнтування на лижах, на гірських велосипедах, нічне орієнтування, рогейн (орієнтування на 24 години, 12 годин, 6 годин та 3 години та 3 години нічне) й орієнтування для інвалідів.

Спортивне орієнтування зародилося в Скандинавських країнах у XIX–XX ст. і використовувалося як елемент підготовки у збройних силах. Історія спорту в Україні почалася саме з харків'ян, які ще в 1957 р. випробували так званий «закритий маршрут», виступаючи в програмі першотравневих туристичних зльотів, які за традицією збирали в Коробових Хуторах, неподалік від м. Змієва, не одну тисячу спортсменів із різних міст країни. Самодіяльні правила змагань передбачали на маршруті біг групами. Спортсмени були забезпечені примітивними картами та рюкзаками, змагання проходили вночі та фінішували вранці.

Спортивно-оздоровчий табір Харківського юридичного інституту у Фігуровці, *1980-mi pp.*

Однією з видатних орієнтувальниць України тих років була харків'янка Зоя Єгорова, яка в 1969 р. виграла студентську першість СРСР та стала першим майстром

Керівник секції спортивного орієнтування, майстер спорту України М. І. Гоєнко зі збірною командою Університету (2018)

спорту СРСР з орієнтування в Україні. Можливо, вона в той час навчалася в Харківському юридичному інституті, але достовірних свідчень про це ми не знайшли. З цього моменту харківські спортсмени стали чи не найуспішнішими в Україні й залишаються такими понині.

У Харківському юридичному інституті зародження та становлення спортивного орієнтування нерозривно було пов'язано з туристичним активом, який малював карти, проводив змагання та готував команди. Поступово цей актив дедалі більше уваги приділяв орієнтуванню на місцевості, але продовжував ходити в походи.

Перший із значних успіхів команда здобула у 1965 р., коли стала срібним призером Спартакіади серед закладів вищої освіти міста Харкова. Приблизно з цього року і починається активний розвиток спортивного орієнтування у стінах Харківського юридичного інституту. З 2003 р. в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого відкривається секція спортивного вдосконалення зі спортивного орієнтування. Першим керівником секції був кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання № 1 М. П. Воронов. У той час у секції переважно займалися курсанти військово-юридичного факультету і студенти Інституту підготовки кадрів для МВС України, які гідно представляли Університет на змаганнях регіонального рівня.

Євгенія Веремеєнко

З 2015 р. керівником секції стає старший викладач кафедри фізичного виховання № 1 (голова спортивного клубу Університету) М. І. Гоєнко, який є майстром спорту СРСР з легкої атлетики, військового триборства та майстром спорту України зі спортивного орієнтування. Микола Іванович – член Національної збірної команди України зі спортивного орієнтування (рогейн), багаторазовий призер чемпіонату України, переможець Кубку України, учасник чемпіонатів Європи та світу. Під керівництвом Миколи Івановича збірна команда Університету досягла значних успіхів на регіональному, всеукраїнському та світовому рівнях. Збірна команда Університету є багаторазовим бронзовим призером обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів Харківської області (2016 / 2017 та 2018 / 2019 навчальні роки) та переможницею в командній естафеті 2018 р.

Секція особливо пишається досягненнями Євгенії Веремеєнко – випускниці Університету 2017 р. (слідчо-криміналістичний інститут), яка є майстром спорту України міжнародного класу зі спортивного радіоорієнтування та майстром спорту України зі спортивного орієнтування. Євгенія – багаторазова чемпіонка України, чемпіонка та бронзова призерка чемпіонату Європи з радіоорієнтування (2013), срібна призерка чемпіонату Європи з радіопеленгації (2013).

Також значних результатів на змаганнях світового рівня здобула випускниця 2020 р. (міжнародно-правового факультету), майстер спорту України, член Національної збірної команди України Марія Гоєнко, яка є багаторазовою чемпіонкою та призеркою України з орієнтування на лижах, трейл-орієнтування та рогейн-орієнтування. Марія – чемпіонка світу 2019 р. та чемпіонка Європи 2020 р з 24-годинного рогейну серед дівчат віком до 23 років.

Починаючи з березня 2020 р., коли були введені карантинні обмеження у зв'язку з розповсюдженням коронавірусної хвороби (COVID-19), секція

Марія Гоєнко

Переможниця Всеукраїнських змагань зі спортивного орієнтування бігом «Ліга О – Компас 2021» Олена Пруденко разом із керівником спортивної секції Миколою Гоєнком

тимчасово припинила свою роботу, але починаючи з жовтня 2020 р. її відновила тому, що тренування відбуваються на свіжому повітрі в парковій зоні, де немає великого скупчення людей.

Члени спортивної секції продовжували брати участь у змаганнях регіонального та всеукраїнського рівнів та здобувати на цих змаганнях перемоги та призові місця. Серед кращих спортсменів секції на цей час необхідно виділити студентку міжнародно-правового факультету Олену Пруденко, яка у 2021 р. взяла участь у Відкритому чемпіонаті Донецької області зі спортивного орієнтування (бігом), яке проходило поблизу м. Слов'янська та с. Миколаївки. У змаганнях брали участь близько 160 спортсменів з усіх регіонів України. Олена, виступаючи в групі Ж-18, здобула перемогу в цих змаганнях. Також Олена виборола три золоті нагороди у Всеукраїнських змаганнях зі спортивного орієнтування бігом «Ліга О – Компас 2021», які проходили поблизу селища Тимченки Харківської області. У спортивному заході взяли участь більше ніж 300 спортсменів. Олена стала переможницею в категорії Ж-18 на нічній, довгій і середній дистанції.

Вікторія Ліхтей – студентка Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України, стала бронзовою

призеркою Чемпіонату України зі спортивного орієнтування бігом, який проходив у березні 2021 р. в м. Трускавці. У змаганнях взяли участь майже 600 найсильніших спортсменів зі всіх регіонів України. Вікторія, виступаючи на скороченій дистанції, посіла 3-тє місце у віковій категорії Ж-20.

На теперішній час тренер спортивної секції М. І. Гоєнко підвищує свою кваліфікацію і набуває практичного досвіду у Швейцарії та продовжує брати участь у змаганнях європейського та світового рівня, виступаючи за збірну команду України.

Спортивне орієнтування в Університеті є відносно молодим видом спорту, але якщо порахувати, скільки праці внесли спортсмени та тренери в його розвиток, скільки поту пролито на тренуваннях, скільки було важких змагань, то впевнено можна сказати, що це тільки початок, найбільші досягнення ще попереду!

5.4.8. Історія зародження і розвитку спортивно-оздоровчої секції з Fight-Fitness в Університеті

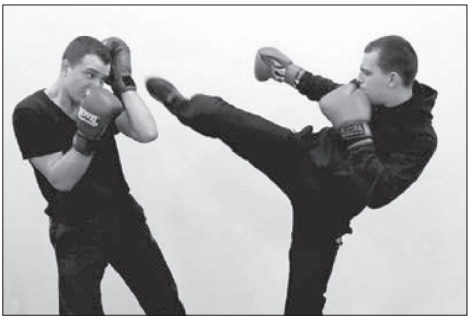
Із метою залучення студентів до занять єдиноборствами у 2010 р. було впроваджено в навчальний процес Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого авторську програму *Fight-Fitness* та організовано роботу спортивно-оздоровчої секції. Засновник (2008 р.) – доцент кафедри фізичного виховання, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, чемпіон МВС України зі спеціального багатоборства, багаторазовий переможець чемпіонатів УМВС Харківської області і Кубків ХОО «Динамо» з рукопашного бою, суддя першої категорії з рукопашного бою Віктор Степанович Мунтян.

Програма *Fight-Fitness* відрізняється універсалізацією, оскільки об'єднує в собі провідні методики підготовки і техніко-тактичний арсенал із різних видів єдиноборств, та доступністю (розрахована на студентів із різним рівнем фізичної підготовленості, які за станом здоров'я належать до основної або підготовчої медичних груп).

Зміст програми дає розуміння про переваги інтегральної / комплексної підготовки, які передбачені в процесі занять в секції Fight Fitness, де студенти можуть зміцнити своє здоров'я, підвищити

Прийом самозахисту (від удару ножем) демонструє керівник секції *Fight-Fitness*, доцент кафедри фізичного виховання В. С. Мунтян, *2014 р.*

Навчально-тренувальне заняття секції *Fight-Fitness*

рівень спеціальної фізичної підготовленості, техніко-тактичної майстерності, морально-вольових якостей та набути певних практичних навичок самозахисту. Під час занять дозування обсягу та інтенсивності навантажень здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Програма *Fight-Fitness* включає такі взаємопов'язані розділи:

- *Кікбоксинг* – засвоєння ударної техніки руками (бокс) та ногами, техніко-тактична підготовка ведення двобою.
- *Рукопашний бій / прийоми самозахисту* – техніко-тактична підготовка ведення двобою (засвоєння комбінацій, що складаються з ударної техніки руками, ногами та прийомів боротьби), виконання прийомів самозахисту.
- *Спеціальна фізична підготовка (СФП), Cross Fit* – розвиток і вдосконалення спеціальних фізичних якостей: витривалості, координації, гнучкості, швидкості, швидкісно-силових якостей, вибухової сили.
- *Спортивно-прикладна підготовка* – засвоєння прикладних навичок безпеки життєдіяльності, самозахисту та алгоритму поводження у нестандартних та конфліктних ситуаціях; подолання смуги перешкод, стрибки, метання тощо.
- *Кікбокс-аеробіка* – виконання технічних дій (ударів руками і ногами) у певному ритмі, під музичний супровід. Це відмінний варіант зняття нервово-емоційного напруження, позитивно впливає на якісний компонент техніки, підвищення рівня слухомоторної координації, сприяє розвитку спеціальної витривалості й функціональних можливостей організму студентів.

Навчально-тренувальне заняття секції *Fight-Fitness* проводить доцент кафедри фізичного виховання № 1 В. С. Мунтян

- *Психологічна, морально-вольова підготовка* (під час практичних занять) – сприяє підвищенню рівня психологічної стійкості, формування стійкого оптимального стану готовності, що проявляється в умінні максимально мобілізувати себе задля досягнення найкращого результату.

Таким чином, заняття з *Fight-Fitness* сприяють підвищенню рівня інтегральної підготовленості студентів – фізичної, технічної, тактичної, психологічної, гармонійному розвитку рис особистості, необхідних майбутнім фахівцям у практичної діяльності, та їх самореалізації.

Із березня 2013 р. заняття з *Fight-Fitness* проводяться в залі єдиноборств Навчально-спортивного комплексу «Юрист» на кафедрі фізичного виховання по вул. Григорія Сковороди, 77 (головний корпус). Зал повністю оснащений найсучаснішим спортивним реманентом та обладнанням (татами, підвісні мішки, настінні та портативні подушки, лапи тощо).

Студенти-спортсмени секції Fight-Fitness постійно беруть участь у показових виступах під час проведення спортивно-масових заходів в Університеті. Ведучі спортсмени секції неодноразово ставали переможцями та призерами обласних змагань із рукопашного бою.

Спортсмени секції з проректором із навчальної роботи Ю. Г. Барабашем, *2017 р.*

Навчально-тренувальний процес повністю забезпечено науково-методичною літературою та навчально-методичними матеріалами, серед яких: навчальна програма, електронний навчально-методичний посібник «Fight-Fitness» (2018), що розташовані на порталі АСУ та електронних ресурсах Наукової бібліотеки Університету, та *методичні відеоматеріали* (відеоуроки) на YouTube-каналі кафедри фізичного виховання.

З 2020 р., під час пандемії коронавірусу (COVID-19) та після початку військової агресії російської федерації проти України (24 лютого 2022 р.) та введення воєнного стану в державі, проведення тренувальних занять було тимчасово призупинено.

У вересні 2023 р. секція Fight-Fitness відновила свою діяльність. Заняття проводяться в залі боксу і кікбоксингу та залі єдиноборств Навчально-спортивного комплексу «Юрист», центрального корпусу Університету. Відповідно до плану спортивно-масової роботи Університету на 2023 / 2024 навчальний рік секція організувала та провела змагання зі спеціальної фізичної підготовки серед студентів та курсантів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, де учасники секції на час (1 хв) виконували комплексно-силову вправу (30 с згинання-розгинання рук в упорі

Спортсменки секції Fight-Fitness – призерки змагань зі спеціальної фізичної підготовки, *листопад, 2023 р.*

лежачи + 30 с піднімання тулуба в сід). У змаганнях узяли участь більше 30 студентів Університету.

Студенти всіх факультетів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого можуть відвідувати заняття в секції *Fight-Fitness* протягом усього періоду навчання, зміцнити власне здоров'я, підвищити рівень загальної і спеціальної фізичної підготовленості та набувати навичок самозахисту.

5.4.9. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з легкої атлетики в Університеті

Легка атлетика по праву вважається королевою спорту як один з основних і наймасовіших видів спорту. Це олімпійський вид спорту, що об'єднує такі дисципліни: бігові види, спортивну ходьбу, технічні види (стрибки і метання), багатоборства, пробіги (біг по шосе) і крос (біг по бездоріжжі). Історія легкої атлетики бере свій початок зі змагань з бігу на Олімпійських іграх Стародавньої Греції. Сучасна легка атлетика почала свій шлях з окремих спроб у різних країнах проводити змагання з бігу, стрибків і метань в рамках одного турніру.

Легка атлетика входить до числа п'яти олімпійських видів спорту, які були представлені на всіх Олімпіадах.

Перші згадування про легку атлетику як вид спорту, який культивувався в Харківському юридичному інституті, належать до 40-х рр. минулого століття. У 1949 р. секція легкої атлетики налічувала вже понад 40 студентів. Протягом 1949–1950 рр. збірна команда інституту

Члени збірної команди Університету з легкої атлетики з тренерами Д. О. Миргород та Л. В. Романенко, *2013 р.*

Члени збірної команди Університету з легкої атлетики із тренером Л. В. Романенко, *2018 р.*

брала участь у багатьох змаганнях, які організовувалися радою фізичної культури при взаємодії з кафедрою фізичного виховання, а саме: різні обласні, міські змагання та товариські зустрічі з іншими інститутами, технікумами, військовими частинами. Збірна команда була переможницею обласного профспілкового кросу, весняного районного профспілкового кросу, бронзовим призером першості обласного ДСТ «Наука» та обласних змагань «Біг патрулів». Секція отримала перехідний приз районного комітету за 1-ше місце у фіналі обласного кросу.

Рада фізичної культури Харківського юридичного інституту за під – сумками 1949 / 1950 навчального року відмітила спортивну секцію легкої атлетики під керівництвом старшого викладача кафедри фізичного виховання і спорту М. М. Іонова як кращу і нагородила перехідним кубком.

Кращими спортсменами секції в ті часи були: О. Єрмолаєнко (2 курс), І. Ващенко (3 курс), А. Черноволов (1 курс), Д. Корнієнко (1 курс), Р. Романцов (2 курс).

У 1960–1970-ті рр. спортсмени секції продовжують здобувати призові місця в регіональних змаганнях. Збірна команда інституту – неодноразова переможниця обласної спартакіади серед студентів ДСТ «Буревісник» (1958, 1961, 1963). У 1967 та 1969 рр. Харківське обласне відділення ДСТ

Учасники Міжнародного харківського марафону – члени збірної команди Університету з легкої атлетики з тренером Л. В. Романенко, *2018 р.*

«Буревісник» нагороджує команду з легкої атлетики Харківського юридичного інституту перехідним кубком за 1-ше місце серед закладів вищої освіти м. Харкова у профспілковому легкоатлетичному кросі.

З 2000 р. і до початку пандемії (2021 р.) тренером секції легкої атлетики була Людмила Віталіївна Романенко. За цей період під керівництвом Л. В. Романенко студенти Університету взяли участь у більш ніж 300 різних змаганнях.

Серед них осіння та весняна першості з легкоатлетичного кросу серед закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації м. Харкова (лижна база ХДПУ ім. Г. С. Сковороди), літня легка атлетика (стадіони «Динамо» або «Металіст»), зимова легка атлетика (стадіон ХТЗ), день першокурсника (НТК ХПІ), «Біг патрулів» (лижна база ХДПУ ім. Г. С. Сковороди або «Темп»), змагання серед військових відомств (НТК ХПІ), «Чорнобильський спалах» (парк «Молодіжний»), «Олімпійський день бігу» (майдан Свободи), «Олімпійська Слобожанська Миля» (майдан Свободи), легкоатлетична естафета (майдан Свободи), першість Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів (парк «Молодіжний», а з 2006 р. стадіон НСК Університету по вул. Григорія Сковороди, 104) та ін.

Переможниці «Бігу патрулів» серед військових відомств – членкині збірної команди Університету з легкої атлетики з тренером Л. В. Романенко, *2015 р.*

З 2010 по 2016 рр. до тренувань у секції спортивного вдосконалення з легкої атлетики залучено доцентку кафедри фізичного виховання № 1, кандидата наук із фізичного виховання і спорту Д. О. Миргород.

Члени збірної команди неодноразово ставали переможцями та призерами регіональних та всеукраїнських легкоатлетичних змагань як в особистому, так і в командному заліку. Наприклад, Олександр Яровий зайняв у 2011 р. перше місце у змаганнях «Чорнобильський спалах», у 2012 р. – друге місце в цих же змаганнях, друге місце на дистанції 5000 метрів, третє місце на дистанції 10 000 метрів (літня легка атлетика, Спартакіада серед закладів вищої освіти м. Харкова III–IV рівнів акредитації, 2012 р.) та ін. У 2013 р. – третє місце в командній першості з тріатлону на Чемпіонаті України. Серед командних перемог треба відмітити кілька: третє місце, яке посіли дівчата у змаганнях «Біг патрулів» у 2007 р.; змагання серед військових відомств (дівчата долають дистанцію 6000 метрів кросовим бігом по перетятій місцевості); третє місце в чоловічій естафеті 4 × 100 м у 2011 р. (літня легка атлетика на стадіоні «Динамо») і третє загальнокомандне місце під час цих же змагань; багаторазові перемоги у змаганнях «Чорнобильський спалах»; четверте місце у 2013 р. в естафеті, присвяченій 100-річчю першої Олімпіади в м. Києві, та ін. З масових змагань слід звернути увагу на «Олімпійську Слобожанську Милю», де до 2010 р. брало участь від 75 до 100 учасників від Університету.

З 2015 р. п'ять років поспіль слід відзначити вдалий виступ жіночої збірної команди Університету на змаганнях «Біг патрулів» серед військових відомств, де команда виборювала перше загальнокомандне місце.

З 2014 р. в м. Харкові почали проводити Міжнародний марафон, і щорічно в ньому брали участь наші студенти. Не можна не згадати

Студенти Університету Деніс Пікаш та Назар Капто – переможці та призери Відкритого чемпіонату Харківської області з легкої атлетики, *2021 р.*

вдалий виступ Олександра Ярового під час проведення І Харківського марафону у 2014 р., який здолав марафонську дистанцію за 3 години 2 хвилини. А переможець марафону пробіг дистанцію за 2 години 14 хвилин. Щорічно у напівмарафонській дистанції брали участь старша викладачка кафедри і тренер секції Людмила Романенко та голова спортивного клубу Університету Микола Гоєнко. У 2018 р. в естафеті 2 по 21,97.5, де перший етап бігла Л. Романенко, а другий – студент Інституту юстиції Ю. Лаликін, команда посіла 5-те місце по (ч 20). Того ж року студентка Інституту прокуратури Університету Даша Попова вдало здолала марафонську дистанцію.

Кількісний склад секції в різні роки коливався від 30 до 50 студентів. У секції займалися студенти всіх курсів та факультетів (інститутів) Університету. Легка атлетика завжди була популярною серед студентів, тому що біг – це простий і доступний всім вид спорту. Біг сприяє зміцненню м'язів (під час бігу задіяні практично всі м'язи), покращує роботу серцево-судинної системи, знижує ризик онкологічних захворювань та ін. Під час бігу відбуваються нейрохімічні процеси, а саме йде виділення ендорфінів та ендоканабіноїдів, які дають відчуття щастя і знеболення. Це так звана runner's high (ейфорія бігуна). А у зв'язку з тим, що основним інструментом у роботі юриста є все ж таки мозок, біг ідеально підходить представникам юридичних професій.

Багато медалей різного ґатунку до скарбнички Університету принесли: Сергій Свіницький (багаторазовий переможець обласних змагань з бігу на 800 м); Євгенія Веремеєнко (багаторазовий призер обласних змагань

Святкове відкриття першості з легкої атлетики в рамках комплексних змагань Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на «Кубок ректора» серед студентів та курсантів, *2024 р.*

на дистанції 5000 і 10 000 м); Едуард Куриленко (багаторазовий переможець і призер обласних змагань із метання спису та штовхання ядра).

Кращими спортсменами секції на цей час є Денис Пікаш (стрибки у висоту) та Назар Капто (стрибки в довжину), які є призерами Відкритого чемпіонату Харківської області з легкої атлетики в довоєнному 2022 р. Денис Пікаш у стрибках у висоту, подолавши 205 см, посів І місце, що дозволило йому потрапити до складу збірної команди Харківської області і взяти участь у Всеукраїнській універсіаді, а Назар Капто отримав бронзову винагороду зі стрибків у довжину з результатом 6,15 м. У тому ж році на чемпіонаті України з легкої атлетики серед спортсменів з вадами зору Назар здобув два перших місця, став переможцем зі стрибків у довжину та в потрійному стрибку.

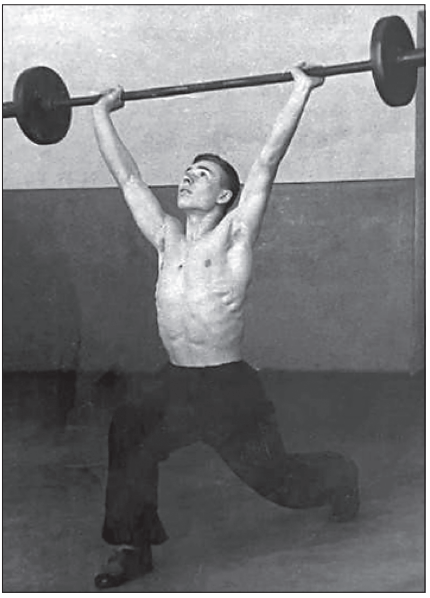
За багаторічною традицією, легка атлетика входить до програми комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед студентів і курсантів. У квітні 2024 р. відбулися ці загальноуніверситетські змагання на стадіоні Навчально-спортивного комплексу Університету, що були приурочені до 220-ї річниці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 90-річчя кафедри фізичного виховання. Спортсмени змагалися в індивідуальному та командному розрядах. Відкрив змагання проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Сергійович Нестерович. У змаганнях взяли участь команди п'яти факультетів (інститутів) Університету.

Команди виявили справжню волю до перемоги. Кожна команда проявила неймовірну відданість, борючись за кольори свого факультету (інституту). За результатами змагань 1-ше місце посів Інститут СБУ, 2-ге місце – факультет прокуратури, 3-тє місце виборов факультет міжнародного та європейського права.

Секція легкої атлетики проводить свою тренувальну роботу протягом навчального року. Завдяки цьому спортсмени секції значно покращують свої особисті спортивні показники, і значна кількість студентів виконують нормативи спортивних розрядів.

5.4.10. Історія зародження і розвитку секції важкої атлетики (атлетичної гімнастики) в Університеті

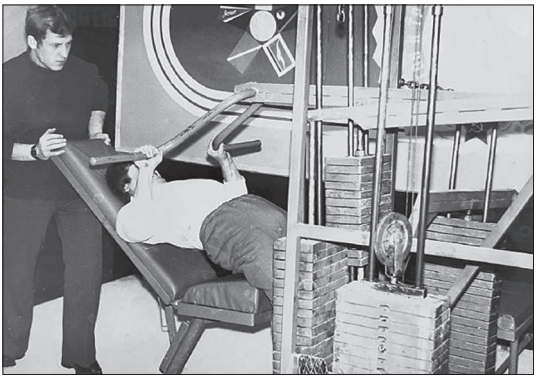
Перші відомості про роботу секції важкої атлетики в Харківському юридичному інституті відносяться до 40-х рр. XX ст. У звіті колективу фізичної культури Харківського юридичного інституту за 1949–1950 рр. зазначається, що в секції важкої атлетики в ті роки займалися 19 студентів. У післявоєнні часи інститут не мав спеціалізованого залу для проведення тренувань з важкої атлетики, тому заняття проводилися в орендованому спортивному залі, що значно впливало на кількість студентів, які займалися цим видом спорту. Але відсутність спортивного залу не завадила викладачам кафедри підготувати в ті роки цілу плеяду переможців районних, міських та обласних змагань, спортсменів-розрядників, громадських інструкторів і суддів з цього виду спорту. До числа кращих спортсменів секції важкої атлетики, за даними звітів 40–50 рр., входили студенти Грінберг, Агібалов, Никифоров, Браславський.

Кращій штангіст Харківського юридичного інституту 1950 р. студент третього курсу В. Браславський

Бюро та колектив секції брали активну участь в організації та проведенні внутрішніх відбіркових змагань та тренуванні членів збірної команди інституту. На початку кожного календарного року проводилися внутрішньоінститутські змагання з важкої атлетики. У 1950 р. в змаганнях брало участь близько 80 учасників із 17 академічних груп 4-х курсів інституту. У програму включалися ривок та поштовх штанги. Ця захоплива особисто-командна боротьба закінчилася перемогою команди 3 курсу, яка отримала перехідний приз чемпіона інституту. В особистій першості абсолютним переможцем став студент 3 курсу В. Браславський.

Тренувальні заняття в секції проводились відповідно до затвердженого плану підготовки, що дозволило команді інституту протягом кількох років посідати призові місця в студентських змаганнях серед закладів вищої освіти м. Харкова зі штанги (1950, 1954, 1959, 1964, 1972), та виборювати перші місця в міських конкурсах силачів (1949–1954).

Тренажерний зал у цокольному поверсі по вул. Григорія Сковороди, 77, *1980–2000 рр.*

Крім спортивних змагань, кращі спортсмени секції важкої атлетики неодноразово виступали на спортивних вечорах в інституті та брали участь у показових виступах найкращих штангістів міста на різних спортивних святах.

Початком наступного етапу розвитку секції атлетичної гімнастики в Університеті слід вважати 80–90-ті рр. XX ст., коли був введений в експлуатацію перший спортивний комплекс Харківського юридичного інституту по вул. Грігорія Сковороди, 77 (1986 р.). Комплекс складався зі стандартного ігрового залу, стрілецького тиру на 25 м, залу атлетичної гімнастики, залу боротьби й допоміжних приміщень (загальною площею понад 1500 м^2). Це стало могутнім поштовхом для розвитку спорту в інституті.

Завдяки цьому активно запрацювала секція атлетичної гімнастики, у який займалися багато студентів, які прагнули мати красиві форми тіла, добре розвинені, сильні м'язи, горду поставу. Досягти цього можна було через систематичні заняття атлетичною гімнастикою.

Після відкриття спортивного комплексу для студентів почала працювати секція пауерліфтингу. Тренером секції з 1997 по 2012 рр. працював лаборант кафедри фізичного виховання, майстер спорту СРСР з важкої атлетики Євген Володимирович Перлик. Для співробітників Університету Євген Володимирович проводив тренувальні заняття з атлетичної гімнастики у тренажерному залі. У 2012–2017 рр. керівником секції атлетичної гімнастики був старший викладач кафедри фізичного

Тренування зі студентами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого проводить керівник секції з атлетичної гімнастики О. А. Білик

виховання № 1 Сергій Володимирович Курячий, а з 2017 по 2020 рр. секцією керував співробітник кафедри Олександр Вікторович Попов.

Секція атлетичної гімнастики в ті роки комплексно вирішувала ряд важливих завдань, а саме: сприяла правильному формуванню і всебічному розвитку організму студентів, оволодінню студентами системою рухових умінь і навичок для зміцнення здоров'я, забезпечення загальної та професійно-прикладної фізичної підготовленості.

Із початком світової пандемії, що була викликана вірусом COVID-19 та карантинними обмеженнями, пов'язаними з цим, із 2020 р. в Університеті тимчасово перестала працювати секція атлетичної гімнастики. Але, незважаючи на повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України в 2022 р., з вересня 2023 р. секція атлетичної гімнастики відновлює свою роботу. Головна мета роботи секції в ці важки часи полягає в поліпшенні фізичного здоров'я та психоемоційного стану студентів, підвищення функціональних можливостей їх організму та набуття відповідних фізичних навичок для використання їх у практичній діяльності та самореалізації.

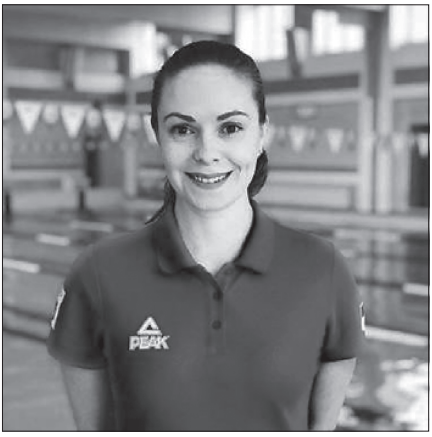
Проведення змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з жиму лежачи серед факультетів та інститутів, *10 квітня 2024 р.*

Із вересня 2023 р. керівником секції атлетичної гімнастики працює Олег Андрійович Білик.

На цей час секція атлетичної гімнастики нараховує декілька навчальних груп (12–15 осіб кожна), у яких займається понад 100 студентів та 30 викладачів і співробітників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

У квітні 2024 р. в рамках комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів пройшли особисто-командні змагання з жиму лежачи. Спортсмени змагались за ваговими категоріями: чоловіки – до 70 кг, до 85 кг, більше 85 кг), жінки – абсолютна першість. Кількість учасників від кожного факультету (інституту) було не обмежено. Командна першість визначалась за найбільшою кількістю очок, набраних 4 спортсменами незалежно від статі. Змагання відкрив проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Сергійович Нестерович. За підсумками проведення змагань у загальнокомандному заліку, перше місце посіла збірна команда факультету прокуратури, срібним призером стала команда Інституту СБУ, бронзові винагороди виборола збірна команда факультету адвокатури. Необхідно відзначити, що змагання проводилися з дотриманням усіх методичних рекомендацій щодо проведення змагань в умовах воєнного стану та під час повітряної тривоги.

5.4.11. Історія зародження і розвитку секції з швидкісного плавання в ластах в Університеті

Керівник секції з швидкісного плавання в ластах М. В. Кузьміна

Плавання в ластах є досить популярним видом спорту в Україні та світі. У нашій країні підводний спорт активно почав розвиватися з 1959 р., а вже в 1969 р. був проведений перший Чемпіонат України з швидкісного плавання в ластах. З 1981 р. підводний спорт входить до Всесвітніх ігор (змагання проводяться раз на 4 роки та є аналогом Олімпійських ігор для неолімпійських видів спорту). Перші змагання серед університетських команд пройшли в 1991 р. На початку 2000-х рр. був виготовлений новий тип моноласта під назвою «гіпер», і це дало поштовх для оновлення багатьох світових рекордів. У 2006 р. були додані нові дисципліни – плавання кролем в біластах, і це дуже вплинуло на популярність швидкісного плавання в ластах. Також є дисципліни, які необхідно подолати стилем дельфін у моноласті з трубкою по поверхні, з аквалангом та пірнання під водою. З 2025 р. до програми Всесвітніх ігор буде включений ще один вид підводного спорту – фрідайвінг (це плавання в ластах, моноласті або стилем брас у довжину на затримці дихання). Українські спортсмени завжди є лідерами міжнародних змагань із цього виду спорту, а саме чемпіонатів Європи, світу, всесвітніх та європейських ігор.

Секція плавання в ластах у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого заснована нещодавно, усього лише з 2019 р., але вже має неабиякі досягнення. На заняттях студенти вивчають основи плавання в ластах та моноласті, а також знайомляться з азами такого захопливого і водночас таємничого виду, як фрідайвінг. Керівником секції працює Марія Володимирівна Кузьміна, яка є майстром спорту міжнародного класу. Марія Володимирівна – багаторазова чемпіонка та призерка чемпіонатів світу з підводного орієнтування (2003–2007 рр.),

призерка чемпіонатів Європи (2017–2022 рр.) та чемпіонка України та Казахстану з підводного спорту.

У спортивній секції з швидкісного плавання в ластах на цей час, навіть під час повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, тренуються та готуються до міжнародних та всеукраїнських змагань більше 40 спортсменів різних вікових категорій.

Кращі спортсмени секції з швидкісного плавання в ластах Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Кращі спортсмени секції – це Максим Цвеліх, майстер спорту України з підводного спорту (переможець та призер етапів Кубку світу 2018–2019 рр., багаторазовий чемпіон України з плавання в ластах) та Марія Вовченко, кандидат в майстри спорту України (багаторазова чемпіонка та призерка чемпіонатів та кубків України з підводного спорту, плавання в ластах та підводного орієнтування.

5.4.12. Історія зародження і розвитку секції гімнастичних і танцювальних видів спорту в Університеті

На початку XIX ст., з розвитком цивілізації й науково-технічного прогресу з'являється загроза гіподинамії. Це стає причиною створення і зростання популярності різних гімнастичних систем: німецької, шведської, снарядної гімнастики Шписа, дихальної гімнастики Мюллера, атлетичної гімнастики Сандова, сокольської гімнастики Мирослава Тирша й ін.

Слід зазначити, що до 20-х рр. XX ст. в гімнастичних системах жінкам не приділялося особливої уваги. Вони виконували ті ж вправи, що і чоловіки. І лише в 20–30-х рр. XX ст. Женев'євою Стеббінс та її послідовницею Бесс Менсендік (під впливом швейцарської функціональної гімнастики системи Ж. Демені) були розроблені методи, що дозволяють формувати гарну поставу, красиву ходу, виразні рухи у жінок.

У 20-х рр. було організовано Студію пластичного руху та Школу художньої гімнастики. У системі «гармонійної гімнастики» великої уваги приділялося етюдній роботі, імпровізації, спортивно-танцювальним постановкам під класичну музику, а також пантомімі й танцю.

Історія розвитку «аеробіки» як особливої форми рухової активності бере свій початок наприкінці 60-х рр. XX ст. Ця оздоровча система фізичних вправ для людей будь-якого віку. У 1969 р. Д. Соренсен – фахівець із танців – уперше запропонувала використовувати хореографічно впорядковані гімнастичні вправи для занять під музику і ввела термін «аеробіка» для визначення оздоровчого виду гімнастики.

У Харківському юридичному інституті ці види спорту почали культивуватися на початку 80-х рр. XX ст. з метою більшого залучення студенток-жінок до здорового й активного способу життя та підвищення рівня рухової активності. Спочатку це були вправи спортивної та художньої гімнастики.

Із 90-х рр. в Університеті відкривається секція аеробіки під керівництвом майстра спорту СРСР зі спортивної гімнастики та акробатики Лариси Сергіївни Луценко. Аеробіка миттєво завоювала популярність серед студентів Університету, тому що заняття проводилися під сучасний музичний супровід, включали пластичні та динамічні рухи руками і ногами,

різновиди бігових вправ і віджимань, комплекси на розтягування тощо. На відміну від звичайної оздоровчої гімнастики, заняття були більш інтенсивні й тривалі, об'єднані загальними музичними ритмами. Крім аеробних фізичних тренувань, вони також базувалася на раціональному харчуванні та психічній гармонії.

Перша збірна команда Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого зі спортивної аеробіки, *1996 р.*

За першою хвилею розквіту аеробіки прийшла друга, мінялися зміст і форма занять. Почали з'являтися і розвиватися різні напрямки аеробіки, які привносять у заняття новації, значною мірою вдосконаленню цієї оздоровчої системи сприяла поява технічного оснащення занять «степами», «слайдами» й іншими тренажерами, що дозволяли розробити зовсім нові комплекси вправ. Музичний супровід став створюватися за допомогою сучасної аудіо- та комп'ютерної техніки, що сприяло розвитку танцювальних напрямків аеробіки.

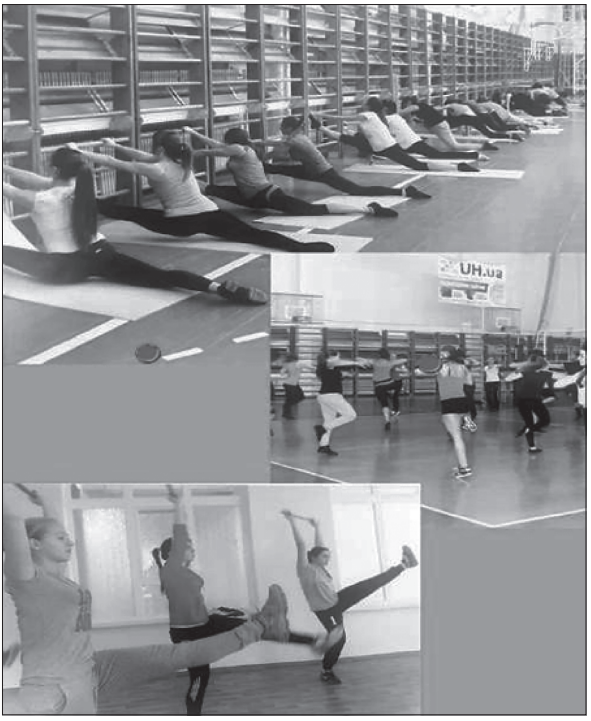
У 1995 р. було відкриття нового сучасного навчально-спортивного комплексу з досить розвиненою інфраструктурою, де побудовано та укомплектовано зал для занять аеробікою. До комплекту обладнання включено: степ-платформи, килими (каримати), фітболи, гімнастичні палиці, скакалки, гантелі та обтяження різної ваги, шведські стінки і дзеркала.

До навчально-тренувального процесу долучилась велика кількість студентів вишу. Щорічно в секції аеробіки займалося понад 70 студенток. Формувалися декілька груп за рівнем підготовленості.

У подальшому у зв'язку зі збільшенням студентів, зростанням популярності аеробіки з'являються змішані групи, куди долучаються хлопці, і секція аеробіки переходить до спортивного направлення. Так розпочинає свою роботу в Університеті спортивна аеробіка. Формується збірна команда Університету зі спортивної аеробіки, яка бере участь

Збірна команда Національного юридичного університету зі спортивної аеробіки разом із тренером Л. С. Луценко, *1997 р.*

Навчально-тренувальний процес у секції аеробіки

у першості закладів вищої освіти м. Харкова, проводить ретельну підготовку та відбіркові заходи до них. У певні роки з 1997 по 2005 збірна команда Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого ставала переможницею і посідала на цих змаганнях призові місця.

Крім спортивної аеробіки, в Університеті також продовжує працювати секція оздоровчої аеробіки, мета якої – залучення студентів до здорового способу життя та підвищення рівня їх рухової активності. На заняттях зі студентами, які не беруть участі в змаганнях, тренер робить акцент на розвитку координації, зміцненні усіх груп м'язів, поліпшенні гнучкості та рухливості в суглобах. Вчить свідомому контролю над виконанням рухів, умінню відчувати своє тіло, виховує легкість і граціозність.

Аеробіка сьогодні – один з основних напрямків оздоровчої фізичної культури в Університеті.

Вправи з аеробіки, на відміну від інших аеробних навантажень, за умови їх правильного застосування безпечні для здоров'я і в той же час дуже ефективні. З великої кількості видів аеробіки кожний студент може обрати той, який відповідатиме статі, стану здоров'я, фізичній підготовленості, особистим уподобанням та визначеним цілям.

Чемпіонка України зі спортивної аеробіки, майстер спорту України Марія Зайцева

Секція гімнастичних і танцювальних видів спорту по теперішній час продовжує свою діяльність на кафедрі фізичного виховання. З 2006 р. керівником спортивної секції була призначена кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, майстер спорту України зі спортивної аеробіки Інна Олексіївна Бодренкова. Діяльність секції продовжується за двома напрямками: спортивний та оздоровчий. Завдяки наполегливій праці й упровадженню сучасних методик тренування спортсменів І. О. Бодренковій вдалося не тільки зберегти високий рівень спортсменів, але і примножити їх досягнення. Під її керівництвом збірна команда Університету зі спортивної аеробіки досягла значних успіхів у регіональних та всеукраїнських змаганнях. За останнє десятиліття вихованці І. О. Бодренкової неодноразово ставали призерами та фіналістами чемпіонатів та кубків України (2010–2014 рр.), чемпіонами Харкова (2015-2019 рр.), 10 спортсменів виконали норматив кандидата у майстри спорту України. Є чемпіони обласних щорічних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області як в особистих, так і в командних заліках (2010–2019 рр.).

Розвиток сфери масової фізичної культури, виникнення нових видів занять визначаються необхідністю задоволення фізкультурно-спортивних та оздоровчих потреб суспільства на різних етапах історії та відповідно до різних інтересів громадян.

Збірна команда Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з черлідингу, *2016–2019 рр.*

Заняття фізичними вправами під музику, які мають прадавню історію, сьогодні складають основу формування та розвитку нових видів масової фізичної культури. Епоха аеробіки дозволила поєднати оздоровчу гімнастику з ритмічним танцем та інтегрувати в наше суспільство новий вид спорту – черлідинг.

З 2010 р. в Університеті спортсмени та керівники секції спортивної аеробіки почали поширювати та вкорінювати новий вид спорту – черлідинг, який стрімко набирав популярності серед студентської молоді Університету, від груп підтримки першості факультету до професійної збірної команди.

Черлідинг – складно-координаційний вид спорту, який поєднує гімнастику, акробатику, спортивні й сучасні танці, технічні елементи балету, пантоміми, художні засоби мюзиклу, принципи синхронно-групової діяльності. Самостійний та складний вид спорту, який має специфічну систему суддівства. Видовищний і водночас доступний людям будь-якого віку і статі вид спортивної діяльності. Зростання інтересу до черлідингу розширює його географію – об'єднує національні федерації багатьох країн світу в Міжнародну федерацію.

Зародження та становлення черлідингу як виду спорту в Університеті пов'язано із залученням студентів, які вже мають певну фізичну, хореографічну й танцювальну підготовку. Поступово інтереси студентів та можливості тренерів розширювалися, і секція аеробіки об'єднала усіх охочих займатися гімнастичними й танцювальними видами діяльності, узявши під своє керівництво спортивну та художню гімнастику, спортивну та оздоровчу аеробіку і черлідинг.

З 2015 р. до керівництва секції долучається майстер спорту України з черлідингу Лілія Сергіївна Ярощук.

Марина Макарова (посередині) – чемпіонка Всесвітньої літньої унверсіади в Тайбеє, *2017 р.*

За цей час провідні спортсмени Університету неодноразово ставали переможцями та призерами обласних, всеукраїнських чемпіонатів та міжнародних турнірів. Збірна команда з черлідингу – чемпіони (2015, 2016) та бронзові призери (2017, 2019) обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області.

Секція пишається своїми вихованцями, які прославляють Університет і нашу державу на міжнародній спортивній арені. Серед них Марина Макарова – майстер спорту України міжнародного класу з художньої гімнастики, призерка чемпіонатів Європи та багаторазова чемпіонка України, чемпіонка Всесвітньої літньої універсіади в Тайбеє (2017 р.).

Крім спортивних змагань, студенти секції гімнастичних і танцювальних видів спорту активно долучаються до спортивно-масових і фізкультурно-оздоровчих регіональних заходів та загальноуніверситетських спортивних свят. Вони беруть активну участь у показових виступах, підтримують своїми виступами провідних спортсменів із різних видів спорту, відкривають змагання та долучаються до парадів нагородження.

Сучасний світ регулярно надає нам нові виклики. Спочатку наслідки, що були спричинені всесвітньою епідемію коронавірусу, за своєю безпрецедентністю порівнювалися з надзвичайними природними катаклізмами, а останнім часом людство зіткнулося з наймасштабнішим викликом сьогодення, турбулентність впливу якого не має аналогів в історії. Це російська військова агресія проти народу України.

Унаслідок повномасштабної війни рф проти України сфера фізичної культури і спорту в Університеті зазнала великих втрат у вигляді пошкоджених спортивних об'єктів та порушень в організації

Чемпіонка України, призерка міжнародних турнірів, майстер спорту України Емілія Лавринець

навчально-тренувального процесу. Значна кількість спортсменів і просто любителів здорового способу життя залишилися без місця і можливості ефективного проведення тренувань, змагань тощо. Але вся спортивна спільнота Університету не стоїть на місці – у нелегкий час, у складних умовах демонструє стійкість, упевненість та незламність. В умовах воєнного часу показує об'єднаність, взаємодопомогу та результативність, працюючи на благо нашої країни. Гідно тримає спортивний фронт. Продовжується підготовка кваліфікованих спортсменів для участі у всеукраїнських і міжнародних змаганнях.

Так, на всеукраїнському турнірі «Dnipro Diamonds open cup» із художньої гімнастики, який проходив 21–23 квітня 2023 р. у м. Дніпрі, студентка факультету приватного права та підприємництва Емілія Лавринець за програмою майстрів спорту України в багатоборстві виборола золоту медаль та отримала звання майстра спорту України. На Міжнародному турнірі з художньої гімнастики «Habsburger Games-Winter Fairytale», який відбувся у Відні (Австрія), Емілія виборола три золоті медалі й отримала звання «Міс турніру» (2023). На чемпіонаті України з художньої гімнастики серед дорослих та юніорів Емілія у фінальній вправі зі стрічкою виборола бронзову медаль (2004).

Емілія Лавринець стала абсолютною срібною призеркою в багатоборстві на XIX літній Універсіаді України з художньої гімнастики, яка проходила з 13 по 16 травня в м. Кропивницькому. У змаганнях узяли участь більше 110 спортсменів із 8 регіонів України.

Збірна команда Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого з черлідингу, *2021 р.*

На цей час секція продовжує працювати також в оздоровчому напрямку, залучаючи охочих студентів до активного та здорового способу життя. У процесі сьогодення головна мета роботи секції – це відновлення психоемоційного стану студентів, поліпшення їх морально-вольових якостей та формування професійно необхідних фізичних якостей.

5.4.13. Історія зародження і розвитку секції з армрестлінгу в Університеті

Керівник секції з армрестлінгу
С. В. Власко

Армрестлінг – популярний вид спорту, у якому беруть участь двоє спортсменів. Цей вид спорту відомий з давніх часів, але офіційно він з'явився в 1950-х рр. World Armwrestling Federation – визнана МОК міжнародна аматорська федерація. На цей час статус національної федерації належить Федерації армрестлінгу України (ФАУ). Щоб стати успішним армрестлером, необхідна психологічна, силова, швидкісно-силова, технічна, координаційна підготовка. Існують три основних технічних прийоми в армрестлінгу: top-roll, hook, press.

Українські спортсмени входять у топ команд континентальних, міжнародних чемпіонатів, всесвітніх ігор єдиноборств. Секція армрестлінгу в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого заснована в 2019 р. Керівник спортивної секції – майстер спорту України з армрестлінгу Станіслав Володимирович Власко. Станіслав Володимирович – багаторазовий призер чемпіонатів та кубків України з армрестлінгу.

У спортивній секції з армрестлінгу навіть нині, під час повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну тренуються більше 30 спортсменів різних вікових категорій. Кращий спортсмен секції Іван Мотаєв, кандидат в майстри спорту, багаторазовий призер чемпіонатів України, Кубку України та багатьох всеукраїнських змагань.

У 2024 р. в Університеті були проведені відбіркові змагання на 5 факультетах, а саме: слідчої та детективної діяльності, прокуратури,

Лідер секції, студент факультету прокуратури *Іван Мотаєв*,
срібний призер Кубку України з армрестлінгу, *2024 р.*

приватного права та підприємництва, юстиції, міжнародного та європейського права, адвокатури та Інституту СБУ у яких узяли участь більше 120 студентів та курсантів Університету. У фінальних змаганнях з армрестлінгу на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого взяли участь понад 60 спортсменів.

У 2025 р. спортсмени спортивної секції продовжують готуватися до регіональних, всеукраїнських та міжнародних змагань. У січні 2025 р. збірна команда Університету взяла участь у чемпіонаті Харківської області з армрестлінгу, де спортсмени секції показали найкращі свої результати.

5.4.14. Історія зародження і розвитку секції з кіберспорту в Університеті

Кіберспорт за останні кілька десятиліть став невід'ємною частиною світової культури та економіки. Уперше змагання з відеоігор почали залучати масову аудиторію у 1990-х рр., коли ігри на кшталт «StarCraft» та «Quake» завоювали популярність у США, Південній Кореї та Європі. У Південній Кореї кіберспорт став національним явищем: телеканали почали транслювати матчі, а професійні гравці набули статусу зірок.

Україна активно приєдналася до розвитку кіберспорту у 2000-х рр. Українські команди, такі як Natus Vincere (Na'Vi), ставали чемпіонами міжнародних турнірів у дисциплінах Dota 2 та Counter-Strike, що допомогло утвердити статус країни як одного з лідерів у кіберспорті. Сьогодні Україна продовжує робити значний внесок у розвиток кіберспорту, розвиваючи локальні турніри, кіберспортивні академії та підтримуючи молоді таланти.

У Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого секція кіберспорту почала працювати з вересня 2024 р. Тренування проходять під керівництвом тренера із професійним досвідом роботи у сфері кіберспорту, який ділиться зі студентами своїми знаннями та цінними інсайдами. Тренер спортивної секції – Іван Васильович Волобуєв. Іван Васильович – неодноразовий переможець та призер всеукраїнських та регіональних змагань із кіберспорту.

На цей час у секції кіберспорту проводяться заняття з двох основних дисциплін: Counter-Strike 2 і Dota 2. Навчання розраховано на студентів із різним рівнем підготовки – від початківців до досвідчених гравців. На даний момент у секції займається більше 40 студентів, яких поділено на групи залежно від їхнього рівня підготовки.

Заняття включають:

1. Теоретичну підготовку: розбір ігрових механік, стратегій і тактик.
2. Практичні тренування: індивідуальна гра, робота в команді та участь у скримах.
3. Аналіз матчів: перегляд та обговорення зіграних ігор для покращення навичок.

Проведення змагань з кіберспорту (Counter-Strike 2) в рамках щорічних комплексних змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів, *2025 р.*

Кіберспорт – це не тільки захоплення, а й перспектива для побудови успішної кар'єри. Секція допомагає студентам не лише покращувати свої ігрові навички, а й розвивати дисципліну, командний дух та стратегічне мислення.

5.5. СПОРТИВНА І ГУМАНІТАРНА МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТУ У ВОЄННИЙ ЧАС

На вечір 24-го лютого, коли в наш дім прийшла війна, в укриттях Університету перебувало більше 1200 студентів та співробітників із маленькими дітьми. Колектив Університету – це одна велика родина, у якій всі рівні та єдині. Керівництво, викладацький склад та працівники Університету доклали максимум зусиль, щоб всі, хто перебував в укриттях, були забезпечені всім необхідним (продуктами харчування, водою, ліками, речами першої необхідності) та перебували в безпеці. Однак обстановка в Харкові залишалася складною. Щоденно ворог продовжував обстрілювати наше прекрасне місто, руйнуючи цивільну інфраструктуру та наражаючи на небезпеку містян.

У зв'язку з цим штабом оперативного реагування Університету було прийняте рішення – розпочати переїзд. Тих у кого була можливість безпечно дістатися до дому чи зупинися в родичів, автобусами транспортували до залізничного вокзалу та допомагали посадити на потяги. Усіх інших, кому нікуди було переїжджати, чиї рідні місця знаходилися в окупації, команда Університету на чолі з проректорами О. С. Нестеровичем та Ю. Г. Барабашем перевозила автобусами до Полтави, де всіх розміщували на базі Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Усі студенти, викладачі, співробітники та члени їх сімей, яких було евакуйовано з Харкова до Полтави, нарешті знаходились на той час у безпеці. З перших днів війни штаб гуманітарної допомоги Університету під керівництвом ректора Анатолія Гетьмана працював над забезпеченням студентів, викладачів та працівників Університету продуктовими наборами, ліками та речами першої необхідності.

Робота штабу гуманітарної допомоги Університету, *2022 р.*

Університету вдалося налагодити зв'язки з провізорами в різних містах України та за кордоном, волонтерами, громадськими організаціями та іноземними партнерами Університету. Було налагоджено розвантаження, фасування та транспортування гуманітарної допомоги до Харкова, а також адресну доставку по місту. Гуманітарна допомога надавалась не лише колективу Університету, а й дитячим лікарням, пологовим будинкам та цивільним особам, які її потребують.

Адресна допомога дитячим лікарням, пологовим будинкам та цивільним особам, які її потребують, від штабу гуманітарної допомоги Університету, *2022 р.*

Після контрнаступу та звільнення Харківської області Харків поступово оживав, до міста повертались мешканці, почав працювати бізнес, організації та установи, був відновлений рух громадського транспорту. Однак людям все одно була потрібна допомога.

Після тривалого часу, проведеного дітьми в підвалах та квартирах під час напруженої ситуації, що відбувалася в Харківській області протягом багатьох місяців, ми побачили, що діти мають не тільки погану фізичну форму, а й психологічні травми та відсутність комунікації. Тому, маючи сучасні навчально-спортивні комплекси, облаштовані укриттям (як важливим складником забезпечення безпеки дітей та їх батьків під час тренування), Університет долучився до соціального проєкту «Здорова нація», мета якого – надання можливостей

Проведення спортивно-оздоровчих занять із плавання для мешканців прифронтового Харкова, *2023 р.*

усім дітям та їх батькам тренуватися з кращими тренерами з різних видів спорту на сучасних спортивних майданчиках для відновлення психоемоційного стану.

Основними напрямками діяльності Університету в рамках соціального проєкту «Здорова нація» була всебічна допомога спортивним організаціям та мирному населенню, що постраждали від військового конфлікту в Україні, а саме:

- соціальний супровід для найбільш вразливих осіб, які постраждали від конфлікту;
- психологічна допомога для осіб, які постраждали від конфлікту;
- консультування у сфері захисту та з соціальних питань;
- надання матеріально-технічної бази для відновлення навчально-тренувального процесу спортивних організацій.

На цей час за основними спортивними гуманітарними напрямками діяльності в Університеті пройшли фізичну та психічну реабілітацію більше 10 000 дітей та підлітків.

Ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого А. П. Гетьман разом зі своєю командою стали надійною опорою не лише для нашого колективу, а й для сімей багатьох харків'ян. Вони змогли знайти порозуміння та підтримку по декількох

Проведення спортивно-оздоровчих занять із баскетболу та дзюдо під час війни, *2023 р.*

Проведення спортивно-оздоровчого заходу в рамках соціального проєкту «Здорова нація», *2023 г.*

напрямках і завдяки спільним зусиллям надати допомогу багатьом соціальним установам міста, серед яких пологові будинки та Комарівський психоневрологічний інтернат.

Лише разом ми сильні і спільними зусиллями наближаємо нашу перемогу! Працюймо, допомагаймо один одному і ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА!

5.6. НАУКОВИЙ ЦЕНТР СПОРТИВНОГО ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ТА VIII ХАРКІВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ФОРУМ

У 2024 р. в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого відбулася подія, яка відкрила широкі перспективи для розвитку спортивної науки, правознавства та освіти в країні. 25 вересня на теренах VIII Міжнародного юридичного форуму, який проводиться в Університеті щорічно та є подією загальнодержавного масштабу, вперше відбулась панельна дискусія «*Спортивне право: актуальні проблеми правозастосування*». Під час цього заходу був презентований Науковий центр спортивного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Співорганізаторами зазначеного заходу виступили: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Національний олімпійський комітет (НОК) України, Національний університет фізичного виховання і спорту України.

Відкриття панельної дискусії «Спортивне право: актуальні проблеми правозастосування». Відкриває панельну дискусію ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Анатолій Гетьман

Відкрив панельну дискусію Форуму ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Анатолій Гетьман, зазначивши, що спорт є унікальним феноменом світової цивілізації, який поєднує жагу людини до змагання і перемоги, бажання досягти її за правилами чесної гри тощо. Він наголосив, що в сучасному світі спорт стоїть поряд із політикою, економікою, культурою, освітою, наукою та є візитівкою націй та держав. Часто країну пізнають за постатями спортсменів, які її представляють. Найкращі з них нагороджуються державними нагородами та стають героями й кумирами мільйонів не лише в рідній країні, а й далеко за її межами. Тому правовому регулюванню відносин, що виникають у цій сфері, повинно приділятися достатньо уваги для забезпечення ефективного та прозорого їх розвитку. Актуальними питаннями, що потребують правового регулювання, є забезпечення правил чесної гри, вирішення споров та конфліктів, створення ефективного правового механізму забезпечення розвитку спорту з боку держави, підтримка спортсменів як на їх шляху до перемоги, так і після закінчення активної спортивної кар'єри, регулювання спортивних відносин на рівні національних та міжнародних спортивних організацій: федерацій, асоціацій тощо. Така ситуація є викликом для правової спільноти України працювати над удосконаленням вітчизняної правової системи на шляху до євроінтеграції. З огляду на зазначене важливим завданням видається консолідація зусиль спортивної й юридичної спільноти в напрямку актуалізації, ефективного та всебічного розгляду та вирішення питань, які постають на шляху розвитку засад та механізмів правового регулювання відносин у сфері спорту.

Ректор Університету наголосив, що, враховуючи потужний науковий та практичний потенціал харківської правничої школи, наших партнерів та друзів, багаторічні історичні спортивні традиції Університету, було прийнято рішення про створення в структурі Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Наукового центру спортивного права.

Метою створення Центру є формування та підтримка спільноти професіоналів у галузі правового регулювання спортивних відносин, формування та розвиток правової доктрини спортивного права

Науковий керівник Наукового центру спортивного права Олексій Несторович

та підтримка наукових досліджень в означеній сфері. Діяльність Центру передусім повинна спрямовуватися на організацію та проведення досліджень проблематики правового регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту, впровадження аналітичної, експертної, інформаційної та освітньої діяльності в зазначеній сфері суспільних відносин. Особливу увагу Центр планує приділити впровадженню та забезпеченню освітніх програм у сфері спортивного права в Університеті для підготовки та підвищення кваліфікації як правників, так і фахівців спортивної галузі.

Науковим керівником Центру було призначено доктора філософії в галузі права, досвідченого спортсмена, майстра спорту України з плавання, проректора з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексія Сергійовича Нестеровича.

Ректор також підкреслив, що ініціатива проведення панельної дискусії «*Спортивне право: актуальні проблеми правозастосування*» в програмі Харківського міжнародного юридичного форуму викликала зацікавленість та широкий інтерес у спортивної спільноти. У панелі беруть участь фахівці в галузі спортивного права, фахівці міністерств та регіональних органів управління, НОК України, спортивних федерацій, освітяни тощо. Ректор побажав учасникам дискусії плідної роботи.

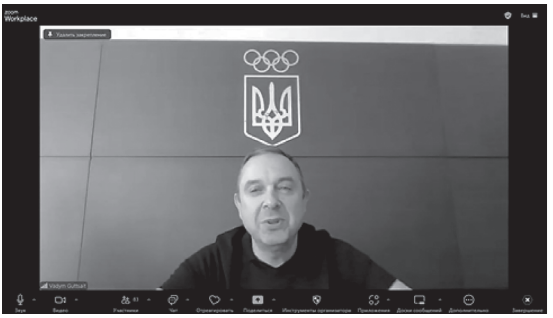
На початку панельної дискусії з вітальним словом виступив заступник Міністра освіти і науки України Андрій Вітренко, який наголосив, що українці є спортивною, здоровою нацією і розуміють значущість рухової активності протягом життя. МОН України забезпечує фізичне виховання дітей і молоді в закладах освіти різного рівня та підготовку професійних фізкультурних кадрів. Він наголосів на викликах, з якими стикається система освіти, зокрема в галузі застосування публічного

права, та підтримав ініціативу Університету щодо створення Наукового центру спортивного права в незламному місті Харкові як можливість підняти розвиток спорту та спортивне право на новий якісний рівень.

Заступник Міністра освіти і науки України Андрій Вітренко

Учасників панельної дискусії привітав Президент НОК України Вадим Гутцайт, якій висловив позицію Комітету щодо розвитку спорту в Україні в умовах війни та необхідності вдосконалення правового регулювання відносин у галузі спорту. Він наголосив, що сучасний спорт впливає на всі інші сфери соціального життя країни, сформовано нові масиви суспільних відносин, які потребують невідкладного правового регулювання. Він вважає, що спортивне право як самостійна галузь права стане локомотивом позитивних змін у спорті України.

Президент Національного олімпійського комітету України Вадим Гутцайт

Голова Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти й науки України Вадим Стеценко у своєму привітанні до учасників Форуму підкреслив, що компетенцією міністерства є реалізація державної політики у сфері фізичної культури і спорту в закладах освіти, розроблення освітніх стандартів, проведення спортивно-масових заходів тощо. Комітет вважає, що питання спортивного права є дуже актуальним, та готовий долучитися до співпраці.

Вітальне слово виконувача обов'язків ректора Національного університету фізичного виховання і спорту України Олександра Пижова присвячувалося системній роботі в галузі спортивного права, підтримці створення Наукового центру спортивного права, пропозиції щодо активної

Голова Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України Вадим Стеценко

В. о. ректора Національного університету фізичного виховання і спорту України Олександр Пижов

сумісної роботи задля вирішення існуючих правових прогалин у галузі спорту, а саме шляхом реалізації спільних проєктів, проведення спільних досліджень, підготовки спільних висновків та рекомендацій.

Усі почесні гості висловили величезну подяку керівництву Університету, колективу за стійкість, незламність, волю та намагання розвивати на нових висотах ідею проведення Харківського міжнародного юридичного форуму в дуже складних умовах, на третьому році війни.

Модераторами панельної дискусії «*Спортивне право: актуальні проблеми правозастосування*» заходу виступили: Олексій Нестерович – науковий керівник Наукового центру спортивного права, проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; Юрій Барабаш – проректор із науково-педагогічної роботи та стратегічного розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Під час виступів доповідачів панелі обговорювались такі питання: формування вітчизняної концепції спортивного права і впровадження її в життя; авторизація правових норм і положень, що регулюють стосунки не тільки в галузі фізичної культури, спорту, а і в усій фізкультурно-спортивній індустрії; спільне обговорення проблем спортивного права спортивними практиками та науковцями; особливості правового регулювання відносин у спортивній сфері.

Під час дискусії та відповідей на запитання учасники заходу висловили всіляку підтримку щодо ідеї створення в Харкові, у структурі Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Наукового центру спортивного права та проведення в майбутньому наукових та науково-практичних проєктів та заходів із проблем спортивного права. Ця робота у співпраці кафедри фізичного

Проведення панельної дискусії «Спортивне право: актуальні проблеми правозастосування» в рамках VIII Харківського міжнародного юридичного форуму, *25 вересня 2024 р.*

Спікери та учасники панельної дискусії «Спортивне право: актуальні проблеми правозастосування», *2024 р.*

виховання та Центру студентського спорту Університету з представниками спортивних федерацій, юристами, науково-педагогічними працівниками та іншими фахівцями в галузі фізичної культури та спорту буде сприяти напрацюванню механізмів для створення фундаменту для подальшого вдосконалення законодавства й розв'язання актуальних правових проблем спортивної галузі, подолання викликів і загроз, які на сьогодні постали перед індустрією спорту, юридичною наукою і практикою, а також сприятимуть відновленню України в повоєнний період. На заході були присутні в очному та дистанційному форматах близько 200 учасників.

5.6.1. Конституційно-правові проблеми регулювання системи фізичної культури і спорту в Україні

У наш час основним ресурсом кожної держави є не матеріальні цінності, необхідні для суспільного та особистого виробництва й споживання. Сьогодні основний ресурс – це люди, які здатні створювати дорогий унікальний продукт та становлять ключовий аспект національної безпеки. Ніякі сучасні технології не будуть актуальні, якщо держава не буде мати головного скарбу – здорової нації.

На жаль, в Україні продовжує поглиблюватися демографічна криза. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у 2019 р. за рівнем здоров'я українці перебували на 93-му місці серед 169 країн світу. За даними Міністерства охорони здоров'я України, у 2021 р. смертність у понад 2,6 разу перевищувала народжуваність (714 263 особи померло, 271 984 – новонароджених). Слід відмітити, що народжуваність у 2021 р. була у 1,5 разу меншою проти 2012 р. та є найнижчою за всі роки незалежності України.

Наразі показники щодо очікуваної тривалості життя українців – 74 роки для жінок і 65 років для чоловіків – є одними з найнижчих у Європі. Україна входить до числа країн із населенням, що старіє, та високими показниками смертності.

Неінфекційні захворювання (НІЗ) є головними причинами передчасної смерті в Україні – на НІЗ припадає 9 із 10 основних причин передчасної смерті та 84 % усіх річних смертей.

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну не лише актуалізувало питання, пов'язані з пошуком ефективних засобів, які будуть сприяти збільшенню тривалості життя та активного довголіття громадян України, але і висунуло на порядок денний проблеми конституційно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту та адаптації міжнародних стандартів щодо розвитку фізичної активності в Україні, які своєю чергою значно впливають на зміцнення здоров'я громадян та підвищення їх фізичної підготовленості.

Загальновідомо, що у фізично активної людини зменшується негативний вплив на організм шкідливих звичок і підвищується рівень стресостійкості. Регулярні заняття фізичною культурою допомагають

значно знизити рівень захворюваності на хвороби серцево-судинної системи, а витрати страхових компаній на медичне забезпечення значно вищі в неактивних людей порівняно з тими, хто займається фізичною активністю.

Україна, будучи членом ООН і Ради Європи, ратифікувала основні міжнародні акти, що втілюють універсальне розуміння права громадян на здоров'я. Зокрема – через основні детермінанти цього фундаментального права. Визнання важливості фізичної активності, як детермінанти права на здоров'я, привело до формування на міжнародному рівні окремого права людини на фізичну активність. Разом із тим у конституціях держав – членів ЄС закріплення фізичної активності як детермінанти права на здоров'я є поки що поодиноким прикладом. Вказана особливість конституційного регулювання права на здоров'я зумовлена тим, що, з одного боку, це право виходить із загальних принципів соціальної політики держави, а з іншого боку, зміст права на здоров'я набув універсального характеру через діяльність міжнародних організацій, зокрема ВООЗ, і є безумовним стандартом упровадження відповідних національних гарантій. Так, у державах – членах ЄС державна стратегія розвитку фізичної активності, що містить системний (міжсекторальний) підхід, є базовим правовим інструментарієм реалізації рекомендацій ВООЗ щодо забезпечення права на здоров'я.

В Україні прийняття Декларації про державний суверенітет України (1990), постанови Верховної Ради Української РСР «Про проголошення незалежності України» (1991), Конституції України (1996) створили фундамент для розвитку соціальної держави. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (2000) встановлює державні соціальні стандарти в таких сферах, як доходи населення, соціальні послуги, житлово-комунальне і транспортне обслуговування та зв'язок, охорона здоров'я, обслуговування закладами фізичної культури та спорту тощо. У ст. 3 Конституції України проголошено, що життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека людини є найвищими соціальними цінностями. Зважаючи на це, право на здоров'я повинно мати фундаментальний характер, тобто бути умовою реалізації інших конституційних прав людини.

Разом з тим, чинна система охорони здоров'я в Україні в основному спрямована на лікування пацієнтів. Конституційне і звичайне законодавство України, по суті, гарантує кожному лише основні детермінанти права на здоров'я. Так, відповідно до ст. 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя. У ст. 50 Конституції України встановлено право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Аналізуючи і порівнюючи чинні конституційні норми України ми можемо дійти висновку, що, незважаючи на напрям до європейської інтеграції, проголошений в Україні, існує проблема невизначеності підходу до фізичної активності як однієї з детермінант права на здоров'я.

Згідно зі ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» право на охорону здоров'я гарантується лише громадянину України і включає доступ до таких основних детермінант права на здоров'я: а) життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини; б) безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище; в) санітарно-епідемічне благополуччя території та населеного пункту, де людина проживає; г) безпечні й здорові умови праці, навчання, побуту та відпочинку; д) кваліфікована медична та реабілітаційна допомога, включаючи вільний вибір лікаря та фахівця з реабілітації, вибір методів лікування та реабілітації відповідно до рекомендацій лікаря та фахівця з реабілітації, вибір закладу охорони здоров'я тощо.

Варто підкреслити, що в ст. 32 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (1992) встановлено зобов'язання держави сприяти утвердженню здорового способу життя населення шляхом поширення наукових знань із питань охорони здоров'я, організації медичного, екологічного і фізичного виховання, здійснення заходів, спрямованих на підвищення гігієнічної культури населення, створення

необхідних умов, у тому числі медичного контролю, для заняття фізкультурою, спортом і туризмом, розвиток мережі лікарсько-фізкультурних закладів, профілакторіїв, баз відпочинку та інших оздоровчих закладів, на боротьбу із шкідливими для здоров'я людини звичками, встановлення системи соціально-економічного стимулювання осіб, які ведуть здоровий спосіб життя (Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України, 1992 р).

Як було вище зазначено, у ст. 49 Конституції України закріплено зобов'язання держави дбати про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечувати санітарно-епідемічне благополуччя. Отже, Основний Закон містить термін «фізична культура», хоча його застосування на теперішньому етапі розвитку держави є суперечливим, адже не відображає результату узгодження нормативно-правових норм та ролі держави в реалізації загальновизнаного права людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Звертаємо також увагу, що чинний Закон України «Про культуру» не має жодних положень про розвиток фізичної культури та спорту як частини національної культури держави.

На нашу думку, термін «фізична культура» є успадкованим в українському законодавстві від Радянського Союзу. Ця проблема виникла у зв'язку з тим, що чинний Закон України «Про фізичну культуру і спорт» був прийнятий ще в 1993 р., до ухвалення Конституції України і втілює радянські традиції ролі держави в розвитку фізичної культури і спорту. У Радянському Союзі фізична культура вважалась важливим компонентом комуністичного виховання фізично і морально ідеальних радянських людей під значним впливом та контролем з боку органів влади. Тому й досі відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» фізична культура розглядається не як специфічний процес і результат людської діяльності та спосіб удосконалення самої людини, який формується протягом життя, а як діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя (Про фізичну культуру і спорт: Закон України, 1993 р.). Вважаємо, що в Україні недостатньо сформовано сталих традицій та мотивацій щодо фізичної культури як важливого чинника фізичного і соціального благополуччя, поліпшення стану

здоров'я, ведення здорового способу життя та подовження його тривалості. Термін «фізичне виховання», який застосовується в європейських державах, більш точно відображає роль держави в забезпеченні права людини на здоров'я, створюючи належні правові, інституційні й фінансові умови та надаючи конституційні гарантії й мотивацію для його реалізації. До того ж, виходячи зі змісту українського законодавства, фізична культура є лише одним із складників фізичної активності.

За роки незалежності в Україні прийнято низку нормативно-правових документів у різних сферах державного управління, що з різних боків регулюють питання фізичної активності, фізичної культури та спорту.

Ще у 2004 р. була прийнята Указом Президента України нині чинна Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, в основу якої було покладено ідею задоволення потреб кожного громадянина держави у створенні належних умов для занять фізичною культурою і спортом як важливого чинника здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини. Відповідно до зазначеної доктрини забезпечення оптимальної рухової активності громадян розглядається як засіб подолання недооцінки можливостей фізичної культури у формуванні здорового способу життя та зміцненні здоров'я (передусім серед молоді) та в розв'язанні інших важливих соціально-економічних проблем (Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту: Указ Президента України, 2004 р.). І хоча фізична активність у цьому документі розглядається не як самостійний елемент державної політики, а як складова політики у сфері фізичної культури та спорту, уже тоді її оптимальне забезпечення для людини впродовж усього життя, з метою досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю, поліпшенню стану здоров'я, профілактиці захворювань і фізичній реабілітації було задекларовано як мету розвитку фізичної культури та спорту в Україні та пріоритет держави.

Позитивним кроком у формуванні та реалізації багатовекторної, комплексної політики заохочення громадян до фізичної активності було схвалення Указом Президента України від 9 лютого 2016 р.

№ 42/2016 Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Метою Національної стратегії було визначено формування в суспільстві умов до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі (Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»: Указ Президента України, 2016 р.). Для реалізації мети було структуровано зміст державноуправлінської діяльності в зазначеній сфері з розмежуванням повноважень між органами виконавчої влади, обласними держадміністраціями та органами місцевого самоврядування й запропоновано низку нормативно-правових, організаційних, контрольних та фінансових заходів забезпечення Національної стратегії. На думку правників, прийняття зазначеного документа було відображенням та концептуальною основою для виокремлення оздоровчої рухової активності як самостійного напрямку державної політики.

Для реалізації Національної стратегії з оздоровчої рухової активності було затверджено на державному та регіональному рівнях плани заходів щодо її реалізації, проте зазначена Стратегія та затверджені плани до неї були скасовані Указом Президента України від 21 липня 2021 р. № 300/2021 «Про визнання таким, що втратив чинність, Указу Президента України від 9 лютого 2016 року № 42».

Разом із тим ще під час дії Національної стратегії з оздоровчої рухової активності, 4 листопада 2020 р. була прийнята постановою Кабінету Міністрів України Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, яка складається з п'яти напрямків: «Фізично активна нація», «Спорт вищих досягнень», «Спортивна інфраструктура», «Цифрова трансформація сфери фізичної культури і спорту» та «Кадрове забезпечення сфери фізичної культури і спорту». Основною метою напрямку «Фізично активна нація» є залучення населення до ведення здорового способу життя та регулярного заняття фізичною культурою та спортом. Завданнями для реалізації зазначеної мети є, зокрема, забезпечення координації дій усіх зацікавлених суб'єктів, органів виконавчої влади, місцевого

самоврядування та територіальних громад із питань популяризації та розвитку сфери фізичної культури і спорту; створення онлайн-платформи для забезпечення взаємодії, проведення засідань та зустрічей, обмін ідеями і технологіями між представниками держави, бізнесу і науковцями з метою координації зусиль щодо підвищення рівня залученості населення до оздоровчої рухової активності; удосконалення законодавства з питань заохочення людей до оздоровчої рухової активності, створення для здобувачів освіти належних умов для заняття руховою активністю та формування ставлення до занять фізичною культурою і спортом як до важливої складової здорового способу життя тощо (Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України, 2020 р.). Зазначена Стратегія після скасування Національної стратегії з оздоровчої рухової активності до 2025 року, по суті, є базовим документом, який закріплює основи державної політики на найближчі роки щодо підтримки та розвитку фізичної активності як вагомого фактору збереження здоров'я населення України.

Разом із тим аналіз Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року дає можливість зазначити, що, незважаючи на визначений першим окремий напрям Стратегії, присвячений фізичній активності, основний акцент вона робить на розвитку спорту вищих досягнень та забезпеченні підготовки, участі національної збірної команди в іміджевих змаганнях, сприянні входженню України до числа кращих спортивних держав світу. До того ж окремі положення вказаної Стратегії дублюються із завданнями Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, що в подальшому може призвести до неузгодженості між виконавцями завдань по зазначених документах.

Для реалізації вказаної Стратегії було прийнято поетапний План заходів з її впровадження: 1-й етап – 2021–2022 рр., 2-й етап – 2023–2024 рр., 3-й етап – 2025–2028 рр. Так, перший етап достатньо детально прописує завдання для різних ланок державного управління, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та територіальних громад. При цьому неоднозначним для розуміння є застосування

терміна «фізична культура». Наприклад, при формулюванні завдання щодо забезпечення координації дій усіх заінтересованих суб'єктів вживається термін «фізична культура». У той же час при формулюванні індикатора виконання цього завдання як синонім терміна «фізична культура» вживається термін «оздоровча рухова активність». По суті, нормотворець ототожнює поняття фізичної культури й оздоровчої рухової активності, намагаючись адаптувати застарілий термін «фізична культура» до вимог європейського законодавства.

Отже, дещо хаотичне та динамічне прийняття та відміна підзаконних актів, що регулюють забезпечення й розвиток фізичної активності населення, свідчить про відсутність сталої державної моделі з цього питання. До того ж, на відміну від європейських країн, які використовують моделі міжсекторального підходу до розвитку фізичної активності і які, по суті, є універсальними для європейських держав, у Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року в Україні фактично не передбачені. Так, незважаючи на той факт, що відповідно до законодавства, як зазначалось, одним із зобов'язань держави є сприяння утвердженню здорового способу життя населення шляхом поширення наукових знань із питань охорони здоров'я, організації медичного, екологічного і фізичного виховання, фізична активність не є частиною жодної з програм охорони здоров'я, а програм боротьби з ожирінням в Україні взагалі не існує.

Цікавим є факт, що на сьогодні в Україні нема чинної загальнодержавної програми з охорони здоров'я у вільному доступі, а діють тільки цільові програми з охорони здоров'я по окремих видах захворювань. Регіональні програми з охорони здоров'я також загалом стосуються або надання медичних послуг по окремих видах хвороб, таких як СНІД / ВІЛ, туберкульоз, онкологія, цукровий діабет, або регулюють надання медичної допомоги особам з інвалідністю, ветеранам та пенсіонерам АТО.

У 2024 р. Міністерством охорони здоров'я України на громадське обговорення був запропонований проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2024–2026 роках».

Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 р. розроблена відповідно до виконання Указу Президента України № 369/2021 від 18 серпня 2021 р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою» з метою сприяння здоров'ю та добробуту громадян України шляхом забезпечення справедливого доступу до якісних медичних послуг, побудови стійкої системи охорони здоров'я та забезпечення участі суспільства в її діяльності.

Проєктом Стратегії та операційним планом з її реалізації визначено ключові проблеми здоров'я населення України та сформовано рішення і заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для їх розв'язання, розвиток системи охорони здоров'я, кадрового потенціалу та забезпечення доступу до якісних медичних послуг.

Аналізуючи проєкт зазначеної Стратегії, ми відмічаємо, що в ній, як і в колишній концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: український вимір», взагалі не згадується про необхідність залучення населення до фізичної активності як одного з головних та ефективних механізмів профілактики хронічних захворювань. Дуже дивно, що в розділі IV «Стратегічні цілі та показники їх досягнення» відповідної Стратегії в оперативній цілі № 3 «Формування та підтримка ціннісного ставлення до здоров'я» згадується, безумовно, про важливі питання, такі як про впровадження національних, регіональних та місцевих програм із контролю за тютюнопалінням, споживанням алкоголю, дорожньої безпеки, промоції здоров'я, заходів із первинної профілактики; про створення умов для системи харчування та захисту прав споживачів; про здійснення комплексних заходів, спрямованих на екологічні детермінанти здоров'я, включаючи забруднення навколишнього природного середовища, доступ до безпечної питної води і рекреаційних зон, санітарії і гігієни, чистого повітря, а також адаптацію до змін клімату з метою створення безпечного, здорового середовища життєдіяльності людини, але жодного згадування про регулярну фізичну активність, на жаль, немає (Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2024–2026 роках: постанова Кабінету Міністрів

України, проєкт). Хоча загальновідомо, що профілактика неінфекційних захворювань в рази менш витратна, ніж лікування хворих, а здоровий спосіб життя населення значно ефективніший, ніж лікувально-діагностична діяльність галузі охорони здоров'я, пов'язаної зі збереженням та зміцненням здоров'я населення.

Отже, усвідомлюючи нагальну необхідність у превентивних заходах щодо підтримання і збереження здоров'я, сучасна система охорони здоров'я в Україні здебільшого зосереджена на лікуванні пацієнтів, а не впровадженні здорового способу життя, профілактиці захворювань та їх ранньому виявленні. І, враховуючи, що проєкт Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2024–2026 рр. лише поверхнево торкаються питань охорони здоров'я шляхом застосування попереджувальних заходів для його збереження, передусім немає жодного згадування щодо заохочення громадян України до регулярної фізичної активності як однієї з детермінант права на здоров'я, позитивних зрушень чекати важко.

Зазначений факт відображає невідповідність зазначених документів і до встановлених в Україні державних соціальних стандартів. Адже, відповідно до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», одним із державних соціальних нормативів у сфері охорони здоров'я є нормативи надання медичної допомоги, що включають обсяг діагностичних, лікувальних та профілактичних процедур (Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України, 2000 р.). До того ж у 2020 р. була прийнята Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, яка визначила провідну роль фізичної культури і спорту як важливого фактору здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини (Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту до 2024 року: постанова Кабінету Міністрів України, 2017 р.).

Тому на сьогодні найпріоритетнішим питанням соціальної сфери в Україні є сфера охорони здоров'я, до якої треба застосовувати більш широкий оновлений підхід і розглядати не тільки як заходи щодо

розвитку медичної інфраструктури, кадрового потенціалу та забезпечення доступу до якісних медичних послуг, а й розширення меж національної політики у цій сфері стосовно попереджувальних та профілактичних заходів збереження здоров'я в національному позамедичному просторі.

Зокрема, це загалом збігається з європейським підходом до масової фізичної активності, яка розглядається як вираження турботи про життя та здоров'я громадян, а також бажання звільнити державні бюджети від медичних та страхових витрат.

У червні 2021 р. Президент України представив загальнонаціональну програму «Здорова Україна», що має бути спрямована на всі вікові категорії та групи населення і має на меті збільшення тривалості життя українців. Зазначена програма повністю відповідає одному з універсальних підходів, передбачених у європейських державах. Це значний крок до привертання уваги до питань здоров'я та необхідності занять з фізичної активності як засобу профілактики захворювань та збільшення тривалості життя. Проте, окрім усної презентації програми Президентом України в межах Всеукраїнського форуму «Україна 30. Здорова Україна», будь-яких нормативно-правових документів щодо впровадження цієї програми ми не знайшли. У жодному нормативному документі вказана програма наразі не закріплена і ознайомитися з нею у вільному доступі, на жаль, неможливо. Зазначений факт свідчить про те, що фактично на цей час в Україні жодна з моделей розвитку фізичної активності не працює («Здорова Україна» – програма Президента України. Укрінформ, 2021).

Крім того, на відміну від держав – членів ЄС, Кабінет Міністрів України не розробив на основі національної стратегії чітких рекомендацій щодо розвитку фізичної активності, які відтворюють настанови ВООЗ у цій сфері, хоча певні кроки в цьому напрямку були зроблені. Так, у рамках реалізації рекомендацій ВООЗ і плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та підтримання курсу на реформування фізичної культури і спорту було прийнято Дорожню карту та Меморандум щодо її підтримки від 20 березня 2015 р., відповідно до якої реформування фізичної культури та спорту було заплановано здійснити на основі європейської

моделі взаємин між державою і спортом. Зокрема, акцент робився на децентралізації повноважень Міністерства молоді та спорту України та передачі окремих із них органам місцевого самоврядування, підвищенні автономії національних спортивних федерацій, удосконаленні національного антидопінгового законодавства тощо (Про реформування фізичної культури і спорту: дорожня карта та меморандум підтримки. Рішення колегії Мінмолодьспорту, 2015 р.). Разом із тим у зазначених документах питання фізичної активності населення не згадувалось як один із пріоритетів державної політики, що сприяє формуванню здорової нації, та як засіб для забезпечення загальновизнаного права людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я, як це передбачено в більшості європейських країн. Проте вже в Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, яка також визнала європейську модель реформування відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськими об'єднаннями фізкультурно-спортивної спрямованості як основу для проведення реформи у сфері фізичної культури і спорту з метою приведення її у відповідність до європейських вимог і стандартів, питанням розвитку фізичної активності приділяється особливу увагу. Зокрема, створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів, здібностей та індивідуальних особливостей кожного, популяризація здорового способу життя та охоплення населення руховою активністю на 1–2 % щороку закріплюються як завдання зазначеної програми (Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту до 2024 року: постанова Кабінету Міністрів України, 2017 р.). Також треба зазначити, що фактично в більшості нормативних актів в Україні фізична активність закріплюється як частина фізичної культури або її синонім, а не як детермінанта права на здоров'я, як це передбачено в низці міжнародних документів, конституцій європейських держав та рекомендаціях ВООЗ.

Разом із тим є певні позитивні зрушення в питанні реформування фізичної активності, фізичної культури та спорту відповідно до європейських стандартів. Так, Стратегія розвитку фізичної

культури і спорту до 2028 року та План з її реалізації закріплюють розмежування повноважень за напрямком «Фізично активна нація», відповідно до якого за міністерствами в рамках компетенції залишається загальна координація дій усіх заінтересованих суб'єктів із питань популяризації та розвитку сфери фізичної культури і спорту, створення онлайн-платформи для забезпечення відповідної взаємодії, проведення засідань та зустрічей, обміну ідеями і технологіями між представниками держави, бізнесу і науковцями з метою координації зусиль щодо підвищення рівня залученості населення до оздоровчої рухової активності тощо. На органи місцевого самоврядування покладається взаємодія з державними органами, інститутами громадянського суспільства, у тому числі молодіжними та дитячими громадськими організаціями, представниками бізнесу щодо проведення заходів із підвищення оздоровчої рухової активності населення, проведення загальнодоступних спортивних заходів для активного сімейного відпочинку в місцях масового відпочинку, облаштування безпечних маршрутів для пішохідного, велосипедного, водного туризму тощо.

Стратегія також передбачає підтримку фізичного розвитку дітей та підлітків, формування мережі сучасних та привабливих спортивних споруд за місцем проживання, у місцях масового відпочинку, що мають бути доступними для різних верств населення, зокрема для осіб з інвалідністю тощо. Проте хоча в Стратегії в окремих положеннях і зазначається призначення заходів із фізичної активності для різних верств населення, фактично виділяються тільки діти, молодь та особи, що мають інвалідність. Інші вікові групи не виділяються. Основним результатом досягнення визначеної в Стратегії мети за напрямком «Фізично активна нація» визначено показник регулярних та свідомих занять оздоровчою руховою активністю або спортом на рівні не менше 30 % загального населення держави (Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України, 2020 р.).

Також варто зазначити таку проблему, як відсутність системних державних програм, що передбачають стимулювання і фінансування діяльності місцевого управління і громадських організацій щодо

розвитку фізичної активності. Адже для реалізації зазначеної Стратегії повинні бути створені умови на рівні територіальних громад, які набувають першочергового значення задля забезпечення рухової активності. Правове регулювання повноважень органів місцевого самоврядування у сфері фізичної культури та спорту закріплено в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Відповідно до зазначеного Закону до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

– управління закладами фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, молодіжними центрами, які належать територіальним громадам або передані їм за місцем проживання, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

– сприяння роботі товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері фізкультури і спорту;

– створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання населення та в місцях масового відпочинку;

– забезпечення розвитку і вдосконалення мережі закладів фізичної культури і спорту, визначення потреби та формування замовлень на кадри для цих закладів, укладення договорів на підготовку спеціалістів, організація роботи щодо вдосконалення кваліфікації кадрів (Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України, 1997 р.).

Отже, на підставі аналізу чинних нормативних документів, які пов'язані з конституційно-правовим регулюванням сфери фізичної культури і спорту, ми бачимо, що є проблемні питання державного забезпечення права на здоров'я, розвитку фізичної активності, фізичної культури та спорту. Прийняті останнім часом нормативно-правові акти здебільшого спрямовані на регулювання питань щодо надання первинної медичної допомоги та лікування пацієнтів, а не формування здорового способу життя й профілактику захворювань. Для позитивних зрушень у цьому напрямку в Україні існує нагальна потреба розроблення і прийняття фундаментальної і комплексної державної концепції і програм розвитку фізичної активності, що мають втілювати прогресивні досягнення світового співтовариства у цьому соціальному напрямі і трансформувати застаріле розуміння суспільного значення фізичної культури для здоров'я нації.

6. СПОРТИВНА СЛАВА НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ЗАСЛУЖЕНІ МАЙСТРИ СПОРТУ УКРАЇНИ

Зіновій Цирик (випускник 1954 р.) – перший у СРСР спортсмен, який удостоєний звання гросмейстера з шашок, шестиразовий чемпіон СРСР з шашок-64, заслужений тренер України

Валерій Гончаров – олімпійський чемпіон зі спортивної гімнастики XXVII літніх Олімпійських ігор 2004 р. в Афінах

Сестри Марина та Інна Черняк – призери XXVII Всесвітньої літньої універсіади з боротьби самбо та дзюдо 2013 р. Інна Черняк (ЗМСУ) – чемпіонка паралімпійських ігор, *2016 р.*

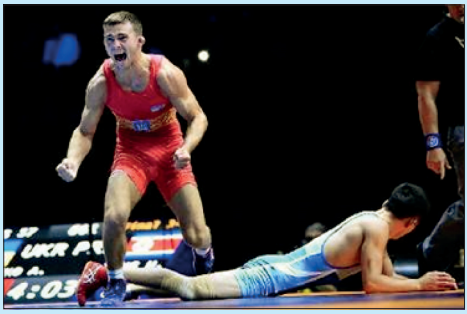
Олександр Гвоздик – переможець XXVII Всесвітньої літньої універсіади 2013 р., бронзовий призер XXX літніх Олімпійських ігор у Лондоні 2012 р., чемпіон світу в напівважкій категорії за версією WBC 2018 р.

Ганна Ушеніна – міжнародний гросмейстер, член національної жіночої збірної команди України. Абсолютна чемпіонка світу з шахів серед жінок 2013 р. Вона вперше за роки незалежності України здобула титул чемпіонки світу з шахів серед жінок 2012 р.

Олександр Моїсеєнко та Павло Ельянов – міжнародні гросмейстери, члени Олімпійської та Національної збірних команд України, дворазові переможці Всесвітньої шахової олімпіади (XXXVI та XXXIX)

Андрій Яценко – бронзовий призер чемпіонату Європи з вільної боротьби серед молоді, бронзовий призер чемпіонату світу серед дорослих 2017 р.

Ігор Червинський – учасник Олімпійських ігор (2000, 2004 рр.), рекордсмен України з плавання, дворазовий чемпіон Всесвітньої універсіади (2001 р.), дворазовий срібний призер Всесвітньої універсіади (2003 р.), бронзовий призер Всесвітньої універсіади (2005 р.)

Ігор Борисик – багаторазовий чемпіон і рекордсмен України, бронзовий призер Європи, бронзовий призер Всесвітньої універсіади з плавання 2007 р. в Таїланді, чемпіон світу 2008 р., фіналіст Олімпійських ігор 2008 р. в Пекіні

Владислава та Марина Алексіїви – чемпіонки світу (2019–2023 рр.), бронзові призерки XXXII літніх Олімпійських ігор у Токіо 2020 р. з артистичного плавання, багаторазові чемпіонки України

Вісков Назар – чемпіон Європи з дзюдо, бронзовий призер Кубка Європи серед кадетів та переможець Кубку Європи з боротьби дзюдо 2022 р.

МАЙСТРИ СПОРТУ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНОГО КЛАСУ И МАЙСТРИ СПОРТУ УКРАЇНИ

Г. В. Малинко – викладач кафедри фізичного виховання (1964–1992 рр.), майстер спорту СРСР з вільної та класичної боротьби, триразовий чемпіон СРСР, 17-разовий чемпіон України, справжній герой Другої світової війни. Щорічно в Університеті проводиться Всеукраїнський турнір із боротьби пам ’яті Г. В. Малинка

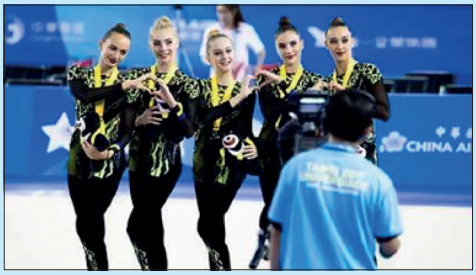
Волейбольна команда «Юридична академія» – переможниця Кубку України 1999 та 2004 рр., учасниця ліги Кубку володарів кубків Європейської конфедерації з волейболу, багаторазовий бронзовий призер чемпіонату України серед команд майстрів суперліги, чемпіон Європи серед студентських команд вищих навчальних закладів 2002 р., учасниця XXI Всесвітньої літньої універсіади в Китаї 2003 р.

Олексій Нестерович – майстер спорту України з плавання, проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету, бронзовий призер міжнародного запливу «Босфор», *2019, 2021 рр.*

Марина Макарова – майстер спорту України міжнародного класу з художньої гімнастики, переможниця та бронзова призерка Всесвітньої універсіади у складі збірної команди України з художньої гімнастики, *2017 р.*

Олена Савельєва – майстер спорту України міжнародного класу з кікбоксингу WPKA, чемпіонка світу з кікбоксингу WPKA (2017 р.), чемпіонка Європи з козацького двобою (2018 р.), чемпіонка світу з кемпо-карате та кобудо (2019 р.), чемпіонка України з кунгфу (2019–2021 рр.)

Ярослав Заворотний – майстер спорту України міжнародного класу з кікбоксингу, чотириразовий чемпіон світу з кікбоксингу (1999, 2000, 2001, 2003 рр.)

Артем Василенко – майстер спорту України міжнародного класу з дзюдо, чемпіон Європи (2011 р.), бронзовий призер Всесвітніх юнацьких ігор, учасник XXX Олімпійських ігор 2012 р. в Лондоні

Ігор Шпатенко – майстер спорту України міжнародного класу з бойового самбо, чемпіон світу з бойового самбо (2005, 2007 рр.), володар Кубку Європи з бойового самбо (2006 р.)

Денис Шкатула – міжнародний майстер із шашок, переможець Всесвітніх інтелектуальних ігор 2012 р. (м. Лілль, Франція), чемпіон світу 2010, 2013 рр. серед молоді зі швидкої та класичної гри, срібний призер чемпіонату Європи 2012 р.

Євгенія Веремеєнко – майстер спорту України міжнародного класу з радіоорієнтування, чемпіонка та багаторазова призерка чемпіонатів Європи та світу з радіоорієнтування (2013, 2015, 2017 рр.), срібна призерка чемпіонату Європи з радіопеленгації 2013 р.

В'ячеслав Шудров – майстер спорту України міжнародного класу з гирьового спорту, чемпіон Європи з гирьового спорту в категорії до 63 кг з гирями вагою 32 кг 2023 р., срібний та бронзовий призер чемпіонату Європи 2024 р.

Марія Гоєнко – майстер спорту України з спортивного орієнтування, член Національної збірної команди України, чемпіонка світу (2019 р.), чемпіонка Європи з 24-годинного рогейну серед дівчат віком до 23 років, багаторазова переможниця та призерка чемпіонату України

Анастасія Малявіна – майстер спорту України міжнародного класу з плавання, багаторазова чемпіонка України, чемпіонка Всеукраїнської універсіади, *2019 р.*

Марина Колесникова – майстер спорту України з плавання, багаторазова чемпіонка та призерка чемпіонатів України, переможниця Всеукраїнської літньої універсіади 2019 р., учасниця Всесвітньої універсіади 2019 р. і юнацьких ігор, учасниця XXX Олімпійських ігор 2012 р. в Лондоні

Уляна Дронова – майстер спорту України з настільного тенісу, переможниця Кубку України в особистому розряді серед жінок, срібна призерка чемпіонату України та бронзова призерка чемпіонату України в змішаному парному розряді (2023, 2024 рр.)

Емілія Лавринець – майстер спорту України з художньої гімнастики, переможниця міжнародного турніру з художньої гімнастики «Habsburger Games-Winter Fairytale» у Відні (Австрія), бронзова призерка чемпіонату України, чотириразова срібна призерка Всеукраїнської універсіади 2024 р.

Данііл Мансуров – майстер спорту України з боксу, багаторазовий переможець та призер всеукраїнських та міжнародних змагань 2023, 2024 рр.

Денис Пікаш – майстер спорту України з легкої атлетики, чемпіон України серед молоді, у складі збірної команди Харківської області – фіналіст літньої універсіади України з легкої атлетики, *2019 р.*

ФОТОГАЛЕРЕЯ

Склад кафедри фізичного виховання Харківського юридичного інституту, *1950-ті рр.*

Колектив кафедри фізичного виховання. Зліва направо, перший ряд: старший викладач С. С. Філатов, завідувач кафедри А. П. Скрипник, старший викладач Г. В. Малинко, лаборант кафедри – прізвище невідомо, старший викладач А. С. Чуніхін; другий ряд: старші викладачі Ю. Г. Пономарьов, Л. Ф. Кисельов, Ю. М. Сова, Є. І. Соляннік, І. І. Єфіменко, *1980–1990-ті рр.*

Колектив кафедри фізичного виховання № 1.
Верхній ряд зліва направо: викладач С. О. Фішев, старший викладач В. М. Положий, викладач О. М. Столяренко, старший викладач В. В. Бруснік, викладач О. В. Чумаков. Нижній ряд: викладач М. В. Мулін, викладач С. В. Курячий, завідувач кафедри, доцент А. П. Скрипник, доцент Н. М. Баламутова, старший викладач І. І. Єфіменко, доцент М. П. Воронов, старший викладач Л. Ф. Кисельов, *2001 р.*

Колектив кафедри фізичного виховання № 1.
Верхній ряд зліва направо: доцент Д. О. Миргород, викладач О. В. Чумаков, старший викладач С. О. Фішев, доцент О. В. Попрошаєв, лаборант О. О. Миргород, старший викладач О. М. Столяренко, старший викладач Л. Ф. Кисельов, викладач С. В. Курячий, доцент М. П. Воронов. Нижній ряд: лаборант Д. А. Янущік, старший викладач В. В. Бруснік, завідувач кафедри, доцент Г. І. Приходько, старший викладач В. М. Положий, доцент Н. М. Баламутова, лаборант О. М. Худякова, *2006 р.*

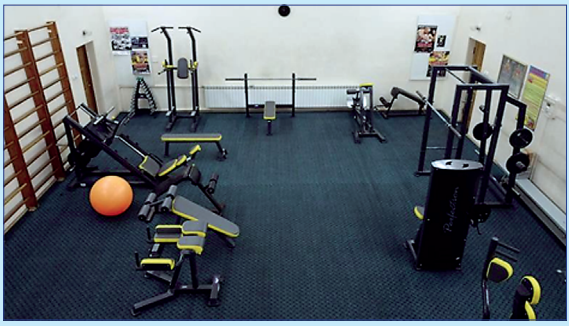
Колектив кафедри фізичного виховання № 1.
Зліва направо: старший лаборант О. В. Попов, викладач С. В. Курячий, старший викладач О. М. Столяренко, доцент Г. І. Приходько, завідувач кафедри, доцент О. В. Попрошаєв, доцент Д. О. Миргород, доцент В. С. Мунтян, доцент М. П. Воронов, лаборант О. М. Худякова, старший викладач С. О. Фішев, *2014 р.*

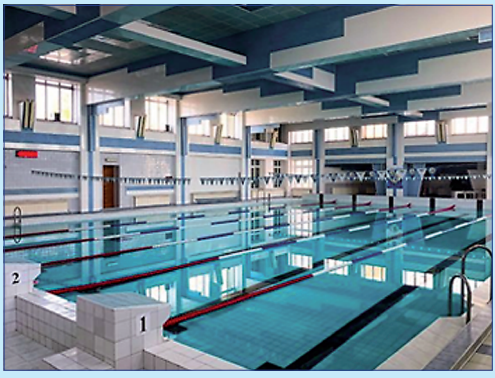
Колектив кафедри фізичного виховання № 2.
Верхній ряд зліва направо:
старший викладач А. В. Галушкін,
лаборант О. В. Заїка,
старший викладач Р. М. Щербак,
старший викладач
Є. І. Соляннік,
старший викладач Ю. О. Фішев,
викладач Д. О. Петров.
Нижній ряд:
старший викладач Л. В. Романенко,
викладач І. О. Бодренкова,
завідувачка кафедри, доцент
Л. С. Луценко,
лаборант М. О. Матузова,
2014 р.

Спортивна інфраструктура Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

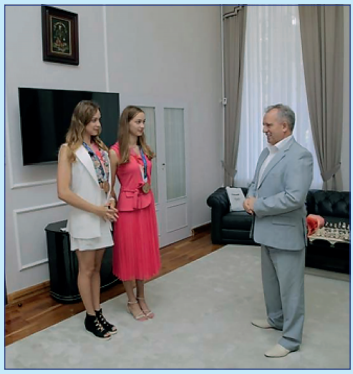

Відкриття спортивного майданчика біля гуртожитків № 1 і № 2. Універсальний спортивний майданчик може використовуватися для занять різними видами спорту, зокрема баскетболом, волейболом, мініфутболом, великим тенісом тощо. Він оснащений сучасною дренажною системою і освітлювальними приладами, *2021 р.*

Зустрічі з бронзовими призерками з артистичного плавання Олімпіади в Токіо Владиславою та Мариною Алексіївими. У зустрічи взяли участь ректор Університету Анатолій Гетьман, проректор з науково-педагогічної роботи та стратегічного розвитку Юрій Барабаш, проректор з економіки та соціального розвитку Олексій Нестерович, керівник Центру рекрутингу, маркетингу та комунікацій Артур Булгаков та головний тренер плавального клубу Університету Павло Єгоров

Урочисте нагородження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за 3-тє місце в Обласних щорічних спортивних змаганнях «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, *2018 р.*

Товариська зустріч між командами Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Харківським національним медичним університетом із бадмінтону, шашок та настільного тенісу серед співробітників університетів, *2017 р.*

Жіноча збірна команда з гандболу – бронзовий призер Обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів ЗВО Харківської області, *2017 р.*

Учасники товариської зустрічі на Кубок трьох, присвяченої 85-річчю кафедри фізичного виховання та 95-річчю з дня народження Зіновія Цирика (випускника Харківського юридичного інституту 1954 р.) – гросмейстера з шашок, шестиразового чемпіона СРСР із шашок-64, заслуженого тренера України, *2019 р.*

Відкриття і нагородження призерів Першого спортивного благодійного заходу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Спорт на допомогу дітям», *2016 р.*

Відкриття Другого спортивного благодійного заходу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Спорт на допомогу дітям», *2017 р.*

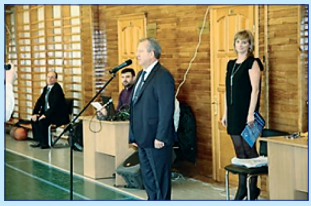
Проведення П’ятого спортивного благодійного заходу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Спорт на допомогу дітям» на підтримку вихованців Богодухівського дитячого будинку-інтернату, *2020 р.*

Викладачі, співробітники і студенти Університету відвідали Богодухівський дитячий будинок-інтернат і провели з дітьми ряд спортивно-оздоровчих заходів, *2019 р.*

Урочисте відкриття І Відкритого кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова, *2015 р.*

Урочисте відкриття II Відкритого кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова, *2016 р.*

Нагородження переможців і призерів V Відкритого кубку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з баскетболу серед студентів закладів вищої освіти м. Харкова, *2018 р.*

Відкриття спортивного клубу з настільного тенісу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, *2018 р.*

Призери і переможці І Відкритої командної ліги Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з настільного тенісу серед студентів і викладачів закладів вищої освіти м. Харкова, *2019 р.*

Всеукраїнський турнір з боротьби дзюдо, присвячений пам'яті викладача кафедри фізичного виховання Григорія Васильовича Малинка, *2019 р.*

Кращі спортсмени секції з армрестлінгу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Кращі спортсмени спортивного клубу боксу та кікбоксингу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Збірна команда з волейболу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – бронзові призери чемпіонату України серед чоловічих команд суперліги, *2023 р.*

Кращі спортсмени секції зі спортивної аеробіки та черлідингу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Відкриття ІІІ Всеукраїнського турніру з волейболу
пам'яті Олександра Мартиненка, *2018 р.*

Збірна команда Університету з плавання (тренер П. Є. Єгоров) посіла ІІ місце на обласних щорічних спортивних змаганнях «Спорт протягом життя», *2019 р.*

Команда плавального клубу Університету взяла участь у XXX (ювілейному) Міжнародному запливі через Босфорську протоку «Bosphorus Cross-continental swimming race», *2018 р.*

Підготовка команди плавального клубу Університету до участі в міжнародному запливі через Босфорську протоку «Bosphorus Cross-continental swimming race», *2017–2020 рр.*

Проректор з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Нестерович – бронзовий призер міжнародного запливу «Босфор», *2021 р.*

Члени шахового клубу «Юридична академія» Євгеній Долуханов та Михайло Бродський у складі збірної команди України стали переможцями товариського шахового матчу «Казахстан – Україна»

Студент Слідчо-криміналістичного інституту Андрій Сергієнко на чемпіонаті світу з розв'язування шахових композицій в м. Родос (Греція) посів 3-тє місце за складання шахових композицій та отримав відзнаку за складання етюду, *2021 р.*

У Палаці студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого відбулося відкриття обласних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, *2021 р.*

Бронзові призери з шашок Обласних щорічних спортивних змагань «Спорт протягом життя» серед студентів закладів вищої освіти Харківської області, *2017 р.*

Відкриття загальноуніверситетського шахового тижня, присвяченого Дню створення Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Під час заходу проходять турніри як для кваліфікованих спортсменів, так і для любителів гри, а також цікаві вебінари від провідних спортсменів клубу, *2021 р.*

Загальноуніверситетське спортивне свято Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Парад Переможців 2019», присвячене 215-річчю від дня заснування Університету та 85-річчю кафедри фізичного виховання

Загальноуніверситетське спортивне свято в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого до Міжнародного дня студентського спорту. Учасників та гостей заходу вітали своїми показовими виступами спортивні колективи вишу, зокрема члени Sport club «Kharkiv City – Юридичний університет», великі та маленькі зірочки художньої гімнастики, члени збірної команди Університету з баскетболу, спортивних клубів із боротьби, боксу та кікбоксингу, а також юні спортсмени, які займаються в секції черлідингу, *21 вересня 2023 р.*

Відкриття загальноуніверситетського спортивного свята Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Показовий виступ та нагородження спортсменів спортивних клубів боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на загальноуніверситетському спортивному святі до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Вітальне слово від голови Харківської обласної ради Т. П. Єгорової-Луценко для учасників та гостей загальноуніверситетського спортивного свята Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Показовий виступ спортсменів спортивного клубу боксу та кікбоксингу на загальноуніверситетському спортивному святі до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Показовий виступ та нагородження членів Sport club «Kharkiv City – Юридичний університет» з художньої гімнастики на загальноуніверситетському спортивному святі до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Нагородження кращих спортсменів спортивних клубів із баскетболу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на загальноуніверситетському спортивному святі до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Показовий виступ та нагородження юних спортсменів із секції черлідингу на загальноуніверситетському спортивному святі до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

Нагородження кращих спортсменів плавального спортивного клубу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на загальноуніверситетському спортивному святі до Міжнародного дня студентського спорту, *2023 р.*

24 квітня 2024 р. відбулися змагання на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з волейболу серед студентів та курсантів. Змагання відкрив та нагородив призерів проректор із навчально-виховної роботи та соціального розвитку Університету Олексій Нестерович

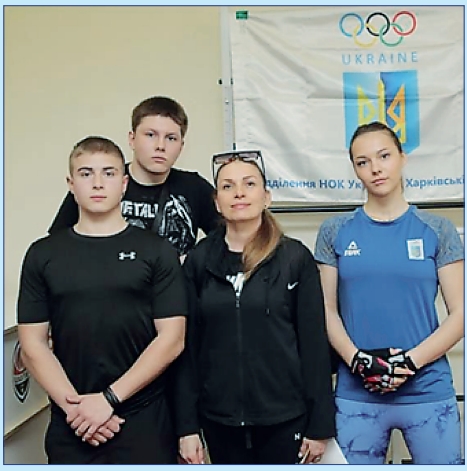

Проведення змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів із легкої атлетики, *25 квітня 2024 р.*

Проведення змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів з жиму лежачи, *10 квітня 2024 р.*

Відкриття та святкове нагородження призерів змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів з плавання, *березень 2024 р.*

Проведення змагань на «Кубок ректора» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого серед факультетів та інститутів з футзалу. Змагання відкрив та нагородив призерів завідувач кафедри фізичного виховання Олександр Попрошаєв, *27 квітня 2024 р.*

Відкриття загальноуніверситетського спортивного свята «Парад переможців – 2024» до 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 90-річчя кафедри фізичного виховання, *2024 р.*

Нагородження кращих викладачів та студентів Університету за особистий внесок у розвиток фізичної культури, студентського спорту та пропаганду здорового способу життя, *2024 р.*

Показові виступи спортивних клубів та секцій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на спортивному святі «Парад переможців - 2024»

Ректор Університету Анатолій Гетьман зі студентами – членами національних збірних команд України з боротьби дзюдо та самбо, *2024 р.*

Вручення Олімпійського прапора плавально-спортивному клубу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Прапор вручають заступник голови відділення НОК України в Харківській області Віктор Христоєв та почесний президент Федерації плавання міста Харкова Ігор Швидкий, *2024 р.*

Привітання юних спортсменів Клубу спортивних видів боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з новорічними святами від ректорату Університету та Національного олімпійського комітету, *2024 р.*

Нагородження колективу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за значний внесок у розвиток олімпійського руху від Національного олімпійського комітету України,
20 листопада 2024 р.

Нагородження колективу кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за вагомий внесок у розвиток спортивного та олімпійського руху серед студентської молоді від Комітету фізичного виховання та спорту МОН України,
20 листопада 2024 р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Губницкий С. Б. Шахматный Харьков (1759–2008). Харьков : СИМ, 2009. 576 с.
2. Моісеєнко О. Гроссмейстер Савон, чемпион и наставник. Днепр : Середняк Т. К., 2020. 304 с.
3. Мунтян В. С., Попрошаєв О. В. Мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до навчання, фізичного виховання і здорового способу життя: компаративний аналіз // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2020. Вип. 5. С. 109–115. URL: https://spppc.com. ua/index.php/journal/article/view/165/158 (дата звернення: 08.04.2024).
4. Національна юридична академія України. 1920–1995. Історичний нарис / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. В. Сташис та ін. Харків, 1995. 122 с.
5. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 1804–2004 / ред. кол.: В. Я. Тацій, В. В. Сташис, М. І. Панов та ін. Київ : Вид. Дім «Ін Юре», 2004. 120 с.
6. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 1804–2009 / ред. кол.: В. Я. Тацій, В. В. Сташис, А. П. Гетьман та ін. – Харків : Право, 2009. 464 с.
7. Олейник Н. А., Грот Ю. И. История физической культуры и спорта на Харьковщине. (Люди. Годы. Факты.) 1874–1950 гг. Харьков : ХДАФК, 2002. Т. 1. С. 203.
8. Попрошаєв О. В., Мунтян В. С., Гоєнко М. І. Особливості організації процесу дистанційного навчання з фізичного виховання // Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту. 2020. № 4. С. 70–75. URL: http: /ismc.kpi.ua/index.php/wissn009/article/view/212142 (дата звернення: 08.04.2024).
9. Попрошаєв О. В., Мунтян В. С., Островський М. В. Визначення місця та ролі навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в національній системі освіти // Спортивна наука України. 2016. № 10. С. 46–53.
10. Попрошаєв О. В., Попрошаєва О. А. Питання розвитку системи освіти та фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади //

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2021. № 5. С. 83–87. URL: https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/425/413 (дата звернення: 08.04.2024).

11. Попрошаєв О. В., Попрошаєва О. А. Проблеми конституційно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні в контексті Європейської інтеграції // Теорія і практика фізичної культури і спорту : наук.-практ. журн. Ун-ту Григорія Сковороди в Переяславі. Вип. 1 (2). Переяслав (Київська обл.) : Домбровська Я. М., 2022. С. 149–155.
12. Попрошаєв О. В., Чумаков О. В. Досвід організації навчальної роботи на кафедрі фізичного виховання № 1 НЮУ імені Ярослава Мудрого під час змішаної або дистанційної форми організації навчального процесу // Фізична культура і спорт. Виклики сучасності : зб. ст. наук.-практ. конф., 25–26 листоп. 2021 р. Харків, 2021. С. 128–136.
13. Приходько Г. І. Становлення фізичного виховання та спорту в вищих навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. 2008. Вип. 55. Т. 1. С. 25–28.
14. Kolomiitseva O., Prikhodko A., Bodrenkova, I., Hrynchenko I., Vashchenko I., Honchar R. Effect of Pilates training on respiration, joint mobility, and muscle strength in healthy middle-aged women with sedentary occupations. Acta Gymnica 2022. Vol. 52. URL: https://www.researchgate.et/publication/362922634_Effect_of_Pilates_train ing_on_respiration_joints_mobility_and_muscle_strength_in_healthy_middl e-aged_women_with_sedentary_occupations (дата звернення: 15.07.2024).
15. Фізична культура і спорт у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого: минуле та сьогодення: до 215-річчя Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого та 85-річчя кафедри фізич. виховання : монографія / О. В. Попрошаєв та ін. Харків : Право, 2019. 192 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18205 (дата звернення: 08.04.2024).
16. Протоколы заседаний кафедры и документы к ним за 1970–1990 годы / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого ; кафедра физ. воспитания. Оп. 1. Д. 169–194.
17. Штатный формуляр профессорско-преподавательского состава института за 1948 год / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Оп. 1. Д. 81. 30 л.

18. Штатный формуляр профессорско-преподавательского состава института за 1948–1969 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Оп. 1. Д. 81–652. 248 л.
19. Костенко Николай Михайлович, 1946–1956 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Д. 1276. 25 л.
20. Марков Михаил Александрович, 1947–1973 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Д. 1785. 15 л.
21. Кастелли Григорий Александрович, 1956–1960 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Д. 32-а. 12 л.
22. Малинко Григорий Васильевич, 1964–1992 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Д. 3932. 12 л.
23. Ионов Михаил Михайлович, 1947–1971 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Д. 394. 11 л.
24. Критов Анатолий Николаевич, 1963–1991 рр. / Нац. юрид. ун-т имени Ярослава Мудрого. Д. 7178. 11 л.
25. Скрипнік Анатолій Петрович, 1969–2006 рр. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Спр. 7897. 10 арк.
26. Отчеты и сводная информация Областного Совещания кафедр физического воспитания и физкультурных коллективов о ходе выполнения планов развития физической культуры и спорта за 1952 г. / Харьк. обл. совет Добровольного спортивного о-ва «Наука» // ГАХО (Гос. арх. Харьк. обл.). Ф. Р4605. Оп. 1. Д. 57. 184 л.
27. Отчет о работе коллектива физкультуры юридического института / Харьк. обл. совет Добровольного спортивного о-ва «Наука». // ГАХО (Гос. арх. Харьк. обл.). Ф. Р4605. Оп. 2. Д. 10. 1952, 13 л.
28. Годовой отчет о работе ДСО «Наука» / Харьк. обл. совет Добровольного спортивного о-ва «Наука» // ГАХО (Гос. арх. Харьк. обл.). Ф. Р4605. Оп. 1. Д. 13. 1946, 145 л.
29. Договоры физкультурных коллективов институтов на социалистическое соревнование и отчеты об их выполнении / Харьк. обл. совет Добровольного спортивного о-ва «Наука» // ГАХО (Гос. арх. Харьк. обл.). Ф. Р4605. Оп. 2. Д. 15. 1951, 146 л.
30. Отчет кафедры физического воспитания за 1950–1951 уч. год. / Харьк. обл. совет Добровольного спортивного о-ва «Наука» // ГАХО (Гос. арх. Харьк. обл.). Ф. Р4634 (1944–1951). Оп. 2. Д. 183. 1951, 11 л.

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС

1. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого : офіц. сайт / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків. URL: https://nlu.edu.ua/ (дата звернення: 15.07.2024).
2. Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого : офіц. сайт / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту імені Ярослава Мудрого. Харків. URL: http://library.nlu.edu.ua (дата звернення: 15.07.2024).
3. Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс (СЕНМК): каф. фіз. виховання. URL: https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/182-kafedra-fizichnogo-vixovannya-1. html (дата звернення: 15.07.2024).
4. Навчально-електронний інформаційний комплекс: фіз. культура. URL: https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=131 (дата звернення: 15.07.2024).
5. АСУ-портал Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: програми, метод. рек. та завдання: розд. каф. фіз. виховання / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків. URL: http://77.244.44.2/materials/list.php (дата звернення: 15.07.2024).
6. Кафедра фізичного виховання : YouTube-канал. URL: https://www.youtube.com/channel/UChgbk03DRlDPc9lOsEggstw (дата звернення: 15.07.2024).
7. Мунтян В. С., Попрошаєв О. В. Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Фізична культура» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 0304 «Право» спеціальності 6.030401 «Правознавство» / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 131 с. URL: http://77.244.44.2/materials/files/physical_ed_1/0029/01.pdf (дата звернення: 15.07.2024).
8. Мунтян В. С. Попрошаєв О. В. Фізична культура: дистанційна форма організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищ. освіти першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти галузі знань 08 «Право» спец. 081 «Право» / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого.

Харків, 2023. 100 с. URL: http://77.244.44.2/materials/view.php?id=9253 (дата звернення: 15.07.2024).
9. Попрошаєв О. В., Мунтян В. С. Фізична культура : навч.-метод. посіб. для студ. спец. мед. групи із захворюванням серцево-судинної та дихальної систем, І курсу денної та заочної форм навч. галузі знань 08 «Право», першого (бакалаврського) рівня вищ. освіти, спец. 081 «Право» / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2023. 54 с. URL: http://77.244.44.2/materials/files/physical_ed_1/0087/01.pdf (дата звернення: 15.07.2024).
10. Мунтян В. С. Fight-fitness : навч.-метод. посіб. / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 326 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2018/NMP_fitnes/NMP_Fight-fitness_2018.pdf (дата звернення: 15.07.2024).

ЗМІСТ

Привітання ректора *(А. П. Гетьман)* 3
Передмова *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв)* 8
1. Фізичне виховання студентів за часів заснування та становлення харківської юридичної школи. XIX – початок XX ст. *(Г. І. Приходько)* 11
2. Заснування і розвиток кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у XX та XXI ст. 16
2.1. Особливості організації навчального процесу від 30-х рр. XX ст. до сьогодення *(Г. І. Приходько)* 16
2.2. Досвід наукової роботи кафедри фізичного виховання та її здобутки *(О. В. Попрошаєв, Г. І. Приходько)* 28
2.3. Особливості організації спортивно-масової роботи з першої половини XX до 20-х рр. XXI ст.: ретроспектива та досягнення (спортивне життя, заснування та діяльність спортивного клубу) *(О. В. Попрошаєв)* 41
3. Засновники та керівники кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у XX та XXI ст. *(О. С. Нестерович)* 64
4. Викладачі фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (з 40-х рр. XX ст. і дотепер) *(О. С. Нестерович)* 90
5. Сьогодення фізичного виховання та студентського спорту в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого **94**
Вступне слово проректора з навчально-виховної роботи та соціального розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого *(О. С. Нестерович)* 94
5.1. Організації фізичного виховання та студентського спорту в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв)* 97

5.2. Сьогодення кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого *(О. В. Попрошаєв)* 110
5.3. Центр студентського спорту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв)* 140
5.3.1. Шаховий спортивний клуб Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції шахів в Університеті та створення спортивного клубу *(Г. І. Приходько)* 143
5.3.2. Плавально-спортивний клуб Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції плавання в Університеті та створення спортивного клубу *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв, П. В. Єгоров)* 152
5.3.3. Волейбольний спортивний клуб Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції волейболу в Університеті та створення спортивного клубу *(О. С. Нестерович)* 161
5.3.4. Клуб спортивних видів боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції з боротьби дзюдо та самбо в Університеті та створення спортивного клубу *(О. В. Попрошаєв, В. С. Мунтян)* 169
5.3.5. Спортивний клуб з олімпійських видів боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секцій класичної, вільної та жіночої боротьби в Університеті та створення спортивного клубу *(В. В. Джерелій)* 182
5.3.6. Клуб боксу і кікбоксингу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції боксу в Університеті та створення спортивного клубу *(О. В. Попрошаєв, В. С. Мунтян)* 181

5.3.7. Спортивний клуб з настільного тенісу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції настільного тенісу в Університеті та створення спортивного клубу *(О. В. Попрошаєв)* 188
5.3.8. Спортивний клуб з баскетболу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: історія зародження і розвитку секції баскетболу в Університеті та створення спортивного клубу
(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв, І. О. Бодренкова) 198
5.4. Спортивні та спортивно-оздоровчі секції
(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв, В. С. Мунтян, І. О. Бодренкова, Р. М. Щербак, Л. В. Романенко, Г. І. Приходько, П. В. Єгоров) 206
5.4.1. Історія зародження і розвитку спортивної та оздоровчої гімнастики в Університеті 206
5.4.2. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з бадмінтону в Університеті 211
5.4.3. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з карате та тхеквондо в Університеті 214
5.4.4. Історія зародження і розвитку спортивної секції з шашок в Університеті 217
5.4.5. Історія зародження і розвитку спортивної секції з футболу в Університеті 221
5.4.6. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з тенісу в Університеті 226
5.4.7. Історія зародження і розвитку секції спортивного орієнтування в Університеті 229
5.4.8. Історія зародження і розвитку спортивно-оздоровчої секції з Fight-Fitness в Університеті 234
5.4.9. Історія зародження і розвитку секції спортивного вдосконалення з легкої атлетики в Університеті 239
5.4.10. Історія зародження і розвитку секції важкої атлетики (атлетичної гімнастики) в Університеті 246
5.4.11. Історія зародження і розвитку секції зі швидкісного плавання в ластах в Університеті 250

5.4.12. Історія зародження і розвитку секції гімнастичних і танцювальних видів спорту в Університеті 252
5.4.13. Історія зародження і розвитку секції з армрестлінгу в Університеті 260
5.4.14. Історія зародження і розвитку секції з кіберспорту в Університеті 262
5.5. Спортивна і гуманітарна місія Університету у воєнний час *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв)* 264
5.6. Науковий центр спортивного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та VIII Харківський міжнародний юридичний форум *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв)* 268
5.6.1. Конституційно-правові проблеми регулювання системи фізичної культури і спорту в Україні (*О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв, О. А. Попрошаєва)* 275
6. Спортивна слава Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого *(О. С. Нестерович, О. В. Попрошаєв)* 289
Фотогалерея 301
Список використаних джерел 337
Електронний ресурс 340

Наукове видання

Нестерович Олексій Сергійович
Попрошаєв Олександр Володимирович
Приходько Ганна Іванівна
Мунтян Віктор Степанович
Попрошаєва Олена Андріївна
Бодренкова Інна Олексіївна
Джерелій Валерій Вікторович
Романенко Людмила Віталіївна
Щербак Руслан Михайлович
Єгоров Павло Євгенович

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ І УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО:

ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ВІД ЗАСНУВАННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ

До 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 90-річчя кафедри фізичного виховання

Відповідальний за випуск *О. В. Попрошаєв*
Оформлення і комп'ютерне верстання *О. В. Кочетков*

Підписано до друку 10.03.2025. Формат 70×100/16.
Ум. друк. арк. 28,28. Обл.-вид. арк. 12,5.
Вид. № 239

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: https://pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017